

בבלי ירושלמי תוספתא

חוברת שבועית ללימוד בי"ת
ביחד עם **תכשיטי הבית**
פרק נ"ך ליום

בעידודו של מו"ר הרח"צ שליט"א

פרשת
מקץ
כ"ז כסליו – ד' טבת תשפ"ד

יוצא לאור ע"י חסידי ברסלב
יבנאל עיר ברסלב – עיר השמחה

ניתן להשיג בתיבה בכניסה ל'היכל מוהרא"ש'
או שלח צרף למייל: breslevsheli1@gmail.com

נדפס לזכות נשמתו הטהורה

של כ"ק אדמו"ר עט"ר

מוהרא"ש

ר' אליעזר שלמה בן

ר' מנחם זאב זי"ע

לזכות מורנו ורבנו הרה"צ

ר' יצחק שמואל אהרן

לעזער שליט"א

יהי רצון שימשיך להנהיג את הקהילה
הקדושה מתוך בריאות איתנה ונחת מכל
יצ"ח ותלמידיו

לזכות נשמתם הקדושה והטהורה של

רבי חייא ובניו חזקיה ויהודה

ולזכות

רב המנונא סבא ורב הונא ריש גלותא

דְּאִם כֵּן לְכָתוּב רַחֲמָנָא גַּבֵּי מוֹעֵד. וְלֵיכָא לְמֵימַר דְּכִי כָּתַב רַחֲמָנָא רַעְוָתָא בְּתַם לְפָטוּר תַּם דְּהֵידְיוּט בְּהָקְדֵּשׁ קָאָתֵי מוֹעֵד דְּכִדְקָאֵי קָאֵי וּלְהָכִי לֹא כְּתִיבָה גַּבֵּי מוֹעֵד דְּלָא חֲזֵיבָה רַחֲמָנָא בְּמוֹעֵד אֶלָּא בְּמָקוֹם שְׁחַיֵּיב בְּתַם וּלְפָטוּר לְגַמְרֵי בִּשְׁתֵּיהֶם הֵידְיוֹט בְּהָקְדֵּשׁ נָמֵי לֹא אָתֵי דא"כ לִכְתְּבֵיהּ רַחֲמָנָא לְגַבֵּי מוֹעֵד דְּהֲוֵי רְבוּחָא טְפֵי וְגַם לֵיכָא לְמֵימַר דְּמִיעֵט לְמִדְרַשְׁיהּ אֶלָּא לְפָטוּר וכ"ש בְּתַם אֶלָּא וְדַאי מְגֻלֶּה כָּתַב גַּבֵּי מוֹעֵד אֶתְא רַעְוָתָא לְחַיֵּיב תַּם בְּהָקְדֵּשׁ נָזֵק שָׁלֵם וה"ה שֶׁבָּא לְפָטוּר לְגַמְרֵי תַּם דְּהָקְדֵּשׁ בְּהֵידְיוֹט וְכֵיוָן דְּתַם פָּטוּר מוֹעֵד נָמֵי פָּטוּר וה"ק קְרָא רַעְוָתֵיהּ הוּא דְּאִיכָּא חִילּוּק בֵּין תַּם לְמוֹעֵד אֲבָל כְּשֶׁאֵינוֹ רַעְוָתוֹ לֹא דְּהֵידְיוֹט בְּהָקְדֵּשׁ חַיֵּיב וְהָקְדֵּשׁ בְּהֵידְיוֹט פָּטוּר: **עָמָד** וְהִתְיִיר מִמוֹנוֹ לְיִשְׂרָאֵל. מִשְׁמַע דְּזוֹקֵא לְיִשְׂרָאֵל, אֲבָל בְּנֵעֲנִי אֲסוּר נִיקַּח אֲבָל בְּתַרְוָיְיהוּ (לקמן דף קיג). גַּזֵּל בְּנֵעֲנִי אֲסוּר נִיקַּח אֲבָל למ"ד מותר קָשָׁה:

מִפְּאָרָן הוֹפִיעַ מִמוֹנוֹ לְיִשְׂרָאֵל. פֵּי׳ הַקּוֹנְטְרֵס שֶׁסִּיבֵּב וְהֶחֱזִיר הַתּוֹרָה בְּכָל הָאוּמּוֹת וְלֹא קִבְּלוּהָ: וְכֵן מְשֻׁמָּע שֶׁר"ל דְּבְפָארָן נִגְלָה לְאוּמּוֹת שִׁמְעָאל הִיא דִּכְתִיב בְּהֶבֶר וְהָשֵׁב בְּמִדְבַּר פָּארָן וּבְרֵישׁ מַסֶּכֶת ע"ז (דף ב: ושם אית דְּגָרְסִי מֵאי בָּעֵי בְּשָׂעִיר מֵאי בָּעֵי בְּפָארָן וְקָשֶׁה דִּבְשַׁבָּת פ' ר"ע (ד' פט.) מְשֻׁמָע דְּפָארָן הוּא סִינַי דְּקָרְחָשִׁיב ה' שְׁמוֹת שֶׁנִּקְרָא לוֹ מִדְּבַר צִין מִדְּבַר קֶדֶשׁ מִדְּבַר פָּארָן מִדְּבַר סִינַי מִדְּבַר קְדֵמוֹת וְנִרְאֶה דְּמִדְּבַר סִינַי מִדְּבַר גָּדוֹל וּמִצַּד אֶחָד נִקְרָא סִינַי וּמִצַּד אַחֵר נִקְרָא פָּארָן וְכָל חֲמִשָּׁה שְׁמוֹת דְּקָרְחָשִׁיב בְּמַסֶּכֶת שַׁבָּת חֲמִשָּׁה חֲלָקִים הָיוּ בּוֹ שֶׁכָּל אֶחָד שְׁמוֹ נִקְרָא בֵּן וְאע"ג דְּקָרְחָשִׁיב הָתָם לְבָל הַשְּׁמוֹת אֵין לְהַקְפִּיד עַל זֶה וּבְאוֹתוֹ צַד שֶׁשָּׁמוּ פָּארָן נִגְלָה לִבְנֵי יִשְׁמָעֵאל:

אֶלָּא הָאֱדֹם. תִּימָה הֵא אֵין עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים קְרוֹיִין אָדָם דִּכְתִיב בְּפ' הַמַּקְנֶה (ב"מ קיד:) אָמַר רשב"י אֵין קְבָרֵי הָעוֹבְדֵי כּוֹכָבִים מְטַמְּאִים בְּאֹהֶל שֶׁנֶּאֱמַר אָדָם כִּי יָמוּת בְּאֹהֶל אַתֶּם קְרוּיִים אָדָם וְאֵין הָעוֹבְדֵי כּוֹכָבִים קְרוּיִים אָדָם וּבפ' ד' מִיתוֹת (סנהדרין דף נט. ושם פ' בְּחִנּוֹטָרְס דר"מ דְּהָכָא כְּרַבָּנָן דְּפְלִיגִי עֲלֵיהּ דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוּחַי בְּפֶרֶק הַבָּא עַל יְבִמְתּוֹ (יבמות דף סא. ושם וְרַבָּנִין הָכָא מְפָרֵשׁ דַּיִּשׁ חִילּוּק בֵּין אָדָם לְהָאָדָם תֹּדַע מִדְּפָרֵיךְ בִּיבָמוֹת מִקְּרֵאי דְּנָבִיאִים וְלֹא פָּרֵיךְ מִקְּרֵאי דְּתוֹרָה דְּהָאָדָם וְהַבְּהֵמָה אֲשֶׁר יִמָּצֵא בְּשָׂדֶה (שמות ט) אַף הָתָם הָיוּ קוֹדֶם מַתַּן תּוֹרָה וא"ת א"כ הָוָה לֵיהּ לְמֵימַר אָדָם וְלֹא נֶאֱמַר אֶלָּא הָאָדָם לְאוֹ פֵּירְכָא הִיא דְּהָךְ בְּרֵייתָא מַתְנֵיתָא בְּת"כ וְטוּבָא אֵיכָא הָתָם בֵּין תַּאי גַּוונָא דְּקָתָנֵי הָתָם וְכֵן הוּא אוֹמֵר (ישעיה כו) פִּתְחוּ שְׁעָרִים (ראשיכם) וְיָבֹא גּוֹי וגו' וְיָבֹאוּ כֹּהֲנִים לְוִיִּם יִשְׂרְאֵלִים לֹא נֶאֱמַר אֶלָּא גּוֹי צַדִּיק וְכֵן הוּא אוֹמֵר הַטִּיבָה וה') לְטוֹבִים כֹּהֲנִים לְוִיִּם יִשְׂרְאֵלִים לֹא נֶאֱמַר אֶלָּא לְטוֹבִים הֵא לְמַדְתָּ שֶׁאֲפִילּוּ נָבְרִי וְעוֹסֵק בְּתוֹרָה הֲרֵי הוּא כְּכֹהֵן גָּדוֹל אֲמֵרִי אֵין מְקַבְּלִים עֲלֵיהֶן שָׁכָר כְּמִצְוָוה וְעוֹשֶׂה אֶלָּא כְּמִי שֶׁאֵינוֹ מְצוּוֶּה וְעוֹשֶׂה דְּאִ"ר חֲנִינָא גָּדוֹל הַמְצוּוֶּה וְעוֹשֶׂה יוֹתֵר מִמִּי שֶׁאֵינוֹ מְצוּוֶּה וְעוֹשֶׂה: ת"ר וּבְכָר שָׁלְחָה מַלְכוּת רוֹמִי שְׁנֵי סַרְדִּיוֹטוֹת אֵצֶל חֲכֵמֵי יִשְׂרָאֵל לְמֵדוֹנוּ תּוֹרַתְכֶם קָרְאוּ וְשָׁנוּ וְשִׁלְּשׁוּ בְּשִׁעֲשַׁע פִּטְרָתָן אָמְרוּ לָהֶם דִּקְדְּקוּ בְּכָל תּוֹרַתְכֶם וְאֱמֶת הוּא חוּץ מִדָּבָר זֶה שֶׁאֶתֶם אוֹמְרִים שׁוֹר שֶׁל יִשְׂרָאֵל שֶׁנָּגַח שׁוֹר שֶׁל כְּנַעֲנִי פָּטוּר פְּטוּר מִמ"נ אִי רַעֲוָתוּ דְּזוֹקֵא אֲפִילּוּ דִּכְנַעֲנִי כִּי נָגַח יִשְׂרָאֵל לֵיפְטַר וְאִי לָאו דְּזוֹקֵא אֲפִילּוּ דְּיִשְׂרָאֵל כִּי נָגַח יְהוּדָה שְׁכִיבָא לֵיהּ בְּרַתָּא אָמְרוּ לֵיהּ רַבָּנָן לְעוֹלָם קוּם גַּיְיזֵל נִינְהֵימֵיהּ אָמַר לְהוּ מַאי אִית לִי גַּבֵּי נַחֲמָתָהּ דְּכַבְלָאֵי דְּגִידּוּפָא הוּא דַּאֲמְרֵי מַאי אֲפְשָׁר לְמֵיעְבַד הָא אֲפְשָׁר לְמֵיעְבַד עֲבֵדֵי אַוְלִי הוּא לְחוּדְאֵי גַּבֵּיהּ א"ל וַיֹּאמֶר ה' (אֶל מֹשֶׁה) אֵל תְּצַר אֶת מוֹאָב וְאַל תִּתְגָּר בָּם מִלְחָמָה וְכִי מָה עָלָה עַל דַּעְתּוֹ שֶׁל מֹשֶׁה לַעֲשׂוֹת מִלְחָמָה אֶלָּא בְּרִשּׁוּת אֶלָּא נֶעֱשָׂה מֹשֶׁה ק"ו בַּעֲצָמוֹ אָמַר וּמָה מְּדַיָּנִים שֶׁלֹּא בָּאוּ אֶלָּא לַעֲוֹר אֶת מוֹאָב אָמְרָה תּוֹרָה צְרוֹר אֶת הַמְּדְיָנִים וְהַכִּיתֶם אוֹתָם מואבים

1 הוֹפִיעַ. גִּילָה מְמוֹנָן וְהִתִּירוֹ: **מִפְּארָן**. כְּשֶׁסִּיבֵּב
2 וְהֶחֱזִיר הַתּוֹרָה עַל כָּל הָאוּמּוֹת וְלֹא קִבְּלוּהָ:
3 **וְזֹאת הַתּוֹרָה**. כְּגוֹן כְּפָתוֹרִים הַיּוֹצְאִים מִכְּפִתּוֹר
4 (דברים ב) וּכְגוֹן וּבְשָׂעִיר יָשְׁבוּ הַחֹרִים וגו' (שם)
5 וְכֵן אוּמּוֹת הַרְבֵּה: **לוֹמַי שְׁאָפַי**. מְקַיְּימִין אוֹתָן כו'.
6 שֶׁהָרֵי אֵינָם מְצוּוִּים אֲבָל מוֹעִנְשִׁין לֹא פְּטָרָן:
7 **לְמִדּוּנוּ תּוֹרָתְכֶם**. חוּץ מִדָּבָר זֶה. וְהֵם לֹא גִּילּוּ
8 לָהֶם טַעְמוֹ שֶׁל דָּבָר שֶׁיִּהְיֶה מְמוֹנוֹ שֶׁל כְּנַעֲנִי
9 **בְּחֻקּוֹת הַפֶּקֶר מִפְּנֵי הַסַּכָּנָה: דְּיַדּוּפָא הוּא.** כְּלַפֵּי
10 מַעְלָה:

מואבים

11 יִשְׂרָאֵל בֵּין תַּם בֵּין מוּעָד מְשֻׁלָּם נֵזֶק שָׁלֵם שְׁנֶאֱמַר עָמַד וַיְמֹדֵד אֶרֶץ רָאָה וַיִּתַּר גּוֹיִם וְאוֹמֵר
12 הוֹפִיעַ מֵהַר פָּארָן מַאי וְאוֹמֵר וְכִי תֵּימָא הַאי עָמַד וַיְמֹדֵד אֶרֶץ מִבְּעִי׳ לֵיהּ לְכִדְרַב מַתָּנָה
13 וְכִדְרַב יוֹסֵף ת"ש הוֹפִיעַ מֵהַר פָּארָן מִפְּארָן הוֹפִיעַ מְמוֹנָן לְיִשְׂרָאֵל מַאי דְּרַב מַתָּנָה דְּא"ר
14 מַתָּנָה עָמַד וַיְמֹדֵד אֶרֶץ רָאָה וְכוּ' מָה רָאָה רָאָה שֶׁבַע מִצְוֹת שֶׁקִּבְּלוּ עֲלֵיהֶן בְּנֵי נֹחַ וְלֹא
15 קַיְּימוּם עָמַד וְהִגְלָה אוֹתָם מֵעַל אַדְמָתָם וּמַאי מַשְׁמַע דְּהַאי וַיִּתַּר לִישָׁנָא דְּאַגָּלוּיֵי הוּא כְּתִיב
16 הָכָא וַיִּתַּר גּוֹיִם וּכְתִיב הָתָם לְנַתֵּר בָּהֶן עַל הָאָרֶץ וּמִתַּרְגֵּם לְקַפְצָא בְּהוֹן עַל אַרְעָא מַאי דָּרַךְ
17 יוֹסֵף דְּא"ר יוֹסֵף עָמַד וַיְמֹדֵד אֶרֶץ רָאָה וְכוּ' מָה רָאָה רָאָה שֶׁבַע מִצְוֹת שֶׁקִּבְּלוּ עֲלֵיהֶם
18 בְּנֵי נֹחַ וְלֹא קַיְּימוּם עָמַד וְהִתִּירָן לָהֶם אִיתְּגּוּרֵי אִתְּגַּר א"כ מְצִינוּ חוֹמֶא שְׁנִשְׁבַּר אָמַר מַר
19 בְּרִיהּ דְּרַבְּנָא לוֹמַי שְׁאָפַיּוּ מְקַיְּימִין אוֹתָן אֵין מְקַבְּלִין עֲלֵיהֶן שָׂכָר וְלֹא וְהָתַנְיָא ר"מ אוֹמֵר
20 מִנַּיִן שֶׁאֲפִילּוּ נָבְרִי וְעוֹסֵק בַּתּוֹרָה שֶׁהוּא כְּכֹהֵן גָּדוֹל ת"ל אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה אוֹתָם הָאָדָם וָחַי בָּהֶם
21 כֹּהֲנִים וּלְוִיִּם וְיִשְׂרְאֵלִים לֹא נֶאֱמַר אֶלָּא אָדָם הָא לְמַדְתָּ שֶׁאֲפִילּוּ נָבְרִי וְעוֹסֵק בַּתּוֹרָה הֲרֵי הוּא
22 כְּכֹהֵן גָּדוֹל אֲמֵרִי אֵין מְקַבְּלִים עֲלֵיהֶן שָׂכָר כְּמִצְוָוּה וְעוֹשֶׂה אֶלָּא כְּמִי שֶׁאֵינוֹ מְצוּוֶּה וְעוֹשֶׂה
23 דְּאִ"ר חֲנִינָא גָּדוֹל הַמְצוּוֶּה יוֹתֵר מִמִּי שֶׁאֵינוֹ מְצוּוֶּה וְעוֹשֶׂה: ת"ר וּבְכָר שָׁלְחָה מַלְכוּת
24 רוֹמִי שְׁנֵי סַרְדִּיוֹטוֹת אֵצֶל חֲכֵמֵי יִשְׂרָאֵל לְמֵדוֹנוּ תּוֹרַתְכֶם קָרְאוּ וְשָׁנוּ וְשִׁלְּשׁוּ בְּשִׁעֲשַׁע פִּטְרָתָן
25 אָמְרוּ לָהֶם דִּקְדְּקוּ בְּכָל תּוֹרַתְכֶם וֶאֱמֶת הוּא חוּץ מִדָּבָר זֶה שֶׁאֶתֶם אוֹמְרִים שׁוֹר שֶׁל יִשְׂרָאֵל
26 שֶׁנָּגַח שׁוֹר שֶׁל כְּנַעֲנִי פָּטוּר שׁוֹר שֶׁל יִשְׂרָאֵל בֵּין תַּם בֵּין מוּעָד מְשֻׁלָּם נֵזֶק
27 שֶׁלֹּם מִמ"נ אִי רַעֲוָתוּ דְּזוֹקֵא אֲפִילּוּ דִּכְנַעֲנִי כִּי נָגַח יִשְׂרָאֵל לֵיפְטַר וְאִי לָאו דְּזוֹקֵא אֲפִילּוּ
28 דְּיִשְׂרָאֵל כִּי נָגַח דִּכְנַעֲנִי לְחַיֵּיב וְדָבָר זֶה אֵין אָנוּ מוֹדִיעִים אוֹתוֹ לְמַלְכוּת רַב שְׁמוּאֵל בַּר
29 יְהוּדָה שְׁכִיבָא לֵיהּ בְּרַתָּא אָמְרוּ לֵיהּ רַבָּנָן לְעוֹלָם קוּם גַּיְיזֵל נִינְהֵימֵיהּ אָמַר לְהוּ מַאי אִית לִי
30 גַּבֵּי נַחֲמָתָהּ דְּכַבְלָאֵי דְּגִידּוּפָא הוּא דַּאֲמְרֵי מַאי אֲפְשָׁר לְמֵיעְבַד הָא אֲפְשָׁר לְמֵיעְבַד עֲבֵדֵי אַוְלִי
31 הוּא לְחוּדְאֵי גַּבֵּיהּ א"ל וַיֹּאמֶר ה' (אֶל מֹשֶׁה) אֵל תְּצַר אֶת מוֹאָב וְאַל תִּתְגָּר בָּם מִלְחָמָה וְכִי
32 מָה עָלָה עַל דַּעְתּוֹ שֶׁל מֹשֶׁה לַעֲשׂוֹת מִלְחָמָה אֶלָּא בִּרְשׁוּת אֶלָּא נֶעֱשָׂה מֹשֶׁה ק"ו בַּעֲצָמוֹ אָמַר
33 וּמָה מְּדַיָּנִים שֶׁלֹּא בָּאוּ אֶלָּא לַעֲוֹר אֶת מוֹאָב אָמְרָה תּוֹרָה צְרוֹר אֶת הַמְּדְיָנִים וְהַכִּיתֶם אוֹתָם

מואבים

אָדָם (תהלים קיח) וְרִיבָּ"א הַקְּשָׁה מִדְּכְתִיב (ישעיה מג) וְאַתֶּן אָדָם תְּחַתְּיךְ וְדִירְתֶּן דְּרִשְׁינָן וְאַתֶּן אֲדוֹם תְּחַתְּיךְ גַּבֵּי הַהוּא רוֹמָאָה בְּפֶרֶק הַיָּרֵבְרְכוֹת (דף סב:) בְּהַשְׁוֹלֵחַ (גיטין דף מז.) יֵשׁ קִנְיָן לְעוֹבֵד כּוֹכָבִים בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל לְחַפּוֹר בָּהּ בּוֹרוֹת שִׁיחִין וּמְעָרוֹת מִדִּכְתִיב וְהָאָרֶץ נָתַן לִבְנֵי אָדָם בְּנֵי אָדָם מִשְׁמַע אָדָם דְּרִאשׁוֹן: **הֲרֵי** הוּא כְּבָתַן גָּדוֹל. הָא דְּנָקֵט בָּתַן גָּדוֹל מִשּׁוּם דְּדְרִשְׁינָן בְּסוֹטָה (דף ד:) יְקָרָה הִיא מִפְּנִינִים מִכֹּתֶן גָּדוֹל הַנָּבְנָה לִפְנֵי וּלְפָנִים:

קָרְאוּ וְשָׁנוּ וְשִׁלְּשׁוּ. וא"ת וְהָא אָמְרִינַן בְּחֲגִיגָה (דף יג.) הַמְלַמֵּד תּוֹרָה לְעוֹבֵד כּוֹכָבִים עוֹבֵר בַּעֲשֵׂה דְּמַגִּיד דְּבָרָיו לְיַעֲקֹב (תהלים קמז) וְיֵשׁ לוֹמַר דְּבַע"כ עָשׂוּ ע"פ דִּבְרֵי הַמּוֹשֵׁל וְלֹא נִתְחַיְּבוּ לְמִסּוֹר עַצְמָן אִי נָמֵי עָשׂוּ עַצְמָם גֵּרִים כְּדֵאִי׳ בִּסְפֵּרִי דְּפָקֻדֵּי אַף חוֹבֵב עַמִּים:

נָשָׂא מִשָּׁה קַל וְחוֹמֶר. אוֹר"ת דְּלֹאו דְּזוֹקֵא אֶלָּא כְּלוֹמַר עַתִּיד מֹשֶׁה לִישָׂא ק"ו אִם לֹא שֶׁהִזְהִירוּ הַכְּתוּבִים תְּחִילָּה דְּקוֹדֶם נֶאֱמַר אַל תְּצַר אֶת מוֹאָב מִמָּה שֶׁנֶּאֱמַר צְרוֹר אֶת הַמְּדְיָנִים וְהִכִּיתֶם אוֹתָם בְּדִדְרִשְׁינָן עַתָּה יִלָּחֲבוּ שֶׁלֹּא הָיָה מִתְגָּרֶה בָּלָק אֶלָּא מִלְּחִיכָּה בְּעֶלְבָּא שֶׁלֹּא הָיוּ מוֹתִירָה אֶלָּא בְּאַגְרָא וּקְרָא דְּמַדְיָן אַחַר מַעֲשֵׂה דְּבָלָק הָיָה וּקְא דְּקָאָמַר נָמֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְמֹשֶׁה לֹא בְּשֶׁעָלְתָה עַל דַּעְתּוֹ לְאוֹ דְּזוֹקֵא הַקְּשָׁה הָרַ"ר אִלְתָּנָן דְּהָכָא מַשְׁמַע דְּאַחֲרֵי שֶׁנֶּאֱמַר צְרוֹר אֶת הַמְּדְיָנִים עֲדַיִן הָיוּ מוּתָּרִין שֶׁלֹּא לְצָרֹר

מואב

מואב ובבראשית רבה סוף פרשת ויצא דכשלחו דוד יואב אל ארם נהרים ואל ארם צובה פגע במואבים ובקש לאבדם ובביאה של תיגר את מואב ותשיב דוד שהם מואבים עצמן. שהתחילו בקלקול ושברו את בלעם: פריידות. גזלנות: בתו של רבי אם ראויה. לזרע כשר על אחת כמה וכמה שתחזיק: דקאמרת מואב. לשון פריצות שהוא מאביה: אנגריא. להשתעבד בהן להביא להם מים ומזון: שור של ישראל שננח לשל כותי פטור. לקמן מוכי שטעמא דקנס הוא שקנסו שלא ישתמשו בבנותיהם ודיין בקנס זה אבל כולי האי לא קנסינן שיהא הם משלמים על התם נ"ש ור"מ חשיב כותי כבקרי: ברי אריות הן. בספר מלכים (ב יז) משורלע ישלח ה' בהם את האריות וכותים כתיבי התם ויבא מלך אשור (אנשים) מבותה וקא חשיב שאר מקומות: מרקם טהורים. עיר שרובה בקרים היא ודם בקרי' טהור מדאורייתא דכתיב (ויקרא יב) דבר אל בני ישראל אשה כי תזריע וילדה בת ישראל משמאה בלידה ובנדה ולא נבראת ואע"ג דדבקן גזרו עליהם שיהו קובין על כתמיהן לא גזרו דהא כתמין דישראל גופייהו מדרבנן ניתנו דמדאורייתא דם יהיה וזובה בבשרה כתיב (שם טו) שתראהו מגופה ולא שתמצאהו בבגדה ואפילו ראתה מגופה אמרינן במס' נדה (דף לד.) שלא גזרו על דם בכרית שומאה אלא בעודו לח דתנן דם הבכרית ב"ש מטהרין וב"ה אומרים ברובקה וכמיני רגילה מטמאין לח ואינן מטמאין יבש: רבי יהודה מטמא מספק ספני שהן. רובן גרים ודמן מטמא וכישראל הם אלא שהם טועין ונוהגין בחוקות הנכרים ותרי הן כישראל מומר: מבין ישראל כו'. במס' נדה (דף נג:) פרכינן אי דישראל שהורין דמאן שמאין ותרצינן לה הכי מבין ישראל ומבין הכותים שומאים והמומצאים בערי ישראל במקום הפקר שהורים שלא נחשדו על כתמיהן להפקירן אלא מצניעין אותם שלא ישמאו בהן טהרות והמומצאין בין הכותים ר"מ מטמא שנחשדו על כתמיהן וחכמים מטהרין שלא נחשדו על כתמיהן להפקירן אלא מצניעים אותם שיכבסום אלמא מדאמר ר"מ דם כותים מטמא אלמא גרי אמת הן: קנם הוא בו'. וקנים ליה טפי מת"ק:

משום

מוֹאָבִים עַצְמָן לֹא כָּל שֶׁכֵּן אָמַר לוֹ הַקב"ה לֹא כְּשֶׁעָלָתָה עַל דַּעְתְּךָ עֲלָתָה עַל דַּעְתִּי שֶׁתֵּי פְרִידוֹת טוֹבוֹת יֵשׁ לִי לְהוֹצִיא מֵהֶן רוּת הַמּוֹאֲבִיָּה וְנַעֲמָה הָעַמּוֹנִית וְהָלֹא הֵבְרִים ק"ו וּמָה בְּשָׂכִיר שְׁתֵּי פְרִידוֹת טוֹבוֹת חָס הַקב"ה עַל ב' אוּמּוֹת גְּדוֹלוֹת וְלֹא הֶחֱרִיבָן בְּתוֹ שֶׁל רַבִּי אִם כֶּשֶׁרָה הִיא וּרְאוּיָה הִיא לְצֵאת מִמֶּנָּה דָּבָר טוֹב עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה דְּהָוֵה חָיְה אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן אִין הַקב"ה מְקַפֵּחַ שָׂכָר כָּל בְּרִיָּה אֲפִילּוּ שָׂכָר שׁוֹחֵט נָאֶה דְּאִילּוּ בְּכִירָה אֲנַגְרִיָּא עֲבִיד בְּהוּ עֲמֵי אֲ"ל הַקב"ה לְמֹשֶׁה וְקָרַבְתָּ מוּל בְּנֵי עַמּוֹן אַל תְּצוּרֵם וְאַל תִּתְגַּר בָּם כְּלָל דְּאֲפִילּוּ אֲנַגְרִיָּא לֹא תַּעֲבִיד בְּהוּ וְאָמַר ר' חִיָּא בַּר אַבָּא אָמַר ר' יְהוֹשֻׁעַ בֶּן קָרְחָה לְעוֹלָם יְקַדִּים אָדָם לְדָבָר מִצְוָה שֶׁבְּשִׁבְיל לַיְלָה אַחַת שֶׁקִּדְּמָתְהָ בְּכִירָה לִצְעִירָה דְּקַדְּמָתָהּ בֶּן עַמִּי אֲ"ל הַקב"ה לְמֹשֶׁה קְרַבְתָּ אֶרְבַּע דּוֹרוֹת לְיִשְׂרָאֵל עוֹבֵד יַשִׁי וְדָוִד וּשְׁלֹמֹה וְאִילּוּ צְעִירָה עַד רַחְבְעָם דִּכְתִיב וְשֵׁם אִמּוֹ נַעֲמָה הָעַמּוֹנִית ת"ר שׁוֹר שֶׁל יִשְׂרָאֵל שֶׁנָּגַח שׁוֹר שֶׁל כּוּתִי פָּטוּר וְשֶׁל כּוּתִי שֶׁנָּגַח שׁוֹר שֶׁל יִשְׂרָאֵל תַּם מְשַׁלֵּם חֲצִי נֶזֶק וּמוּעָד מְשַׁלֵּם נֶזֶק שָׁלֵם ר"מ אוֹמֵר שׁוֹר שֶׁל יִשְׂרָאֵל שֶׁנָּגַח שׁוֹר שֶׁל כּוּתִי פָּטוּר וְשֶׁל כּוּתִי שֶׁנָּגַח שׁוֹר שֶׁל יִשְׂרָאֵל בֵּין תַּם בֵּין מוּעָד מְשַׁלֵּם נֶזֶק שָׁלֵם לְמֵימְרָא דְּכַבֵּר ר"מ כּוּתִים גֵּרֵי אֲרָיוֹת הֵן וּרְמִינְהִי כָּל הַבְּהֵמוֹת הַבָּאִים מֵעֵבֶר מֵרֶקֶם טְהוֹרִים רַבִּי יְהוּדָה מְטַמֵּא מִפְּנֵי שֶׁהֵן גֵּרִים וְטוֹעִים מִבֵּין הַנְּבֵרִים טְהוֹרִים מִבֵּין יִשְׂרָאֵל וּמִבֵּין הַכּוּתִים ר"מ מְטַמֵּא וַחֲכָמִים מְטַהֲרִין שֶׁלֹּא נֶחְשְׁדוּ (יִשְׂרָאֵל) עַל בְּהֶמְתָּן הֵן אֲלָמָא קָסָבַר ר"מ כּוּתִים גֵּרֵי אֱמֶת הֵם א"ר אַבָּהוּ קָנָם הוּא שֶׁקָּנָם ר"מ בְּמָמוֹנָם שֶׁלֹּא יִטְּמְעוּ בָּהֶם מַתִּיב רַבִּי זֵירָא וְאִלּוּ נָעֳרוֹת שֶׁיֵּשׁ לָהֶם קָנָם הָבָא עַל הַמְּמֻזֶּרֶת וְעַל הַנְּתִינָה וְעַל הַכּוּתִית וְאִי ס"ד קָנָם ר' מֵאִיר בְּמָמוֹנָם ה"נ נְקוֹט כְּרֵי שֶׁלֹּא יִטְּמְעוּ בָּהֶן אָמַר אַבַּיֵי כְּרֵי שֶׁלֹּא

מוֹאָבִים עַצְמָן לֹא כָּל שֶׁכֵּן אָמַר לוֹ הַקב"ה לֹא כְּשֶׁעָלָתָה עַל דַּעְתְּךָ עֲלָתָה עַל דַּעְתִּי שְׁתֵּי פְרִידוֹת טוֹבוֹת יֵשׁ לִי לְהוֹצִיא מֵהֶן רוּת הַמּוֹאֲבִיָּה וְנַעֲמָה הָעַמּוֹנִית וְהָלֹא הֵבְרִים ק"ו וּמָה בְּשָׂכִיר שְׁתֵּי פְרִידוֹת טוֹבוֹת חָס הַקב"ה עַל ב' אוּמּוֹת גְּדוֹלוֹת וְלֹא הֶחֱרִיבָן בְּתוֹ שֶׁל רַבִּי אִם כֶּשֶׁרָה הִיא וּרְאוּיָה הִיא לְצֵאת מִמֶּנָּה דָּבָר טוֹב עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה דְּהָוֵה חָיְה אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן אִין הַקב"ה מְקַפֵּחַ שָׂכָר כָּל בְּרִיָּה אֲפִילּוּ שָׂכָר שׁוֹחֵט נָאֶה דְּאִילּוּ בְּכִירָה אֲנַגְרִיָּא עֲבִיד בְּהוּ עֲמֵי אֲ"ל הַקב"ה לְמֹשֶׁה קְרַבְתָּ מוּל בְּנֵי עַמּוֹן אַל תְּצוּרֵם וְאַל תִּתְגַּר בָּם כְּלָל דְּאֲפִילּוּ אֲנַגְרִיָּא לֹא תַּעֲבִיד בְּהוּ וְאָמַר ר' חִיָּא בַּר אַבָּא אָמַר ר' יְהוֹשֻׁעַ בֶּן קָרְחָה לְעוֹלָם יְקַדִּים אָדָם לְדָבָר מִצְוָה שֶׁבְּשִׁבְיל לַיְלָה אַחַת שֶׁקִּדְּמָתְהָ בְּכִירָה לִצְעִירָה דְּקַדְּמָתָהּ בֶּן עַמִּי אֲ"ל הַקב"ה לְמֹשֶׁה קְרַבְתָּ אַרְבַּע דּוֹרוֹת לְיִשְׂרָאֵל עוֹבֵד יַשִׁי וְדָוִד וּשְׁלֹמֹה וְאִילּוּ צְעִירָה עַד רַחְבְעָם דִּכְתִיב וְשֵׁם אִמּוֹ נַעֲמָה הָעַמּוֹנִית ת"ר שׁוֹר שֶׁל יִשְׂרָאֵל שֶׁנָּגַח שׁוֹר שֶׁל כּוּתִי פָּטוּר וְשֶׁל כּוּתִי שֶׁנָּגַח שׁוֹר שֶׁל יִשְׂרָאֵל תַּם מְשַׁלֵּם חֲצִי נֶזֶק וּמוּעָד מְשַׁלֵּם נֶזֶק שָׁלֵם ר"מ אוֹמֵר שׁוֹר שֶׁל יִשְׂרָאֵל שֶׁנָּגַח שׁוֹר שֶׁל כּוּתִי פָּטוּר וְשֶׁל כּוּתִי שֶׁנָּגַח שׁוֹר שֶׁל יִשְׂרָאֵל בֵּין תַּם בֵּין מוּעָד מְשַׁלֵּם נֶזֶק שָׁלֵם לְמֵימְרָא דְּכַבֵּר ר"מ כּוּתִים גֵּרֵי אֲרָיוֹת הֵן וּרְמִינְהִי כָּל הַבְּהֵמוֹת הַבָּאִים מֵעֵבֶר מֵרֶקֶם טְהוֹרִים רַבִּי יְהוּדָה מְטַמֵּא מִפְּנֵי שֶׁהֵן גֵּרִים וְטוֹעִים מִבֵּין הַנְּבֵרִים טְהוֹרִים מִבֵּין יִשְׂרָאֵל וּמִבֵּין הַכּוּתִים ר"מ מְטַמֵּא וַחֲכָמִים מְטַהֲרִין שֶׁלֹּא נֶחְשְׁדוּ (יִשְׂרָאֵל) עַל בְּהֶמְתָּן הֵן אֲלָמָא קָסָבַר ר"מ כּוּתִים גֵּרֵי אֱמֶת הֵם א"ר אַבָּהוּ קָנָם הוּא שֶׁקָּנָם ר"מ בְּמָמוֹנָם שֶׁלֹּא יִטְּמְעוּ בָּהֶם מַתִּיב רַבִּי זֵירָא וְאִלּוּ נָעֳרוֹת שֶׁיֵּשׁ לָהֶם קָנָם הָבָא עַל הַמְּמֻזֶּרֶת וְעַל הַנְּתִינָה וְעַל הַכּוּתִית וְאִי ס"ד קָנָם ר' מֵאִיר בְּמָמוֹנָם ה"נ נְקוֹט כְּרֵי שֶׁלֹּא יִטְּמְעוּ בָּהֶן אָמַר אַבַּיֵי כְּרֵי

שלא

נקנסו. מדקנסן לדקנסן נמי מצי למיפרך דמודו רבנן דקנסינן להו דקקני שור של ישראל שנגח שור של כותי פטור אלא משום דסתם מהניתיהן רבי מאיר פריך מרבי מאיר ארבי מאיר:

שלא

שֶׁלֹּא יְהֵא חוֹטֵא נִשְׂכָּר וְנִתְבֵיהּ לַעֲנִיִּים אָמַר רַב מָרִי מִשּׁוּם דַּהֲוֵי מָמוֹן שֶׁאֵין לוֹ תּוֹבְעִים: **מתני'** שׁוֹר שֶׁל פִּקֵּחַ שֶׁנָּגַח שׁוֹר שֶׁל חֵרֵשׁ שׁוֹטֶה וְקָטָן חַיָּיב וְשֶׁל חֵרֵשׁ שׁוֹטֶה וְקָטָן שֶׁנָּגַח שׁוֹר שֶׁל פִּקֵּחַ פָּטוּר שׁוֹר שֶׁל חֵרֵשׁ שׁוֹטֶה וְקָטָן שֶׁנָּגַח בֵּית דִּין מַעֲמִידִין לָהֶן אַפּוֹטְרוֹפּוֹס וּמְעִידִין לָהֶן בִּפְנֵי אַפּוֹטְרוֹפּוֹס נִתְפַּקֵּחַ הַחֵרֵשׁ נִשְׁתַּפָּה הַשּׁוֹטֶה וְהִגְדִּיל הַקָּטָן חָזַר לְתַמּוּתוֹ דִּבְרֵי ר"מ רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר הֲרֵי הוּא בְּחֶזְקָתוֹ שׁוֹר הָאִצְטַדִּין אֵינוֹ חַיָּיב מִיתָה שֶׁנֶּאֱמַר כִּי יִגַּח וְלֹא שֶׁיַּגִּיחוּהוּ: **גמ'** הָא גּוּפָא קַשְׁיָא אָמְרַתְּ שׁוֹר שֶׁל חֵרֵשׁ שׁוֹטֶה וְקָטָן שֶׁנָּגַח שׁוֹר שֶׁל פִּקֵּחַ פָּטוּר אַלְמָא אֵין מַעֲמִידִין אַפּוֹטְרוֹפּוֹס לְתַם לִגְבּוֹת מִגּוּפוֹ אֵימָא סֵיפָא שׁוֹר שֶׁל חֵרֵשׁ שׁוֹטֶה וְקָטָן שֶׁנָּגַח ב"ד מַעֲמִידִין לָהֶם אַפּוֹטְרוֹפּוֹס וּמְעִידִין לָהֶם בִּפְנֵי אַפּוֹטְרוֹפּוֹס אַלְמָא מַעֲמִידִין לָהֶם אַפּוֹטְרוֹפּוֹס לְתַם לִגְבּוֹת מִגּוּפוֹ אָמַר רָבָא הָכִי קָתָנֵי וְאִם הוּחְזְקוּ נַגְחָנִין מַעֲמִידִין לָהֶם אַפּוֹטְרוֹפּוֹס וּמְעִידִין לָהֶן בִּפְנֵי אַפּוֹטְרוֹפּוֹס וּמְשַׁוִּינַן לְהוּ מוּעָד דִּכִי הָדַר וְנָגַח לְשַׁלֵּם מֵעֲלִיָּיה מֵעֲלִיַּית מַאן רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר מֵעֲלִיַּית יְתוֹמִין רַבִּי יוֹסֵי בַּר חֲנִינָא אָמַר מֵעֲלִיַּית אַפּוֹטְרוֹפּוֹס וּמִי א"ר יוֹחָנָן הָכִי וְהָאָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב אַסִּי אֵין נִזְקָקִין לְנִכְסֵי יְתוֹמִין אֶלָּא א"כ רִבִּית אוֹכֶלֶת בָּהֶן וְרַבִּי יוֹחָנָן אָמַר אוֹ לִשְׁטָר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ רִבִּית אוֹ לִכְתוּבַּת אִשָּׁה מִשּׁוּם מְזוֹנֵי אֵיפוֹךְ רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר מֵעֲלִיַּית אַפּוֹטְרוֹפְּסִין רַבִּי יוֹסֵי בַּר חֲנִינָא אָמַר מֵעֲלִיַּית יְתוֹמִין אָמַר רָבָא מִשּׁוּם דְּקַשְׁיָא דְּרַבִּי יוֹחָנָן אַדְּרַבִּי יוֹחָנָן מְשַׁוֵּית לֵיהּ לְרַבִּי יוֹסֵי בַּר חֲנִינָא טוֹעֶה וְהָא רַבִּי יוֹסֵי בַּר חֲנִינָא דַּיָּינָא הוּא וְנָחִית לְעוּמְקֵיהּ דְּדִינָא אֶלָּא לְעוֹלָם לֹא תֵּיפוֹךְ וּמַזִּיק שָׁאנֵי רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר מֵעֲלִיַּית יְתוֹמִים דְּאִי אַמְרַתְּ מֵעֲלִיַּית אַפּוֹטְרוֹפּוֹס

ממנעי

רש"י

מִשּׁוּם דַּהֲוֵי לֵיהּ מָמוֹן שֶׁאֵין לוֹ תּוֹבְעִים. אִי אַמְרַתְּ לֶיהֱוֵי דַּעֲנִיִּים מַאן אָתֵי תָּבַע לֵיהּ לְדִינָא אִי תָּבַע לֵיהּ עָנִי א"ל לְעָנִי אַחֵר יָהִיבְנָא לֵיהּ: **מתני'** שׁוֹר שֶׁל חֵרֵשׁ שֶׁנָּגַח לְשׁוֹר שֶׁל פִּקֵּחַ פָּטוּר. בַּגְּמָ' מְפָרֵשׁ דְּאֵין מַעֲמִידִין אַפּוֹטְרוֹפּוֹס לְתַם לִגְבּוֹת מִגּוּפוֹ אֲבָל בְּנִזְקֵי מוּעָד מַעֲמִידִין אַפּוֹטְרוֹפּוֹס לְשׁוֹר הַיְּתוֹמִים לִהְיוֹת בִּמְקוֹם הַבְּעָלִים לְקַיֵּים וְהוּעַד בִּבְעָלָיו וְגוֹבִים הַנֶּזֶק מִנִּכְסֵי הַקַּרְקַע שֶׁל יְתוֹמִים אֲבָל תַּם דִּגְבִיָּיתוֹ מִגּוּפוֹ הוּא וְהוּא מְטַלְטְלִין אֵין מַעֲמִידִין אַפּוֹטְרוֹפּוֹס לְכַךְ כִּדְאַמְרִינַן בְּפ"ק (דף יד:) שָׁוֶה כֶּסֶף מְלַמֵּד שֶׁאֵין ב"ד נִזְקָקִין אֶלָּא לִנְכָסִים שֶׁיֵּשׁ לָהֶם אַחְרָיוּת וְאוֹקִימְנָא בְּיַתְמֵי וְאִיכָּא דְּאָמַר טַעְמָא מִשּׁוּם דְּפַלְגָא נִזְקָא קְנָסָא וְיַתְמֵי לַאו בְּנֵי קְנָסָא נִינְהוּ וְקַשְׁיָא לִי א"כ מַאי לִגְבּוֹת מִגּוּפוֹ דְּנָקַט וְעוֹד לְקַמָּן בִּשְׁמַעְתִּין אַמְרִינַן בְּמוּעָד לְמ"ד צַד תַּמּוּת בִּמְקוֹמָהּ עוֹמֶדֶת אֵינָהּ נִגְבֵּית מִן הַיְּתוֹמִים מֵהַאי טַעְמָא וְאִי טַעְמָא מִשּׁוּם קְנָסָא הוּא בְּמוּעָד מִי הֲוֵי קְנָסָא הָא לַאו בְּחֶזְקַת שִׁימּוּר קַיְימֵי: **וּמְעִידִין בָּהֶן בִּפְנֵי אַפּוֹטְרוֹפּוֹס.** וְקס"ד הַשְׁתָּא דְּהַאי מְעִידִין בָּהֶם דְּקָאָמַר לְמִגְבֵּי ח"נ תַּמּוּת וְקַשְׁיָא רֵישָׁא לְסֵיפָא וּלְאַחַר שְׁלֹשָׁה עֵדִיּוֹת נַעֲשֶׂה מוּעָד וּמְשַׁלֵּם נ"ש מֵעֲלִיָּיה: **חָזַר לְתַמּוּתוֹ.** דְּקָסָבַר רְשׁוּת מְשַׁנָּה מוּעָד שֶׁיָּצָא מֵרְשׁוּת זֶה וְנִכְנַס לְיַד בְּעָלִים אֲחֵרִים הָרְשׁוּת מְשַׁנָּה אֶת דִּין הַעֲדָאָתוֹ: **שׁוֹר הָאִצְטַדִּין.** שֶׁמְּיוּחָד לִנְגִיחוֹת וּמְלַמְּדִין אוֹתוֹ לְכַךְ: **גמ' אֵין מַעֲמִידִין אַפּוֹטְרוֹפּוֹס.** לְשׁוֹר תַּם שֶׁל חש"ו לִהְיוֹת אַפּוֹטְרוֹפּוֹס בִּמְקוֹם בְּעָלִים לְקַיֵּים וְהוּעַד בִּבְעָלָיו וְיִגְבֶּה חֲצִי נִזְקוֹ מִגּוּפוֹ: **הָכִי קָאָמַר.** שׁוֹר שֶׁל חֵרֵשׁ שׁוֹטֶה וְקָטָן שֶׁנָּגְחוּ וְהוּחְזְקוּ נַגְחָנִין מַעֲמִידִין לָהֶם אַפּוֹטְרוֹפּוֹס וְלֹא לִגְבּוֹת ח"נ אֶלָּא לְשַׁוְּיֵיהּ מוּעָד דִּכִי הָדַר נָגַח מְשַׁלֵּם מֵעֲלִיָּיה: **אֵין נִזְקָקִין.** ב"ד לְנִכְסֵי יְתוֹמִין לִגְבּוֹת מֵהֶן כְּלוּם וַאֲפִילּוּ שְׁטָר שֶׁכָּתַב אֲבִיהֶם כִּדְמְפָרֵשׁ טַעְמָא בְּמַסֶּ' עֲרָכִין דְּיַתְמֵי לַאו בְּנֵי מֶעֱבַד מִצְוָה נִינְהוּ אֶלָּא נָטַר עַד דְּגַדְלֵי וּמַפְּקֵי לֵיהּ וְגָבֵי וְהָתָם מוֹתְבִינָן לֵיהּ כַּמָּה תְּיוּבְתָּ' וְשַׁנִּינְהוּ בִּשְׁטָר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ רִבִּית: **אֶלָּא אִם כֵּן רִבִּית אוֹכֶלֶת בָּהֶן.** שֶׁלָּוָה אֲבִיהֶן מִנָּכְרִי בְּרִבִּית דְּחַיְישִׁינַן לְהֶפְסֵד שֶׁלָּהֶן וּמוֹכְרִין בֵּית דִּין מִנִּכְסֵיהֶן וּפוֹרְעִין אוֹתוֹ חוֹב: **מִשּׁוּם מְזוֹנֵי.** שֶׁכָּל זְמַן שֶׁלֹּא יִתְּנוּ לָהּ כְּתוּבָּה נִיזּוֹנֶת מִשֶּׁלָּהֶם: **דַּיָּינָא הוּא.** וְלֹא קָאָמַר דְּנִזְקָקִין לְנִכְסֵי יְתוֹמִים:

ממנעי

תוספות

שֶׁלֹּא יְהֵא חוֹטֵא נִשְׂכָּר. וְהָא דְּמַשְׁמַע בְּפ"ק דִּכְתוּבּוֹת (דף יא. ושם) דְּלֵית לֵיהּ לְרָבָא הַאי טַעְמָא גַּבֵּי גִּיּוֹרֶת שֶׁנִּתְגַּיְּירָה פְּחוּתָה מִבַּת ג' שָׁנִים דְּמַשְׁמַע לֵיהּ לְרָבָא שֶׁאִם הָיְתָה יְכוֹלָה לִמְחוֹת כְּשֶׁהִגְדִּילָה לֹא הָיָה לָהּ קְנָס לֹא דָּמֵי דְּהָתָם הוּא דְּמִן הַדִּין אֵין לָהּ קְנָס כְּלָל וּמִשּׁוּם שֶׁלֹּא יְהֵא חוֹטֵא נִשְׂכָּר לֹא אָמַר דְּנִיתֵּן לָהּ הוֹאִיל וּמִן הַדִּין אֵין לָהּ אֲבָל הָכָא דְּמִן הַדִּין יֵשׁ לָהּ אֶלָּא מִשּׁוּם דְּבָעְיָא לְמִקְנְסָהּ סְבָרָא הוּא דְּמִשּׁוּם שֶׁלֹּא יְהֵא חוֹטֵא נִשְׂכָּר מוֹקְמִינַן לָהּ אַדִּינָא וּבְפֶרֶק אֵלּוּ נְעָרוֹת (כתובות דף לו:) אִית לֵיהּ שֶׁלֹּא יְהֵא חוֹטֵא נִשְׂכָּר בְּבַת יִשְׂרָאֵל שְׁבוּיָה מִשּׁוּם דְּמוֹקְמִינַן לָהּ אַקְּדוּשָּׁתָהּ:

אֵין מַעֲמִידִין אַפּוֹטְרוֹפּוֹס לְתַם לִגְבּוֹת מִגּוּפוֹ. תֵּימַהּ מַאי טַעַם דְּאֵין מַעֲמִידִין דְּאֵין לוֹמַר מִשּׁוּם דְּאֵין ב"ד נִזְקָקִין אֶלָּא לִנְכָסִים שֶׁיֵּשׁ לָהֶן אַחְרָיוּת כִּדְאִיתָא בְּפ"ק (דף יד:) גַּבֵּי שָׁוֶה כֶּסֶף וְאוֹקְמִינָן בְּיַתְמֵי דְּלָא דָּמֵי כְּלָל דְּהָתָם מַיְירֵי בְּהִזִּיקוּ בְּחַיֵּי הָאָב וּמִשּׁוּם דִּמְטַלְטְלֵי דְּיַתְמֵי לָא מִשְׁתַּעְבְּדֵי לְב"ח וְאֵין לוֹמַר נַמִּי דְּהַיְינוּ טַעַם מִשּׁוּם דְּפַלְגָּא נִזְקָא קְנָסָא וְיַתְמֵי לַאו בְּנֵי קְנָסָא נִינְהוּ דִּלְמ"ד פַּלְגָּא נִזְקָא מָמוֹנָא מַאי אִיכָּא לְמֵימַר וְעוֹד אֲפִילּוּ בְּמוּעָד לְמ"ד צַד תַּמּוּת בִּמְקוֹמָהּ עוֹמֶדֶת אֵינוֹ גּוֹבֶה ח"נ שֶׁל צַד תַּמּוּת וְאע"ג דְּהָתָם לַאו קְנָסָא אֶלָּא דִּינָא וְגַם אֵין לוֹמַר מִשּׁוּם דְּאִיהוּ גּוּפֵיהּ כִּי מַזִּיק פָּטוּר דִּפְגִיעָתוֹ רָעָה מָמוֹנוֹ לֹא כ"ש וּבְמוּעָד עַבְדֵי רַבָּנָן תַּקָּנָה מִפְּנֵי תִּיקּוּן הָעוֹלָם דִּכְשֶׁהָלְכוּ בְּעָלָיו לִמְדִינַת הַיָּם יַהֲבִינָן לֵיהּ דִּין חֵרֵשׁ וְאע"ג דְּלָא שַׁיָּיךְ הַאי טַעְמָא וְגַם אֵין לוֹמַר מִשּׁוּם דִּמְשַׁתֵּלֵּם מִגּוּפוֹ חָשׁוּ חֲכָמִים שֶׁלֹּא יַפְסִיד שׁוֹרוֹ שֶׁהוּא דָּבָר מְסוּיָּים אֲבָל בְּמוּעָד דִּמְשַׁתַּלֵּם מִכָּל דָּבָר לֹא חָשׁוּ דְּהָא לְר' יִשְׁמָעֵאל ב"ח הוּא וְיָכוֹל לְסַלּוּקֵיהּ בְּזוּזֵי וְי"ל דְּהַטַּעַם הוּא כֵּיוָן דְּחָס רַחְמָנָא עַל הַתָּם שֶׁלֹּא יְשַׁלֵּם נ"ש הִלְכָּךְ לְגַבֵּי יַתְמֵי חָשׁוּ עֲלַיְיהוּ וְכֵן מִי שֶׁהָלְכוּ בְּעָלָיו לִמְדִינַת הַיָּם כֵּיוָן שֶׁאֵין לָהֶם בְּעָלִים גְּמוּרִים אֶלָּא ע"י תַּקָּנַת ב"ד בְּהַעֲמָדַת אַפּוֹטְרוֹפּוֹס אַקִּילוּ בֵּיהּ רַבָּנָן וְכֵן הַמּוּעָד נַמִּי בְּצַד תַּמּוּת אֵין מַעֲמִידִין אַפּוֹטְרוֹפּוֹס כֵּיוָן דְּחָס רַחְמָנָא עֲלֵיהּ לְמ"ד צַד תַּמּוּת בִּמְקוֹמָהּ עוֹמֶדֶת שֶׁאִם אֵין הַשּׁוֹר שָׁוֶה חֲצִי נִזְקוֹ אֵין מְשַׁלֵּם אֶלָּא מִגּוּפוֹ:

אַלְמָא מַעֲמִידִין אַפּוֹטְרוֹפּוֹס. וְא"ת וְנֵימָא דְּרֵישָׁא כְּגוֹן שֶׁלֹּא הָיָה אַפּוֹטְרוֹפּוֹס בִּשְׁעַת נְגִיחָה וְי"ל דְּהָא מִילְּתָא דִּפְשִׁיטָא הִיא:

וְאִם הוּחְזְקוּ נַגְחָנִין. אֵין לְפָרֵשׁ שֶׁנָּגְחוּ שָׁלֹשׁ פְּעָמִים וּמַעֲמִידִין אַפּוֹטְרוֹפּוֹס שֶׁאִם יִגַּח רְבִיעִית יְשַׁלֵּם נ"ש דְּהָנִיחָא אִי לְיִעוּדֵי תּוֹרָא בְּעִינַן אֶלָּא אִי לְיִעוּדֵי גַּבְרָא בְּעִינַן לֹא אִיַּיעַד בְּאוֹתָהּ נְגִיחָה וְעוֹד דְּהַאי תַּנָּא סָבַר רְשׁוּת מְשַׁנָּה כִּדְקָתָנֵי סֵיפָא חָזַר לְתַמּוּתוֹ וצ"ל דְּהוּחְזְקוּ נַגְחָנִים רְשָׁעִים וּמִשְׁתַּגְּעִים לִיגַּח כִּי הַהִיא דִּלְקַמָּן דְּשָׁאֲלוּ בְּחֶזְקַת תָּם דְּמוֹקֵי כְּגוֹן שֶׁהִכִּיר בּוֹ שֶׁהוּא נַגְחָן וַאֲפִילּוּ הוּחְזְקוּ נַגְחָנִים ג' פְּעָמִים לֹא יֵעָשֶׂה מוּעָד עַד שֶׁיַּחֲזוֹר וְיִגַּח שָׁלֹשׁ פְּעָמִים בִּרְשׁוּת אַפּוֹטְרוֹפּוֹס:

וְרַבִּי יוֹחָנָן אָמַר אוֹ לִשְׁטָר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ רִבִּית. וְא"ת וְהָא טַעְמָא דְּאֵין נִזְקָקִין מִשּׁוּם דְּחַיְישִׁינַן לִצְרָרֵי כִּדְמְפָרֵשׁ רַב הוּנָא בְּרֵיהּ דְּרַב יְהוֹשֻׁעַ בְּפֶרֶק גֵּט פָּשׁוּט (ב"ב דף קעד. ושם) וְהָתָם פְּסַקִינַן הִלְכְתָא כַּוָּותֵיהּ וְהָכָא לֹא שַׁיָּיךְ טַעְמָא דִּצְרָרֵי וְרָבָא דְּהָכִי נַמִּי מְפָ' טַעְמָא בְּפ' שׁוּם הַיְּתוֹמִים (ערכין דף כב. ושם) מִשּׁוּם שׁוֹבֵר וְהָכָא לֹא שַׁיָּיךְ כְּלָל וְא"כ אַמַּאי הֲוֵי דְּרַבִּי יוֹסֵי בַּר חֲנִינָא טוֹעֶה וְי"ל ר' יוֹחָנָן קָאָמַר בְּכָל עִנְיָן אֵין נִזְקָקִין בֵּין בְּמִלְוֶה הַבָּאָה מֵחֲמַת עַצְמָהּ וּמִשּׁוּם דְּאֵין מְקַבְּלִין עֵדוּת שֶׁלֹּא בִּפְנֵי בַּעַל דִּין וִיתוֹמִים כְּשֶׁלֹּא בִּפְנֵי בַּעַל דִּין דָּמֵי כִּדְמוּכָח בְּהַגּוֹזֵל בַּתְרָא (לקמן דף קיב.) גַּבֵּי חֲמוּהַּ דְּרַבִּי יִרְמְיָה וּבֵין בְּמִלְוֶה הַבָּאָה מֵחֲמַת אֲבִיהֶם וַאֲפִילּוּ בִּשְׁטָר הַמְּקוּיָּים אֵין נִזְקָקִין מִשּׁוּם שׁוֹבֵר וּצְרָרֵי וְא"ת אַדְּפָרִיךְ מְשַׁוֵּית לֵיהּ לְר' יוֹסֵי בַּר חֲנִינָא טוֹעֶה תִּקְשֶׁה מַר' יוֹסֵי בַּר חֲנִינָא אַדְּרַבִּי יוֹסֵי בַּר חֲנִינָא דְּאָמַר בְּהַגּוֹזֵל בַּתְרָא (שם:) גַּבֵּי הָא דְּאָמַר ר' יוֹחָנָן וְכִי מְקַבְּלִין עֵדוּת שֶׁלֹּא בִּפְנֵי בַּעַל דִּין קִבְּלָהּ מִינֵּיהּ ר' יוֹסֵי בַּר חֲנִינָא כְּגוֹן שֶׁהָיָה חוֹלֶה אוֹ עֵדִים חוֹלִים אוֹ שֶׁהָיוּ עֵדָיו מְבַקְּשִׁים לָלֶכֶת לִמְדִינַת הַיָּם וְשָׁלְחוּ לוֹ וְלֹא בָּא אֲבָל בְּעִנְיָן אַחֵר לֹא וְי"ל דְּשֶׁמָּא הוּא מְדַמֶּה קְטַנִּים לְהָא:

דְּאִי אַמְרַתְּ מֵעֲלִיַּית אַפּוֹטְרוֹפּוֹס מִמְּנְעֵי וְלֹא עָבְדֵי. מִכָּאן מְדַקְדֵּק הָר"ר חַיִּים דְּאַפּוֹטְרוֹפְּסִין לֹא מְשַׁלְּמֵי אֲפִילּוּ פָּשְׁעוּ בְּשֶׁל יַתְמֵי דְּהָא הָכָא פָּשַׁע בְּשׁוֹר הָאַפּוֹטְרוֹפּוֹס וְאפ"ה מִפַּטְרֵי וּמָה שֶׁהָאַפּוֹטְרוֹפּוֹס נִשְׁבָּע לְיַתְמֵי כִּדְמַשְׁמַע בְּהַנִּיזָּקִין (גיטין דף נב. ושם:) הַיְינוּ שֶׁלֹּא עִכֵּב כְּלוּם מִשֶּׁלָּהֶם אֲבָל אֵין נִשְׁבָּעִין שֶׁלֹּא פָּשְׁעוּ דַּאֲפִילּוּ פָּשְׁעוּ פְּטוּרִים וְהָר"ר שְׁלֹמֹה בָּחוּר ב"ר יוֹסֵף דִּקְדֵּק דִּמְשַׁלְּמֵי בִּפְשִׁיעָה מֵהַהִיא דְּהַמַּפְקִיד (ב"מ דף מב: ושם דְּהַהוּא תּוֹרָא דְּלָא ה"ל כַּבֵּי וְשִׁינֵּי וְקָאָמַר נֵימָא לְאַפּוֹטְרוֹפּוֹס זִיל שַׁלִּים אָמַר אֲנָא לְבַקָּרָא מְסַרְתֵּיהּ מַשְׁמַע דְּאִם פָּשַׁע מְשַׁלֵּם וְהַשְׁתָּא קָשֶׁה אַהֲדָדֵי וְאוֹר"י דְּוַדַּאי מְחַיֵּיב אַפּוֹטְרוֹפּוֹס לְשַׁלֵּם בִּפְשִׁיעָה וְלֹא מִמְּנְעֵי בֵּין מִינָּהּ וּבֵין מִינַּהּ אֲבִי יְתוֹמִים בֵּין מִינָּהוּ בֵּית דִּין כִּדְמְפָרֵשׁ

טעמא

מִמְנְעֵי וְלֹא עָבְדֵי רַבִּי יוֹסֵי בַּר חֲנִינָא אָמַר מֵעֲלִיַּית אַפּוֹטְרוֹפּוֹס וְחוֹזְרִין וְנִפְרָעִין מִן הַיְתוֹמִים לְכִי גַּדְלֵי וּמַעֲמִידִים לָהֶן אַפּוֹטְרוֹפִּין לְתַם לִגְבּוֹת מִגּוּפוֹ תַּנָּאֵי הִיא דְּתַנְיָא שׁוֹר שֶׁנִּתְחָרְשׁוּ בְּעָלָיו וְשֶׁנִּשְׁתַּטּוּ בְּעָלָיו וְשֶׁהָלְכוּ בְּעָלָיו לִמְדִינַת הַיָּם יְהוּדָה בֶּן נָקוֹסָא אָמַר סוֹמְכוֹס הֲרֵי הוּא בְּתַמּוּתוֹ עַד שֶׁיָּעִידוּ בּוֹ בִּפְנֵי הַבְּעָלִים וַחכ"א מַעֲמִידִין לָהֶן אַפּוֹטְרוֹפִּין וּמְעִידִין בָּהֶן בִּפְנֵי אַפּוֹטְרוֹפִּין נִתְפַּקֵּחַ הַחֵרֵשׁ נִשְׁתַּפָּה הַשּׁוֹטֶה וְהִגְדִּיל הַקָּטָן וּבָאוּ בְּעָלָיו מִמְּדִינַת הַיָּם יְהוּדָה בֶּן נָקוֹסָא אָמַר סוֹמְכוֹס חָזַר לְתַמּוּתוֹ עַד שֶׁיָּעִידוּ בּוֹ בִּפְנֵי בְּעָלִים רַבִּי יוֹסֵי אָמַר הֲרֵי הוּא בְּחֶזְקָתוֹ אָמְרוּ מַאי הֲרֵי הוּא בְּתַמּוּתוֹ דְּקָאָמַר סוֹמְכוֹס אִילֵימָא דְּלֹא מַיְיעַד כְּלָל הָא מִדְּקָתָנֵי סֵיפָא חָזַר לְתַמּוּתוֹ מִכְּלַל דַּאֲיַיעַד אֶלָּא מַאי הֲרֵי הוּא בְּתַמּוּתוֹ הֲרֵי הוּא בִּתְמִימוּתוֹ דְּלֹא מְחַסְּרִינַן לֵיהּ אַלְמָא אֵין מַעֲמִידִין אַפּוֹטְרוֹפּוֹס לְתַם לִגְבּוֹת מִגּוּפוֹ וַחֲכָמִים אוֹמְרִים מַעֲמִידִין לָהֶן אַפּוֹטְרוֹפּוֹס וּמְעִידִין לָהֶן בִּפְנֵי אַפּוֹטְרוֹפּוֹס אַלְמָא מַעֲמִידִין אַפּוֹטְרוֹפּוֹס לְתַם לִגְבּוֹת מִגּוּפוֹ וְסֵיפָא בְּמַאי קָמִיפַּלְגֵי רְשׁוּת מְשַׁנָּה אִיכָּא בֵּינַיְיהוּ סוֹמְכוֹס סָבַר רְשׁוּת מְשַׁנָּה וְר' יוֹסֵי סָבַר רְשׁוּת אֵינָהּ מְשַׁנָּה ת"ר שׁוֹר חֵרֵשׁ שׁוֹטֶה וְקָטָן שֶׁנָּגַח רַבִּי יַעֲקֹב מְשַׁלֵּם ח"נ ר' יַעֲקֹב מַאי עֲבִידְתֵּיהּ אֶלָּא אֵימָא רַבִּי יַעֲקֹב אוֹמֵר מְשַׁלֵּם ח"נ בְּמַאי עַסְקִינַן אִי בְּתַם פְּשִׁיטָא דְּכ"ע נַמִּי ח"נ הוּא דִּמְשַׁלֵּם וְאִי בְּמוּעָד אִי דַּעֲבָדֵי לֵיהּ שְׁמִירָה כְּלָל כְּלָל לֹא בָּעֵי לְשַׁלּוּמֵי וְאִי דְּלֹא עָבְדֵי לֵיהּ שְׁמִירָה כּוּלֵּיהּ נֶזֶק בָּעֵי שַׁלּוּמֵי אָמַר רָבָא לְעוֹלָם בְּמוּעָד וְהָכָא בְּמַאי עַסְקִינַן דַּעֲבָדֵי שְׁמִירָה פְּחוּתָה וְלֹא עָבְדֵי לֵיהּ שְׁמִירָה מְעוּלָּה וְרַבִּי יַעֲקֹב סָבַר לָהּ כְּרַבִּי יְהוּדָה דְּאָמַר צַד תַּמּוּת בִּמְקוֹמָהּ עוֹמֶדֶת וְסָבַר לָהּ כְּרַבִּי יְהוּדָה דְּאָמַר מוּעָד סַגִּי לֵיהּ בִּשְׁמִירָה פְּחוּתָה וְסָבַר לָהּ כְּרַבָּנָן דְּאָמְרֵי מַעֲמִידִין אַפּוֹטְרוֹפּוֹס לְתַם לִגְבּוֹת מִגּוּפוֹ א"ל אַבַּיֵּי וְלֹא פְּלִיגֵי וְהָתַנְיָא שׁוֹר שֶׁל חֵרֵשׁ שׁוֹטֶה וְקָטָן שֶׁנָּגַח ר' יְהוּדָה מְחַיֵּיב וְר' יַעֲקֹב אוֹמֵר ח"נ הוּא דִּמְשַׁלֵּם אָמַר רַבָּה בַּר עוּלָּא מַה שֶּׁמְּחַיֵּיב ר' יְהוּדָה פֵּירֵשׁ ר' יַעֲקֹב וּלְאַבַּיֵּי דְּאָמַר פְּלִיגֵי בְּמַאי פְּלִיגֵי אָמַר לָךְ הכ"ע בְּמוּעָד וְלֹא נַטְרֵיהּ כְּלָל ר' יַעֲקֹב סָבַר לָהּ כְּר' יְהוּדָה בְּחָדָא וּפָלִיג עֲלֵיהּ בְּחָדָא סָבַר כְּר' יְהוּדָה בְּחָדָא דְּאִילּוּ ר' יְהוּדָה סָבַר צַד תַּמּוּת בִּמְקוֹמָהּ עוֹמֶדֶת וּפָלִיג עֲלֵיהּ בְּחָדָא דְּאִילּוּ רַבִּי יְהוּדָה סָבַר מַעֲמִידִין לָהֶן אַפּוֹטְרוֹפּוֹס לְתַם לִגְבּוֹת מִגּוּפוֹ וְר' יַעֲקֹב סָבַר אֵין מַעֲמִידִין וְלֹא מְשַׁלֵּם אֶלָּא פַּלְגָּא דְּמוּעָד אָמַר לֵיהּ רַב אַחָא בַּר אַבַּיֵּי לְרָבִינָא בִּשְׁלָמָא לְאַבַּיֵּי דְּאָמַר פְּלִיגֵי שַׁפִּיר אֶלָּא לְרָבָא דְּאָמַר לֹא פְּלִיגֵי אַדְמוֹקֵי לָהּ בְּמוּעָד נוֹקְמָא בְּתַם

אי

רש"י

מִמְנְעֵי וְלֹא עָבְדֵי. אַפּוֹטְרוֹפּוֹס: **מֵעֲלִיַּית אַפּוֹטְרוֹפּוֹס.** שֶׁלֹּא שְׁמָרָהוּ כָּרָאוּי: **וְחוֹזְרִין וְנִפְרָעִין** מִן הַיְתוֹמִים לְכִי גַּדְלֵי. דְּאִי לֹא מִמְנְעֵי וְלֹא עָבְדֵי: **חָזַר לְתַמּוּתוֹ.** לְקַמָּן מְפָרֵשׁ מַאי קָאָמַר: **מַאי הֲרֵי הוּא בְּתַמּוּתוֹ דְּקָאָמַר סוֹמְכוֹס.** בְּרֵישָׁא: **אִילֵימָא דְּלֹא מַיְיעַד.** בְּשָׁלֹשׁ נְגִיחוֹת לְשַׁלֵּם מֵעֲלִיָּיה כְּשֶׁהוּעַד: **הָא מִדְּקָתָנֵי סֵיפָא נִתְפַּקֵּחַ הַחֵרֵשׁ חָזַר לְתַמּוּתוֹ.** דְּקָסָבַר רְשׁוּת מְשַׁנָּה מִכְּלַל דְּמֵעִיקָּרָא אֲיַיעַד לֵיהּ: **הֲרֵי הוּא בִּתְמִימוּתוֹ.** דְּלֹא גָּבֵי נְגִיחוֹת תַּמּוּת מִינֵּיהּ דְּאֵין מַעֲמִידִין אַפּוֹטְרוֹפּוֹס לְתַם לִגְבּוֹת מִגּוּפוֹ: **רְשׁוּת מְשַׁנָּה.** הָרְשׁוּת שֶׁנִּשְׁתַּנָּה לָהּ שֶׁיָּצָא מִידֵי אַפּוֹטְרוֹפּוֹס וְנִכְנַס לִרְשׁוּת בְּעָלִים מְשַׁנָּה אֶת הַעֲדָאָתוֹ: ה"ג ר' יַעֲקֹב מְשַׁלֵּם ח"נ: **בְּמַאי עַסְקִינַן.** דְּאִצְטְרִיךְ לֵיהּ לְמִיתְנֵי ח"נ וְלֹא תָּנָא רַבִּי יַעֲקֹב מְחַיֵּיב: **אִי דְּעָבַד לֵיהּ שְׁמִירָה.** מְעוּלָּה וְנִפְרְצָה בַּלַּיְלָה אוֹ שֶׁפְּרָצוּהָ לִסְטִין מִשּׁוּם הָכֵי פָּטַר לֵיהּ מְנֻזָּק שָׁלֵם כְּלָל כְּלָל לֹא בָּעֵי לְשַׁלּוּמֵי: **וְאִי דְּלֹא עָבַד לֵיהּ שְׁמִירָה.** מְעוּלָּה כּוּלֵּיהּ נֶזֶק בָּעֵי לְשַׁלּוּמֵי: **שְׁמִירָה פְּחוּתָה.** נָעַל בְּפָנֶיהָ כָּרָאוּי וְאַמְרִינַן [לְקַמָּן] (ד' נה:) דֶּלֶת שֶׁיְּכוֹלָה לַעֲמוֹד בְּרוּחַ מְצוּיָה זֶהוּ כָּרָאוּי וְהַיְינוּ שְׁמִירָה פְּחוּתָה אֵצֶל רוּחַ שֶׁאֵינָהּ מְצוּיָה וְאִצְטְרִיךְ לְאַשְׁמוּעִינַן דְּמִשְׁתַּלֵּם ח"נ וְלֹא כּוּלּוֹ וְלַאֲפּוּקֵי מֵהַנֵּי תַּנָּאֵי דִּפְלִיגֵי בְּשִׁילְהֵי פִּירְקִין דְּאִיכָּא לְמ"ד דְּפָטוּר וְאִיכָּא דִּמְחַיֵּיב לֵיהּ נֶזֶק שָׁלֵם וְאַשְׁמוּעִינַן הָכָא דְּרַבִּי יַעֲקֹב סָבַר לָהּ כְּרַבִּי יְהוּדָה דְּאָמַר בְּשִׁילְהֵי פִּירְקִין בְּמוּעָד סַגִּי לֵיהּ בִּשְׁמִירָה פְּחוּתָה דְּמַיְיתְרֵי בֵּיהּ קְרָאֵי וּמִפְּטַר מִנֶּזֶק שָׁלֵם וּמִיהוּ בַּחֲצִי נֶזֶק מְחַיֵּיב כִּדְאַמְרִינַן לְקַמָּן לֹא פָּטַר ר' יְהוּדָה אֶלָּא עַל צַד הַעֲדָאָה שֶׁבּוֹ אֲבָל צַד תַּמּוּת בִּמְקוֹמָהּ עוֹמֶדֶת וְתַם לֹא סַגִּי לֵיהּ בִּשְׁמִירָה פְּחוּתָה דְּלֹא מַיְיתְרֵי בֵּיהּ קְרָאֵי וְאע"ג דְּהַךְ צַד תַּמּוּת מִגּוּפֵיהּ מִשְׁתַּלֵּם אִית לֵיהּ לְר' יַעֲקֹב מַעֲמִידִין אַפּוֹטְרוֹפּוֹס לְתַם לִגְבּוֹת מִגּוּפֵיהּ כְּרַבָּנָן דִּפְלִיגֵי עֲלֵיהּ דְּסוֹמְכוֹס לְעֵיל: **וְלֹא פְּלִיגֵי.** ר' יַעֲקֹב וְרַבִּי יְהוּדָה: **וּלְאַבַּיֵּי דְּאָמַר פְּלִיגֵי בְּמַאי פְּלִיגֵי.** אִי בְּתַם לֹא קָאָמַר רַבִּי יְהוּדָה נ"ש וְאִי בְּמוּעָד וּשְׁמִירָה פְּחוּתָה הָא שַׁמְעִינַן לֵיהּ לְרַבִּי יְהוּדָה אֲפִילּוּ בְּשׁוֹר שֶׁל פִּיקֵּחַ ח"נ וְתוּ לֹא וְאִי בִּדְלֹא נַטְרֵיהּ כְּלָל מַאי טַעַם דְּר' יַעֲקֹב: **וְלֹא נַטְרֵיהּ כְּלָל.** וְקָאָמַר רַבִּי יְהוּדָה נ"ש הַחֵצִי מִן הָעֲלִיָּיה וְהַחֵצִי מִן גּוּפוֹ דְּשַׁמְעִינַן לְרַבִּי יְהוּדָה לְקַמָּן דְּכָל תַּם וְנַעֲשֶׂה מוּעָד צַד תַּמּוּת בִּמְקוֹמָהּ עוֹמֶדֶת וּמִגּוּפוֹ נִגְבֵּית וְהַאי אע"ג דְּלֵית לֵיהּ בְּעָלִים בְּנֵי דֵּעָה מַעֲמִידִין אַפּוֹטְרוֹפּוֹס לְתַם לִגְבּוֹת מִגּוּפוֹ צַד תַּמּוּת: **וְרַבִּי יַעֲקֹב סָבַר לָהּ כְּרַבִּי יְהוּדָה בְּחָדָא.** דְּכָל תַּם וְנַעֲשָׂה מוּעָד צַד תַּמּוּת בִּמְקוֹמָהּ עוֹמֶדֶת לִגְבּוֹת מִגּוּפוֹ הִלְכָּךְ הָכָא פָּטוּר מִצַּד תַּמּוּת דִּבְהַךְ פָּלִיג עֲלֵיהּ דְּקָסָבַר אֵין מַעֲמִידִין אַפּוֹטְרוֹפּוֹס לְתַם כו': **בִּשְׁלָמָא לְאַבַּיֵּי דְּאָמַר פְּלִיגֵי שַׁפִּיר.** מוֹקֵי לָהּ בְּמוּעָד לְמַתְנִיתָא קַמַּיְיתָא דִּבְתַם לֵיכָּא לְאוֹקְמָא לְאַשְׁמוּעִינַן דְּמַעֲמִידִין אַפּוֹטְרוֹפּוֹס לְתַם דְּאַשְׁמוּעִינַן לֵיהּ בְּמַתְנִיתָא בַּתְרַיְיתָא דְּאָמַר אֵין מַעֲמִידִין הִלְכָּךְ ע"כ קַמַּיְיתָא נַמִּי בְּמוּעָד וְלֹא נַטְרֵיהּ כְּלָל וּמְשַׁלֵּם ח"נ דְּמוּעֶדֶת: **אֶלָּא לְרָבָא דְּאָמַר לֹא פְּלִיגֵי.** וְאִית לֵיהּ לְר' יַעֲקֹב מַעֲמִידִין אַפּוֹטְרוֹפּוֹס לְתַם: **אַדְמוֹקֵי לָהּ.** לְקַמַּיְיתָא בְּמוּעָד לוֹקְמָא בְּתַם:

אי

תוספות

טַעְמָא בְּהַנִּיזָּקִין (גיטין דף נב: ושם) אֲבָל כַּאן דְּשֶׁלֹּא בִּשְׁבִיל הַיְתוֹמִים מְמַנִּין אוֹתוֹ דְּטוֹב הָיָה לָהֶם שֶׁלֹּא הָיָה לָהֶם אַפּוֹטְרוֹפּוֹס אֶלָּא בִּשְׁבִיל תַּקָּנַת הָעוֹלָם מְמַנִּין אוֹתוֹ כְּדֵי שֶׁיִּשְׁמוֹר הַשּׁוֹר שֶׁלֹּא יִגַּח אִי אַמְרַת דִּמְשַׁלֵּם מִמְּנְעֵי וְלֹא עַבְדֵי וּבִירוּשַׁלְמִי בְּהַנִּזָּקִין אָמַר אַתְיָא דְּר' יוֹחָנָן כְּרַבָּנָן בִּתְמִיָּה אֲפִילּוּ יִסְבּוֹר כְּאַבָּא שָׁאוּל דְּאָמַר מִינּוּהוּ ב"ד יִשָּׁבַע בָּעֵי הַהוּא בַּר אִינַשׁ לְמֵיתַב זוּזֵי בְּגִין דְּמִתְקְרֵי מְהֵימָן כְּלוֹמַר לֹא יִמָּנַע בִּשְׁבִיל כָּךְ אִם יִהְיֶה זָקוּק לִפְרוֹעַ אִם יִפְשַׁע דְּשָׂמֵחַ הוּא שֶׁנֶּחְשָׁב בְּכַךְ לְנֶאֱמָן כְּשֶׁב"ד מְמַנִּין אוֹתוֹ אֲבָל גַּבֵּי שׁוֹר אֵין נֶחְשָׁב לְנֶאֱמָן בִּשְׁבִיל מִנּוּי זֶה שֶׁאֵין זֶה בִּשְׁבִיל תַּקָּנַת יְתוֹמִים אֶלָּא בִּשְׁבִיל שֶׁלֹּא יַזִּיק לָעוֹלָם וְאֵין נֶחְשָׁב אֶלָּא כְּשׁוֹמֵר בְּעָלְמָא שֶׁשּׁוֹמֵר הַשּׁוֹר שֶׁלֹּא יַזִּיק וּדְרַבִּי יוֹסֵי ב"ח כְּאַבָּא שָׁאוּל אֲפִילּוּ יִסְבּוֹר כְּרַבָּנָן אָדָם מַבְרִיחַ עַצְמוֹ מִן הַשְּׁבוּעָה וְאֵין אָדָם מַבְרִיחַ עַצְמוֹ מִן הַתַּשְׁלוּמִין כְּלוֹמַר בִּשְׁבִיל הַשְּׁבוּעָה יִהְיֶה נִמְנָע שֶׁלְּעוֹלָם צָרִיךְ לִישָּׁבַע שֶׁלֹּא עִיכֵּב כְּלוּם מִשֶּׁלָּהֶם וְנִרְאֶה דַּאֲפִילּוּ נֶאֱבַד דָּבָר מִשֶּׁל יְתוֹמִים שֶׁלֹּא יִשָּׁבַע שֶׁלֹּא פָּשַׁע שֶׁאִם כֵּן יִהְיוּ נִמְנָעִים אֲבָל בְּזֶה אֵין חוֹשֵׁשׁ אִם יֵשׁ עֵדִים אוֹ אִם מוֹדֶה הוּא בְּעַצְמוֹ שֶׁפָּשַׁע לֹא יִמָּנַע אִם מַזְקִיקִין אוֹתוֹ לְשַׁלֵּם: **אִי** בְּתַם פְּשִׁיטָא. וְכ"ת דְּאַשְׁמוּעִי' דְּמַעֲמִידִין אַפּוֹטְרוֹפּוֹס לְתַם א"כ ה"ל לְמִתְנֵי ר' יַעֲקֹב מְחַיֵּיב וְתוּ לֹא וּמִדְּנָקַט ח"נ מַשְׁמַע דְּאִיצְטְרִיךְ דְּלֹא נֵימָא נֶזֶק שָׁלֵם:

וְלֹא מְשַׁלֵּם אֶלָּא פַּלְגָּא דְּמוּעָד. וְרָבָא לֹא בָּעֵי לְשַׁנּוּיֵי הָכֵי מִדְּלֹא קָתָנֵי ר' יְהוּדָה אוֹמֵר חַיָּיב נ"ש וְר' יַעֲקֹב אוֹמֵר ח"נ וְעוֹד דְּמַשְׁמַע לֵיהּ לְרָבָא דְּכֵיוָן דְּלֹא נַטְרֵיהּ כְּלָל ה"ל לְמִתְנֵי אֵין מְשַׁלֵּם אֶלָּא חֲצִי נֶזֶק שֶׁזֶּהוּ הַחִידּוּשׁ וּמִדְּקָאָמַר מְשַׁלֵּם ח"נ מַשְׁמַע דְּקמ"ל דִּמְשַׁלֵּם אֲפִילּוּ ח"נ אֲבָל הַשְׁתָּא דְּנַטְרֵיהּ שְׁמִירָה פְּחוּתָה חִידּוּשׁ הוּא דְּקמ"ל דִּמְשַׁלֵּם אֲפִילּוּ ח"נ וְעוֹד דְּמַשְׁמַע לֵיהּ ח"נ מִגּוּפוֹ כִּסְתָם ח"נ דִּבְכָל מָקוֹם: **אַדְמוֹקֵי** לָהּ בְּמוּעָד לוֹקְמֵיהּ בְּתַם. תֵּימַהּ דְּמֵעִיקָּרָא הֲוָה פָּרִיךְ אִי בְּתַם פְּשִׁיטָא וְלֹא הֲוָה בָּעֵי לְמֵימַר דְּאָתָא לְאַשְׁמוּעִינַן דְּמַעֲמִידִין אַפּוֹטְרוֹפּוֹס לְתַם כִּדְפִי' לְעֵיל דְּאִם כֵּן ה"ל לְמֵימַר רַבִּי יַעֲקֹב מְחַיֵּיב וְהַשְׁתָּא פָּרִיךְ לְאוֹקְמֵיהּ בְּתַם וְי"ל דְּהַשְׁתָּא דְּאַסִּיק אַדַּעְתֵּיהּ דְּאָמַר צַד תַּמּוּת בִּמְקוֹמָהּ עוֹמֶדֶת לֹא מָצֵי לְמִתְנֵי רַבִּי יַעֲקֹב מְחַיֵּיב דְּאִיצְטְרִיךְ לְהַזְכִּיר ח"נ לְאַשְׁמוּעִינַן דְּמַעֲמִידִין אַפּוֹטְרוֹפּוֹס לְתַם וְאִי הֲוָה תָּנֵי מְחַיֵּיב הֲוָה מוֹקְמִינַן לָהּ בְּמוּעָד אֲבָל תַּם פָּטוּר דְּאֵין מַעֲמִידִין אַפּוֹטְרוֹפּוֹס לְתַם וְאִיצְטְרִיךְ לְאַשְׁמוּעִינַן דְּמוּעָד מְשַׁלֵּם נ"ש לַאֲפוּקֵי מִמ"ד צַד תַּמּוּת בִּמְקוֹמָהּ עוֹמֶדֶת אֲבָל מֵעִיקָּרָא דְּלֹא הֲוָה אַסִּיק אַדַּעְתֵּיהּ צַד תַּמּוּת כו' פָּרִיךְ שַׁפִּיר אִי בְּתַם פְּשִׁיטָא דְּאִי לְאַשְׁמוּעִינַן מַעֲמִידִין אַפּוֹטְרוֹפּוֹס לְתַם אָתָא לִתְנֵי מְחַיֵּיב וַהֲוָה מוֹקְמִינַן לֵיהּ בְּתַם דִּלְמוּעָד לֹא אִיצְטְרִיךְ:

שור

אי לר"י. כלומר אי קרי"ת סבירא ליה דאמר לקמן תם לא סגי ליה בשמירה פחותה כגון דעבד ליה שמירה פחותה: **אי לר"א בן יעקב.** דאמר תם סגי ליה בשמירה פחותה כגון דלא עבד ליה שמירה כלל ואיצטריך לר' יעקב לאשמועינן דמעמידין אפוטרופוס לתם ולהכי תנא ח"נ ולא תנא רבי יעקב מדעד קמיירי וכולה תימא נזקא קאמר אבל בתם אפילו נזקא נמי לא דאין מעמידין: **א"ל** חדא דיה תדתי סתמא.

הואיל וס"ל לרבא דלא פליגי ר' יעקב ור"י בכולהו סבירא ליה הכי ולהכי אוקמה רבא במועד ובשמירה פחותה דתשמע מינה חדא ליה לר' יעקב כרבי יהודה דסגי ליה לצד מועדת בשמירה פחותה וצד תמות במקומה עומדת ולרידיה לא סגי ליה בשמירה פחותה ותשמע נמי דמעמידין אפוטרופוס לתם לגבות מגופו: **רשות משנה איבא ביניהו.** בין רבי יעקב לר"י: **חרי הוא בחזקתו.** שהוגד בבית אפוטרופוס ומשלמים בעלים נ"ש וחצי מגופו וחצי מעליה בכל תמים שהועדה: **משלמין מן העליה.** נזק: **ואין משלמין כופר.** היכא דהמית את האדם: **ברניץ שיימין.** בגופו של מת ובהכי מכפר מזיק: **נאמרה שיתה למעלה.** לענין דמי ולדות כאשר ישית עליו בעל האשה: **ואפקרה שיתה לבתה.** במועד שהמית אם כופר יושת עליה: **ביצד משלמין כופר.** דבשלמא נזקין האי פלגא משלם והאי פלגא משלם דאתויקא דניזק קפיד רחמנא והאי מטי ליה נזק שלם אבל בכופרא בפרה דמזיק הוא ותרוויהו בפרה בעו ובחצי כופר לא מיכפר: **משכנין אותו.** גוזר הקדש דיניון דלאו לכפרה אתי משהו ליה: **חייבי חטאות אין משכנין אותן.** דכיון לכפורה חסאיה קבעי לה לא משהו ליה: **אסתיר בקצויתא.** הוסגרתי ונאלמתי בראשונה: **ונסצא ושואל חצי נזק.** והזיק בבית שואל: **בעלים משלמין ח"נ** עליה והבעלים הואיל ולא הודיעוהו משלמין החצי: **הועד בבית שואל.** שהזיק בתוך ימי שאילתו ג' פעמים: **והחזירו לבעלים.** ואח"כ הזיק בעלים משלמין חצי נזק לקמן מפרש רישא לסיפא: **אריא לא שאילי.** תם הוה לא קבלית עלי דאי אבל לא ידע שנגח ג' נגיחות הלכך נטירותא ודתם) נגח קביל עליה והוה לי' לנטורי: **מגופו.** ולא משלי:

הוה

שור של ב' שותפין. בשני שוורים של שנים לא מצי למיבעי דלר"י בן בתירא דאמר (סנהדרין דף ע:) בהכותו עשרה בני אדם בזה אחר זה האחרון חייב ה"נ האחרון חייב ואי בבת אחת כולן פטורין ממיתה דכמיתת בעלים כך מיתת השור וכיון דפטורין ממיתה פטורין מכופר למ"ד לקמן אין השור בסקילה אין הבעלים משלמין כופר: **כופר** אחד אמר רחמנא (לא ב.). ואע"ג דלגבי חטאת אמר בפ' המפניע (שבת דף צב: ושם גבי המוציא כפר לרה"ר והוציאו שנים חייבין ומסתמא כל חד וחד חייב חטאת התם כיון דכל חד מיחייב אזדוהו ברת מיחייבי נמי אשאגתו חטאת ועוד חטאת דלבונה אין להקפיד אי מביאין שתי חטאות אבל כופר דלחבירו לקמה יהרוגין זה במה שהשור לשנים: **כופר** שלם אמר רחמנא ולא חצי כופר. דזקא לענין כופר דכפרה היא דמסתמא בכפרה שלימה צריכה אבל לענין התשלומין אמר לקמן במרובה (דף עא:) ה' בקר ואפילו ו' וחצאי בקר ושה אפילו מקצת שה דמ' אותו ואת בנו (חולין דף עט:) ודמו (ואפילו) מקצת דמו דכיסוי הדם (שם דף פח.) וחצי מתנות דיהודעע (שם דף קלב.) ובבור ואפילו מקצת בבור דריש בבורות (דף ג. ושם לא שייך לאתויי הכא וההיא דחומש ולא חצי חטאת דמשלם תם חצי בבור (שם דף מח:) שייך טפי והא דמשלם תם חצי כופר לר' יוסי הגלילי היינו כופר שלם דיהודה וכן המית מי שחציו עבד וחציו בן חורין דהשולחן (ניטין דף מב:) דמשלם חצי כופר ליורשים היינו כופר שלם דיהודה: **חייבי** כופר מאי. ביורשי הניזק עצמו מבעיא ליה אם יכולין למשכנו: **ולימא** ליה אי תם הוה משתלם מגופו. הך פרכא ליתי ליה לר"י דאמר צד תמות במקומה עומדת וכן הוא דתניא דתנה מערכא ליה לאגמא אבל הוה פירכא דמודיקא ומפטרי אתיא אף אליבא דר"י דבינון דאייעד לאו קבלא הוא:

לאו הוקא בעית לשלומי. וא"ת אי הוה תם לא הוה משתלם אלא כמו שהשור שוה והשתא משלם כל חצי נזק מהעליה אע"פ שאין השור שוה כל כך וי"ל דהשתא נמי לא משלם אלא בשויו של שור:

אי לר"י דעבד ליה שמירה פחותה ולא עבד ליה שמירה מעולה אי לר"א בן יעקב דלא עביד ליה שמירה כלל דתניא ר"א בן יעקב אומר אחד תם ואחד מועד שנתמן שמירה פחותה פטורין והא קמ"ל ר' יעקב דמעמידין להן אפוטרופין להם לגבות מגופו א"ל הכי קאמר חדא דיה תדתי ביה תרתי מעמא רבינא אמר רשות משנה איכא ביניהו מועד ונתפקח החרש ונשתתפה השוטה והגדיל הקטן ר"י סבר חרי הוא בחזקתו ר' יעקב סבר רשות משנה: ת"ר אפוטרופוס ומשלמים בעלים נ"ש וחצי מגופו וחצי מעליה בכל תמים שהועדה משלמין מן העליה. נזק: ואין משלמין כופר. היכא דהמית את האדם: ברניץ שיימין. בגופו של מת ובהכי מכפר מזיק: נאמרה שיתה למעלה. לענין דמי ולדות כאשר ישית עליו בעל האשה: ואפקרה שיתה לבתה. במועד שהמית אם כופר יושת עליה: ביצד משלמין כופר. דבשלמא נזקין האי פלגא משלם והאי פלגא משלם דאתויקא דניזק קפיד רחמנא והאי מטי ליה נזק שלם אבל בכופרא בפרה דמזיק הוא ותרוויהו בפרה בעו ובחצי כופר לא מיכפר: משכנין אותו. גוזר הקדש דיניון דלאו לכפרה אתי משהו ליה: חייבי חטאות אין משכנין אותן. דכיון לכפורה חסאיה קבעי לה לא משהי ליה: אסתיר בקצויתא. הוסגרתי ונאלמתי בראשונה: ונסצא ושואל חצי נזק. והזיק בבית שואל: בעלים משלמין ח"נ עליה והבעלים הואיל ולא הודיעוהו משלמין החצי: הועד בבית שואל. שהזיק בתוך ימי שאילתו ג' פעמים: והחזירו לבעלים. ואח"כ הזיק בעלים משלמין חצי נזק לקמן מפרש רישא לסיפא: אריא לא שאילי. נטירותא דאריא לא קבלית עלי דאי תם הוה לא נגח: שהכיר בו שהוא נגחן. אבל לא ידע שנגח ג' נגיחות הלכך נטירותא ודתם) נגח קביל עליה והוה לי' לנטורי: מגופו. ולא משלי:

הוה דבעי מיתבא ליה ממונא הוא ולא לגבוה הוא ולא חמיר עלויה ובעי משכונייה אי נמי דיון דהוא לא חטא וממונא הוא דאיזיק לא חמיר עלויה ובעי משכונייה א"ל שבקן אסתגר בקבריתא: ת"ר שאלו בחזקת תם וגמצא מועד בעלים משלמין חצי נזק ושואל משלם חצי נזק הועד בבית שואל והחזירו לבעלים בעלים משלמין חצי נזק ושואל פטור מכלום אמר מר שאלו בחזקת תם ונמצא מועד בעלים משלמין חצי נזק ושואל חצי נזק ואמאי לימא ליה תורא שאילי אריא לא שאילי אמר רב הכא במאי עסקינן שהכיר בו שהוא נגחן וניזמא ליה תם שאילי מועד לא שאילי משום דא"ל סוף סוף אי תם הוה פלגא נזקא נזקא וניזמא ליה אי תם הוה משתלם מגופו משום דא"ל סוף סוף אתי לאו תורא בעית שלומי לידיי וניזמא ליה נמי זיל שלים פלגא נזקא וניזמא ליה

אי תם הָוֶה מוֹדִינָא וּמְפַטְרִינָא. הַךְ פִּירְכָא לֵיתֵיהּ לְמ"ד מוֹדֶה בְּקָנָס וְאח"כ בָּאוּ עֵדִים חַיֵּיב נָקְמָא אֲפִילּוּ לְמ"ד פּוֹטֵר אַפִּילּוּ נָקָא מְמוּנָא וְה"ה דְּהוּ"מ לְמִפְרַךְ אֲפִילּוּ לְמ"ד פּוֹטֵר נָקָא נָקָא וְלֹא נִדְחֵי בְּקָנָס וְאח"כ בָּאוּ עֵדִים חַיֵּיב לְיָמֵא לֵיתֵיהּ אִי תֹּם הָוֶה מַעֲרִיקְנָא לֵיהּ לְאַגְמָא אֶלָּא תָּדַע מִינַּיְיהוּ נָקָט וא"ת וְהֵאֵיךְ יָכוֹל לְטַעֵן אִי תֹּם הָוֶה מוֹדִינָא אִי תֹּם הָוֶה מַעֲרִיקְנָא לֵיהּ הָא קָמָן שֶׁלֹּא הוֹדָה וְלֹא הִבְרִיחַ אע"פ שֶׁהָיָה קָבוּר שָׁהָיָה תֹּם וְיֵ"ל דְּמִיָּיד אַחַר נְגִיחָה הוּגַד לוֹ שֶׁהוּא מוּעָד וא"ת לִישְׁנִי כְּגוֹן שֶׁיֵּשׁ עֵדִים שֶׁלֹּא הוּגַד לוֹ מִשְּׁעַת נְגִיחָה עַד שֶׁצָּעָא לְב"ד וְאפ"ה לֹא הוֹדָה וְלֹא הִבְרִיחַ הָא לֹא שְׁכִיחִי וַעֲדֵיפָא מִינַּיְיהוּ קַמְשַׁנֵּי דְּקָדֵים ב"ד וְתָפְסוּהוּ:

הָוֶה מַעֲרִיקְנָא לֵיהּ לְאַגְמָא. תִּימַהּ מַה שֶּׁעָנָה שֶׁלֹּא כְּדִין וּבְשֶׁלָּמָא לְרַבִּי שִׁמְעוֹן דְּאָמַר ב"ח נִינְהוּ נִיחָא קַצָּת דְּאִיכָּא לְמֵימַר הָיָה אֲבוֹלְבָא לֵיהּ תֻּתָּם אוֹ מְזַבְּנִינְא לֵיהּ וְלֹא הָוֶה אֶלָּא בְּמִזִּיק שֶׁעָבְדוּ שֶׁל חֲבֵירוֹ וּפְטוּר אֲבָל לְר"ע דְּאָמַר שׁוּתָפִין נִינְהוּ אִי הָוֶה מַעֲרִיק הָיָה גּוֹזֵל לוֹ שׁוֹרוֹ לְנִיקְּיוֹ וְעוֹד דְּב"ד יַדְּהוּ אם לֹא יִשְׁלֹם אם יֵשׁ לוֹ וְנ"ל שֶׁרְצָה לוֹמַר מִתּוֹךְ דְּבָרִים אֵלּוּ שֶׁהֶחֱיִיתִי עוֹשֶׂה הָיָה נִיזָּק מִתְפַּשֵּׁר עִמּוֹ בְּדָבָר מוּעָט וְהָיָה מוֹחֵל לִי וְנִמְצָא שֶׁהִפְסַדְתָּנִי כָּל הַיִּתְרוֹן:

אי הָכִי בְּעָלִים אַמַּאי מְשַׁלְּמִין ד"נ לְיָמֵא לֵיהּ אַתְּפַסְתֵּיהּ לְתוֹרֵי כו'. וא"ת תֵּרֵי הוּא לֹא הָיָה יוֹדֵעַ שֶׁהוּא מוּעָד וי"ל דְּמִיָּיד כְּשֶׁנִּגַּח הָיָה לוֹ לְחוּשׁ יוֹתֵר שֶׁמָּא מוּעָד דְּנִזְי דְּקוֹדֶם נְגִיחָה אֵין לוֹ לְחוּשׁ כ"כ לְפִי שֶׁאֵין הַפֶּסֶד מְזוּמָּן דְּשֶׁמָּא לֹא יִגַּח אֲבָל לְאַחַר שֶׁנִּגַּח מְזוּמָּנִין ב"ד לְתוֹפְסוֹ וְהָיָה לוֹ לְחוּשׁ לְהַזְהֵר שֶׁלֹּא יִפּוֹל בְּיַד בֵּית דִּין:

מן הַבְּרַיְיתָא לְהוֹצִיא הָרוֹבֵץ כו'. בְּתוֹסְפְתָּא בְּפ' כָּל הָאֲסוּרִין (דף כה: ושם) מְפֹרָשׁ דְּגַבֵּי רַבִּיעָה כְּתִיב בְּהֶמָה וְאִישׁ אֲשֶׁר יִתֵּן שִׁכְבָתוֹ בִּבְהֵמָה וְגַבֵּי נְעֲבָד כְּתִיב לְשׁוֹן בָּקָר כִּדְכְתִיב וַיְמִירוּ אֶת כְּבוֹדָם בְּתַבְנִית שׁוֹר וּמוֹקֵי לָהּ תֻּתָּם ע"פ עֵד אֶחָד אוֹ עַל פִּי בְּעָלִים דְּאִי אִיכָּא עֵדִים בְּנֵי קְטָלָא נִינְהוּ וְהָךְ בְּרַיְיתָא פְּלִיגָא אַתַּנָּא דְּבֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל דְּנִפְקָא לֵיהּ בְּפֶרֶק אֵין מְעַמְּדִין (ע"ז דף כג:) מִכִּי מִשְׁתַּחֲיָה בָּהֶם מוּם כו' כָּל מָקוֹם שֶׁנֶּאֱמַר הִשְׁתַּחֲוָה אֵינוֹ אֶלָּא דִּבֵּר עֲרָוָה ע"ז וְכֵן אִיתָא בְּתְמוּרָה (דף כה:) דְּפְלִיגִי:

לָמָּה נֶאֱמַר נוֹגֵחַ. תֵּיבָה דְּלֹא קְאָמַר לָמָּה נֶאֱמַר נוֹגֵחַ דְּהַהוּא פְּשִׁיטָא הֵיכִי מְבַיְּיחִי לֵיהּ אֲמַאי מְקַמֵּיפְּלִיגִי דְּלֹאו בַּר נוֹגֵחַ הוּא וּבְעֵי קְרָא יְתִירָא: **וְיֵשׁ** בְּנוֹגֵחַ כו'. בְּחַד מִנַּיְיהוּ סְגֵי דְּיָכוֹל דְּלֹא מְפָרֵשׁ קְרָאֵי בְּהַדְיָא הָוֶה אוֹקִימְנָא לֵיהּ בְּדִדְמֵי וְלֹא שַׁיְיךְ לְמֵימַר שְׁקוּלִים הֵם וְיִבְואוּ שְׁנֵיהֶם דַּיְּנֵי חוֹמְרוֹת אֵין שְׁקוּלוֹת וְלֹא מְשַׁכְּחַת שֶׁיְּקוּל אֶלָּא בְּרֵישׁ מְכִילְתִין:

רוֹבֵץ עֲשָׂה בּוֹ אוֹנֶס כְּרֵצוֹן. וא"ת רוֹבֵץ בְּאוֹנֶס הֵיכִי מִשְׁכַּחַת לָהּ הָא אֵין קִישׁוּי אֶלָּא לְדַעַת וי"ל כְּגוֹן שֶׁנִּתְקַשְּׁה לְמִינוֹ וְתָקְפָתוּ וְהֶבִיאָתוּ עָלֶיהָ: **לֹאו** לְקָרְבָּן. וְהַשְׁתָּא ה"ק אִם עֲשָׂה בּוֹ אוֹנֶס כְּרֵצוֹן כְּלוֹמַר הַשְׁתָּא נַמִּי שַׁיְיךְ לְהַצְמִיד פְּסוֹל קָרְבָּן שֶׁלּוֹ אֶלָּא כְּרֵצוֹן כְּעִנְיָן שֶׁיֵּשׁ בּוֹ אוֹנֶס כְּרֵצוֹן בֵּין בְּאוֹנֶס בֵּין כְּרֵצוֹן וְא"ת אַמַּאי ס"ד לְקָרְבָּן קָאָמַר דִּפְסוּל הוּא כְּדִמוּכּוּחַ בִּשְׁמַעְתָּתָא וּמַה קָשֶׁה לֵיהּ אִי לְקָטְלָא קָאָמַר דְּשַׁיְיךְ שְׁפִיר לַעֲשׂוֹת קוֹלָא אוֹ חוּמְרָא פִּירְכָא מִקְּטָלָא אַקָּרְבָּן כְּמוֹ שֶׁעֲשָׂה קו' מִכּוֹפֵר אַקָּרְבָּן

ר"י כֵּיוָן דְּלֹא מִפָּרֵשׁ בְּהַדְיָא לְעִנְיַן מַה עָשָׂה אוֹנֶס כְּרָצוֹן מִשְׁמַע דְּלְעִנְיַן קָרְבָּן דְּאִיירִי בֵּיהּ קְרָא קָאָמַר דְּאִי לְעִנְיַן קְטָלָא הָוֶה לֵיהּ לְמֵימַר לֹא חַיֵּב בּוֹ אוֹנֶס כְּרָצוֹן:

בכאן

אִם תֹּם הָוֶה מוֹדִינָא וּמְפַטְרִינָא וְאַפִּילּוּ לְמ"ד פַּלְגָּא נָזְקָא מְמוֹנָא נִיתָּא לֵיהּ אִי תֹּם הוּא הָוֶה מַעֲרִיקְנָא לֵיהּ לְאַגְמָא מִשּׁוּם דְּאַשְׁתְּעוּיֵי דִּינָא בְּהַדִּיהּ מִשּׁוּם דְּא"ל אִי אַהַדְּרַתֵּיהּ נִיחַיֵּיב לֵיהּ אִי תֹּם הוּא הָוֶה מַעֲרִיקְנָא לֵיהּ לְאַגְמָא מִשּׁוּם דְּא"ל סוֹף סוֹף לָאו מֵעֲלֵיהּ הָוֵי מִשְׁתַּלְּמֵי הָנֵיחָא הֵיכָא דְּאִית לֵיהּ נְכָסִי הֵיכָא דְּלֵית לֵיהּ נְכָסִי מַאי אִיכָּא לְמֵימַר מִשּׁוּם דְּא"ל כִּי הֵיכָא דְּמִשְׁתַּעְבְּדָא לְחַאיִךְ מְדַר" נָתָן דְּתָנָיֵא רַבִּי נָתָן אוֹמֵר מְנַיִן לִנְשׂוֹּה בַּחֲבֵירוֹ מָנֶה וְחַבֵּירוֹ בַּחֲבֵירוֹ מָנֶיךָ שֶׁמּוֹצִיאִין מִזֶּה וְנוֹתְנִים לְזֶה ת"ל וְנָתַן לַאֲשֶׁר אָשָׁם לוֹ הוֹעֵד בְּבֵית שׁוֹאֵל וְהֶחֱזִירוֹ לַבְּעָלִים בְּעָלִים מְשַׁלְּמִין חֲצִי נֶזֶק וְשׁוֹאֵל פָּטוּר מִכְּלוּם סָיְפָא רְשׁוּת מְשַׁנָּה רֵישָׁא רְשׁוּת אֵינָהּ מְשַׁנָּה א"ר יוֹחָנָן תַּבְרָא מִי שָׁנְתָה זוֹ לֹא שָׁנָה זוֹ רַבָּה אָמַר מִדְּרֵישָׁא רְשׁוּת אֵינָהּ מְשַׁנָּה סֵיפָא נַמִּי רְשׁוּת אֵינָהּ מְשַׁנָּה וְסֵיפָא הֵיכִי מַתְנֵי לַהּ דְּאָמַר מִשּׁוּם דְּא"ל לָאו כָּל כְּמִינָךְ דְּמַיְיעֲדָה לֵיהּ לְתוֹרֵי רַב פָּפָּא אָמַר מִדְּסֵיפָא רְשׁוּת מְשַׁנָּה רֵישָׁא נַמִּי רְשׁוּת מְשַׁנָּה וְרֵישָׁא הֵיכִי מַתְנֵי [וכו']: אִיבָּעֵיָא לְהוּ מַהוּ לְגַבֵּי מְחַצָּה רַב אָמַר כָּשֵׁר וּשְׁמוּאֵל אָמַר פָּסוּל רַב אָמַר כָּשֵׁר אָנוּס הוּא וּשְׁמוּאֵל אָמַר פָּסוּל חֲרֵי נֶעֱבָד בּוֹ עֲבֵירָה מִיתִבֵי מִן הַבְּהֵמָה לְהוֹצִיא אֶת הָרוֹבֵץ וְאֶת הַנִּרְבָּע מִן הַבָּקָר לְהוֹצִיא אֶת הַנֶּעֱבָד מִן הַצֹּאן לְהוֹצִיא אֶת הַנּוֹגֵחַ לְהוֹצִיא אֶת נֶאֱמַר רוֹבֵץ לָמָּה נֶאֱמַר נוֹגֵחַ וְאִם נֶאֱמַר רוֹבֵץ וְנִרְבָּע נֶאֱמַר רוֹבֵץ מִפְּנֵי שֶׁיֵּשׁ בְּרוֹבֵץ שֶׁאֵין בְּנוֹגֵחַ וְיֵשׁ בְּנוֹגֵחַ שֶׁאֵין בְּרוֹבֵץ רוֹבֵץ עָשָׂה בּוֹ אוֹנֶס כְּרָצוֹן נוֹגֵחַ מְשַׁלֵּם כּוֹפֵר רוֹבֵץ אֵינוֹ מְשַׁלֵּם אֶת הַכּוֹפֶר לְפִיכָךְ הוֹצִיאָךְ לוֹמַר רוֹבֵץ וְהוֹצִיאָךְ לוֹמַר נוֹגֵחַ קָתָנֵי מֵיתָה רוֹבֵץ עָשָׂה בּוֹ אוֹנֶס כְּרָצוֹן נוֹגֵחַ לֹא עָשָׂה בּוֹ אוֹנֶס כְּרָצוֹן לְמַאי הִלְכְתָא לָאו לְקָרְבָּן לֹא לְקָטְלָא הֵכִי נַמִּי מִסְתַּבְּרָא דְּאִי אָמְרַתְּ לְקָרְבָּן לֹא עָשָׂה בּוֹ אוֹנֶס כְּרָצוֹן לַאו אוֹנֶס דִּידֵיהּ כְּתִיב וְלַאו רָצוֹן דִּידֵיהּ כְּתִיב אֶלָּא לָאו לְקָטְלָא: אָמַר מַר נוֹגֵחַ מְשַׁלֵּם אֶת הַכּוֹפֶר רוֹבֵץ אֵינוֹ מְשַׁלֵּם אֶת הַכּוֹפֶר ה"ד אִילֵימָא דְּרָבְעָה וְקָטְלָה מַה לִּי קְטָלָה בִּקְרָנָא מַה לִּי קְטָלָה בִּרְבִיעָה וְאֶלָּא דְּרָבְעָה וְלֹא קְטָלָה הַאי דְּלֹא מְשַׁלֵּם כּוֹפֶר מִשּׁוּם דְּלֹא קְטָלָה הוּא אָמַר אַבַּיֵי לְעוֹלָם דְּרָבְעָה וְלֹא קְטָלָה דְּאִיתְיוּהּ לְבֵי דִּינָא וְקִטְלוּהָ מַהוּ דְּתֵימָא

כמאן

בַּחֲצִי הַנִּיזָק. דְּאִילּוּ בְּרֹאשׁ״ר אֵין חַיָּיב בְּרֶגֶל לְדִבְרֵי הַכֹּל דִּכְתִיב בִּשְׂדֵה אַחֵר בְּפ׳ קַמָּא ג: **לְאַבִּי מְשַׁלֵּם כּוֹפֵר.** אע״פ שֶׁלֹּא נִתְכַּוְּון לְהַזִּיק דְּהָא אוֹקֵי דְּרַבָּעָה וְלֹא קְטָלָה הָא קְטָלָה מִשְׁלֵם כּוֹפֵר. **מתני׳** וְזֶה וְזֶה חַיָּבִין מִיתָה. דִּבְתַמְנֵי מִכְּתִיב סָקֹל יִסָּקֵל: וְכֵן בֶּבֶן וְכֵן בַּת. בֶּן קָטָן וְתִינוֹקֶת קְטַנָּה חַיָּיב עֲלֵיהֶן סְקִילָה וְכוֹפֵר בִּגְדוֹלִים: **גמ׳** שֶׁאֲמָדוּהוּ לִשְׁלֹשָׁה בְּנֵי אָדָם. שֶׁרַע אַחֲרִיתָן זֶה אַחַר זֶה וּבְרֹחוּ מִפָּנָיו וְאִמְּדוּ שָׁאם לֹא בָּרַח הָיָה הוֹרֹגוֹ: **שפיכי ג׳ בְּנֵי אָדָם.** לְפִיכָךְ לֹא נִסְקַל בִּשְׁנַיִם הָרִאשׁוֹנִים וְכִשְׁנִגְּחָן שְׁלִישִׁי מִתּוֹ בּוֹשֵׁם הַלְבֵּן מְשַׁלֵּם עָלָיו כּוֹפֵר: **חַיָּבִין** מִיתָה **לְאָדָם.** בְּתַמְיִיתוֹ: אַטְרְפָה לֹא קְטָלִינְן לֵיהּ דִּגְבָרָא קְטִילָא קְטִיל: **חַיָּבִין מוּעָד לְשָׁלֵם.** בְּתַמְיִיתוֹ: דְּקָטֵל וְעָרֵק לְאַנְגָּבָא. לְאַחַר שֶׁהֵזִיקוּ בּוֹ בְּרֹאשׁ: שֶׁהוּזְמּוּ וּזְמְמוּ אוֹתָן: כְּשֶׁנִּגַּח ב׳ בְּנֵי ב׳ נְגִיחוֹת רִאשׁוֹנוֹת וְהֵעִידוּ בּוֹ ב׳: כֵּיוָן עָדִים בָּאוּ כֹּחַ אַחַת וְהֶזֵּימוּם וְהִפְטֵרוּהוּ וְכִשְׁנָּגַח נְגִיחָה שְׁלִישִׁית וְהֵעִידוּ בּוֹ בְּאוֹתָהּ כֹּחַ הַמְזֻמָּת לְהַזִּימָן וְהוּזְמוּ אוֹתָהּ הֹכַח אַף עַל הַזְּמוּת רִאשׁוֹנוֹת וְנִמְצָא הַשּׁוֹר מוּעָד וּמְשַׁלֵּם כּוֹפֵר עַל הַשְּׁלִישִׁית: **תְּנֵיהָ אי לֵיעוֹדֵי תּוֹרָא בְּעִינַן.** גְּ׳ יָמִים דְּכִתְיבִי בְּקַרְאֵי: **שְׁפִיר.** חֲדֵי נְגִח שֵׁשׁ נְגִיחוֹת גְּבֵי יָמִים וְאע״ג שֶׁלֹּא נִתְקַיְּמָה הָעֲדָאַת אֶלָּא בְּכֹחַ אַחַת לֹא אִיכְּפַת לָן: **אֶלָּא אי לֵיעוֹדֵי נְגִיחָה בְּעִינַן.** שֶׁלֹּשָׁה יָמִים: **אַמַּי לֹא הָוֶה יָדְעֵנָא.** בְּ׳ נְגִיחוֹת הָרִאשׁוֹנוֹת דְּאִינְטְרִיהּ שֶׁהִמְזִימִּין הִטְעוּנִי: **נְגִיחָה הָוֶה קָאֵי.** שֶׁהִמְזִימִּין הֵעִידוּ דִּגְבֵיהּ הָוֶה קָאֵי וְרָאָה בִּנְגִיחוֹתֶיהָ: **רְבִינָא אָמַר.** מִשְׁכַּחַת לְהּ דְּלָא נִסְקַל בִּשְׁתֵּים הָרִאשׁוֹנוֹת כְּגוֹן שֶׁהֵעִידוּ הַמְּעִידִים עָלָיו אֵין מַכִּירִין אֶת הַשּׁוֹר וּבָא הוּכֹּר: **מאי הָוֶה לֵיהּ.** לְבַעֲלִים לְמֵיעֲבַד וְאַמַּאי מַחֵייְבִי לֵיהּ כּוֹפֵר: **לְאַחַר שֶׁנִּגַּמֵּר דִּינוֹ.** דְּהָכִי מְשַׁמַע קְרָא מִשְׁבָּא שׁוֹר לִידֵי סְקִילָה יִסָּקֵל וְשׁוּב לֹא יֵאָכֵל אֶת בְּשָׂרוֹ: **לְחִיכָּא דְּסָקְלִיהּ מִסְקַל.** וְאִתָּא לֹא יֵאָכֵל לְאוֹסְרוֹ בַּהֲנָאָה וְכִדְרָבִי אַבָּהוּ וְנִקְנֶה מִבְּעָיָא לֵיהּ לְדִרְשָׁה אַחֲרִיתִי לְחַצִּי כּוֹפֵר וּלְדָמֵי וְלָדוֹת כִּדְלְקַמָּן: **כְּדְרַב שִׁפְרִיט לְהּ בְּגְבִילָה.** שֶׁכְּתַב לְךָ בָּהּ לֹא תֹאכְלוּ וְהוּצְרַךְ הַכָּתוּב לְפָרֵשׁ לְךָ בָּהּ הֵיתֵר הֲנָאָה לְגַר אֲשֶׁר בִּשְׁעָרֶיךָ וְגוֹ׳ אֶלָּמָא לֹא תֹאכְלוּ אִיסּוּר הֲנָאָה הָוֵי מִשְׁמַע: **ה״מ.** דְּמַפִּיק קְרָא לְאִיסּוּר הֲנָאָה בְּלָשׁוֹן אֲכִילָה: **הֵיכָא דְּנָפֵיק לָן אֲכִילָה וְהֲנָאָה מִלֹּא יֵאָכֵל.** אֲגַב דְּמוּדְרִי לָן נְמִי אַאֲכִילָה מִפִּיק לֵיהּ בִּלְשׁוֹן אֲכִילָה: **אֲבָל הָכָא דְּאֲכִילָה נָפְקָא לָן מִסְּקִילַת אֲכִילָה.** אִי נָמֵי: אֶפִילּוּ גְּרִידְתָּא אִתָּא לְכתוּב לא יֵהָנֶה: **אִי נָמֵי.** אֶפִילּוּ לְדִידָךְ לְכתוּב לֹא יֵאָכֵל וְתו לֹא: **אֶת בְּשָׂרוֹ לְמָה לִי.** אִלְּא לְאו לְאַשְׁמועִינַן אע״ג דְּעַבְדִיהּ בְּעִין בְּשָׂר שֶׁחוּטָה בְּהֶכְשֵׁר אִסּוּר בַּאֲכִילָה וּבְהֲנָאָה דְּהַשְׁתָּא אִצְטְרִיךְ לֵיהּ לְקָרֵא לְאֲפוּקֵי בְּלָשׁוֹן אֲכִילָה: **אֲמַּאי** ה״מ. דְּאִסּוּר אִם שְׁחָטוֹ הֵיכָא

כְּמַאן דְּקָטְלָה דְּמֵי. וְא״ת וּמַה פֹּשֵׁעַ הַשּׁוֹר הַיּוֹם עִצְמָהּ שֶׁהֲרֵי הֶבִיאָתוֹ עָלָיו רִ״ל כְּמוֹ שִׁפְרִשׁ״י ר״ח דְּקָפֵץ עָלָיוֹ הַשּׁוֹר לְרָבְעָהּ וְאַלְבְּשָׁה בָּהּ יְצִרָהּ וְנִתְרַבְּעָה וְאַפִּילּוּ לְמַ״ד בִּכְתוּבוֹת פ׳ נַעֲרָה (דף נא:) תְּחִילָּתָהּ בְּאוֹנֶס וְסוֹפָהּ בְּרָצוֹן דְּמוּתָר הַיְינוּ תְּחִילַת בִּיאָה בְּאוֹנֶס אֲבָל הֶבָא תְּחִילַת בִּיאָה זוֹ בְּרָצוֹן וְאַסּוּרָה לְכ״ע וְה״ה שֶׁנִּתְרַצְּתָה: **הָא** אֵין בְּנוֹתָנוֹ לְהַזִּיק. וְאע״ג דְּכִשְׁכְּשָׁה בְּאַמָּתָהּ מַבְעֶיָא בְּפ׳ כֵּיצַד הַרְגֵל (לעיל דף יט:) לְפִי שֶׁיֵּשׁ שָׁם שִׁינּוּי קָצָת וְדָמֵי טְפֵי לְקָרֵן אֲבָל רַבִּיעָה לֹאו שִׁינּוּי הוּא וְלֹא דָּמֵי לְקָרֵן וְכִשֵּׁן גְּמוּרָה הִיא שְׁמִזְּקֶת ע״י אֲכִילָה:

בְּרֶגֶל שֶׁדַּרְכָּהּ. שֵׁן הֲוָה שָׁיְיךְ לְמִנְקַט הָכָא אֶלָּא אָגַב דִּנְקַט רֶגֶל סִפ״ב (דף כו.) נְקַטֵהּ הָכָא: **לְרַבָּא** לֹא מִשְׁלֵם כּוֹפֵר. אֵלִּיבָּא דְּהַךְ בְּרַיְיתָא קָאָמַר בְּדִפ״ב בְּסִפ״ב (דף כו:) **מֵאַחַר** דִּמְתַם קְטָלִינְן כו׳. לֹא מְצִי לְאוֹקְמֵי בְּגוֹן שֶׁבְּשָׁלֹשׁ נְגִיחוֹת רִאשׁוֹנוֹת נִתְבַּוֵּון לְהַזִּיק הַבְּהֵמָה וְהָרַג אֶת הָאָדָם דִּבְדוֹ״ג לֹא הָוֵי מוּעָד לְאָדָם וְהוּא״ל וְלֹא נִתְבַּוֵּון לְאָדָם וְגַם בְּהָרַג ג׳ פְּעָמִים שֶׁל פְּנֵי עַצְמָן הָוֵי מוּעָד דִּבְאַמַּאי הָוֵי הָכָא כְּאִילּוּ נִגַּח ג׳ פְּעָמִים בְּפֶרֶק שְׁנֵי (דף כד.) אֵין הַשּׁוֹר נַעֲשֶׂה מוּעָד עַד שֶׁיְּעִידוּ בּוֹ בִּפְנֵי בְּעָלִים וּבִפְנֵי ב׳׃ **בְּגוֹן** שֶׁאָמְדוּהוּ לְג׳ בְּנֵי אָדָם. כּוֹלָּא סוּגְיָא מוּכָחָא דְּלֹא מְחַיְּיבִי בְּשְׁלִישִׁי ש״מ כְּדִפְרִישְׁית בְּפ״ב (דף כו:) **אִינִי** יוֹדֵעַ שֶׁהִיא נְבֵילָה. וְא״ת אֵיכָא־דְּלָא לְהֶדְיָא לְהֶדְיָא דְּאֵי אֵיכָא־דְּלָא יוֹדֵעַ שֶׁהִיא מֵאִיר דְּלָא בָּעֵי שְׁחִיטָה (חולין דף עד.) וּב״ח דְּלָא אִקְרֵי שׁוֹר הָא לְעִנְיַן פָּטֵר חֲמוֹר מִקְּרֵי שׁוֹר בְּפ״ק דְּבְכוֹרוֹת (דף יב.) וּבְפֶרֶק בְּהֵמָה הַמְקֻשֶּׁרֶת (חולין דף עד:) וְאַפִּילּוּ שְׁחוּט מוּכָח בְּיוֹמָא (דף מט:) דְּמִקְרֵי פַּר וְכ״ש בֶּן פְּקוּעָה וְרִ״ל בְּלֹאו הָכֵי פָּרִיךְ שַׁפִּיר וּלְפִי הַמְסֻקָּנָא נִיחָא דְּנִפְקָא לָן מִבְּשָׂרוֹ אע״ג דִּשְׁחִיטָה וְעִבּוּדָה בְּעִין בְּשׂר: **וְהָא״** לֹא יֵאָכֵל לְהֵיכָא דְּסָקְלִיהּ מִסְקַל דְּאִסּוּר בַּהֲנָאָה. וּבְעִל הַשּׁוֹר נָקִי לְהֲנָאָה עוֹרוֹ וְכִי תֵּימָא לִשְׁתּוֹק מִלֹּא יֵאָכֵל אִם כֵּן לֹא הָוֵה מוֹקְמִינַן נָקִי אֶלָּא לְהֲנָאַת בְּשַׂר דְּוַקָּא: **כִּדְרַבִּי** אַבָּהוּ. לְרוּוְחָא דְּמִלְּתָא נָקְט דִּבְלֹאו רַבִּי אַבָּהוּ לֹא הָוֵה לְמֵימַר אֶלָּא לְהֲנָאָה דִּלְאֲכִילָה לֹא צָרִיךְ:

כָּל מָקוֹם שֶׁנֶּאֱמַר לֹא יֵאָכֵל. וְאִם תֹּאמַר חָמֵץ בְּפֶסַח הֲנָאָתוֹ יְהִיבָה בְּכַרְתָּ דִּכְתִיב כִּי כָּל אוֹכֵל חָמֵץ וְנִכְרְתָה וְכ״ת הָכִי נַמִּי א״כ בְּפֶרֶק כָּל שָׁעָה (פסחים דף כג:) דְּבָעֵי מֵאי אִיכָּא בֵּין חוֹקֵק לְרַבִּי אַבָּהוּ הָוֵה לֵיהּ לְמֵימַר דְּהָא אִיכָּא בֵּינַיְיהוּ וְרִ״ל דְּלֹא יֵאָכֵל אוֹ לֹא תֹאכַל מִלֹּא תֹאכְלוּ אֲבָל כִּי כָּל אוֹכֵל מִלֹּא תֹאכְלוּ לֹא יִלְפִינַן: הֵיכָא

לִי קְטָלָה בְּרֹאשׁ״ר. דְּלָא מְחַיְּיבִי בְּשְׁלִישִׁי: **לְהַאי** דְּאָמַר הוּא בְּמַאי פְּלִיגִי בְּרֶגֶל שֶׁדַּרְכָּהּ עַל **גַּבֵּי תִּינוֹק בַּחֲצִי הַנִּיזָק לְאַבֵּי מְשַׁלֵּם כּוֹפֵר לְרַבָּא לֹא מְשַׁלֵּם כּוֹפֵר מִן הַכּוֹפֵר** וְזֶה וְזֶה חַיָּבִין מִיתָה וְכֵן בֶּבֶן וְכֵן בַּת **נָגַח עֶבֶד אוֹ אִמָּה נוֹתֵן שְׁלֹשִׁים סְלָעִים בֵּין שֶׁהוּא פָּחֹת מֵאָה מָנֶה וּבֵין שֶׁאֵינוֹ פָּחֹת אֶלָּא דִּינָר אֶחָד: **גמ׳** וְכִי מֵאַחַר דִּמְתַם קְטָלִינְן לֵיהּ מוּעָד הֵיכִי מְשַׁמַּע לָהּ אָמַר רַבָּה הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן בְּגוֹן שֶׁאָמְדוּהוּ לִשְׁלֹשָׁה בְּנֵי אָדָם רַב אַשֵׁי אָמַר אוּמְדָנָא לָאו כְּלוּם הוּא אֶלָּא הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן בְּגוֹן שֶׁהֵרֹג לְשִׁלְשָׁה בְּנֵי אָדָם רַב זְבִיד אָמַר בְּגוֹן שֶׁהֵרֹג שְׁלֹשָׁה בְּהָמוֹת וּמוּעָד לְבַהֲמָה חֲיֵי מוּעָד לְאָדָם אֶלָּא אָמַר רַב שִׁמִּי בְּגוֹן שֶׁהֵרֹג שְׁלֹשָׁה עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמוּעָד לְעוֹבְדֵי כּוֹכָבִים חֲיֵי מוּעָד לְיִשְׂרָאֵל אֶלָּא אָמַר רשב״ל בְּגוֹן שֶׁהֵרֹג שְׁלֹשָׁה בְּנֵי אָדָם רַב טָבְרָה וּמוּעָד לְטַבְרָה חֲיֵי מוּעָד לְשַׁלֵּם אֶלָּא אָמַר רַב פָּפָּא דְּקָטֵל וְעָרֵק לְאַנְגָּבָא רַב אַחָא בְּרֵיהּ דְּרַב אִיקָא אָמַר בְּגוֹן שֶׁהוּזְמּוּ וּזְמְמוּ בֵּית דִּינוֹ אִי לֵיעוֹדֵי תּוֹרָא בְּעִינַן שֶׁפִּיר אֶלָּא אִי לֵיעוֹדֵי נְבָרָא בְּעִינַן מֵימַר אָמַר לֵיהּ לֹא הָוֶה יָדְעֵנָא בְּגוֹן דְּאָמְרִי כָּל אִימַת דְּקָטֵיל תּוֹרֵיהּ נַפְיֵיהּ הָוֶה קָאֵי רַבִּינָא אָמַר בְּמִכְּפִירִין אֶת בַּעַל הַשּׁוֹר וְאֵין מַכְּפִירִין אֶת הַשּׁוֹר מַאי ה״ל לְמֵעֲבַד מִשּׁוּם דְּאָמְרֵי לֵיהּ תּוֹרָא נָגְחָא אִית לָךְ בִּבְקָרָךְ אִיבְּעֵי לָךְ נְטוּרֵי כּוּלֵּי בְּקָרָךְ: וְזֶה וְזֶה חַיָּבִין מִיתָה כוּ׳: ת״ר מִמַּשְׁמַע שֶׁנֶּאֱמַר סָקֹל יִסָּקֵל הַשּׁוֹר אֵינִי יוֹדֵעַ שֶׁנִּסְקַל הוּא וּנְבֵילָה אֲסוּרָה בַּאֲכִילָה מַה ת״ל לֹא יֵאָכֵל אֶת בְּשָׂרוֹ מַגִּיד לְךָ הַכָּתוּב בְּהֶכְשֵׁר אִסּוּר בַּאֲכִילָה אֵין לִי אֶלָּא בַּאֲכִילָה בַּהֲנָאָה מְנַיִן ת״ל וּבַעַל הַשּׁוֹר נָקִי מַאי מַשְׁמַע שְׁמַעְיָן בֶּן זוֹמָא אוֹמֵר בְּאָדָם שֶׁאוֹמֵר לַחֲבֵירוֹ יָצָא אִישׁ פְּלוֹנִי נָקִי מִנִּכְסָיו וְאֵין לוֹ בָּהֶם הֲנָאָה שֶׁל כְּלוּם וּמִמַּאי דְּלֹא יֵאָכֵל אֶת בְּשָׂרוֹ לְחִיכָּא דְּשָׁחְטוֹ אַחַר שֶׁנִּגְמַר דִּינוֹ שֶׁאִסּוּר בַּאֲכִילָה אֵימָא דְּהֵיכָא דְּשָׁחְטוֹ לְאַחַר שֶׁנִּגְמַר דִּינוֹ שָׁרֵי בַּאֲכִילָה הוּא וְהַאי לֹא יֵאָכֵל אֶת בְּשָׂרוֹ לְהֵיכָא דְּסָקְלִיהּ מִסְקַל דְּאִסּוּר בַּהֲנָאָה הוּא כְּדִרְ׳ אֲבָהוּ דְּאָמַר רַבִּי אֲבָהוּ רַבִּי אָמַר ר׳ אֶלְעָזָר כָּל מָקוֹם שֶׁנֶּאֱמַר לֹא יֵאָכֵל לֹא תֹאכַל לֹא תֹאכְלוּ אֶחָד אִיסּוּר אֲכִילָה וְאֶחָד אִיסּוּר הֲנָאָה בְּמַשְׁמַע עַד שֶׁיְּפָרֵט לְךָ הַכָּתוּב בְּדֶרֶךְ שֶׁפֵּרַט לְךָ בִּנְבֵילָה לְגַר בְּתוֹשָׁב וְלָעוֹבֵד כּוֹכָבִים בְּמִכִּירָה אֲמָרֵי הַנֵּי מִילֵּי הֵיכָא דְּנָפֵיק לֵיהּ אִיסּוּר אֲכִילָה וְאִיסּוּר הֲנָאָה מִקְּרָא מִלֹּא יֵאָכֵל אֲבָל הָכָא דְּאִיסּוּר אֲכִילָה מִסְקַל נָפְקָא אִי סַלְקָא דַּעְתָּךְ הָאי לֹא יֵאָכֵל אֶת בְּשָׂרוֹ אִיסּוּר הֲנָאָה הוּא נִכְתּוֹב רַחְמָנָא לֹא יֵהָנֶה אִי נָמֵי לֹא יֵאָכֵל אֶת בְּשָׂרוֹ לְמָה לִי דְּאַף עַל גַּב דְּעָבְדֵיהּ בְּעִין בְּשָׂר דְּשַׁחְטֵיהּ אִסּוּר מַתְקִיף לָהּ מַר זוּטְרָא אֵימָא הָנֵי מִילֵּי

הֵיכָא דְּבָדַק צוֹר כו'. אע"ג דְּשַׁחִיטָה בְּצוֹר בְּשִׁירָה מִכָּל מָקוֹם כֵּיוָן דְּהָךְ שְׁחִיטָה כְּעֵין סְקִילָה אִסְּרָה תּוֹרָה וּמִשּׁוּם הָכִי לָא אַתְיָא צוֹר אַאֶבֶן מְרַבִּיעָא כָּךְ הוּא עִיקַּר שְׁחִיטָה בְּצוֹר אֲפִילּוּ לִשְׁחוֹט לְכַתְּחִילָּה כְּמוֹ בְּסִכִּין לְכַתְּחִילָּה אֵין לְחַלֵּק כְּלָל בֵּין צוֹר לְסַכִּין וּבְדִין הוּא דְּלִיעֲבֵי אַתְּאֵי בְּרֵירֵיתָא דְּבָבֵל שׁוֹחֲטִין בֵּין בְּקָרוֹמִית בו' (חולין דף טו:) דְּמִשְׁמַע לְכַתְּחִילָּה אֲלָא דְּנִיחָא לֵיהּ לְהָבִיא הַמִּשְׁנָה וּמ"מ קָמִיךְ אַבְּרֵיתָא דְּשָׁרְיָא אֲפִילּוּ לְכַתְּחִילָּה וּבְהָאִישׁ מְקֻדָּשׁ (קדושין דף נו:) מַיְיתֵי הַבְּרֵיתָא אַהָךְ מִילְּתָא גּוּפֵהּ: **נִפְקָא** לְהוּ מֵאַת בְּשָׂרוֹ, מִשְּׁמַע דִּדְרֵי יוֹסֵי הַגְּלִילִי דְּרִישׁ אַתְיָן דְּאִיהוּ דָּרִישׁ לְקַמָּן נָקִי מִדְּמֵי וְלָדוֹת וּתְמִימָה דִּבְפֶרֶק הַמַּקְשֶׁה (חולין דף ע: ושם גַּבֵּי הָא תַּנְיָן רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי אוֹמֵר בְּטֻמְאָה טְמֵאָה בְּטָהֳרָה טְהוֹר הַגְּלִילִי אוֹמֵר בְּטֻמְאָה טְמֵאָה בְּטָהֳרָה טְהוֹר דְּדָרֵישׁ מֵהִלְכֵי בַּפִּים בְּחִיָּה טַמְּאתִי לָךְ וּפָרִיךְ קְלוּטָה בְּמַעֲי קְלוּטָה לִיטְמָא דְּמִהִלְכֵי ד' (במהלכי) ד' הִיא וּמַאי קְשָׁה הָא קָתָנֵי בְּטֻמְאָה טָמֵא וּתְאֵי בְּטֻמְאָה הוּא דְּרַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי וְרַבָּנַן דְּתַנְיָא בְּתוֹסְפְתָּא דְּפָרָה כְּדִתְנַן בְּפ"ק דְּבְכוֹרוֹת (ד' ו:) דְּתַנְיָא דְּרַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי דָּרַשׁ מִקְּרוֹ שֶׁרִאשׁוֹ וּרְובּוֹ דּוֹמֶה לְאִמּוֹ דְּמִדְּוָה ר"ש דָּרַשׁ בְּדִמּוּמוֹ פֶּרֶק קַמָּא דִּבְכוֹרוֹת (שם) א"נ רוֹצֶה לְיַישֵׁב דִּבְרֵי רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי דִּבְתוֹלִין אֲפִילּוּ לְרַבָּנַן דִּבְכוֹרוֹת: **כֵּיוָן** שֶׁהוּצַע לְאֵת ה' אֱלֹהֶיךָ תִּירָא שֶׁהוּצַע לְאֵת ה' אֱלֹהֶיךָ תִּירָא פִּירֵשׁ אָמְרוּ לוֹ תַּלְמִידָיו רַבִּי כָּל אֵתָיו שֶׁדָּרַשְׁתָּ מַה תְּהֵא עֲלֵיהֶן אָמַר לָהֶם כֵּשֵׁם שֶׁקִּבַּלְתִּי שָׂכָר עַל הַדְּרִישָׁה כָּךְ קִבַּלְתִּי שָׂכָר עַל הַפְּרִישָׁה עַד שֶׁבָּא ר' עֲקִיבָא וְלִימֵּד אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ תִּירָא לְרַבּוֹת תַּלְמִידֵי חֲכָמִים : ת"ר וּבַעַל הַשּׁוֹר נָקִי רַבִּי אֶלְיֶעֶזֶר אוֹמֵר נָקִי מֵחֲצִי כּוֹפֶר אָמַר לוֹ ר' עֲקִיבָא וַהֲלֹא הוּא עָצְמוֹ אֵין מִשְׁתַּלֵּם אֶלָּא מִזִּמּוּפוֹ הֲבֵיאוּהוּ לְבֵית דִּין וְיִשְׁלֹם לְךָ אָמַר לוֹ רַבִּי אֶלְיֶעֶזֶר כָּךְ אֲנִי בְּעֵינֶיךָ שֶׁדַּיְנֵי בָּזֶה שֶׁחַיָּב מִיתָה אֵין דִּינִי אֶלָּא כְּשֶׁהֵמִית אֶת הָאָדָם עַל פִּי עֵד אֶחָד אוֹ עַל פִּי בְּעָלִים עַל פִּי בְּעָלִים מוֹדָה בְּקָנָס הוּא קָסָבַר כּוֹפְרָא כַּפָּרָה תַּנְיָא אִידָךְ אָמַר לוֹ רַבִּי אֶלְיֶעֶזֶר עֲקִיבָא כָּךְ אֲנִי בְּעֵינֶיךָ שֶׁדַּיְנֵי בָּזֶה שֶׁחַיָּב מִיתָה אֵין דִּינִי אֶלָּא בְּמִתְכַּוֵּון לְהָרוֹג אֶת הַבְּהֵמָה וְהָרַג אֶת הָאָדָם לְמִצְרֵי וְהָרַג יִשְׂרָאֵל לִנְפָלִים וְהָרַג בֶּן קַיָּימָא הֵי אָמַר לֵיהּ בְּרַיְשָׁא רַב כַּהֲנָא מִשְׁמֵיהּ דְּרַבָּא אָמַר מְחַכְּוִון אָמַר לֵיהּ בְּרַיְשָׁא רַב טְבִיוֹמִי מִשְׁמֵיהּ דְּרַבָּא אָמַר מְחַכְּוִון אָמַר לֵיהּ בְּרַיְשָׁא רַב כַּהֲנָא מִשְׁמֵיהּ דְּרַבָּא אָמַר מְחַכְּוִון אָמַר לֵיהּ בְּרַיְשָׁא מָשָׁל לְצֵיצֶרֶת שֶׁשּׁוֹלֶה דָּגִים מִן הַיָּם

הֵיכָא דְּבָדַק צוֹר וְשָׁחַט בּוֹ דַּעֲבַרֵיהּ בְּעֵין סְקִילָה
אֲבָל הֵיכָא דְּשָׁחַטֵיהּ בְּסַכִּין לֹא אָמְרִי אָמוּ סַכִּין
כְּתִיבָא בְּאוֹרָיְיתָא וְהָתְנַן הַשּׁוֹחֵט כְּמַגֵּל יַד בְּצוֹר
וּבְקָנֶה שְׁחִיטָתוֹ כְּשֵׁרָה וְהָשְׁתָּא דְּנָפְקָא לֵיהּ אִיפּוּר
אֲכִילָה וְאִיפּוּר הֲנָאָה מִלֹּא יֵאָכֵל אֶת בְּשָׂרוֹ בַּעַל
הַשּׁוֹר נָקִי לָמָּה לִי לְהַנָאַת עוֹרוֹ דְּסִלְקָא עַיְּתָךְ אֲמִינָא
בְּיִשְׂרָאֵל עוֹרוֹ הוּא דְּאָסוּר בְּהֲנָאָה אֲבָל עוֹרוֹ נִשְׁתְּרֵי בַּהֲנָאָה
קְמַשְׁמַע לָן בַּעַל הַשּׁוֹר נָקִי וּלְהַנָּךְ תַּנָּאֵי דְּמַפְקִי
לֵיהּ לְהַאי בַּעַל הַשּׁוֹר נָקִי לְרַשָׁא אַחֲרִינָא [בְּדִבְעֵינַן
לְמֵימַר קְמַן] הֲנָאַת עוֹרוֹ מְנָא לְהוּ נַפְקָא לְהוּ מֵאֵת
בְּשָׂרוֹ אֶת הַמֻּפְקָד לְבְשָׂרוֹ מַאי נִיהוּ עוֹרוֹ וְהַאי תַּנָּא
אֶת לֹא דָּרַשׁ כִּדְתַנְיָא שִׁמְעוֹן הָעֲמְסוֹנִי וְאָמְרֵי לָהּ
נַחְמָיָה הָעֲמְסוֹנִי הָיָה דּוֹרֵשׁ כָּל אִתָּיו שֶׁבַּתּוֹרָה בְּיֵינוֹ
שֶׁהוּצַע לְאֵת ה' אֱלֹהֶיךָ תִּירָא פִּירֵשׁ אָמְרוּ לוֹ תַּלְמִידָיו
רַבִּי כָּל אֵתָיו שֶׁדָּרַשְׁתָּ מַה תְּהֵא עֲלֵיהֶן אָמַר לָהֶם
כֵּשֵׁם שֶׁקִּבַּלְתִּי שָׂכָר עַל הַדְּרִישָׁה כָּךְ קִבַּלְתִּי שָׂכָר עַל
הַפְּרִישָׁה עַד שֶׁבָּא ר' עֲקִיבָא וְלִימֵּד אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ
תִּירָא לְרַבּוֹת תַּלְמִידֵי חֲכָמִים : ת"ר וּבַעַל הַשּׁוֹר נָקִי
רַבִּי אֶלְיֶעֶזֶר אוֹמֵר נָקִי מֵחֲצִי כּוֹפֶר אָמַר לוֹ ר' עֲקִיבָא וַהֲלֹא הוּא עָצְמוֹ אֵין מִשְׁתַּלֵּם אֶלָּא
מִזִּמּוּפוֹ הֲבֵיאוּהוּ לְבֵית דִּין וְיִשְׁלֹם לְךָ אָמַר לוֹ רַבִּי אֶלְיֶעֶזֶר כָּךְ אֲנִי בְּעֵינֶיךָ שֶׁדַּיְנֵי בָּזֶה שֶׁחַיָּב
מִיתָה אֵין דִּינִי אֶלָּא כְּשֶׁהֵמִית אֶת הָאָדָם עַל פִּי עֵד אֶחָד אוֹ עַל פִּי בְּעָלִים עַל פִּי בְּעָלִים
מוֹדֶה בְּקָנָס הוּא קָסָבַר כּוֹפְרָא כַּפָּרָה תַּנְיָא אִידָךְ אָמַר לוֹ רַבִּי אֶלְיֶעֶזֶר עֲקִיבָא כָּךְ אֲנִי
בְּעֵינֶיךָ שֶׁדַּיְנֵי בָּזֶה שֶׁחַיָּב מִיתָה אֵין דִּינִי אֶלָּא בְּמִתְכַּוֵּון לְהָרוֹג אֶת הַבְּהֵמָה וְהָרַג אֶת הָאָדָם
לְמִצְרֵי וְהָרַג יִשְׂרָאֵל לִנְפָלִים וְהָרַג בֶּן קַיָּימָא הֵי אָמַר לֵיהּ בְּרַיְשָׁא רַב כַּהֲנָא מִשְׁמֵיהּ דְּרַבָּא
אָמַר מְחַכְּוִון אָמַר לֵיהּ בְּרַיְשָׁא רַב טְבִיוֹמִי מִשְׁמֵיהּ דְּרַבָּא אָמַר מְחַכְּוִון אָמַר לֵיהּ בְּרַיְשָׁא
רַב כַּהֲנָא מִשְׁמֵיהּ דְּרַבָּא אָמַר מְחַכְּוִון אָמַר לֵיהּ בְּרַיְשָׁא מָשָׁל לְצֵיצֶרֶת שֶׁשּׁוֹלָה דָּגִים מִן הַיָּם

הֵיכָא דְּבָדַק צוֹר. דְּהֵיינוּ בְּעֵין סְקִילָה (בא) בְּאַבָנִים: **אָמוּ סַכִּין כְּתִיבָא בְּאוֹרָיְיתָא.** שְׁתֵּהֵא שְׁחִיטָתוֹ חֲשׁוּבָה לְהַתִּיר יוֹתֵר מִשְּׁחִיטַת צוֹר: **וְהָשְׁתָּא דְּנָפְקָא לֵיהּ אֲכִילָה וְהֲנָאָה מִלֹּא יֵאָכֵל.** כְּרֵבִי אֶבְהוּ לְהֵיכָא דִּסְקִילָה בְּעֵל הַשּׁוֹר נָקִי לָמָּה לִי: **אֶת לֹא דָּרִישׁ.** כִּדְתַנְיָא דְּפִירֹשׁ מֵהֶן וְנִמְחֵיתוּ: אִתְיָן וְנִמְעֵי רִיבּוּיִין: **שֶׁהוּצַע לְאֵת ה' אֱלֹהֶיךָ תִּירָא.** לֹא יָדַע מַה לְּרַבּוֹת: נָקִי מֵחֲצִי כּוֹפֶר. דִּלְא תִּימְנֵי כְּשֶׁהָמִית מְשֻׁלָּם חֲצִי כּוֹפֶר כִּי הֵיכִי דְּבִנְזָקִין ח"נ: **אָמַר** לוֹ רַבִּי עֲקִיבָא. פְּשִׁיטָא דְּפָטוּר וַהֲלֹא אֵינוֹ חַיָּב הָיָה אֵין תַּשְׁלוּמִין אֶלָּא מִגּוּפוֹ וְזֶה שֶׁנִּסְקַל מֵאֵמָה מְשֻׁלָּם וְאֵינוֹ לוֹ בְּעָלִים הֲבֵיאוּהוּ לְבֵ"ד וְיִשְׁלֹמוּ לָךְ הֵימֶנּוּ: **אֵין דִּינִי.** אֵין מִדְרָשׁוֹ זֶה שֶׁאֵנִי דּוֹרֵשׁ אֶלָּא כְּשֶׁהָמִית עַל פִּי עֵד אֶחָד שֶׁאֵינוֹ נִסְקָל אֲבָל מְמוּנָא אֵינָא לְשַׁלֵּם לְהֶבֵי אֲצְטְרִיךְ קְרָא: **מוֹדֶה בְּקָנָס.** פְּטוּר וְכִי הֵיכִי דְּמִפְטַר מִקְּטָלָא מִפְטַר נָמֵי מִכּוֹפֶר וְלָמָּה לִי קְרָא וְהוּא הַדִּין דַּהֲוָה מָצֵי לְמִפְרַךְ אֲעַד אֶחָד פְּשִׁיטָא דְּפָטוּר: **כּוֹפְרָא כַּפָּרָה.** כְּלוֹמַר כּוֹפֶר אִי לֹא מְעַטְיֵיהּ הֲוָה אֲמִינָא לֵיחַיֵּיב בֵּין בְּעֵד אֶחָד בֵּין ע"פ עַצְמוֹ כִּי הֵיכִי דְּתַיְיהֵי לֵיהּ כַּפָּרָה: **אֶלָּא בְּמִתְכַּוֵּון לְהָרוֹג כו'.** דְּפָטוּר מִסְּקִילָה כִּדְתַנָּן בְּמַתְנִי' (לקמן דף מד.): **מִתְכַּוֵּון אָמַר** לֵיהּ בְּרַיְשָׁא. דְּרַיְשָׁא גְּזֵרָה הִיא דִּלְהַאי וְדַאי אֲצְטְרִיךְ קְרָא אֲבָל הַמִּיתָה עַל פִּי עֵד אֶחָד כו' רָאֲיָה קְטַנָּה הִיא דְּאֵיכָא לְאוּתוּבֵיהּ מוֹדֶה בְּקָנָס פְּטוּר וּבְעוּ אֶחָד נָמֵי אֵיכָא לְמִימַר פְּשִׁיטָא דְּלֹא מְחַיֵּיב דְּהָא תְּרֵי בְּעֵינַן לְאַפּוֹקֵי מְמוּנָא וְאַפֵּילוּ גְּבֵי מוֹעֵד נָמֵי פְּטוּר:

משכח

עַל פִּי עֵד אֶחָד אוֹ עַל פִּי בְּעָלִים. בְּרִישׁ פֶּרֶק הַתַּעֲרֹבוֹת (ובחוס ד' עא. ושם ובְּרִישׁ פֶּרֶק כָּל הָאֲסוּרִים (תמורה ד' כח. ושם) פִּי' הַקּוּנְטְרֵס דְּשׁוֹר אֵין נֶהֱרָג עַל פִּי בְּעָלִים לֹא נוֹגֵחַ וְלֹא רוֹבֵעַ מִשּׁוּם דְּמוּדָּה בְּקָנָס הוּא וְתִימְהַ לְרַ"י הֵיכִן מָצִינוּ בְּפ"ק דְּסַנְהֶדְרִין (ד' י.) נָמֵי דְּקָאָמַר פְּלוֹנִי רָבֵץ שׁוֹרִי הוּא וְאַחֵר מְצָטָרְפִין לְהוֹרֵג מִשּׁוּם דְּאֵין אָדָם קָרוֹב אֵצֶל מְמוֹנוֹ וּמַה בְּכָךְ מ"מ יָפֵּטֹר מִשּׁוּם דְּמוּדֶה בְּקָנָס וְנִרְאֶה דְּהֵיינוּ טַעֲמָא דְּלֹא מְחַיְּבִי עַל פִּי הַבְּעָלִים אֲפִילּוּ יְהוּדִי ב' בְּגוֹן שֶׁל שְׁנֵי שׁוּתָּפִין וּמְעִידִין עָלָיו מִשּׁוּם דְּאָדָם קָרוֹב אֵצֶל מְמוֹנוֹ דְּהָא דְּאָמְרִינַן בְּסַנְהֶדְרִין דְּאֵין אָדָם קָרוֹב אֵצֶל מְמוֹנוֹ ה"מ בְּשֶׁבָּאִין לְהָעִיד ג"כ עַל חֲבֵירוֹ דְּמִתּוֹךְ שֶׁנֶּאֱמַן עַל חֲבֵירוֹ נֶאֱמַן גַּם עַל שׁוֹרוֹ דְּכֹחוֹ הוּא כְּמוֹ שֶׁהוּא אֲבָל אִם בָּאוּ לְהָעִיד עַל חֲבֵירוֹ: דְּפְשִׁיטָא דְּקָרוֹב אֵצֶל מְמוֹנוֹ הוּא כֵּיוָן שֶׁלֹּא בָּא לְהָעִיד עַל חֲבֵירוֹ:

מוֹדֶה בְּקָנָס הוּא. דְּקִיימָא לָן פְּלָגָא נִזְקָא קָנָסָא וְנִרְאֶה דְּהָנֵי תְּרֵי מְצֵי לְמִפְרַךְ אֲעַד אֶחָד דְּאֵין שָׁבָר הָעֵד בָּא לוֹמַר שֶׁלֹּא יְחַיְּבוּ מִדְּשִׁיעֵי עַצְמוֹ דְּשָׁמוּדָה וְאֵין רוֹצֶה לְהִשְׁבַּע וְאַף עַל גַּב דְּעַל יְדֵי הָעֵד בָּא עָלָיו חִיּוּב זֶה אֶלָּא הַפְּשׁוּט יוֹתֵר נְקֹט:

מַשְׁכַּח רַבְרְבֵי שָׁקֵיל זוּטְרֵי שָׁקֵיל רַב טַבְיוֹמֵי מִשְּׁמֵיהּ דְּרָבָא אָמַר הֵמִית אָמַר לֵיהּ בְּרֵישָׁא מָשָׁל לְצַיָּיד שֶׁשּׁוֹלֶה דָּגִים מִן הַיָּם מַשְׁכַּח זוּטְרֵי שָׁקֵיל מַשְׁכַּח רַבְרְבֵי שָׁדֵי זוּטְרֵי וְשָׁקֵיל רַבְרְבֵי תַּנְיָא אִידָךְ בַּעַל הַשּׁוֹר נָקִי רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי אוֹמֵר נָקִי מִדְּמֵי וְלָדוֹת אָמַר לוֹ ר"ע הֲרֵי הוּא אוֹמֵר כִּי יִנָּצוּ אֲנָשִׁים (וְנָגְפוּ אִשָּׁה) אֲנָשִׁים וְלֹא שְׁוָורִים שַׁפִּיר קָאָמַר ר"ע אָמַר רַב עוּלָּא בְּרֵיהּ דְּרַב אִידִי אִיצְטְרִיךְ ס"ד אֲמִינָא אֲנָשִׁים וְלֹא שְׁוָורִים הַדּוֹמִין לַאֲנָשִׁים מָה אֲנָשִׁים מוּעָדִין אַף שְׁוָורִים מוּעָדִין הָא תָּם מִיחַיַּיב כָּתַב רַחֲמָנָא בַּעַל הַשּׁוֹר נָקִי דְּפָטוּר אָמַר רָבָא יַצִּיבָא בְּאַרְעָא וְגִיּוֹרָא בִּשְׁמֵי שְׁמַיָּא אֶלָּא אָמַר רָבָא אִיצְטְרִיךְ ס"ד אֲמִינָא אֲנָשִׁים וְלֹא שְׁוָורִים הַדּוֹמִין לַאֲנָשִׁים מָה אֲנָשִׁים מוּעָדִין אַף שְׁוָורִים מוּעָדִין וְק"ו לְתַמִּין דִּפְטִירֵי הָדַר כָּתַב רַחֲמָנָא בַּעַל הַשּׁוֹר נָקִי תָּם פָּטוּר וּמוּעָד חַיָּיב א"ל אַבַּיֵּי אֶלָּא מֵעַתָּה גַּבֵּי בּוֹשֶׁת נַמִּי נֵימָא הָכֵי אֲנָשִׁים וְלֹא שְׁוָורִים הַדּוֹמִין לַאֲנָשִׁים מָה אֲנָשִׁים מוּעָדִין אַף שְׁוָורִים מוּעָדִין וְקַל וָחוֹמֶר לְתַמִּין דִּפְטִירֵי הָדַר כָּתַב רַחֲמָנָא בַּעַל הַשּׁוֹר נָקִי תָּם פָּטוּר וּמוּעָד חַיָּיב וְכ"ת ה"נ אִי הָכֵי לִיתְנֵי בַּעַל הַשּׁוֹר נָקִי רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי אוֹמֵר פָּטוּר מִדְּמֵי וְלָדוֹת וּמִבּוֹשֶׁת אֶלָּא אַבַּיֵּי וְרָבָא דְּאָמְרֵי תַּרְוַיְיהוּ אֲנָשִׁים אֵין אָסוֹן בָּאִשָּׁה יֵעָנְשׁוּ יֵשׁ אָסוֹן בָּאִשָּׁה לֹא יֵעָנְשׁוּ וְלֹא שְׁוָורִים דְּאע"ג דְּיֵשׁ אָסוֹן יֵעָנְשׁוּ הָדַר כָּתַב רַחֲמָנָא בַּעַל הַשּׁוֹר נָקִי דְּפָטוּר מַתְקִיף לָהּ רַב אַדָּא בַּר אַהֲבָה אָטוּ בְּאָסוֹן תַּלְיָא מִילְּתָא בְּכַוָּונָה תַּלְיָא מִילְּתָא אֶלָּא אָמַר רַב אַדָּא בַּר אַהֲבָה אֲנָשִׁים כִּי נִתְכַּוְּנוּ זֶה לָזֶה אע"ג שֶׁיֵּשׁ אָסוֹן בָּאִשָּׁה יֵעָנְשׁוּ כִּי נִתְכַּוְּנוּ לָאִשָּׁה עַצְמָהּ לֹא יֵעָנְשׁוּ וְלֹא שְׁוָורִים דַּאֲפִילּוּ נִתְכַּוְּנוּ לָאִשָּׁה עַצְמָהּ יֵעָנְשׁוּ כָּתַב רַחֲמָנָא בַּעַל הַשּׁוֹר נָקִי דִּפְטִירֵי וְכֵן כִּי אֲתָא רַב חַגַּי מִדָּרוֹמָא אֲתָא וְאַיְיתֵי מַתְנִיתָא בִּידֵיהּ כַּוָּותֵיהּ דְּרַב אַדָּא בַּר אַהֲבָה תַּנְיָא אִידָךְ בַּעַל הַשּׁוֹר נָקִי ר"ע אוֹמֵר נָקִי מִדְּמֵי עֶבֶד

ונימא

רש"י

מַשְׁכַּח רַבְרְבֵי. בְּרֵישָׁא שָׁקֵיל לְהוּ וְכִי הָדַר מַשְׁכַּח זוּטְרֵי שָׁקֵיל הָכָא נַמִּי אע"ג דִּרְאָיָיה גְּדוֹלָה אָמַר לֵיהּ בְּרֵישָׁא כִּי הָדַר מַשְׁכַּח רְאָיָיה זוּטְרְתֵּי אָמְרָהּ נִיהֲלֵיהּ: מַשְׁכַּח זוּטְרֵי. בְּרֵישָׁא שָׁקֵיל לְהוּ סָבַר דִּלְמָא לֹא מַשְׁכַּח אַחֲרִינֵי וְכִי הָדַר מַשְׁכַּח רַבְרְבֵי וְלֵית לֵיהּ מָנָא כּוּלֵי הַאי דְּלִיחְזְקִינְהוּ לְכוּלְּהוּ שָׁדֵי זוּטְרֵי וְשָׁקֵיל רַבְרְבֵי ה"נ הֵמִית אָמַר לֵיהּ בְּרֵישָׁא דְּאַכַּתִּי לֹא הֲוָה יָדַע לֵיהּ מִילְּתָא דַּעֲדִיפָא מִינֵּיהּ כִּי הָדַר מַשְׁכַּח הַךְ הָדַר בֵּיהּ מִקַּמַּיְיתָא: מִדְּמֵי וְלָדוֹת. נָגַח אֶת הָאִשָּׁה וְיָצְאוּ יְלָדֶיהָ: כִּי יִנָּצוּ אֲנָשִׁים. וְנָגְפוּ אִשָּׁה הָרָה וְלֹא שְׁוָורִים: אַף שְׁוָורִים. דְּפָטַר לְהוּ קְרָא מוּעָדִים הוּא דְּפָטַר אֲבָל תַּמִּין לִיחַיְּיבוּ: כָּתַב רַחֲמָנָא וּבַעַל הַשּׁוֹר נָקִי. לְמֵימַר דְּלֹא דַּרְשִׁינָן אֲנָשִׁים וְלֹא שְׁוָורִים הַדּוֹמִין לַאֲנָשִׁים אֶלָּא תָּם פָּטוּר וּמוּעָד חַיָּיב: גַּבֵּי בּוֹשֶׁת נַמִּי. דְּקַיְימָא לָן (לקמן דף פז.) שׁוֹרוֹ שֶׁבִּיֵּישׁ פָּטוּר וְנַפְקָא לָן מִכִּי יִנָּצוּ אֲנָשִׁים יַחְדָּו אִישׁ וְאָחִיו וְקָרְבָה אֵשֶׁת וְגוֹ' וְקַצּוֹתָה אֶת כַּפָּהּ מָמוֹן דְּהַיְינוּ בּוֹשֶׁת נֵימָא הָכֵי כו': וְכ"ת ה"נ. דִּלְרַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי מְשַׁלֵּם מוּעָד מָמוֹן בּוֹשֶׁת: אֶלָּא אַבַּיֵּי וְרָבָא דְּאָמְרֵי תַּרְוַיְיהוּ. לְהָכֵי אִצְטְרִיךְ דְּאִי מִדְּר"ע הֲוָה אֲמִינָא אֲנָשִׁים וְלֹא שְׁוָורִים הָכֵי מִידְּרַשׁ אֲנָשִׁים הוּא דְּכִי יֵשׁ אָסוֹן בָּאִשָּׁה לֹא יֵעָנְשׁוּ בִּדְמֵי וְלָדוֹת דְּקָם לֵיהּ בִּדְרַבָּה מִינֵּיהּ אֲבָל שְׁוָורִים אֲפִילּוּ יֵשׁ אָסוֹן יֵעָנְשׁוּ בִּדְמֵי וְלָדוֹת דְּלֵיכָּא בָּהּ חִיּוּב מִיתָה כָּתַב רַחֲמָנָא כו': אָטוּ בְּאָסוֹן תַּלְיָא מִילְּתָא בְּכַוָּונָה תַּלְיָא מִילְּתָא. וַאֲפִילּוּ יֵשׁ אָסוֹן בָּאִשָּׁה יֵעָנְשׁוּ אִם נִתְכַּוֵּין לַחֲבֵירוֹ דִּסְבִירָא לֵיהּ לְרַב אַדָּא כְּר' שִׁמְעוֹן דְּאָמַר בְּמַסֶּ' סַנְהֶדְרִין בְּאֵלּוּ הֵן הַנִּשְׂרָפִין (דף עט.) נִתְכַּוֵּין לַהֲרוֹג אֶת זֶה וְהָרַג אֶת זֶה פָּטוּר מִמִּיתָה וְחַיָּיב מָמוֹן וְלֵית לֵיהּ דְּתָנָא דְּבֵי חִזְקִיָּה דְּאָמַר לֹא חִלַּקְתָּ בּוֹ בֵּין מִתְכַּוֵּין לְשֶׁאֵין מִתְכַּוֵּין לְחַיְּיבוֹ מָמוֹן אֶלָּא לְפוֹטְרוֹ מָמוֹן וְלֹא יִהְיֶה אָסוֹן דִּקְרָא בַּחֲבֵירוֹ קָדְרִישׁ לֵיהּ אִם אֵין אָסוֹן בַּחֲבֵירוֹ אֲפִילּוּ יֵשׁ אָסוֹן בָּאִשָּׁה יֵעָנֵשׁ וְכֵיוָן דַּאֲנָשִׁים אַהֵיכָא דְּיֵשׁ אָסוֹן נַמִּי יֵעָנְשׁוּ אִשְׁתַּכַּח דְּאִמְעִיט שְׁוָורִים בֵּין בְּיֵשׁ אָסוֹן בֵּין בְּשֶׁאֵין אָסוֹן וּבַעַל הַשּׁוֹר נָקִי לָמָּה לִי:

ונימא

תוספות

הָא תָּם מִיחַיֵּיב. לֹא בָּעֵי לְמֵימַר תָּם שֶׁמְּחוּיָּב מִמַּה שֶׁהַמּוּעָד פָּטוּר דְּאָטוּ מִשּׁוּם דְּאַיַּיעַד יְהֵא פָּטוּר יוֹתֵר אֶלָּא ה"ק דְּמוּעָד יִהְיֶה פָּטוּר שֶׁלֹּא לְחַיְּיבוֹ בְּהַעֲדָאָה יוֹתֵר מִתָּם וְהָא דְּקָאָמַר יַצִּיבָא בְּאַרְעָא מִשּׁוּם צַד תַּמּוּת הַקַּל שֶׁאֵין מְשַׁלֵּם אֶלָּא מִגּוּפוֹ חַיָּיב צַד מוּעֶדֶת לֹא כ"שׁ:

כָּתַב רַחֲמָנָא בַּעַל הַשּׁוֹר נָקִי דְּפָטוּר. וְאִצְטְרִיךְ לְמִיכְתַּב אֲנָשִׁים דְּאִי לֹא כָּתַב אֶלָּא בַּעַל הַשּׁוֹר נָקִי הֲוָה מוֹקְמִינַן נָקִי מֵחֲצִי כּוֹפֶר וַהֲוָה מְחַיְּיבִינַן בֵּין תָּם בֵּין מוּעָד בִּדְמֵי וְלָדוֹת אֲבָל הַשְׁתָּא דִּכְתִיב אֲנָשִׁים לְמַעוּטֵי מוּעָד אִית לָן לְאוֹקְמֵי פָּטוּר דְּנָקִי אַתָּם דְּלֹא לֶהֱוֵי יַצִּיבָא בְּאַרְעָא וְכוּ':

כָּתַב רַחֲמָנָא בַּעַל הַשּׁוֹר נָקִי תָּם פָּטוּר וּמוּעָד חַיָּיב. וְנָקִי מִדְּמֵי וְלָדוֹת דְּקָתָנֵי לַאו לְפוֹטְרוֹ מִדְּמֵי וְלָדוֹת אִצְטְרִיךְ אֶלָּא כְּלוֹמַר דַּוְקָא תָּם פָּטוּר מִדְּמֵי וְלָדוֹת וְאִי לֹא כָּתַב אֲנָשִׁים כְּלָל הֲוֵי פַּטְרִינָן נַמִּי בְּמוּעָד דְּלֹא מְחַיֵּיב הַכָּתוּב בְּמוּעָד אֶלָּא בְּמָקוֹם שֶׁחַיָּיב בְּתָם כִּדְפֵירַשְׁתִּי לְעֵיל (לח.) וּלְהָכֵי כָּתַב אֲנָשִׁים דְּלֵיתֵי נָקִי לְגַלּוּיֵי עֲלֵיהּ דְּלֹא מִשְׁתָּעֵי אֲנָשִׁים וְלֹא שְׁוָורִים אֶלָּא בְּתָם וְהָא דְּתַנְיָא בְּהַחוֹבֵל (לקמן דף פז.) שׁוֹר אֵין מְשַׁלֵּם אֶלָּא נֶזֶק וּפָטוּר מִדְּמֵי וְלָדוֹת מַשְׁמַע דְּאַיְירֵי בְּמוּעָד דִּמְשַׁלֵּם נ"שׁ וְעוֹד דּוּמְיָא דְּאָדָם וַאֲפִילּוּ הָכֵי פָּטוּר מִדְּמֵי וְלָדוֹת הַהִיא כְּר"ע אַתְיָא:

גַּבֵּי בּוֹשֶׁת נַמִּי נֵימָא הָכֵי אֲנָשִׁים כו'. דְּגַבֵּי בּוֹשֶׁת כְּתִיב כִּי יִנָּצוּ אֲנָשִׁים יַחְדָּו אִישׁ וְאָחִיו דְּמֵאִישׁ בַּעֲמִיתוֹ לֹא נַפְקָא אֶלָּא צַעַר לְחוּדֵיהּ וְרִיפּוּי וְשֶׁבֶת נַפְקָא מֵהַזֶּה כִּדְאַמְרִינַן בְּהַמֵּנִיחַ (לעיל דף לג.) וַאֲפִילּוּ לְר"ע דְּמֵאִישׁ בַּעֲמִיתוֹ נַפְקֵי כּוּלְּהוּ מוֹדֶה הוּא דְּבוֹשֶׁת לֹא נָפִיק מִינֵּיהּ אֶלָּא צַעַר וְרִיפּוּי וְשֶׁבֶת שֶׁרְגִילִין לִהְיוֹת ע"י חַבָּלָה דּוּמְיָא דִּנְתִינַת מוּם אֲבָל בּוֹשֶׁת דְּרָגִיל לִהְיוֹת רוֹב פְּעָמִים בְּלֹא חַבָּלָה לֹא נָפִיק מֵאִישׁ אֶלָּא מֵאֲנָשִׁים וְא"ת וְרִיפּוּי וְשֶׁבֶת בֵּין לְר"ע וּבֵין לְרַבָּנָן לֵילַף מֵאֲנָשִׁים דִּכְתִיב גַּבֵּי רִיפּוּי וְשֶׁבֶת וְכִי יְרִיבוּן אֲנָשִׁים וְי"ל דְּקִים לֵיהּ לַגְּמָרָא דְּהַהוּא אֲנָשִׁים אָתָא לִדְרָשָׁה אַחֲרִינָא וּמֵהַאי טַעְמָא נַמִּי א"ש דְּלֹא פָּרִיךְ גַּבֵּי רִיפּוּי וְשֶׁבֶת נַמִּי נֵימָא הָכֵי אֲבָל הַהוּא דְּבוֹשֶׁת קִים לָן דִּלְמַעוּטֵי שְׁוָורִים אָתָא וְהָא דְּלֹא פָּרִיךְ גַּבֵּי צַעַר נַמִּי נֵימָא הָכֵי דִּכְתִיב אִישׁ בַּעֲמִיתוֹ וְלֹא שׁוֹר בַּעֲמִיתוֹ שׁוֹר דּוּמְיָא דְּאִישׁ כו' מִשּׁוּם דְּנִיחָא לֵיהּ לְמִפְרַךְ מִקְּרָא דַּאֲנָשִׁים דּוּמְיָא דְּהַהִיא דְּאַיְירֵי בָּהּ:

בְּכַוָּונָה תַּלְיָא מִילְּתָא. פ"ה דִּס"ל כְּר"שׁ דְּאָמַר בְּאֵלּוּ הֵן הַנִּשְׂרָפִין (סנהדרין דף עט. ושם) נִתְכַּוֵּין לַהֲרוֹג אֶת זֶה וְהָרַג אֶת זֶה פָּטוּר מִמִּיתָה וְכֵיוָן דְּפָטוּר מִמִּיתָה חַיָּיב בִּדְמֵי וְלָדוֹת דְּלֵית לֵיהּ דְּתָנָא דְּבֵי חִזְקִיָּה וְקָשֶׁה לְר"י וְכִי הָיָה תָּמֵהַּ רַב אַדָּא בַּר אַהֲבָה עַל אַבַּיֵּי וְרָבָא אִם סְבוּרִין כְּרַבָּנָן וְעוֹד דִּצְרִיכָא לְמֵימַר דְּרַב אַדָּא וּבְרַיְיתָא דְּרַב חַגַּי דְּרוֹמָאָה פְּלִיגֵי אַתָּנָא דְּבֵי חִזְקִיָּה וְה"ל לְמִפְרַךְ הָכָא כִּדְפָרִיךְ רָבָא עֲלֵיהּ דְּרַב דִּימִי פֶּרֶק אֵלּוּ נְעָרוֹת (כתובות דף לה. ושם) וּמִי אִיכָּא מַאן דְּלֵית לֵיהּ דְּתָנָא דְּבֵי חִזְקִיָּה וְנִרְאֶה לְר"י דְּרָבָא וְאַבַּיֵּי לֹא הָיוּ פּוֹטְרִין שְׁוָורִים מִדְּמֵי וְלָדוֹת מִנָּקִי אֶלָּא דַּוְקָא הֵיכָא דְּלֹא נִתְכַּוְּונוּ לָאִשָּׁה דּוּמְיָא דַּאֲנָשִׁים דְּמִשְׁתָּעֵי בְּהוּ קְרָא אֲבָל נִתְכַּוֵּין לָאִשָּׁה עַצְמָהּ חַיָּיב מִדְּלֹא קָאָמַר אֲנָשִׁים אֵין אָסוֹן יֵעָנֵשׁ הָא יֵשׁ אָסוֹן לֹא יֵעָנֵשׁ בֵּין נִתְכַּוְּונוּ זֶה לָזֶה בֵּין לֹא נִתְכַּוְּונוּ זֶה לָזֶה אֶלָּא לָאִשָּׁה עַצְמָהּ וְלֹא שְׁוָורִים דְּבֵין הָכֵי וּבֵין הָכֵי יֵעָנֵשׁ כָּתַב רַחֲמָנָא בַּעַל הַשּׁוֹר נָקִי דְּפָטוּר וַהֲוָה מַשְׁמַע שַׁפִּיר דְּפָטוּר בְּכָל עִנְיָן אֶלָּא וַדַּאי בְּנִתְכַּוְּונוּ לָאִשָּׁה עַצְמָהּ חַיָּיבִין לְאַבַּיֵּי וְרָבָא וְאע"ג דְּבַאֲנָשִׁים פְּטִירֵי טְפֵי כְּשֶׁמִּתְכַּוְּונִים לָאִשָּׁה הַיְינוּ מִשּׁוּם דְּשַׁיָּיךְ בְּהוּ קָם לֵיהּ בִּדְרַבָּה מִינֵּיהּ אֲבָל בְּשׁוֹר לֹא שַׁיָּיךְ וּפָרִיךְ רַב אַדָּא בַּר אַהֲבָה וְהָא ע"כ בְּכַוָּונָה תַּלְיָא מִלְּתָא לְרַבִּי דְּדָרִישׁ בְּהַנִּשְׂרָפִין (סנהדרין דף עט. ושם) וְנָתַתָּה נֶפֶשׁ תַּחַת נֶפֶשׁ מָמוֹן וְלֵית לֵיהּ לֹא חִלַּקְתָּ בֵּין מִתְכַּוֵּין לְשֶׁאֵין מִתְכַּוֵּין לְעִנְיַן דְּמֵי הַנֶּהֱרָג וְסוֹבֵר רַב אַדָּא דְּהוּא הַדִּין לְעִנְיַן דְּמֵי וְלָדוֹת דְּכֵיוָן דְּגַלֵּי קְרָא שֶׁיֵּשׁ לַחֲלֹק בֵּין מִתְכַּוֵּין לְשֶׁאֵין מִתְכַּוֵּין לְעִנְיַן דְּמֵי הַנֶּהֱרָג לֹא נִלְמוֹד עוֹד שׁוּם פְּטוּר מָמוֹן כְּשֶׁאֵין מִתְכַּוֵּין מִכֹּחַ הֶקֵּישָׁא וְאע"ג דְּאִית לֵיהּ הֶקֵּישָׁא לְעִנְיַן שְׁאָר דְּבָרִים וְא"כ לְדִידֵיהּ אֲנָשִׁים אֲפִילּוּ יֵשׁ אָסוֹן בָּאִשָּׁה יֵעָנְשׁוּ וּלְדִידֵיהּ יֵשׁ לָנוּ לִפְטוֹר בִּשְׁוָורִים אֲפִילּוּ נִתְכַּוְּונוּ לָאִשָּׁה שֶׁאִי אֶפְשָׁר לְרַבִּי לִדְרוֹשׁ אֶלָּא כְּמוֹ שֶׁדּוֹרֵשׁ אַחֲרֵי כֵן וּמִדְּרַבִּי נִשְׁמַע לְכוּלְּהוּ תַּנָּאֵי שֶׁלֹּא מָצִינוּ מַחֲלוֹקֶת זֶה בֵּינֵיהֶם וְאַבַּיֵּי וְרָבָא סְבִירֵי לְהוּ דְּדַוְקָא לְמַאי דְּגַלֵּי קְרָא כְּגוֹן לִדְמֵי הַנֶּהֱרָג לְרַבִּי גַּלֵּי אֲבָל בִּשְׁאָר מָמוֹן לֹא גַּלֵּי וְכֵן מוּכָח בְּהַפָּרָה (לקמן דף מט.) דְּאַבַּיֵּי וְרָבָא סְבִירֵי לְהוּ שֶׁהוּא חַיָּיב בִּשְׁוָורִים כְּשֶׁנִּתְכַּוֵּין לָאִשָּׁה עַצְמָהּ דִּתְנַן שׁוֹר שֶׁהָיָה מִתְכַּוֵּין לַחֲבֵירוֹ וְהִכָּה אִשָּׁה וְיָצְאוּ יְלָדֶיהָ פָּטוּר מִדְּמֵי וְלָדוֹת וְדַיְיקִינַן בַּגְּמָרָא טַעְמָא דְּנִתְכַּוֵּין לַחֲבֵירוֹ אֲבָל נִתְכַּוֵּין לָאִשָּׁה מְשַׁלֵּם נֵימָא תֶּהֱוֵי תְּיוּבְתָּא דְּרַב אַדָּא בַּר אַהֲבָה מַשְׁמַע דִּלְרָבָא וְאַבַּיֵּי נִיחָא דִּמְחַיֵּיב וּמַתְנִיתִין דְּהַחוֹבֵל (לקמן דף פז.) דְּפָטַר שׁוֹר מִדְּמֵי וְלָדוֹת דַּוְקָא כְּשֶׁלֹּא נִתְכַּוֵּין לָאִשָּׁה דּוּמְיָא דַּאֲנָשִׁים דִּקְרָא:

ונימא

וְנֵימָא רַבִּי עֲקִיבָא לְנַפְשֵׁיהּ וַהֲלֹא עַצְמוֹ אֵין מְשַׁתַּלֵּם אֶלָּא מִגּוּפוֹ הֲבִיאֵהוּ לְבֵית דִּין וִישַׁלֵּם לָךְ אָמַר רַב שְׁמוּאֵל בַּר רַב יִצְחָק כְּשֶׁקָּדַם בְּעָלָיו וְשָׁחֲטוֹ מַהוּ דְּתֵימָא לִישְׁתַּלֵּם מִינֵּיהּ קמ"ל הוֹאִיל וּבַר קְטָלָא הוּא אע"ג דְּשַׁחְטֵיהּ לֹא לִישְׁתַּלֵּם מִינֵּיהּ אִי הָכֵי לְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר נַמִּי כְּשֶׁקָּדַם וְשָׁחֲטוֹ ה"נ וְסָבַר דִּלְמָא אִית לֵיהּ טַעְמָא אַחֲרִינָא דְּעָדִיף מֵהַאי וְנֵימָא לֵיהּ וְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר נַמִּי לִישְׁנֵי לֵיהּ שֶׁקָּדַם וְשָׁחֲטוֹ אָמַר לָךְ הָתָם הוּא דְּנִתְכַּוֵּין לַהֲרוֹג אֶת הַבְּהֵמָה וְהָרַג אֶת הָאָדָם דְּשׁוֹר לַאו בַּר קְטָלָא הוּא כְּלָל דְּס"ד אֲמִינָא נִיחַיֵּיב אִצְטְרִיךְ קְרָא לְמַעוּטֵי אֲבָל הָכָא דְּמֵעִיקָּרָא בַּר קְטָלָא הֲוָה לֹא צָרִיךְ קְרָא אע"ג דְּשַׁחְטֵיהּ וּלְר"ע נַמִּי וַדַּאי הָכֵי הֲוָה אֶלָּא אָמַר רַב אַסֵּי הַאי מִילְּתָא מִפִּי דְּגַבְרָא רַבָּה שְׁמִיעַ לִי וּמַנּוּ רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי חֲנִינָא סָלְקָא דַּעְתָּךְ אֲמִינָא הוֹאִיל וְאָמַר ר"ע אַף תָּם שֶׁחָבַל בְּאָדָם מְשַׁלֵּם בְּמוּתָר נֶזֶק שָׁלֵם מְשַׁתַּלֵּם נַמִּי [דְּמֵי עֶבֶד] מֵעֲלִיָּיה כָּתַב רַחֲמָנָא בַּעַל הַשּׁוֹר נָקִי אָמַר לֵיהּ רַבִּי זֵירָא לְרַב אַסֵּי וְהָא תַּבְרֵיהּ ר"ע לְגַזְיֵיהּ דְּתַנְיָא ר"ע אוֹמֵר יָכוֹל יְשַׁלֵּם מִן הָעֲלִיָּיה ת"ל כַּמִּשְׁפָּט הַזֶּה יֵעָשֶׂה לוֹ מִגּוּפוֹ מְשַׁלֵּם וְאֵינוֹ מְשַׁלֵּם מִן הָעֲלִיָּיה אֶלָּא אָמַר רָבָא אִצְטְרִיךְ ס"ד אֲמִינָא הוֹאִיל וּמַחְמִירַנִי בְּעֶבֶד יוֹתֵר מִבֶּן חוֹרִין שֶׁבֶּן חוֹרִין יָפֶה סֶלַע נוֹתֵן סֶלַע שְׁלֹשִׁים נוֹתֵן שְׁלֹשִׁים וְעֶבֶד יָפֶה סֶלַע נוֹתֵן שְׁלֹשִׁים מִשְׁתַּלֵּם נַמִּי דְּמֵי עֶבֶד מִן הָעֲלִיָּיה כָּתַב רַחֲמָנָא בַּעַל הַשּׁוֹר נָקִי תַּנְיָא כְּוָותֵיהּ דְּרָבָא בַּעַל הַשּׁוֹר נָקִי ר"ע אוֹמֵר נָקִי מִדְּמֵי עֶבֶד וַהֲלֹא דִּין הוּא הוֹאִיל וְחַיָּיב בְּעֶבֶד וְחַיָּיב בְּבֶן חוֹרִין מַה כְּשֶׁחַיָּיב בְּבֶן חוֹרִין חִלַּקְתָּ בּוֹ בֵּין תָּם לְמוּעָד אַף כְּשֶׁחַיָּיב בְּעֶבֶד נַחֲלֵק בּוֹ בֵּין תָּם לְמוּעָד וְעוֹד ק"ו וּמַה בֶּן חוֹרִין שֶׁנּוֹתֵן כָּל שָׁוְויוֹ חִלַּקְתָּ בּוֹ בֵּין תָּם לְמוּעָד עֶבֶד שֶׁאֵינוֹ נוֹתֵן אֶלָּא שְׁלֹשִׁים אֵינוֹ דִּין שֶׁנַּחֲלוֹק בּוֹ בֵּין תָּם לְמוּעָד לֹא מַחְמִירַנִי בְּעֶבֶד יוֹתֵר מִבֶּן חוֹרִין שֶׁבֶּן חוֹרִין יָפֶה סֶלַע נוֹתֵן סֶלַע שְׁלֹשִׁים נוֹתֵן שְׁלֹשִׁים וְעֶבֶד יָפֶה סֶלַע נוֹתֵן שְׁלֹשִׁים יָכוֹל יְהֵא חַיָּיב ת"ל בַּעַל הַשּׁוֹר נָקִי נָקִי מִדְּמֵי עֶבֶד: תָּנוּ רַבָּנָן וְהֵמִית אִישׁ אוֹ אִשָּׁה אָמַר ר"ע וְכִי מַה בָּא זֶה לְלַמְּדֵנוּ אִם לְחַיֵּיב עַל הָאִשָּׁה כָּאִישׁ הֲרֵי כְּבָר נֶאֱמַר כִּי יִגַּח שׁוֹר אֶת אִישׁ אוֹ אֶת אִשָּׁה אֶלָּא לְהַקִּישׁ אִשָּׁה לְאִישׁ מָה אִישׁ נְזָקָיו לְיוֹרְשָׁיו אַף אִשָּׁה נְזָקֶיהָ לְיוֹרְשֶׁיהָ וְסָבַר ר"ע לָא יָרִית לָהּ בַּעַל וְהָתַנְיָא וְיָרַשׁ אוֹתָהּ מִכָּאן שֶׁהַבַּעַל יוֹרֵשׁ אֶת אִשְׁתּוֹ דִּבְרֵי ר"ע אָמַר רֵישׁ לָקִישׁ לֹא אָמַר אֶלָּא בְּכוֹפֶר הוֹאִיל וְאֵין מְשַׁתַּלֵּם אֶלָּא לְאַחַר מִיתָה וַהֲוָה לֵיהּ רָאוּי וְאֵין הַבַּעַל נוֹטֵל בְּרָאוּי כִּבְמוּחְזָק מַאי טַעְמָא אָמַר קְרָא וְהֵמִית אִישׁ אוֹ אִשָּׁה הַשּׁוֹר יִסָּקֵל וְגַם בְּעָלָיו יוּמָת אִם כּוֹפֶר יוּשַׁת עָלָיו וּבִנְזָקִין לֹא אָמַר ר"ע וְהָתַנְיָא הִכָּה אֶת הָאִשָּׁה וְיָצְאוּ יְלָדֶיהָ נוֹתֵן נֶזֶק וְצַעַר לָאִשָּׁה וּדְמֵי וְלָדוֹת לַבַּעַל אֵין הַבַּעַל נוֹתֵן לְיוֹרְשָׁיו אֵין הָאִשָּׁה נוֹתֶנֶת לְיוֹרְשֶׁיהָ הָיְתָה שִׁפְחָה וְנִשְׁתַּחְרְרָה

או

רש"י

וְנֵימָא ר"ע לְנַפְשֵׁיהּ. כִּדְאַקְשֵׁי לֵיהּ לְר' אֱלִיעֶזֶר לְעֵיל: **כְּשֶׁקָּדַם בְּעָלָיו וְשָׁחֲטוֹ.** קוֹדֶם שֶׁנִּגְמַר דִּינוֹ אִצְטְרִיךְ לֵיהּ קְרָא לְמִפְטְרֵיהּ: **אִי הָכֵי.** אַמַּאי מוֹתִיב ר"ע לְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר לְעֵיל הֲבִיאֵהוּ לְב"ד וְלֹא אַסִּיק אַדַּעְתֵּיהּ דְּמָצֵי לְשַׁנּוּיֵי לֵיהּ כְּשֶׁקָּדַם וְשָׁחֲטוֹ אִי לֵית לֵיהּ טַעְמָא אַחֲרִינָא: **אָמַר לָךְ.** ר' אֱלִיעֶזֶר שֶׁקָּדַם וְשָׁחֲטוֹ לֹא אִצְטְרִיךְ קְרָא דְּהָתָם כִּי הָרְגוֹ שֶׁלֹּא בְּכַוָּונָה אִצְטְרִיךְ לְמִפְטְרֵיהּ מִכּוֹפֶר: **דְּשׁוֹר לַאו בַּר קְטָלָא הוּא כְּלָל.** וְאִי לֹא מִיעֲטֵיהּ הֲוָה אֲמִינָא עִיקַּר חִיּוּבוֹ כּוֹפֶר הוּא: **אֲבָל הָכָא.** דְּשׁוֹר בַּר קְטָלָא הוּא תְּחִילַּת דִּינוֹ נִפְטַר מִמָּמוֹן וְלֹא חָלָה עָלָיו תַּשְׁלוּמִין דְּאִיכָּא לְמֵימַר הֲבִיאֵהוּ לְב"ד הִלְכָּךְ כִּי קָדִים וְשָׁחֲטוֹ נַמִּי בְּלֹא קְרָא מִיפְטַר וְלֹא צָרִיךְ קְרָא: **לְר"ע נַמִּי וַדַּאי הָכֵי הוּא.** קוּשְׁיָא הִיא: **נְשַׁלֵּם דְּמֵי עֶבֶד מֵעֲלִיָּיה.** וְאע"ג דְּמִקְטִיל דְּהָא לְגַבֵּי חַבָּלַת אָדָם אֵין תּוֹרַת תָּם עָלָיו וְאֵינוֹ נִפְטָר בְּטַעֲנַת הֲבִיאֵהוּ לְב"ד כָּתַב רַחֲמָנָא נָקִי: **וְהָא תַּבְרֵיהּ רַבִּי עֲקִיבָא לְגַזְיֵיהּ.** דְּאַשְׁמְעִינָן בְּהֶדְיָא דְּאֵין מְשַׁתַּלֵּם אֶלָּא מִגּוּפוֹ וְאַכַּתִּי אִיכָּא לְמֵימַר הֲבִיאֵהוּ לְב"ד: **הוֹאִיל וּמַחְמִירַנִי בְּעֶבֶד.** לְגַבֵּי מוּעָד: **חִלַּקְתָּ בּוֹ בֵּין תָּם לְמוּעָד.** דְּמוּעָד מְשַׁלֵּם כּוֹפֶר וְתָם פָּטוּר: **שֶׁאֵינוֹ נוֹתֵן אֶלָּא שְׁלֹשִׁים.** אֲפִילּוּ שָׁוֶה ק' מָנֶה: **וְהֵמִית אִישׁ וְגוֹ'.** בְּמוּעָד כְּתִיב : **נְזָקֶיהָ לְיוֹרְשֶׁיהָ.** וְלֹא לְבַעְלָהּ: [**וְיָרַשׁ אוֹתָהּ**]. וּנְתַתֶּם אֶת נַחֲלָתוֹ לִשְׁאֵרוֹ הַקָּרוֹב אֵלָיו וְגוֹ' שְׁאֵרוֹ זוּ אִשְׁתּוֹ וְהָא לֵיכָּא לְמֵימַר דִּלְדִידָהּ נֵיתִיב יְרוּשָּׁה דִּידֵיהּ דְּהָא מִמִּשְׁפַּחְתּוֹ כְּתִיב אֶלָּא ה"ק וּנְתַתֶּם אֶת נַחֲלָתוֹ לַקָּרוֹב אֵלָיו מִמִּשְׁפַּחְתּוֹ וּשְׁאֵרוֹ שֶׁהִיא אִשְׁתּוֹ הוּא יוֹרֵשׁ אוֹתָהּ: **לֹא אָמַר ר"ע.** נְזָקֶיהָ לְיוֹרְשֶׁיהָ: **אֶלָּא בְּכוֹפֶר הוֹאִיל וְאֵין מְשַׁתַּלֵּם אֶלָּא לְאַחַר מִיתָתָהּ.** הִלְכָּךְ לֹא זָכְתָה בּוֹ מֵחַיִּים: **וַהֲוָה לֵיהּ רָאוּי.** וְלֹא מוּחְזָק וְקַיְימָא לָן בְּיֵשׁ נוֹחֲלִין (ב"ב דף קיג.) דְּאֵין הַבַּעַל יוֹרֵשׁ אֶת אִשְׁתּוֹ בְּרָאוּי לָבוֹא לְאַחַר מִיתָתָהּ כִּבְמוּחְזָק לָהּ מֵחַיִּים: **מַאי טַעְמָא.** אֵין כּוֹפֶר מְשַׁתַּלֵּם אֶלָּא לְאַחַר מִיתָה אע"ג דִּכְתִיב וְהֵמִית נֵימָא דְּכֵיוָן שֶׁאֲמָדוּהוּ לְמִיתָה לִישְׁתַּלֵּם מֵחַיִּים: [**וְהֵמִית כו'**]. שׁוֹר אֵינוֹ בִּסְקִילָה עַד שֶׁיָּמוּת הַנִּיזָּק דִּכְתִיב וְהֵמִית אִישׁ וְהַשּׁוֹר יִסָּקֵל: **וּדְמֵי וְלָדוֹת לַבַּעַל.** הַתּוֹרָה זִכְּתָה לוֹ כִּדְכְתִיב בַּעַל הָאִשָּׁה (שמות כא): **אֵין הָאִשָּׁה נוֹתֶנֶת לְיוֹרְשֶׁיהָ.** נֶזֶק וְצַעַר: **הָיְתָה שִׁפְחָה וְנִשְׁתַּחְרְרָה כו'.** כְּלוֹמַר הָיְתָה מְשׁוּחְרֶרֶת מְעוּבֶּרֶת מִמְּשׁוּחְרָר:

או

תוספות

וְנֵימָא רַבִּי עֲקִיבָא לְנַפְשֵׁיהּ. וְלֹא בָּעֵי לְמֵימַר שֶׁלֹּא הָיָה יוֹדֵעַ אוֹתָם תֵּירוּצִים וּכְשֶׁאָמַר לוֹ רַבִּי אֱלִיעֶזֶר קִבְּלָם דְּפָשׁוּט לוֹ לַגְּמָרָא דְּמִסְתָּמָא הָיָה יוֹדֵעַ וּמַה שֶּׁלֹּא הָיָה חוֹשֵׁשׁ מִשּׁוּם דְּאִית לֵיהּ דְּרַבָּה דְּאִי אֵין הַשּׁוֹר בִּסְקִילָה אֵין הַבְּעָלִים מְשַׁלְּמִים כּוֹפֶר וְא"ת וְדִלְמָא אִם כּוֹפֶר לֹא דָּרִישׁ וְאִם עֶבֶד דָּרִישׁ וְי"ל כֵּיוָן דְּלֹא דָּרִישׁ אִם כּוֹפֶר כ"ש דְּלֹא דָּרִישׁ אִם עֶבֶד כִּדְמוֹכַח לְקַמָּן: **אֶלָּא** אָמַר רַב אַסֵּי כו'. וְא"ת וּמַה דּוֹחֲקוֹ לְתָרֵץ נֵימָא דְּגַם ר"ע הָיָה יוֹדֵעַ וְסוֹבֵר אוֹתוֹ תֵּירוּץ שֶׁהֵשִׁיב לוֹ ר"א וְסָבַר דִּלְמָא אִית לֵיהּ טַעְמָא אַחֲרִינָא כִּדְאָמַר לְעֵיל אַקָּדַם וְשָׁחְטוֹ וְי"ל דְּגַבֵּי טַעַם דְּקָדַם וְשָׁחְטוֹ שַׁיָּיךְ לוֹמַר הָכֵי שֶׁאֵינוֹ טַעַם טוֹב כִּדְפֵרִישִׁית לְעֵיל אֲבָל אַטַּעַם דְּהֵמִית עַל פִּי עֵד אֶחָד וְגַבֵּי טַעְמָא דְּנִתְכַּוֵּין לֹא שַׁיָּיךְ לְמֵימַר דִּלְמָא אִית לֵיהּ טַעְמָא אַחֲרִינָא דִּטְעָמִים חֲשׁוּבִין הֵן וְלֵיכָּא לְמִפְרַךְ עֲלַיְהוּ מִידֵי: **וְעֶבֶד** יָפֶה סֶלַע נוֹתֵן ל'. אע"ג דְּשָׁוֶה ק' אֵין נוֹתֵן אֶלָּא שְׁלֹשִׁים מ"מ כֵּיוָן שֶׁנּוֹתֵן קִצְבָּה שֶׁל שְׁלֹשִׁים אע"פ שֶׁאֵין שָׁוֶה אֶלָּא סֶלַע אוֹ יוֹתֵר שֶׁלְּעוֹלָם הַקִּצְבָּה עוֹמֶדֶת א"כ גַּם כְּשֶׁהַשּׁוֹר אֵין שָׁוֶה כְּלוּם קַיֶּימֶת: **מַה** כְּשֶׁחַיָּיב בֶּן חוֹרִין חִלַּקְתָּ בֵּין תָּם לְמוּעָד. בְּרַיְיתָא זוּ מוֹכְחָא דְּר"ע לֹא קִבֵּל תְּשׁוּבָה דְּר"א דְּהָא לֹא דָּרִישׁ ר"ע נָקִי מֵחֲצִי כּוֹפֶר וַאֲפִילּוּ הָכֵי פּוֹטֵר כַּאן בְּתָם וְהַיְינוּ מִשּׁוּם דְּכִי לֹא מִיחַיֵּיב סְקִילָה פְּשִׁיטָא דְּפָטוּר מִכּוֹפֶר: **נָקִי** מִדְּמֵי עֶבֶד. פֵּירוּשׁ מִשְּׁלֹשִׁים שֶׁל עֶבֶד וְיֵשׁ מְפָרְשִׁים דַּאֲפִילּוּ דָּמִים לֹא מְשַׁלֵּם וְכ"ש קְנָס: **וַהֲוָה** לֵיהּ רָאוּי. אַף עַל גַּב דִּבְיֵשׁ נוֹחֲלִין (ב"ב דף קיג.) דָּרִישׁ דְּאֵין הַבַּעַל נוֹטֵל בְּרָאוּי כִּבְמוּחְזָק מִקְּרָא אַחֲרִינָא מֵהָכָא לֹא נַפְקָא דַּהֲוָה אֲמִינָא דְּשַׁאנִי כּוֹפֶר דִּלְעוֹלָם הֲוֵי רָאוּי וְלֹא אָתֵי מִינֵּיהּ שְׁאָר רָאוּי וְכוֹפֶר נַמִּי לֹא נָפִיק מֵהָתָם דְּהָתָם בִּירוּשָּׁה שֶׁנָּפְלָה לְאַחַר מִיתַת הָאִשָּׁה אֵין הַבַּעַל נוֹטֵל בְּרָאוּי אֲבָל כּוֹפֶר דְּמֵחַיִּים נַעֲשָׂה הַחֲבָלָה שֶׁהַכּוֹפֶר בָּא עַל יָדָהּ הֲוָה אֲמִינָא דְּנוֹטֵל: **נוֹתֵן** נֶזֶק וְצַעַר לָאִשָּׁה. נָקַט נֶזֶק וְצַעַר לְפִי שֶׁרְגִילוּת הוּא שֶׁמִּצְטַעֶרֶת יוֹתֵר וְגַם נִפְחָתִין דָּמֶיהָ כְּשֶׁמַּפֶּלֶת ע"י הַכָּאָה מִכְּשֶׁיּוֹלֶדֶת בִּזְמַנָּהּ אֲבָל רִיפּוּי וְשֶׁבֶת אוֹרְחָא דְּמִילְּתָא הוּא שֶׁאֵין צְרִיכָה רִיפּוּי וְגַם אֵינָהּ מִתְבַּטֶּלֶת יוֹתֵר מִמְּלָאכָה מִשְּׁאָר יוֹלֶדֶת וְכָזֶה הָיָה סוֹפָהּ כְּשֶׁתֵּלֵד וְא"ת וּבוֹשֶׁת מ"ט לֹא חָשִׁיב וְי"ל נִתְכַּוֵּין לְבַיֵּישׁ זֶה וּבִיֵּישׁ זֶה פָּטוּר לְר"ש בְּהַחוֹבֵל (לקמן דף פו.) וּמַיְירֵי דְּנִתְכַּוֵּון לְהַכּוֹת חֲבֵירוֹ וְהִכָּה הָאִשָּׁה כִּפְשְׁטֵיהּ דִּקְרָא: **הָיְתָה** שִׁפְחָה וְנִשְׁתַּחְרְרָה אוֹ גִּיּוֹרֶת זָכָה. פ"ה נִתְעַבְּרָה מִן הַגֵּר וּמִן הַמְשׁוּחְרָר וְכֵן מַשְׁמַע בְּהַפָּרָה (לקמן דף מט.) דְּקָאָמַר לֹא שָׁנוּ אֶלָּא שֶׁחָבַל בָּהֶם בְּחַיֵּי הַגֵּר וְאֵין לוֹמַר כְּרִיבָ"א שֶׁנִּתְעַבְּרָה בְּעוֹדָהּ שִׁפְחָה דְּאֵין לַבַּעַל כְּלוּם דְּשֶׁל אָדוֹן נִינְהוּ וְעַכְשָׁיו נִשְׁתַּחְרְרָה כִּדְמַשְׁמַע לִישְׁנָא דְּהָיְתָה שִׁפְחָה דְּהָא בְּהַפָּרָה (שם) מַשְׁמַע כִּדְפ"ה וְהָא דְּנָקַט הָיְתָה שִׁפְחָה וְנִשְׁתַּחְרְרָה וְלֹא נָקַט הָיְתָה מְשׁוּחְרֶרֶת מִשּׁוּם דְּע"כ כְּשֶׁאֵין לָהּ בָּנִים קָאָמַר וּלְהָכֵי נָקַט וְנִשְׁתַּחְרְרָה דְּמַשְׁמַע עַתָּה מִקָּרוֹב וְה"ה לְיִשְׂרְאֵלִית נְשׂוּאָה לְגֵר וּמֵת הַגֵּר דְּפָטוּר דְּהָא דְּמֵי וְלָדוֹת לְבַעְלָהּ וְהָא דְּנָקַט שִׁפְחָה וְגִיּוֹרֶת מִשּׁוּם דְּאוֹרְחָא דְּמִילְּתָא כַּךְ דִּסְתַם מְשׁוּחְרֶרֶת נְשׂוּאָה לִמְשׁוּחְרָר וּסְתָמָא גִּיּוֹרֶת לְגֵר:

גרושה

או׳ גיזרה. מעוברת מגר ומתו שניהם פטור מן הכל שהוא קודם והואיל ואין לה יורשין כל הקודם בשלה זכה וזה שישמש בידו קודם לכל אדם אבל ישראלית מעוברת מישראל אפילו אין להם בנים יש לה יורשין לירש חלקן ודוקא נשתחררה קודם חבלה אבל היתה שפחה בשחבל בה חייב בכל אפילו בדמי ולדות ויתן לאלונטיה דדמי ולדות שפחה אינם אלא לבעלים שלה כדאמרינן לקמן בשור שנגח את הפרה (דף מט.) דאמר ליה חמרתא מעברתא אזקת מיקא: **גרושה.** עסקינן ומש"ה נותן ליורשיה שגירשה אחר החבלה: **בעל האשה.** אבועל הקפיד: **ונוקמה לרבה בו׳.** למה לו׳ לרבה ולר"נ לאוקמה בגרושה לוקמה מר בדאית ליה ומר בדאית ליה ביש נותלין ונוקמה לרבה כגון שגבו ב"ד מעות מן המזיק לשלם נזק וצער ואע"פ שנתחייב לה מחיים לא עדיף ממלוה בשטר: **דאמר רבה גבו.** יורשין קרקע במלוה שהלוה אבותיהם יש לו לגבות פי שנים דהוה ליה כמוחזק דהאי קרקע אשתעבד ליה לאבוהון: **גבו מעות אין לו.** פי׳ שנים דלאו הני מעות הניח אבותיהן והני ראוי: **ור"נ אמר גבו מעות יש לו.** דכמוחזק דמי שהרי מעות הלקח מעות ונטלו: **גבו קרקע אין לו.** דקרקע לא הניח אבותיהם והני ראוי וקנה נמי לוקמא ר"נ כגון שגבו קרקע דהני ראוי: **אמרי.** הני מילי דאפקוה רבה ור"נ ביש נוחלין: **אלימא דבי מערבא.** דשלחו בכור נוטל פי שנים במלוה ולא ברבית ואוקימנא אליבא דרבנן דפליגי עליה דרבי דאמרי אין בכור נוטל פי שנים בשבח שקשבחו נכסים לאחר מיתת אביהן דאי רבי אפילו ברבית נמי שקיל פי שנים דשבחא דממילא הוא ופרשוה רבה ור"נ לקא דבני מערבא דאמרי לרבנן בכור נוטל פי שנים במלוה מר בגבו מעות ומר בגבו קרקע: **וכי אמרי רבא.** דאמר בכור נוטל פי שנים בשבח דכמוחזק דמי וכ"ש במלוה דגבייא דמי לא שנא גבו קרקע ולא שנא גבו מעות הלכך אי לאו דגירושה שקיל דבעל בכבוה ומיהו בכופר אפילו רבי מודה דקרוב הוא דהואיל ואין בו שום חיוב מחיים לא חזי כשבחא דממילא: ה"ג ה"מ לבני מערבא אלימא דרבנן כי קאמר רבי שאל שלא בפניו פטור בפקדון כך מיתת השור: **אין השור בפקילה אין הבעלים משלמין כופר.** ור"א דאמר לעיל (דף נא:) אין דיני אלא במתכוין לדרוס כו׳ פליג עליה דמדאיצטריך קרא למפקריה בתם שלא בפניו בכופר מבלל דמועד שלא בפניו ועוד מתניתין בהדיא תנא לקמן דפליגי עליה דקתני מועד שלא בפניו וחייב בכופר ודבה אקרא קמיך ומוקמינן למתני׳ דלקמן כוותיה דהאי דקתני מתני׳ פטור מכופר ומסקילה קאמר: **או שורו של פלוני.** במועד אוקימנא בפיקא קמא קתני מיהת המית שורי את פלוני משלם ע"פ עצמו: **מאי לאו בור כופר.** ואע"ג דאין השור בסקילה שהרי הוזה ואמרו במיתת בעלים כך מיתת השור ואדם בהודאתו אינו נהרג: **לא דמים.** הא דקתני משלם לאו בתורת כופר דניבעי בפרה דאפילו לא משלם נמי כגון א׳ ליה נכסי לאו בבלל ענוש הוא דאין כופר בלא סקילה דשור אבל היכא דאית ליה נכסי ע"כ משלם דמים דלא גרעה מיתה מנזקין דאילו אזקיה אע"ג דאינו בסקילה בעי לשלומי ליה פחת דמיו ה"נ משלם דמיו ליורשיה: **אינו משלם ע"פ עצמו.** דשלשים של עבד קנס הן: **ואי דמים.** כלומר ואי ס"ד יש תורת נזקין להיכא דקטלתיה וע"כ כי היכי דבן חורין במקום שאין כופר משלם דמיו עבד נמי במקום שאין קנס משלם דמיו ואמאי קתני דלא: **שנויא דחיקא.** בתרי טעמא:

מיהו

וכן (אמר) רב דימי א"ר יוחנן דקמן דאמר אם כופר לרבות כופר שלא בפניו אפילו לר"ע נמי קאמר הכי כדפרישית אביי ורב ושמואל דפליגי נמי לקמן (דף מז.) אמתניתי דשור שהיה מתחכך בכותל בכופר שלא בפניו נראה לר"י אליבא דר"ע פליגי והא דאיתותב רב מברייתא דמיימי חגיגא בוותיה דשמואל ותיובתא דרב או תיובתא דרבה לגרסת רשב"ם ז"ל דחשיב ליה גמרא תיובתא דשמואל ותיובתא דרב אי תיובתא דרבה לגרסת ר"ח שהם תלמידי ר"ע דאמרינן בסנהדרין (דף פו.) וכולן אליבא דר"ע וביבמות (דף סב:) נמי אמר עד שבא ר"ע אצל רבותיו שבדרום ושנה להם ור"א ס"ל דאיכא כופר שלא בפניו וחייב בכופר ולהכי אצטריך קרא דנקיט למעוטי תם שלא בפניו שלא בכופר ואת"ל דמרבויא דאם כופר נפקא ליה כופר שלא בפניו נמי לר"ע צ"ל דבהך סברא דפריך מי מרבינן מאם כופר שלא בפניו אלא היכא דאיכא כופר בפניו פליג אידהו אדר"ע:

מאי לאו כופר לא דמים. ת"ש למ"ד (לעיל דף מ.) כופר דמי ניזק מאי איכא בין דמים לכופר ונראה לר"י כגון שמת המזיק דאין בפרה לאחר מיתה כמו חשאת ואשם דאין באין לאחר מיתה אבל דמים משלם ולפ"ז חמורה שלא בפניו מבפניו וחכי נמי יש חומרא אחרת שלא בפניו מבפניו למ"ד כופר דמי מזיק דמי בעפרים שהנזיקין שוה יותר מן המזיק ועוד י"ל דנפקא מינה בין דמים לכופר דדמים יכול למחול וכופר אין יכול למחול ואי זהו פשיטא לן דכופר שלם אמר רחמנא ולא חצי כופר זהו נ"מ נמי לקמן: **ר"ישא** דמים וסיפא קנס. תימה מה תירוץ הוא זה ואומר ר"י דמצי ליישב פירוש המשנה בן המית שורי את פלוני חברי זה משלם תשלומין שחייבו הכתוב בגון כופר על פי עצמו ומשלמו בתורת דמים אבל עבדו של פלוני תשלומין שחייבו הכתוב דהיינו שלשים של עבד לעולם לא ישלם על פי עצמו:

אשו

גרושה נמי תפלוג בדמי ולדות. דקס"ד דלא אקרי בעל האשה אלא בשהאשה תחתיו וק"ק דאמאי פריך דתפלוג בדמי ולדות אטו ולדות צררי ניגנה דזכיה בהו דהכי פריך לקמן (דף מט.) דבעל גופיה לא הזה זכי בהו אי לאו דאשכחן דזכי ליה רחמנא ולאשה לא אשכחן דזכי:

אפילו בא עליה בזנות. בירושלמי בעי ר"י בא על אמו בא על אחותו יכול אף הוא בעל התריין ת"ל בעל אותו שראוי לקרות בעל יצאו אלו שאינם ראויים לקרות בעל:

ונוקמה לרבה כגון שגבו מעות. הוה מצי למימר לרבה אליבא דנפשיה לוקמיה בין בגבו מעות בין בגבו קרקע דבסוף גט פשוט (ב"ב דף קנה:) מוכח דס"ל אליבא דנפשיה אפילו גבו קרקע אין לו דשעבודא לאו דאורייתא אלא לא חש לדקדק בל כך ולהאריך שיהיה צריך להקשות ההיא דשעבודא לאו דאורייתא אהדהיא דגבו קרקע יש לו ולתרצם: **ולרב** נחמן שגבו קרקע. פי׳ כגון שגבו נמי קרקע ולא בא למעוטי מעות דהא דחשיב התם ר"נ מעות במוחזקין היינו גבי מלוה בדפ"ה משום דזוזי זהיב וזוזי שקיל אבל הכא לא שייך האי טעמא ור"י מפרש לפי שדרך בני אדם לפרוע מעות חשיב ר"נ מעות מוחזקים: **אמר** רבה שור שהמית בן חורין. פ"ב ס"ל דלר"א ודאי חייב דדאמרינן לעיל ואבידי דפריך סבר דאפילו ר"ע מודה דחייב כופר מועד שלא בבזוזה מאם כופר לרבות שלא בבזוזה והא דאצטריך ליה לר"ע לאוקמי בעל השור נקי לדמי עבד ולא בעי לאוקמי נקי לחצי בופר שלא בבזוזה היינו משום דמאם כופר לא מרבינן אלא דבשלא בבזוזה מחייב כבבזוזה ותיובתא דוקא מועד דמחייב ע"פ עדים בבזוזה אבל בבזוזה והא דאצטריך ליה לר"ע לאוקמי בעל השור נקי לדמי עבד ולא בעי לאוקמי נקי לחצי כופר שלא בבזוזה היינו משום דמאם כופר לא מרבינן אלא דבשלא בבזוזה מחייב כבבזוזה אבל תם ע"פ עדים ליכא כופר בבזוזה משום דבביאתו לב"ד ושילם לך שלא בבזוזה נמי או ע"פ עצמו ליכא לרבויי מאם כופר ולהכי פריך שפיר ר"ע ולר"א אפילו לאביי דמסכת הביאתו לב"ד ושילם לך יש לפוטרו אפילו שלא בבזוזה בלא קרא דנקיט

או׳ גיזרה זכה אמר רבה בגרושה וכן אמר ר"נ בגרושה אמרי גרושה נמי תיפלוג בדמי ולדות אמר רב פפא התורה זכתה דמי ולדות לבעל אפילו בא עליה בזנות מאי טעמא אמר קרא כאשר ישית עליו בעל האשה ונוקמה לרבה כגון שגבו מעות ולר"נ כגון שגבו קרקע דאמר רבה גבו קרקע יש לו גבו מעות אין לו ור"נ אמר גבו מעות יש לו גבו קרקע אין לו אמרי הני מילי לבני מערבא דרמבן כי קאמרי הכא כרבי אמר ר"ש בן לקיש שור שהמית את העבד שלא בכוונה פטור משלשים שקלים שנאמר כסף שלשים שקלים יתן לאדוניו והשור יסקל כל זמן שהשור בסקילה הבעלים משלמין שלשים שקלים אין השור בסקילה אין הבעלים משלמין שלשים שקלים אמר רבה שור שהמית בן חורין שלא בכוונה פטור מכופר שנאמר השור יסקל וגם בעליו יומת אם כופר יושת עליו כל זמן שהשור בסקילה בעלים משלמין כופר אין השור בסקילה אין בעלים משלמין איתיביה אביי המית שורי את פלוני או שורו של פלוני ה"ז משלם ע"פ עצמו מאי לאו כופר לא דמים אי דמים אימא סיפא המית שורי את עבדו של פלוני אינו משלם על פי עצמו ואי דמים אמאי לא אמר ליה יכילנא לשנויי לך רישא דמים וסיפא קנס מיהו שנויא דחיקא לא משנינא לך אידי ואידי דמים

מִיהוּ בֶּן חוֹרִין דִּמְשַׁלֵּם כּוֹפֶר ע"פ עַצְמוֹ וְהֵיכִי דָּמֵי דְּאִי אָתוּ סַהֲדֵי וְאַסְהִידוּ בֵּיהּ דְּקָטַל וְלֹא יָדְעֵי אִי תָּם הֲוָה אִי מוּעָד הֲוָה וְאָמַר מָרֵיהּ דְּמוּעָד הוּא דִּמְשַׁלֵּם כּוֹפֶר עַל פִּי עַצְמוֹ הֵיכָא דְּלֵיכָּא עֵדִים מְשַׁלֵּם דָּמִים גַּבֵּי עֶבֶד שֶׁאֵינוֹ מְשַׁלֵּם קְנָס ע"פ עַצְמוֹ וְהֵיכִי דָּמֵי דְּאִי אָתוּ עֵדִים וְאַסְהִידוּ בֵּיהּ דְּקָטַל וְלֹא יָדְעֵי אִי תָּם הֲוָה אִי מוּעָד הֲוָה וְאָמַר מָרֵיהּ מוּעָד הוּא לֹא מִשְׁתַּלֵּם קְנָס ע"פ עַצְמוֹ הֵיכָא דְּלֵיכָּא עֵדִים לֹא מְשַׁלֵּם דָּמִים מֵתִיב רַב שְׁמוּאֵל בַּר רַב יִצְחָק כָּל שֶׁחַיָּיב בְּבֶן חוֹרִין חַיָּיב בְּעֶבֶד בֵּין בְּכוֹפֶר בֵּין בְּמִיתָה כּוֹפֶר בְּעֶבֶד מִי אִיכָּא אֶלָּא לַאו דָּמִים אִיכָּא דְּאָמְרֵי הוּא מוֹתִיב לָהּ וְהוּא מְפָרֵק לָהּ אִיכָּא דְּאָמְרֵי אֲמַר לֵיהּ רַבָּה הָכֵי קָתָנֵי כָּל שֶׁחַיָּיב בְּבֶן חוֹרִין בְּכַוָּונָה עַל פִּי עֵדִים כּוֹפֶר חַיָּיב בְּעֶבֶד קְנָס וְכָל שֶׁחַיָּיב בְּבֶן חוֹרִין שֶׁלֹּא בְּכַוָּונָה ע"פ עֵדִים דָּמִים חַיָּיב בְּעֶבֶד שֶׁלֹּא בְּכַוָּונָה עַל פִּי עֵדִים דָּמִים א"ל רָבָא אִי הָכֵי אִשּׁוֹ שֶׁלֹּא בְּכַוָּונָה ע"פ עֵדִים נְשַׁלֵּם דָּמִים וּמְנָא לֵיהּ לְרָבָא דְּלֹא מְשַׁלֵּם אִילֵימָא מִדְּתְנַן הָיָה גְּדִי כָּפוּת לוֹ וְעֶבֶד סָמוּךְ לוֹ וְנִשְׂרַף עִמּוֹ חַיָּיב עֶבֶד כָּפוּת לוֹ וּגְדִי סָמוּךְ לוֹ וְנִשְׂרַף עִמּוֹ פָּטוּר הָאָמַר רֵישׁ לָקִישׁ כְּגוֹן שֶׁהִצִּית בְּגוּפוֹ שֶׁל עֶבֶד דְּקָם לֵיהּ בִּדְרַבָּה מִינֵּיהּ וְאֶלָּא מֵהָא דְּתַנְיָא חוֹמֶר בְּאֵשׁ מִבְּבוֹר שֶׁהָאֵשׁ מוּעֶדֶת לֶאֱכוֹל בֵּין דָּבָר הָרָאוּי לָהּ בֵּין דָּבָר שֶׁאֵין רָאוּי לָהּ מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּבוֹר וְאִילּוּ שֶׁהָאֵשׁ מְשַׁלֶּמֶת שֶׁלֹּא בְּכַוָּונָה דָּמִים מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּבוֹר לֹא קָתָנֵי דִּלְמָא תָּנָא וְשִׁיֵּיר אֶלָּא רָבָא גּוּפֵיהּ אִבָּעוֹיֵי מִבָּעְיָא לֵיהּ אִשּׁוֹ שֶׁלֹּא בְּכַוָּונָה מִי מְשַׁלֵּם דָּמִים אוֹ לֹא מִי אַמְרִינַן גַּבֵּי שׁוֹר הוּא דִּבְכַוָּונָה מְשַׁלֵּם כּוֹפֶר שֶׁלֹּא בְּכַוָּונָה מְשַׁלֵּם דָּמִים אֲבָל אִשּׁוֹ דִּבְכַוָּונָה לֹא מְשַׁלֵּם כּוֹפֶר שֶׁלֹּא בְּכַוָּונָה נַמִּי לֹא מְשַׁלֵּם דָּמִים אוֹ דִּלְמָא כֵּיוָן דְּגַבֵּי שׁוֹרוֹ שֶׁלֹּא בְּכַוָּונָה אע"ג דְּלֵיכָּא כּוֹפֶר מְשַׁלֵּם דָּמִים גַּבֵּי אִשּׁוֹ נַמִּי אע"ג דִּבְכַוָּונָה לֹא מְשַׁלֵּם כּוֹפֶר שֶׁלֹּא בְּכַוָּונָה מִיהַת מְשַׁלֵּם דָּמִים וְלֹא יָדְעִינַן תֵּיקוּ: כִּי אָתָא רַב דִּימִי א"ר יוֹחָנָן כּוֹפֶר מַה ת"ל אִם כּוֹפֶר לְרַבּוֹת כּוֹפֶר שֶׁלֹּא בְּכַוָּונָה כְּכוֹפֶר בְּכַוָּונָה א"ל אַבַּיֵּי אֶלָּא מֵעַתָּה עֶבֶד נַמִּי מַה ת"ל אִם עֶבֶד לְרַבּוֹת עֶבֶד שֶׁלֹּא בְּכַוָּונָה כְּעֶבֶד בְּכַוָּונָה וְכִי תֵּימָא הָכֵי נַמִּי וְהָאָמַר רֵישׁ לָקִישׁ שׁוֹר שֶׁהֵמִית אֶת הָעֶבֶד שֶׁלֹּא בְּכַוָּונָה פָּטוּר מִשְּׁלֹשִׁים שְׁקָלִים א"ל גַּבְרָא אַגַּבְרָא קָא רָמֵית כִּי אָתָא רָבִין א"ר יוֹחָנָן עֶבֶד מַה תַּלְמוּד לוֹמַר אִם עֶבֶד לְרַבּוֹת עֶבֶד שֶׁלֹּא בְּכַוָּונָה כְּעֶבֶד בְּכַוָּונָה וּלְרֵישׁ לָקִישׁ נַמִּי נֵימָא מִדְּעֶבֶד אִם עֶבֶד לֹא דָּרֵישׁ כּוֹפֶר אִם כּוֹפֶר נַמִּי לֹא דָּרֵישׁ אָמְרֵי לֹא עֶבֶד אִם עֶבֶד לֹא דָּרֵישׁ כּוֹפֶר אִם כּוֹפֶר דָּרֵישׁ וּמַאי שְׁנָא עֶבֶד אִם עֶבֶד לֹא כְּתִיב בִּמְקוֹם תַּשְׁלוּמִין כּוֹפֶר אִם כּוֹפֶר כְּתִיב בִּמְקוֹם תַּשְׁלוּמִין: וְכֵן בְּבֵן אוֹ בְּבַת: ת"ר אוֹ בֵן יִגָּח אוֹ בַת יִגָּח לְחַיֵּיב עַל הַקְּטַנִּים כִּגְדוֹלִים וַהֲלֹא דִּין הוּא הוֹאִיל וְחִיֵּיב אָדָם בְּאָדָם וְחִיֵּיב שׁוֹר בְּאָדָם מַה כְּשֶׁחִיֵּיב אָדָם בְּאָדָם לֹא שָׁנָא בֵּין קְטַנִּים לִגְדוֹלִים אַף כְּשֶׁחִיֵּיב שׁוֹר בְּאָדָם לֹא תַּחְלוֹק בּוֹ בֵּין קְטַנִּים לִגְדוֹלִים וְעוֹד קַל וָחוֹמֶר הוּא וּמָה אָדָם בְּאָדָם שֶׁלֹּא עָשָׂה בּוֹ קְטַנִּים כִּגְדוֹלִים חַיָּיב בּוֹ עַל הַקְּטַנִּים כִּגְדוֹלִים

שור

אִשּׁוֹ שֶׁלֹּא בְּכַוָּונָה. עַל פִּי עֵדִים לְשַׁלֵּם דָּמִים כֵּיוָן דְּשׁוֹרוֹ שֶׁלֹּא בְּכַוָּונָה אע"פ שֶׁאֵין יָכוֹל לָבֹא בְּשׁוּם עִנְיָן לִידֵי כּוֹפֶר וּקְנָס מְשַׁלֵּם דָּמִים אִם כֵּן בְּאֵשׁ נַמִּי מְשַׁלֵּם דָּמִים אע"פ שֶׁאֵין יָכוֹל לָבֹא בְּשׁוּם עִנְיָן לִידֵי כּוֹפֶר וְלַאו דַּוְקָא אִשּׁוֹ שֶׁלֹּא בְּכַוָּונָה דְּכ"ש אִשּׁוֹ בְּכַוָּונָה דְּאִי בְּכַוָּונָה פְּשִׁיטָא לֵיהּ דְּלֹא מְשַׁלֵּם דָּמִים הֵיכִי דַּיֵּיק מֵהַהוּא דְּעֶבֶד כָּפוּת לוֹ דְּפָטוּר דִּלְמָא הַהִיא בְּכַוָּונָה וְדַוְקָא אַלִּיבָּא דְּמ"ד אִשּׁוֹ מִשּׁוּם מָמוֹנוֹ פָּרִיךְ דְּהָוְיָא דּוּמְיָא דְּשׁוֹר אֲבָל לְמ"ד אִשּׁוֹ מִשּׁוּם חִצָּיו הַיְינוּ אָדָם הַמַּזִּיק:

וכי

מִיהוּ בֶּן חוֹרִין. דְּאַשְׁכְּחַן בֵּיהּ כּוֹפֶר ע"פ עַצְמוֹ: וְהֵיכִי דָּמֵי כְּגוֹן דְּאָתוּ סַהֲדֵי כו'. דְּהָכָא וַדַּאי מְשַׁלֵּם כּוֹפֶר דְּכוּפְרָא כַּפָּרָה וְלֹא קְנָסָא דְּלִיפְטַר מִשּׁוּם הוֹדָאַת עַצְמוֹ וְהֵיכָא דְּלֵיכָּא עֵדִים כְּלָל הוּא דְּפָטַרְנָא מִכּוֹפֶר מִשּׁוּם גְּזֵירַת הַכָּתוּב דְּאֵין הַשּׁוֹר בִּסְקִילָה וְהָכָא הֲרֵי הַשּׁוֹר בִּסְקִילָה בְּהַעֲדָאַת הָעֵדִים דְּאִי נַמִּי תָּם הֲוֵי בַּר סְקִילָה הוּא הִלְכָּךְ הֵיכָא דְּלֵיכָּא עֵדִים כְּלָל דְּאֵינוֹ בַּר כּוֹפֶר מְשַׁלֵּם דָּמִים אֲבָל עֶבֶד דְּלֹא מַשְׁכַּחַת בֵּיהּ קְנָס ע"פ עַצְמוֹ דְּאִי נַמִּי אָתוּ סַהֲדֵי וְאָמְרֵי קָטַל עֶבֶד וְלֹא יָדְעִינַן אִי תָּם אִי מוּעָד וְאָמַר מָרֵיהּ מוּעָד הוּא דְּפָטוּר מִקְּנָס אע"ג דְּהַשּׁוֹר בִּסְקִילָה וַאֲפִילּוּ תָּם כִּדְאַמְרִינַן לְקַמָּן כָּל שֶׁחַיָּיב מִיתָה בְּבֶן חוֹרִין חַיָּיב בְּעֶבֶד מִיהוּ מוֹדֶה בִּקְנָס פָּטוּר הִלְכָּךְ כִּי לֵיכָּא עֵדִים כְּלָל אֲפִילּוּ דָּמִים לֹא מְשַׁלֵּם: **אֶלָּא לַאו דָּמִים.** וְקָתָנֵי כָּל שֶׁחַיָּיב בְּבֶן חוֹרִין חַיָּיב בְּעֶבֶד וְכֵיוָן דְּאָמְרַתְּ בֶּן חוֹרִין ע"פ עַצְמוֹ מְשַׁלֵּם דָּמִים אַמַּאי קָתָנֵי לְגַבֵּי עֶבֶד אֵינוֹ מְשַׁלֵּם ע"פ עַצְמוֹ: הָכֵי קָאָמַר כָּל שֶׁחַיָּיב כו'. הָכֵי פֵּירוּשָׁא דִּבְרַיְיתָא דְּקָתָנֵי כָּל לַאו בְּמוֹדֶה מִפִּי עַצְמוֹ קָאֵי אֶלָּא בְּהַעֲדָאַת עֵדִים כִּסְתָם כָּל בָּאֵי לְב"ד וְהַעֲדָאַת עֵדִים לֵיכָּא מִידֵי דִּמְחַיֶּיבֶת בְּבֶן חוֹרִין דְּלֹא מִיחַיֵּיב בְּעֶבֶד וְהָכֵי קָאָמַר כָּל שֶׁחַיָּיב בְּבֶן חוֹרִין בְּכַוָּונָה ע"פ עֵדִים כּוֹפֶר כְּלוֹמַר כָּל שֶׁחַיָּיב בְּבֶן חוֹרִין כּוֹפֶר כְּגוֹן בְּכַוָּונָה וְע"פ עֵדִים חַיָּיב נַמִּי בְּעֶבֶד בְּכַוָּונָה ע"פ עֵדִים קְנָס שְׁלֹשִׁים דְּהָא הַשּׁוֹר בִּסְקִילָה וְכָל שֶׁחַיָּיב בְּבֶן חוֹרִין דָּמִים וְהֵיכִי דָּמֵי כְּגוֹן שֶׁלֹּא בְּכַוָּונָה ע"פ עֵדִים חַיָּיב נַמִּי בְּעֶבֶד דָּמִים אֲבָל ע"פ עַצְמוֹ אע"ג דִּבְבֶן חוֹרִין מְשַׁלֵּם דָּמִים בְּעֶבֶד פָּטוּר כְּדַאֲמָרָן הוֹאִיל וּמָצִינוּ חִילּוּק בְּע"פ עַצְמוֹ בֵּין כּוֹפֶר דְּבֶן חוֹרִין לִקְנָס דְּעֶבֶד אֲבָל בְּעֵדִים שֶׁלֹּא בְּכַוָּונָה לֹא אַשְׁכְּחַן חוּמְרָא בְּכוֹפֶר מִבִּקְנָס דְּהָכָא וְהָכָא פָּטוּר הִלְכָּךְ לְגַבֵּי דָּמִים תַּרְוַיְיהוּ כִּי הֲדָדֵי נִינְהוּ: **אִי** הָכֵי. דְּשׁוֹרוֹ שֶׁלֹּא בְּכַוָּונָה ע"פ עֵדִים דְּלֵיתֵיהּ בְּתוֹרַת כּוֹפֶר מְשַׁלֵּם דָּמִים כֵּיוָן שֶׁיֵּשׁ דָּמִים לְמִיתַת אָדָם בְּמָקוֹם שֶׁאֵין כּוֹפֶר וּקְנָס אִשּׁוֹ נַמִּי דְּלֵיתֵיהּ בְּתוֹרַת כּוֹפֶר לְשַׁלֵּם דָּמִים שֶׁלֹּא בְּכַוָּונָה דְּהָא יֶשְׁנָהּ בְּתוֹרַת נְזָקִין וּמִיהוּ בְּכַוָּונָה פְּשִׁיטָא לָן דְּפָטוּר דְּקָם לֵיהּ בִּדְרַבָּה מִינֵּיהּ: הָיָה גְּדִי **כָּפוּת** לוֹ. לְגָדִישׁ: חַיָּיב. אַגְּדִי וְאַגָּדִישׁ וּפָטוּר עַל הָעֶבֶד דְּהָיָה לוֹ לִבְרוֹחַ: עֶבֶד **כָּפוּת** לוֹ וּגְדִי סָמוּךְ לוֹ. וְנִשְׂרְפוּ עִמּוֹ פָּטוּר וְקָסָבַר רָבָא הַאי פָּטוּר אַעֶבֶד וּגְדִי קָאָמַר אַעֶבֶד מִשּׁוּם דְּאֵין תַּשְׁלוּמִין לְעֶבֶד אֶלָּא בִּמְקוֹם קְנָס בְּשׁוֹר הַמּוּעָד וְאַגְּדִי מִשּׁוּם דְּהָיָה לוֹ לִבְרוֹחַ אֲבָל מִשּׁוּם דְּקָם לֵיהּ בִּדְרַבָּה מִינֵּיהּ לֹא פָּטַר לֵיהּ דְּקָסָבַר אִשּׁוֹ מִשּׁוּם מָמוֹנוֹ וְאֵין כַּאן חִיּוּב מִיתָה: הָאָמַר ר"ל. בְּפ' כֵּיצַד: כְּגוֹן שֶׁהִצִּית בְּגוּפוֹ שֶׁל עֶבֶד. דְּאִיכָּא עֲלֵיהּ חִיּוּב מִיתָה וַאֲפִילּוּ אַגָּדִישׁ נַמִּי פָּטַר לֵיהּ מִשּׁוּם דְּקָם לֵיהּ בִּדְרַבָּה מִינֵּיהּ: בֵּין דָּבָר שֶׁאֵין רָאוּי לָהּ. לִיחֲכָה נִירוֹ וְסִכְסְכָה אֲבָנָיו: וְאִילּוּ שֶׁהָאֵשׁ מְשַׁלֶּמֶת שֶׁלֹּא בְּכַוָּונָה. דְּלֵיכָּא דְּרַבָּה מִינֵּיהּ דָּמִים: מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּבוֹר. דְּפָטַר בֵּיהּ מִיתַת אָדָם דִּכְתִיב שׁוֹר וְלֹא אָדָם לֹא קָתָנֵי: **אֶלָּא רָבָא** גּוּפֵיהּ. הָא דְּאוֹתִיב לְעֵיל אִשּׁוֹ שֶׁלֹּא בְּכַוָּונָה לַאו דִּפְשִׁיטָא לֵיהּ דְּלֹא מְשַׁלֵּם וּבִתְיוּבְתָּא מַיְיתֵי לָהּ אֶלָּא בִּלְשׁוֹן בַּעְיָא אַיְיתֵי לָהּ וְהָכֵי קָאָמַר לֵיהּ רָבָא לְרַבָּה אִי הָכֵי דְּשׁוֹר שֶׁלֹּא בְּכַוָּונָה שֶׁאֵין כּוֹפֶר יֵשׁ דָּמִים אִשּׁוֹ שֶׁלֹּא בְּכַוָּונָה מַאי: **אֲבָל אֵשׁ** דִּבְכַוָּונָה **לֹא** מְשַׁלֵּם **כּוֹפֶר.** חֲדָא דְּאֵין כּוֹפֶר בְּאֵשׁ וְעוֹד דְּקָם לֵיהּ בִּדְרַבָּה מִינֵּיהּ: לְרַבּוֹת **כּוֹפֶר** שֶׁלֹּא **בְּכַוָּונָה.** אע"ג דְּאֵין הַשּׁוֹר בִּסְקִילָה וּפְלִיגָא אַדְּרַבָּה: לְרַבּוֹת עֶבֶד שֶׁלֹּא בְּכַוָּונָה. לִקְנָס: אִם כּוֹפֶר כְּתִיב בִּמְקוֹם תַּשְׁלוּמִים. דִּסְבָרָא דְּלִרְבּוּיֵי אַחֲרִינֵי אָתָא לְתַשְׁלוּמִין דִּלְגוּפֵיהּ לֹא אִצְטְרִיךְ דַּהֲוָה לֵיהּ לְמִכְתַּב כּוֹפֶר: אִם עֶבֶד לֹא כְּתִיב גַּבֵּי תַּשְׁלוּמִין. אֶלָּא גַּבֵּי נְגִיחָה אִם עֶבֶד יִגַּח וּלְגוּפֵיהּ אִצְטְרִיךְ לְחַלֵּק בֵּין עֶבֶד לְבֶן חוֹרִין: לְחַיֵּיב עַל הַקְּטַנִּים. סְקִילָה: וַהֲלֹא דִּין הוּא. וְלֹא צָרִיךְ קְרָא: הוֹאִיל וְחִיֵּיב. מִיתָה בְּאָדָם הַהוֹרֵג אֶת הָאָדָם: וְחִיֵּיב. מִיתָה שׁוֹר בְּאָדָם: לֹא חִלַּקְתָּ בֵּין נֶהֱרָגִים קְטַנִּים לִגְדוֹלִים. דִּכְתִיב כִּי יַכֶּה כָּל נֶפֶשׁ אָדָם אֲפִילּוּ קְטַנִּים בְּמַשְׁמַע: מָה **אָדָם בְּאָדָם שֶׁלֹּא** עָשָׂה כו'. רוֹצֵחַ קָטָן כְּגָדוֹל דִּכְתִיב (ויקרא כד) וְאִישׁ כִּי יַכֶּה אִישׁ וְלֹא קָטָן: חַיָּיב בּוֹ. עַל הַנֶּהֱרָגִין קְטַנִּים כִּגְדוֹלִים:

שור

שׁוֹר בְּאָדָם שֶׁעָשָׂה בּוֹ קְטַנִּים כִּגְדוֹלִים אֵינוֹ דִּין שֶׁחַיָּיב עַל הַקְּטַנִּים כִּגְדוֹלִים לֹא אִם אָמַרְתָּ אָדָם בְּאָדָם שֶׁכֵּן חַיָּיב בְּאַרְבָּעָה דְּבָרִים תֹּאמַר בְּשׁוֹר שֶׁאֵינוֹ חַיָּיב בְּד' דְּבָרִים ת"ל אוֹ בֵן יִגָּח אוֹ בַת יִגָּח לְחַיֵּיב עַל הַקְּטַנִּים כִּגְדוֹלִים וְאֵין לִי אֶלָּא בְּמוּעָדִין בְּתַם מִנַּיִן דִּין הוּא הוֹאִיל וְחַיֵּיב בְּאִישׁ וְאִשָּׁה וְחַיֵּיב בְּבֵן וּבַת מַה כְּשֶׁחַיֵּיב בְּאִישׁ וְאִשָּׁה לֹא חִלַּקְתָּ בּוֹ בֵּין תַּם לְמוּעָד אַף כְּשֶׁחַיֵּיב בְּבֵן וּבַת לֹא תַחְלוֹק בּוֹ בֵּין תַּם לְמוּעָד וְעוֹד קַל וָחוֹמֶר מָה אִישׁ וְאִשָּׁה שֶׁכֵּן הוֹרַע כֹּחָם בִּנְזָקִין לֹא חִלַּקְתָּ בּוֹ בֵּין תַּם לְמוּעָד בֵּן וּבַת שֶׁיָּפֶה כֹּחָם בִּנְזָקִין אֵינוֹ דִּין שֶׁלֹּא תַחְלוֹק בָּהֶן בֵּין תַּם לְמוּעָד אָמַרְתָּ וְכִי דָּנִין קַל מֵחָמוּר לְהַחֲמִיר (עָלָיו אִם הֶחֱמִיר בְּמוּעָד הֶחָמוּר תַּחֲמִיר בְּתַם הַקַּל וְעוֹד) אִם אָמַרְתָּ בְּאִישׁ וְאִשָּׁה שֶׁכֵּן חַיָּיבִין בְּמִצְוֹת תֹּאמַר בְּבֵן וּבַת שֶׁפְּטוּרִין מִן הַמִּצְוֹת ת"ל אוֹ בֵן יִגָּח אוֹ בַת יִגָּח נְגִיחָה כְּתַם נְגִיחָה בְּמוּעָד נְגִיחָה לְמִיתָה נְגִיחָה לִנְזָקִין:

מַתְנִי' שׁוֹר שֶׁהָיָה מִתְחַכֵּךְ בְּכוֹתֶל וְנָפַל עַל הָאָדָם נִתְכַּוֵּין לַהֲרוֹג אֶת הַבְּהֵמָה וְהָרַג אֶת הָאָדָם לְכְנַעֲנִי וְהָרַג בֶּן יִשְׂרָאֵל לִנְפָלִים וְהָרַג בֶּן קַיָּימָא פָּטוּר:

גמ' אָמַר שְׁמוּאֵל פָּטוּר מִמִּיתָה וְחַיָּיב בְּכוֹפֶר וְרַב אָמַר פָּטוּר מִזֶּה וּמִזֶּה וְאַמַּאי הָא תַם הוּא כִּדְאָמַר רַב בְּמוּעָד לִיפּוֹל עַל בְּנֵי אָדָם בְּבוֹרוֹת הָכָא נַמִּי בְּמוּעָד לְהִתְחַכֵּךְ עַל בְּנֵי אָדָם בִּכְתָלִים אִי הָכִי בַּר קְטָלָא הוּא בִּשְׁלָמָא הָתָם דַּחֲזָא יְרוֹקָא וְנָפַל אֶלָּא הָכָא מַאי אִיכָּא לְמֵימַר הָכָא נַמִּי בְּמִתְחַכֵּךְ בְּכוֹתֶל לַהֲנָאָתוֹ וּמְנָא יָדְעִינָן דְּבָתַר דִּנְפַל קָא מִתְחַכֵּךְ בֵּיהּ

ואכתי

רש"י

שׁוֹר בְּאָדָם שֶׁעָשָׂה בּוֹ. שׁוֹר קָטָן הַהוֹרֵג כְּשׁוֹר גָּדוֹל הַהוֹרֵג דְּהָא שׁוֹר בֶּן יוֹמוֹ קָרוּי שׁוֹר דִּכְתִיב (ויקרא כב) שׁוֹר אוֹ כֶשֶׂב כִּי יִוָּלֵד: **אֵינוֹ דִּין.** שֶׁחַיֵּיב בּוֹ סְקִילָה עַל תִּינוֹק קָטָן כְּבַעַל אָדָם גָּדוֹל: **שֶׁכֵּן חַיָּיב.** בִּנְזָקִין אַרְבָּעָה דְּבָרִים שֶׁהַשּׁוֹר פָּטוּר מֵהֶן וְנֶזֶק לֹא חָשִׁיב דְּהָא שׁוֹר נַמִּי נִזְקָא מְשַׁלֵּם: **ת"ל בֵּן וּבַת.** קְטַנִּים מַשְׁמַע דִּלְעֵיל מִינֵּיהּ כְּתִיב וְהֵמִית אִישׁ אוֹ אִשָּׁה: **וְאֵין לִי אֶלָּא בְּמוּעָד.** דִּקְרָא בְּמוּעָד כְּתִיב: **לֹא חִלַּקְתָּ בֵּין תַּם לְמוּעָד.** לְעִנְיַן סְקִילָה: **שֶׁהוּרַע כֹּחָן בִּנְזָקִין.** דְּאִם הִזִּיקוּ מְשַׁלְּמִין: **יָפֶה כֹּחָן.** דְּחֵרֵשׁ שׁוֹטֶה וְקָטָן פְּגִיעָתָן רָעָה הַחוֹבֵל בָּהֶן חַיָּיב וְהֵן שֶׁחָבְלוּ בַּאֲחֵרִים פְּטוּרִין: **וְכִי דָּנִין קַל מֵחָמוּר.** תַּם מִמּוּעָד: **לְהַחֲמִיר.** עַל הַקַּל דְּנֵימָא כִּי הֵיכִי דְּחָמוּר חַיָּיב קַל נַמִּי חַיָּיב דְּקָדָרְשָׁת תַּם מִמּוּעָד בְּמַה מָּצִינוּ דְּקָתָנֵי חַיָּיב בְּאִישׁ וְאִשָּׁה וְחַיָּיב בְּבֵן וּבַת בְּמוּעָד דְּהָא חִיּוּב דְּבֵן וּבַת בְּמוּעָד הוּא דִּכְתִיב וְקָאַמְרַתְּ מַה חִיּוּב דְּאִישׁ וְאִשָּׁה (בְּמוּעָד) עָשָׂה בּוֹ תַּם כְּמוּעָד אַף בֵּן וּבַת נַעֲשֶׂה בּוֹ תַּם כְּמוּעָד וְאִשְׁתַּכַּח דְּקָא יָלְפַתְּ תַּם מִמּוּעָד דְּאִי לֹא אַשְׁכַּחְתְּ חִיּוּב דְּבֵן וּבַת בְּמוּעָד לֹא הֲוָה יָלְפַתְּ לֵיהּ בְּתַם מֵאִישׁ וְאִשָּׁה דְּהָא בְּמוּעָד גּוּפֵיהּ אִי לַאו דְּרַבִּינְהוּ קְרָא לֹא מָצֵית לְאַתּוּיִינְהוּ מִדִּינָא לְעֵיל: **אִם הֶחֱמִיר.** הַכָּתוּב בְּבֵן וּבַת בְּאִישׁ וְאִשָּׁה בְּמוּעָד כָּתַב לָךְ שֶׁהֲרֵי חָמוּר הוּא לְעִנְיַן כּוֹפֶר: **נַחֲמִיר.** אֲנַן מִדִּינָא בְּתַם הַקַּל בִּתְמִיָּה: **אִם אָמַרְתָּ בְּאִישׁ וְאִשָּׁה.** כְּלוֹמַר וְק"ו דְּדָרְשַׁתְּ נַמִּי בְּסֵיפָא פְּרִיכָא הוּא דְּאִם אָמַרְתָּ בְּאִישׁ וְאִשָּׁה כּוּ' ל"א וְכִי דָּנִין קַל וָחוֹמֶר בֵּן וּבַת שֶׁפְּטוּרִין מִן הַמִּצְוֹת מֵאִישׁ וְאִשָּׁה וְזֶה שָׁמַעְתִּי וְרִאשׁוֹן מָצָאתִי וְכָשֵׁר הוּא מִן הָאַחֲרוֹן דְּהֵיכִי פְּשִׁיטָא לֵיהּ הַךְ קוּלָּא וְהַךְ חוּמְרָא דְּקָמְתַמַּהּ וְכִי דָּנִין כּוּ' וְהָא תַּנָּא אַשְׁכַּח חוּמְרָא בְּבֵן וּבַת דְּיָפֶה כֹּחָן בִּנְזָקִין מֵאִישׁ וְאִשָּׁה: **ת"ל אוֹ בֵן יִגָּח אוֹ בַת יִגָּח.** יִגָּח יִגָּח תְּרֵי זִמְנֵי דְּרִיבָּה לָהּ נְגִיחָה לְמוּעָד וּלְתַם לְמִיתָה וְלִנְזָקִין: **פָּטוּר מִמִּיתָה.** דְּהָא לֹא נִתְכַּוֵּין דְּאַמְרִינַן לְקַמָּן (ע"ב) כְּמִיתַת בְּעָלִים אִם הָרַג כֵּן מִיתַת הַשּׁוֹר שֶׁהָרַג: **וְחַיָּיב בְּכוֹפֶר.** דְּדַרְשִׁינַן כּוֹפֶר אִם כּוֹפֶר לְהָבִיא שֶׁלֹּא בְּכַוָּונָה: **וְרַב אָמַר פָּטוּר מִזֶּה וּמִזֶּה.** כִּדְדָרֵישׁ רָבָא לְעֵיל הַשּׁוֹר יִסָּקֵל וְגוֹ' כָּל זְמַן שֶׁהַשּׁוֹר בִּסְקִילָה בְּעָלִים מְשַׁלְּמִין כּוֹפֶר: **וְהָא תַּם הוּא.** אֲפִילּוּ לְמַאן דְּדָרֵישׁ אִם כּוֹפֶר ה"מ לְמוּעָד שֶׁלֹּא בְּכַוָּונָה וְהַאי תַּם הוּא בְּחִיכּוּךְ זֶה: **בְּמוּעָד לִיפּוֹל עַל בְּנֵי אָדָם בְּבוֹרוֹת.** לְקַמָּן בְּשׁוֹר שֶׁנָּגַח אֶת הַפָּרָה (דף מח:): **בִּשְׁלָמָא הָתָם.** גַּבֵּי שׁוֹר שֶׁנָּפַל עַל הָאָדָם בְּבוֹר אִיכָּא לְתָרוּצֵי כְּדִמְתָרְצִינַן הָתָם דְּהַאי דְּלֹא קַטְלִינַן לֵיהּ בִּנְגִיחוֹת רִאשׁוֹנוֹת כְּגוֹן דַּחֲזָא יְרוֹקָא וְנָפַל שֶׁלֹּא בְּכַוָּונָה עַל זֶה שֶׁרָאָה עֵשֶׂב בְּתוֹךְ פִּי הַבּוֹר וּבָא לְאוֹכְלָהּ וְנָפַל: **אֶלָּא הָכָא.** הוֹאִיל וּמוּעָד לְכַךְ מַאי שֶׁלֹּא מִתְכַּוֵּין אִיכָּא: **הָכָא נַמִּי.** דַּחֲזִינַן לֵיהּ דְּמִתְחַכֵּךְ לַהֲנָאָתוֹ וְלֹא לְהַפִּילוֹ עָלָיו:

ואכתי

תוספות

וְכִי דָּנִין קַל מֵחָמוּר. פ"ה דְּהַךְ פִּירְכָא אַדִּין רִאשׁוֹן דִּבְדִין שֵׁנִי דְּק"ו דְּאִישׁ וְאִשָּׁה שֶׁהוּרַע כֹּחָן בִּנְזָקִין לֹא דָּנִין קַל מֵחָמוּר דַּאֲפִילּוּ אִי לֹא הֲוָה כְּתִיב מוּעָד כְּלָל הֲוָה יָלְפִינַן בְּהַאי קַל וָחוֹמֶר אע"ג דִּבְק"ו נַמִּי קָאָמַר לֹא חִלַּקְתָּ הַאי לִישְׁנָא לַאו דַּוְקָא וּלְכַךְ אִצְטְרִיךְ לֹא אִם אָמַרְתָּ לַעֲשׂוֹת פִּירְכָא בְּדִין שֵׁנִי שֶׁהוּא ק"ו: **נְגִיחָה** לִנְזָקִין. אִצְטְרִיךְ לְרַבּוֹת נְזָקִין מִשּׁוּם דְּדַרְשִׁינַן בְּסֵיפֵיהּ דְּהַאי קְרָא בִּנְזָקִין בְּהַמֵּנִיחַ (לעיל דף לג.) כְּמִשְׁפַּט שׁוֹר בְּשׁוֹר וְכֵן בְּסוֹף פִּרְקִין לְעִנְיַן שְׁמִירָה מְעוּלָּה דִּנְזָקִין דָּרֵישׁ מִלֹּא יִשְׁמְרֶנּוּ אע"ג דְּלֹא יִשְׁמְרֶנּוּ גַּבֵּי מִיתָה כְּתִיב: **וְהָא** תַּם הוּא. לֹא בָּעֵי לְמֵימַר דְּמַתְנִי' כְּר"י הַגְּלִילִי כִּדְמוֹקֵי שְׁמוּאֵל מַתְנִי' בְּהַפָּרָה (לקמן דף מח:) גַּבֵּי הָיָה אָבִיו אוֹ בְּנוֹ בְּתוֹכוֹ דְּמַאי דּוּחְקֵיהּ דִּשְׁמוּאֵל לְאוֹקְמֵי מַתְנִיתִין כְּר"י הַגְּלִילִי וּמַה פְּלוּגְתָּא הֲוָה שַׁיָּיךְ בְּזֶה דַּהֲווּ פְּלִיגֵי רַב וּשְׁמוּאֵל מַתְנִי' כְּמַאן וְעוֹד דְּרֵישָׁא דְּמַתְנִי' דְּקָתָנֵי מוּעָד דִּמְשַׁלֵּם כּוֹפֶר וְתַם פָּטוּר מִן הַכּוֹפֶר לֹא אַתְיָא כְּר"י הַגְּלִילִי וְהָא דְּלֹא מוֹקֵי שְׁמוּאֵל מַתְנִי' דִּלְקַמָּן בְּמוּעָד לִיפּוֹל עַל בְּנֵי אָדָם בְּבוֹרוֹת כִּדְמְפָרֵשׁ מִילְּתָא דְּהָכָא בְּמוּעָד לְהִתְחַכֵּךְ עַל בְּנֵי אָדָם בִּכְתָלִים מִשּׁוּם דְּהַהוּא לֹא שְׁכִיחָא כִּי הַאי: **וְהָא** תַּם הוּא. הַמַּקְשָׁן סָבוּר שֶׁמִּתְחַכֵּךְ בְּכוֹתֶל לְהַפִּילוֹ וְלֹא מִתְכַּוֵּין לְהַפִּילוֹ עַל בְּנֵי אָדָם דְּא"כ לֹא הָיָה פָּטוּר מִמִּיתָה וְעַל זֶה מַקְשֶׁה וְהָא תַּם הוּא שֶׁאֲפִילּוּ עָשָׂה כֵּן כַּמָּה פְּעָמִים וְהָרַג בְּנֵי אָדָם שֶׁלֹּא בְּכַוָּונָה אֵין מוּעָד לַהֲרוֹג אָדָם כִּדְפִי' לְעֵיל מִדְּלֹא אַשְׁכְּחָן מוּעָד בְּמִתְכַּוֵּין לַהֲרוֹג אֶת הַבְּהֵמָה וְהָרַג אֶת הָאָדָם וּמְשַׁנֵּי בְּמוּעָד לְהִתְחַכֵּךְ עַל בְּנֵי אָדָם פֵּירוּשׁ בְּמִתְחַכֵּךְ לַהֲנָאָתוֹ כִּדְמְפָרֵשׁ וְאָזִיל דַּהֲוֵי מוּעָד מִתְּחִילָּתוֹ וַהֲוֵי כְּאוֹרְחֵיהּ וְא"ת וּמִי דּוֹחֲקוֹ לִשְׁמוּאֵל לוֹמַר שֶׁחַיָּיב כּוֹפֶר יַעֲמִידֶנּוּ בְּמִתְכַּוֵּין לְהַפִּיל הַכּוֹתֶל וְלֹא נִתְכַּוֵּין לְהַפִּיל עַל בְּנֵי אָדָם וּפָטוּר גַּם מִכּוֹפֶר לְפִי שֶׁהוּא תַּם וְי"ל דִּלְרַב וּשְׁמוּאֵל מַשְׁמַע לְהוּ לִישְׁנָא דְּמַתְנִי' דְּקָתָנֵי וְנָפַל עַל הָאָדָם שֶׁלֹּא הָיָה מִתְכַּוֵּין לְהַפִּילוֹ אֶלָּא מִמֵּילָא אֵירַע שֶׁנָּפַל ע"י שֶׁהָיָה מִתְחַכֵּךְ בּוֹ לַהֲנָאָתוֹ וּלְכַךְ קָאָמַר שְׁמוּאֵל הֵיכָא דְּמִתְחַכֵּךְ בְּכוֹתֶל לַהֲנָאָתוֹ כִּדְמַשְׁמַע לִישְׁנָא דְּמַתְנִי' דְּפָטוּר מִמִּיתָה וְחַיָּיב כּוֹפֶר וְרַב אָמַר פָּטוּר מִזֶּה וּמִזֶּה כִּדְמַשְׁמַע לִישְׁנָא דְּפָטוּר שֶׁפָּטוּר לְגַמְרֵי וְהַמַּקְשָׁן הָיָה סָבוּר דְּהָא דְּנָקַט בְּמַתְנִי' וְנָפַל עַל הָאָדָם וְלֹא קָתָנֵי לְהַפִּילוֹ מִשּׁוּם דְּלֹא מִתְכַּוֵּין לְהַפִּילוֹ עַל הָאָדָם מַיְירֵי אֲבָל מ"מ בְּמִתְכַּוֵּין לְהַפִּילוֹ וְשֶׁלֹּא עַל הָאָדָם מַשְׁמַע לֵיהּ שֶׁמַּיְירֵי: **הָכָא** נַמִּי בְּמִתְחַכֵּךְ לַהֲנָאָתוֹ. תֵּימַהּ דְּהָכָא אָמַר רַב דְּפָטוּר מִזֶּה וּמִזֶּה וּלְקַמָּן בְּהַפָּרָה (ד' מח:) מוֹקֵי רַב מַתְנִיתִין דְּקָתָנֵי מְשַׁלֵּם הַכּוֹפֶר בְּמוּעָד לִיפּוֹל עַל בְּנֵי אָדָם בְּבוֹרוֹת וְחָזָא יְרוֹקָא וְתֵירֵץ רַבֵּינוּ תַּם דִּלְקַמָּן הֲוֵי רֶגֶל בְּכַוָּונָה כְּשֶׁמֵּנִיחַ עַצְמוֹ בְּבוֹר כְּדֵי לֶאֱכוֹל הַיָּרָק שֶׁבַּבּוֹר וְיוֹדֵעַ שֶׁמִּתְמַעֵךְ הָאָדָם כְּמוֹ רֶגֶל שֶׁדָּרְסָה ע"ג תִּינוֹק שֶׁיּוֹדֵעַ שֶׁיַּהֲרוֹג הַתִּינוֹק וּלְפִיכָךְ מְשַׁלֵּם כּוֹפֶר אע"פ שֶׁאֵין הַשּׁוֹר בִּסְקִילָה הוֹאִיל וְאֵינוֹ מִתְכַּוֵּין לְהַזִּיק דְּיָלְפִינַן רֶגֶל בְּכַוָּונָה מִקֶּרֶן בְּכַוָּונָה אֲבָל הָכָא שֶׁמִּתְחַכֵּךְ בְּכוֹתֶל לַהֲנָאָתוֹ (שֶׁלֹּא בְּכַוָּונָה) הַוְיָא שֵׁן [שֶׁלֹּא בְּכַוָּונָה] שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ שֶׁיִּפּוֹל הַכּוֹתֶל עַל הָאָדָם לְפִיכָךְ פָּטוּר מִן הַכּוֹפֶר כְּקֶרֶן שֶׁלֹּא בְּכַוָּונָה וּמוּעָד דְּהָכָא וְדִלְקַמָּן לַאו דַּוְקָא מוּעָד בְּשָׁלֹשׁ פְּעָמִים אֶלָּא כְּלוֹמַר בְּדָבָר שֶׁנַּעֲשֶׂה מוּעָד מִתְּחִילָּתוֹ כְּגוֹן שֵׁן וְרֶגֶל וְהָא דְּפָרֵיךְ לְקַמָּן כִּדְמוֹקֵי לָהּ בְּמוּעָד לִיפּוֹל עַל בְּנֵי אָדָם בְּבוֹרוֹת אִי הָכֵי בַּר קְטָלָא הוּא דַּיֵּיק מִמַּתְנִי' דְּקָתָנֵי מְשַׁלֵּם הַכּוֹפֶר וְלֹא קָתָנֵי חַיָּיב מִיתָה וּמְשַׁלֵּם הַכּוֹפֶר מַשְׁמַע דְּפָטוּר הוּא מִן הַמִּיתָה וְרַשִׁ"י פֵּירֵשׁ כָּל הַסּוּגְיָא דִּלְקַמָּן בְּע"א אֲבָל דּוֹחַק הוּא וְשָׁם אֲפָרֵשׁ בְּע"ה וְעַל פִּי' ר"ת נַמִּי קָשֶׁה דְּפָטַר רֶגֶל בְּכַוָּונָה לִדְרוֹס עַל הָאָדָם מִמִּיתָה כֵּיוָן שֶׁלֹּא נִתְכַּוֵּין לַהֲרוֹג א"כ ר"ש דְּיָלֵיף בִּשְׁמַעְתִּין נְזָקִין מִקְּטָלָא פָּטַר רֶגֶל מִנִּזְקִין בְּכַוָּונַת דְּרִיסָה עַל הַכֵּלִים כְּשֶׁלֹּא נִתְכַּוֵּין לְהַזִּיק וְזֶה אִי אֶפְשָׁר דְּעַל כָּרְחָךְ לַאו בְּכַוָּונַת הֶיזֵּק חַיְּיבֵיהּ רַחְמָנָא דְּאִי בְּכַוָּונַת הֶיזֵּק א"כ הַיְינוּ קֶרֶן וְהוֹאִיל וְכֵן עַל כָּרְחָךְ לֵיכָּא לְמֵילַף נְזָקִין מִקְּטָלָא לְעִנְיַן כַּוָּונָה וְרַבֵּינוּ שְׁמוּאֵל מָצָא בְּסֵפֶר יָשָׁן דְּלֹא גַּרְסִינָן מִילְּתָא דְּרַב דְּפָטַר מִזֶּה וּמִזֶּה וּלְקַמָּן גַּרְסִינָן תַּנְיָא כְּוָותֵיהּ דִּשְׁמוּאֵל וּתְיוּבְתָּא דְּרַב דְּפָטַר לְעֵיל מִכּוֹפֶר כְּשֶׁאֵין הַשּׁוֹר בִּסְקִילָה:

הוה

הָוֶה לֵיהּ פַּלְגָּא וּפַלְגָּא דְּסָפֵק נְפָשׁוֹת לְהָקֵל. תֵּימָה לְמ"ד הַתְּרָאַת סָפֵק לֹא שְׁמֵיהּ הַתְּרָאָה בְּלָא טַעֲמָא דְּסָפֵק נְפָשׁוֹת לְהָקֵל פְּטָרִינַן לֵיהּ מֵהָאי טַעֲמָא דְּלָא שְׁמֵיהּ הַתְּרָאָה אֲפִילּוּ ס"ל דְּסָפֵקָא לְחוּמְרָא וְאִי אֲלִיבָּא דְּמ"ד שְׁמֵיהּ הַתְּרָאָה הֵיכִי פְּטָרִינַן לֵיהּ מֵהָאי טַעֲמָא הָכָא אִם נִמְצָא שֶׁיִּשְׂרָאֵל הָרַג הוּא מְחַיְּבִינַן לֵיהּ בְּהָבֵא אֶת זֶה וְחָזַר וְהִכָּה אֶת זֶה אע"ג דְּסָפֵק הוּא וּבְנוֹתֵר שֶׁאָמַר לוֹ אַל תּוֹתִיר וְ"ל דְּשַׁאנִי הָתָם דְּיוֹדֵעַ בְּבִירוּר דְּיָבֵא לִידֵי אִיסּוּר וְדַאי אִם יוֹתִיר אוֹ אִם יָבֵא אֶת שְׁנֵיהֶם מִשּׁוּם הָכִי שְׁמֵיהּ הַתְּרָאָה אֲבָל הָכָא בְּשֶׁזּוֹרֵק אֲבָן לְגוֹ אֵין יוֹדֵעַ שֶׁיָּבֹא לִידֵי אִיסּוּר וְדַאי שֶׁאֵין יוֹדֵעַ אֶת מִי יָבֵה: **כָּל** קְבוּעַ כְּמַחֲצָה עַל מְחֲצָה דָּמֵי. מַהֶכָא נָפְקָא לֵיהּ בְּכָל דּוּכְתֵּי כִּדְאִיתָא בְּפ"ק דִּכְתוּבוֹת (דף טז.) וְתֵימָה לְר' שִׁמְעוֹן קְבוּעַ מִנַּיִן לֵיהּ וְאֵין לוֹמַר הָכָא כִּדְמַסִּיק בְּעַרְבִין (דף ז) מִנַּא לֵיהּ דְּשַׁרְתָּא הָכָא (סנהדרין דף עט.) דְּר' שִׁמְעוֹן לֵיכָּא נְתִינָה נְתִינָה אִיתְּמַר לֵיהּ וְאָרַב לוֹ לְקַבּוּעַ דְּאַכּוּתֵי לְהָכָא דְּבֵי חִזְקִיָּה קָשֶׁה מִנַּא לֵיהּ דְּכָל קְבוּעַ כו' וְעוֹד בֵּיוָן דְּפָטַר ר"ש אֲפִילּוּ בְּכוּלֵּי יִשְׂרָאֵל עַד שֶׁיֹּאמַר לְפָלוֹנִי אֲנִי מַכִּירוֹ לֹא שַׁיְּיךְ לְמִדְרַשְׁיהּ בְּכָל ר"ל דְּלֹא שְׁמָעִינַן בְּכוּלֵּי יִשְׂרָאֵל וּכְגוֹנֵי אָחֵד וְאָמַר לְאוֹתוֹ שֶׁעוֹמֵד שָׁם אֲנִי מַכִּירוֹ דְּפָטוּר מִטַּעַם קְבוּעַ מֵהָרָע לוֹ דְּכֹחַאי גַּוְונָא כּוּלֵּי יִשְׂרָאֵל חִיּוּבִין: **שׁוֹר** שׁוֹר שֶׁבָּעָה כו'. חַד לְגוּפֵיהּ וּשְׁתֵּי לְאַתּוּיֵי:

שׁוֹר הָאִשָּׁה. אִצְטְרִיךְ לְאַתּוּיֵי מִשּׁוּם דְּאָמַר לְעֵיל (ע"א) כִּי יִגַּח נְגִיחָה לְמֵימְרָא נְגִיחָה לְגַזְקִין וּבְגַזְקִין כְּתִיב אִישׁ דּוֹקֵא לְכָךְ אִצְטְרִיךְ רִיבּוּיִי:

מכור

וְאַבָּתֵי צְרוֹרוֹת נִינְהוּ. וְאֵין כּוֹפֵר כְּתוּב אֶלָּא בְּנֶגִיחָה דְּחַזֵּי גּוּפוֹ מַמָּשׁ: **דְּקָאָזִיל.** כּוֹתֵל: **מִינֵיהּ.** מִינִיָּה. ע"י דְּחִיפְתּוֹ וְגִלְגּוּל כָּל שָׁעָה עַד שֶׁמַּפִּילוֹ עָלָיו וּמִיהוּ אֵינוֹ מְחַבְּרָן לְהַרְגּוֹ: **חַיָּב בְּכוֹפֵר וּפָטוּר מִן הַמִּיתָה.** דְּרַשִׁינַן כּוֹפֵר אם כּוֹפֵר וְהֵיכִן בְּוַיְקְהֵל וְתַנְיָא דְּשַׁמּוּאֵל: וְהַנָּקִין. שֶׁהוּזַק שׁוֹר שֶׁלֹּא בְּנִבְּוּחָה וְלֹא הָרַג: **מְבוֹעֲרִין.** דְּאָמְרִינַן שֶׁלֹּא בְּנִבְּוּחָה חַיָּב מִדְּבִיהָ דְּאִם כּוֹפֵר: חַיָּבִים יְשׁוּר. תַּשְׁלוּמֵי נְזָקִין מֵהֲמַת הַבּוֹר בְּאֶרְץ: **מְחַיְּבִין יְשׁוּר.** קַטְלִיהּ: **כּוֹפֵר חַיָּב דְּבָעֲלִים.** בְּפֶרֶט נַפְשׁוֹ: **מַה בָּעֲלִים עַד דְּמִכְוַיִן לֵיהּ.** ר' שִׁמְעוֹן אוֹמֵר דְּאָמַר קְרָא הַשּׁוֹר יִסָּקֵל וְגַם בְּעָלָיו יוּמָת כְּמִיתַת בָּעֲלִים כָּךְ מִיתַת הַשּׁוֹר מַה בָּעֲלִים עַד דְּמִכְוַיִן לֵיהּ אַף שׁוֹר נָמֵי עַד דְּמִכְוַיִן לֵיהּ וּבְעָלִים גּוֹפַיְיהוּ מְנָלַן דְּאָמַר קְרָא וְאָרַב לוֹ וְקָם עָלָיו עַד שֶׁיִּתְכַּוְּנוּ לוֹ מֵאי עֲבָדֵי לֵיהּ אֲמָרֵי דְּבֵי רַבִּי יַנַּאי פָּרַט לְזוֹרֵק אֲבָן לְגוֹ הֵיכִי דָּמֵי אִילֵימָא דְּאִיכָּא תִּשְׁעָה בְּנֵעָנִים וְאֶחָד יִשְׂרָאֵל בֵּינֵיהֶם תַּיְיפוֹק לֵיהּ דְּרוּבָּא בְּנֵעָנִים נִינְהוּ אִי נָמֵי פַּלְגָּא וּפַלְגָּא סָפֵק נְפָשׁוֹת לְהָקֵל לֹא צְרִיכָא דְּאִיכָּא תִּשְׁעָה יִשְׂרְאֵלִים וְאֶחָד בְּנֵעָנִי דְּרוּבָּא יִשְׂרְאֵלִים נִינְהוּ כֵּיוָן דְּאִיכָּא חָדָא בְּנֵעָנִי בֵּינַיְיהוּ הֲוֵי לֵיהּ קְבוּעַ וְכָל קְבוּעַ כְּמֶחֱצָה עַל מֶחֱצָה דָּמֵי וְסָפֵק נְפָשׁוֹת לְהָקֵל: **מתני'** שׁוֹר הַמְּיוּתָּם שׁוֹר הָאֲפוֹטְרוֹפוֹס שׁוֹר הַמְּדַבֵּר שׁוֹר הַהֶקְדֵּשׁ שׁוֹר הַגֵּר שֶׁמֵּת וְאֵין לוֹ יוֹרְשִׁין הֲרֵי אֵלּוּ חַיָּבִין מִיתָה ר' יְהוּדָה אוֹמֵר שׁוֹר הַגֵּר שֶׁמֵּת פָּטוּרִין מִן הַמִּיתָה לְפִי שֶׁאֵין לָהֶם בְּעָלִים: **גמ'** ת"ר שׁוֹר שׁוֹר שֶׁבָּעָה לְהַבִיא שׁוֹר הָאִשָּׁה שׁוֹר הַמְּיוּתָּם שׁוֹר הָאֲפוֹטְרוֹפוֹס שׁוֹר הַהֶקְדֵּשׁ שׁוֹר הַגֵּר שֶׁמֵּת וְאֵין לוֹ יוֹרְשִׁין ר' יְהוּדָה אוֹמֵר שׁוֹר הַמְּדַבֵּר שׁוֹר הַהֶקְדֵּשׁ שׁוֹר הַגֵּר שֶׁמֵּת וְאֵין לוֹ יוֹרְשִׁין פְּטוּרִין מִן הַמִּיתָה לְפִי שֶׁאֵין לָהֶם בְּעָלִים אָמַר רַב הוּנָא פּוֹטֵר הָיָה רַבִּי יְהוּדָה אֲפִילּוּ נָגָח וּלְבַסּוֹף הִקְדִּישׁ נָגָח וּלְבַסּוֹף הִפְקִיר מִמַּאי מְדַקְדֵּק רַחֲמֵי שׁוֹר הַמְּדַבֵּר וְשׁוֹר הַגֵּר שֶׁמֵּת וְאֵין לוֹ יוֹרְשִׁין שׁוֹר הַגֵּר שֶׁמֵּת מַאי נִיהוּ דִּילְמָא דְּאִי נָגַח וּלְבַסּוֹף הִקְדִּישׁ הָוֶה לֵיהּ שׁוֹר הֶקְדֵּשׁ הֵיכִי דָּמֵי שׁוֹר הַמְּדַבֵּר וְשׁוֹר הַגֵּר שֶׁמֵּת וְאֵין לוֹ יוֹרְשִׁין אֶלָּא לָאו הָא קָמְשַׁמַע לָן דַּאֲפִילּוּ נָגַח וּלְבַסּוֹף הִקְדִּישׁ נָגַח וּלְבַסּוֹף הִפְקִיר מִינָּה תְּנָא שֶׁמָּא נָמֵי הָכֵי יֵתֵר עַל כֵּן אָמַר ר' יְהוּדָה אֲפִילּוּ נָגַח וּלְבַסּוֹף הִקְדִּישׁ וּלְבַסּוֹף הִפְקִיר פָּטוּר שֶׁנֶּאֱמַר בִּבְעָלָיו וְהֻמַת גּוֹ' עַד שֶׁתְּהֵא מִיתָה וְהַעֲמָדָה בְּדִין שָׁוִין בְּאֶחָד וּגְמַר דִּין לֹא בְּעֵינָן וְהָא הַשּׁוֹר יִסָּקֵל וְגַם בְּעָלָיו יוּמָת אֶלָּא עַד שֶׁתְּהֵא מִיתָה וְהַעֲמָדָה בְּדִין שָׁוִין בְּאֶחָד: **מתני'** שׁוֹר שֶׁהוּא יוֹצֵא לִיסָּקֵל וְהִקְדִּישׁוּ בְּעָלָיו אֵינוֹ מוּקְדָּשׁ שֶׁחָטוֹ בְּשׁוֹרוֹ אָסוּר וְאִם עַד שֶׁלֹּא נִגְמַר דִּינוֹ לְמוֹתָר מִמֶּנּוּ מוּתָּר לְשׁוֹמֵר חִנָּם וּלְשׁוֹאֵל לְנוֹשֵׂא שָׂכָר וּלְשׁוֹכֵר נִכְנְסוּ תַּחַת הַבְּעָלִים מוּעָד מְשֻׁלָּם נָזַק שָׁלֵם וְתַם מְשֻׁלַּם חֲצִי נָזַק: **גמ'** תְּנוּ רַבָּנָן שׁוֹר שֶׁהֻמְּתָה עַד שֶׁלֹּא נִגְמַר דִּינוֹ מָכְרוּ מִיתָה הַעֲמָדָה בְּדִין כא' וּמִחַיְּיבִים קְטָלָה:

מכור

רַבִּי יוֹנָה אָמַר רַבִּי מְיָישָׁא, וְחַד מִן רַבָּנִין, חַד מִינְהוֹן אָמַר, זֹאת אוֹמֶרֶת: שֶׁהַפֵּירוֹת הַמְּאֻחָרִים – חַיָּבִין בְּבִכּוּרִים. וְחָרָנָה אָמַר: מַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן שֶׁהִקְדִּימוֹ בְּשִׁיבָּלִין – פָּטוּר מִתְּרוּמָה גְּדוֹלָה.

הֲלָכָה ד' מתני' אֶתְרוֹג שָׁוֶה לְאִילָן בִּשְׁלֹשָׁה דְּרָכִים, וְלַיֶּרֶק בְּדֶרֶךְ אֶחָד. שָׁוֶה לָאִילָן, בָּעָרְלָה וּבְרָבָעִי וּבַשְּׁבִיעִית. וְלַיֶּרֶק, שֶׁבִּשְׁעַת לְקִיטָתוֹ – עֲשׂוּרוֹ; דִּבְרֵי רַבָּן גַּמְלִיאֵל.

רַבִּי לְעָזָר אוֹמֵר: שָׁוֶה לָאִילָן לְכָל דָּבָר.

גמרא אִם לָאִילָן לָמָּה לְיֶרֶק, אִם לְיֶרֶק לָמָּה לָאִילָן? תַּמָּן אָמְרֵי: נִכְנָם מִשִּׁשִּׁית לִשְׁבִיעִית – חֲרֵי הוּא לִבְעָלִין כְּאִילָן, וּפָטוּר

[דף י' ע"א]

מִמַּעֲשְׂרוֹת כְּיֶרֶק. אָמַר לוֹן רַב חַמְנוּנָא: אָמְרִין דְּבַתְרָה, נִכְנָם מִשְּׁבִיעִית לִשְׁמִינִית – חֲרֵי הוּא הֶבְקֵר כְּאִילָן, וְחַיָּיב בְּמַעֲשְׂרוֹת כְּיֶרֶק. וְהֶבְקֵר חַיָּיב בְּמַעֲשְׂרוֹת? אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: בִּשְׁאָר שְׁנֵי שָׁבוּעַ אַתְּ מְחַלֵּף בּוֹ כְּיֶרֶק, וּבַשְּׁבִיעִית אַתְּ מְחַלֵּף בּוֹ כְּאִילָן.

הֵיאַךְ עֲבִידָא? מֻחֲמִישִׁית לַשִּׁשִּׁית – שִׁשִּׁית. מִשִּׁשִּׁית לַשְּׁבִיעִית – שִׁשִּׁית. נִכְנָם מֻחֲמִישִׁית לַשִּׁשִּׁית וְלַשְּׁבִיעִית. לְקָטָן בַּשִּׁשִּׁית – שִׁשִּׁית. לְקָטָן בַּשְּׁבִיעִית – חֲמִישִׁית. נִכְנָם מִשִּׁשִּׁית לִשְׁבִיעִית לִשְׁמִינִית, לְקָטָן בַּשְּׁמִינִית שְׁמִינִית.

רַבּוֹתֵינוּ חָזְרוּ וְנִמְנוּ, אֶתְרוֹג – בִּשְׁעַת לְקִיטָתוֹ עֲשׂוּרוֹ לְמַעֲשְׂרוֹת וְלַשְּׁבִיעִית. רַבִּי יִרְמְיָה, רַבִּי אִימִּי בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן, רַבִּי סִימוֹן בְּשֵׁם רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי: הַכֹּל מוֹדִין שֶׁרֹאשׁ הַשָּׁנָה שֶׁלּוֹ בַּחֲמִשָּׁה עָשָׂר בִּשְׁבָט.

רַבִּי יוֹחָנָן שָׁאַל לְרַבִּי יוֹנָתָן: כְּסִדְרָן שֶׁל שָׁנִים אוֹ כְּסִדְרָן שֶׁל תְּקוּפוֹת? אָמַר לֵיהּ: כְּסִדְרָן שֶׁל שָׁנִים, וַאֲפִילּוּ שָׁנָה מְעוּבֶּרֶת. מַעֲשֶׂה בְּרַבִּי עֲקִיבָה שֶׁקִּטֵּט אֶתְרוֹג וְנָהַג עָלָיו חוּמְרֵי בֵּית שַׁמַּאי וְחוּמְרֵי בֵּית הִלֵּל.

לָמָּה לִי אֶתְרוֹג? אֲפִילּוּ שְׁאָר כָּל הָאִילָן! תֵּנֵי כְּחוּמְרֵי רַבָּן גַּמְלִיאֵל וּכְחוּמְרֵי רַבִּי לְעָזָר.

וְרַבָּן גַּמְלִיאֵל וְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר לֹא מִן בֵּית הִלֵּל אִינּוּן הֲווּ? אָמַר רַבִּי יוֹסֵי בִּי רַבִּי בוֹן, תִּיפְתַּר בְּשֶׁחָנַט קוֹדֶם לַחֲמִשָּׁה עָשָׂר בִּשְׁבָט שֶׁל שְׁנָיָה, וְנִכְנְסָה שְׁלִישִׁית. עַל דַּעְתֵּיהּ דְּרַבָּן גַּמְלִיאֵל – עֲשׂוּרוֹ עָנִי. עַל דַּעְתֵּיהּ דְּרַבִּי לְעָזָר – עֲשׂוּרוֹ שֵׁנִי. מַה עָשָׂה לוֹ? קָרָא שֵׁם לְמַעֲשֵׂר שֵׁנִי שָׁבוּ, וּפְדָיוֹ וְנוֹתְנוֹ לְעָנִי.

הֲלָכָה ה' מתני' דַּם מְהַלְּכֵי שְׁתַּיִם – שָׁוֶה לְדָם בְּהֵמָה לְהַכְשִׁיר אֶת הַזָּרָעִים. דַּם הַשֶּׁרֶץ – אֵין חַיָּבִים עָלָיו:

גמרא רַבִּי בָּא, רַב הוּנָא בְּשֵׁם רַב: אִם הִתְרוּ בּוֹ – לוֹקֶה. וְהָתַנִּינַן: דַּם הַשֶּׁרֶץ – אֵין חַיָּבִין עָלָיו. אָמַר רַבִּי בָּא: אֵין חַיָּבִין עָלָיו כָּרֵת. וְהָתַנֵּי: דַּם מְהַלְּכֵי שְׁתַּיִם שֶׁאֵין בּוֹ טֻמְאָה קַלָּה, דַּם הַשֶּׁרֶץ שֶׁאֵין בּוֹ טֻמְאָה חֲמוּרָה!

אָמַר רַבִּי חִיָּא בַּר אַדָּא: הָדָא דְתֵימַר, כְּשֶׁהִתְרוּ בּוֹ מִשּׁוּם דָּם. אֲבָל אִם הִתְרוּ בּוֹ מִשּׁוּם שֶׁקֶץ – לוֹקֶה.

הֲלָכָה ו׳

מתני׳ כּוֹי, יֵשׁ בּוֹ דְּרָכִים שָׁוֶה לַחַיָּה, וְיֵשׁ בּוֹ דְּרָכִים שָׁוֶה לַבְּהֵמָה, וְיֵשׁ בּוֹ דְּרָכִים שֶׁאֵינוֹ שָׁוֶה לֹא לַחַיָּה וְלֹא לַבְּהֵמָה.

כֵּיצַד שָׁוֶה לַחַיָּה? דָּמוֹ טָעוּן כִּסּוּי כְּדַם הַחַיָּה. וְאֵין שׁוֹחֲטִים אוֹתוֹ בְּיוֹם טוֹב. וְאִם שְׁחָטוֹ – אֵין מְכַסִּים אֶת דָּמוֹ. וְחֶלְבּוֹ מְטַמֵּא טֻמְאַת נְבֵלָה כְּחַיָּה. וְטֻמְאָתוֹ – בְּסָפֵק. וְאֵין פּוֹדִים בּוֹ פֶּטֶר חֲמוֹר.

כֵּיצַד שָׁוֶה לַבְּהֵמָה? חֶלְבּוֹ אָסוּר כְּחֶלֶב הַבְּהֵמָה. וְאֵין חַיָּבִים עָלָיו כָּרֵת. וְאֵינוֹ נִלְקָח בְּכָסָף מַעֲשֵׂר לוֹכַל בִּירוּשָׁלַיִם. וְחַיָּב בִּזְרוֹעַ וּבַלְּחָיַיִם וּבַקֵּיבָה. רַבִּי לְעָזָר פּוֹטֵר, שֶׁהַמּוֹצִיא מֵחֲבֵרוֹ – עָלָיו הָרְאָיָה.

כֵּיצַד אֵינוֹ שָׁוֶה לַחַיָּה וְלַבְּהֵמָה? אָסוּר מִשּׁוּם כִּלְאַיִם עִם הַחַיָּה וְעִם הַבְּהֵמָה. הַכּוֹתֵב חַיָּתוֹ וּבְהֶמְתּוֹ לִבְנוֹ – לֹא כָּתַב לוֹ אֶת הַכּוֹי.

אָמַר: "חֲרִיגֵי נָזִיר שָׁוֶה חַיָּה וּבְהֵמָה" – חֲרֵי זֶה נָזִיר. וּשְׁאָר כָּל דְּרָכָיו – שָׁוִין לַחַיָּה וְלַבְּהֵמָה. טָעוּן שְׁחִיטָה כָּזֶה וְכָזֶה. וּמְטַמֵּא מִשּׁוּם נְבֵלָה, וּמִשּׁוּם אֵבֶר מִן הַחַי כָּזֶה וְכָזֶה.

גמרא אֵיזֶהוּ כּוֹי?

[דף י׳ ע״ב]

אָמַר רַבִּי לְעָזָר: עֵז שֶׁעָלָה עַל גַּבֵּי צְבִי, וּצְבִי שֶׁעָלָה עַל גַּבֵּי עֵיזָה. וְרַבָּנִין אָמְרִין: מִין הוּא עִיקָּרוֹ, וְלֹא יָכְלוּ חֲכָמִים לַעֲמוֹד עָלָיו.

פָּדוּי בְּכוֹי – חוֹזֵר וּפוֹדֶה בְּשֶׂה. לְפִיכָךְ אִם מֵת אֶחָד מֵהֶן הַמּוֹצִיא מֵחֲבֵירוֹ עָלָיו הָרְאָיָה.

מַתְנִיתִין דְּלָא כְּרַבִּי לְעָזָר! דְּתָנֵי: רַבִּי לְעָזָר אוֹמֵר: כּוֹי – חַיָּבִים עַל חֶלְבּוֹ אָשָׁם תָּלוּי. מַתְנִיתִין דְּלָא כְּרַבִּי לְעָזָר! דְּתָנֵי: רַבִּי לְעָזָר אוֹמֵר: כּוֹי – אֵין חַיָּבִין עַל סְפֵיקוֹ אָשָׁם תָּלוּי. פָּתַר לָהּ, חֲלוּקִין עַל דִּבְרֵי רַבִּי לְעָזָר.

וַאֲפִילּוּ בְּשָׁעָה שֶׁהָיוּ לוֹקְחִים בְּהֵמָה לִבְשַׂר תַּאֲוָה – אֵינוֹ נִלְקָח בְּכָסָף מַעֲשֵׂר לֵיאָכֵל בִּירוּשָׁלַיִם.

וְחַיָּיב בַּזְּרוֹעַ וּבַלְּחָיַיִם וּבַקֵּיבָה, רַבִּי לְעָזָר פּוֹטֵר. רַבִּי לְעָזָר הוּא אָמַר, עַכְשָׁיו הוּא נִסְתַּפֵּק לוֹ, הוּ אָמַר פָּטוּר. וְרַבָּנִין דִּינוּן מָרִין מִין הוּא עִיקָּרוֹ, אִינוּן אָמְרִין: חַיָּיב.

מַתְנִיתִין דְּלָא כְּרַבִּי; דְּתָנֵי: הִקְדִּישׁ חַיָּיתוֹ וּבְהֶמְתּוֹ, לֹא הִקְדִּישׁ אֶת הַכּוֹי. רַבִּי אוֹמֵר: הִקְדִּישׁ אֶת הַכּוֹי.

אָמַר: ״חֲרִינִי נָזִיר שֶׁזֶּה חַיָּה״ – נָזִיר. ״שֶׁזֶּה בְּהֵמָה״ – נָזִיר. ״שֶׁאֵין זֶה חַיָּה״ – נָזִיר. ״שֶׁאֵין זֶה בְּהֵמָה״ – נָזִיר. ״שֶׁזֶּה חַיָּה וּבְהֵמָה״ – נָזִיר. ״שֶׁאֵין זֶה לֹא חַיָּה וְלֹא בְּהֵמָה״ – נָזִיר.

רַבִּי חַגַּי בָּעֵי קוֹמֵי רַבִּי יוֹסֵי: לָמָּה לֹא תָּנֵינַן הָרוֹבֵעַ וְהַנִּרְבָּע מִמִּינוֹ חַיָּיב? אָמַר לֵיהּ: תָּנֵיתָהּ בְּסוֹפָהּ וּשְׁאָר כָּל דְּרָכָיו שָׁוִין לְחַיָּה וְלִבְהֵמָה.

הַדָּרָן עָלָךְ הַתְּרוּמָה וְהַבִּכּוּרִים

פֶּרֶק שְׁלִישִׁי

הלכה א' מתני' בֵּיצַד מַפְרִישִׁין הַבִּכּוּרִים? יוֹרֵד אָדָם לְתוֹךְ שָׂדֵהוּ, וְרוֹאֶה תְּאֵנָה שֶׁבִּיכֶּרָה, אֶשְׁכּוֹל שֶׁבִּיכֶּר, רִמּוֹן שֶׁבִּיכֶּר – קוֹשְׁרָן בְּגֶמִי וְאוֹמֵר: ״הֲרֵי אֵלּוּ בִּיכּוּרִים״. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: אַף עַל פִּי כֵן חוֹזֵר וְקוֹרֵא אוֹתָם בִּיכּוּרִים מֵאַחַר שֶׁיִּתְּלְשׁוּ מִן הַקַּרְקַע.

גמרא בֵּיצַד מַפְרִישִׁים אֶת הַבִּכּוּרִים כו'. עַל דַּעְתֵּיהּ דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן לֹא קָרָא שֵׁם בְּתָלוּשׁ – לֹא קִדֵּשׁוּ. אֵינָן מְדַמְּעִין, אֵין חַיָּבִים עֲלֵיהֶן חוֹמֶשׁ. וְאֵין לוֹקִין עֲלֵיהֶן חוּץ לַחוֹמָה.

מַה טַּעֲמָא דְּרַבָּנִין? (דברים כו) **וְעַתָּה הִנֵּה הֵבֵאתִי אֶת רֵאשִׁית פְּרִי הָאֲדָמָה.** בִּשְׁעַת הֲבָאָה – פֶּרִי. הָא בִּשְׁעַת הַפָּרָשָׁה – אֲפִילּוּ בּוֹסֶר אֲפִילּוּ פַּגִּין. עַל דַּעְתֵּיהּ דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן? מַה בִּשְׁעַת הֲבָאָה, פֶּרִי. אַף בִּשְׁעַת הַפָּרָשָׁה, פֶּרִי.

רַבִּי זְעֵירָא בָּעֵי: בִּיכּוּרֵי יְחוּד, מַהוּ שֶׁיִּתְּירוּ חֲנָטוֹ.

תָּנֵי: הַבִּכּוּרִים – אֶחָד מִשִּׁשִּׁים. רֵאשִׁית הַגֵּז – אֶחָד מִשִּׁשִּׁים. תְּרוּמָה טְמֵאָה – אֶחָד

[דף י"א ע"א]

מִשִּׁשִּׁים. תָּנֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל: הַבִּכּוּרִים – אֶחָד מִשִּׁשִּׁים. פֵּיאָה – אֶחָד מִשִּׁשִּׁים. רֵאשִׁית הַגֵּז – אֶחָד מִשִּׁשִּׁים. תְּרוּמָה טְמֵאָה – אֶחָד מִשִּׁשִּׁים. תְּרוּמָה שֶׁאֵין הַכֹּהֲנִים מַקְפִּידִין עָלֶיהָ – אֶחָד מִשִּׁשִּׁים. מַה אִית לָךְ? כְּגוֹן תְּרוּמַת הַכְּלִיסִין וְהַחֲרוּבִין וּשְׁעוֹרִין שֶׁבָּאֲדוֹם.

הֲלָכָה ב' מתני' בֵּיצַד מַעֲלִין אֶת הַבִּכּוּרִים? כָּל הָעֲיָרוֹת שֶׁבַּמַּעֲמָד מִתְבַּנְּסוֹת לְעִירוֹ שֶׁל מַעֲמָד וְלָנִים בִּרְחוֹבָהּ שֶׁל עִיר, וְלֹא הָיוּ נִכְנָסִין לַבָּתִּים. וְלַמַּשְׁכִּים הָיָה הַמְמֻנֶּה אוֹמֵר, קוּמוּ וְנַעֲלֶה צִיּוֹן אֶל בֵּית ה' אֱלֹהֵינוּ.

גמרא בְּגוֹן יְהוֹיָרִיב וּמַכְּירָיו, יְדַעְיָה וּמַכְּירָיו. וְיָלִינוּ בְּבֵית הַבְּנֶסֶת! תָּנָא רַבִּי חֲלַפְתָּא בֶּן שָׁאוּל: מִפְּנֵי אֹהֶל טוּמְאָה.

בַּדֶּרֶךְ הָיוּ אוֹמְרִים: (תהלים קכב) **שָׂמַחְתִּי בְּאֹמְרִים לִי בֵּית ה' נֵלֵךְ.** בִּירוּשָׁלַיִם הָיוּ אוֹמְרִים: (שם) **עוֹמְדוֹת הָיוּ רַגְלֵינוּ בִּשְׁעָרַיִךְ יְרוּשָׁלָם.** בְּהַר הַבַּיִת הָיוּ אוֹמְרִים: (שם קנ) **הַלְלוּיָהּ הַלְלוּ אֵל בְּקָדְשׁוֹ כו'.** בַּעֲזָרָה הָיוּ אוֹמְרִים: (שם) **כֹּל הַנְּשָׁמָה תְּהַלֵּל יָהּ הַלְלוּיָהּ.**

הֲלָכָה ג' מתני' הַקְּרוֹבִים מְבִיאִים בִּכּוּרִים תְּאֵנִים וַעֲנָבִים. וְהָרְחוֹקִים מְבִיאִין גְּרוֹגְרוֹת וְצִימּוּקִים, וְהַשּׁוֹר הוֹלֵךְ לִפְנֵיהֶן, וְקַרְנָיו מְצוּפּוֹת זָהָב, וַעֲטָרָה שֶׁל זַיִת בְּרֹאשׁוֹ. וְהֶחָלִיל מַכֶּה לִפְנֵיהֶן עַד שֶׁהֵן מַגִּיעִין קָרוֹב לִירוּשָׁלַיִם. הִגִּיעוּ קָרוֹב לִירוּשָׁלַיִם, שָׁלְחוּ לִפְנֵיהֶן וְעִיטְּרוּ אֶת בִּכּוּרֵיהֶן.

הַפַּחוֹת וְהַפְּקִידִים וְהַגִּזְבָּרִים יוֹצְאִים לִקְרָאתָן. לְפִי כְבוֹד הַנִּכְנָסִים הֵם יוֹצְאִים. כָּל בַּעֲלֵי אוּמָנִיּוֹת שֶׁבִּירוּשָׁלַיִם הָיוּ עוֹמְדִים בִּפְנֵיהֶם וְשׁוֹאֲלִים בִּשְׁלוֹמָן, וְאוֹמְרִים: "אַחֵינוּ אַנְשֵׁי מָקוֹם פְּלוֹנִי, בָּאתֶם לְשָׁלוֹם".

גמרא עַד הֵיכָן? עַד כְּדֵי שֶׁהוּא יָכוֹל לְתָרוֹם מִן הַמּוּבְחָר. בִּיקֵּשׁ לְהָבִיא דְּבֵילָה, נֹאמַר אִם הָיְתָה קְעִילִית מֵבִיא. אִם הָיְתָה בּוּצְרִית, אֵינוֹ מֵבִיא.

פְּשִׁיטָא שֶׁהוּא מַקְרִיב. רַבִּי אֵימִי אָמַר: מַקְרִיב שְׁלָמִים. רַב אָמַר: מְקַרְיְצִין בָּהֶן אֶת הַמְּזִבֵּחַ. רַבִּי זְעֵירָא בָּעֵי: יָחִיד שֶׁנִּתְעַצֵּל וְלֹא בָא, מֵבִיא גְּדִי וְקַרְנָיו מְצוּפּוֹת כֶּסֶף?

וַעֲטָרָה שֶׁל זַיִת בְּרֹאשׁוֹ. שֶׁהוּא מִמִּין שִׁבְעָה. תָּנֵי: מִי שֶׁהָיוּ לוֹ בִּיכּוּרִים גְּרוֹגָרוֹת – הָיָה מְעַטְּרָן תְּאֵינִים. וְצִימּוּקִים – הָיָה מְעַטְּרָן עֲנָבִים.

וְכִי יֵשׁ קָטוֹן וְגָדוֹל בְּיִשְׂרָאֵל? אֶלָּא כֵּינִי מַתְנִיתִין, בְּאוּכְלוּסִין, לְפִי רוֹב נִכְנָסִין הָיוּ יוֹצְאִין. וְלֹא כֵּן תָּנֵי: **תָּקוֹם וְהָדַרְתָּ,** מַה קִּימָה שֶׁאֵין בָּהּ חֶמְרוֹן כֵּיס, אַף הִידּוּר שֶׁאֵין בָּהּ חֶמְרוֹן כֵּיס! שַׁנְיָיא הִיא הָכָא, שֶׁהִיא אַחַת לְקִיצִים.

רַבִּי יוֹסֵי בִּי רַבִּי בּוֹן בְּשֵׁם רַבִּי חוּנָא בַּר חִיָּיא, בּוֹא וּרְאֵה כַּמָּה גָּדוֹל כּוֹחָן שֶׁל עוֹשֵׂי מִצְוֹות. שֶׁמִּפְּנֵי זָקֵן אֵין עוֹמְדִין, וּמִפְּנֵי עוֹשֵׂי מִצְוֹות, עוֹמְדִין.

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי בִּי רַבִּי בּוֹן, אֵילֵּין דְּקָיְימִין מִן קוּמֵי מִיתָא, לֹא מִן קוּמֵי מִיתָא אִינּוּן קָיְימִין לוֹן, אֶלָּא מִן קוּמֵי אִילֵּין דְּנָמְלִים לֵיהּ חֶמֶד.

עַד כַּמָּה אָדָם צָרִיךְ לַעֲמוֹד מִפְּנֵי זָקֵן? שִׁמְעוֹן בַּר בָּא בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן: פַּעֲמַיִם בְּיוֹם. רַבִּי לְעָזָר אָמַר: פַּעַם אַחַת בְּיוֹם. לֹא כֵּן תָּנֵי, רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר: מִנַּיִן לַזָּקֵן שֶׁלֹּא יְטָרִיחַ, תַּלְמוּד לוֹמַר (ויקרא יט): **זָקֵן וְיָרֵאתָ מֵאֱלֹהֶיךָ אֲנִי ה'".** עַל דַּעְתֵּיהּ דְּרַבִּי יוֹחָנָן נִיחָא,

[דף י"א ע"ב]

עַל דַּעְתֵּיהּ דְּרַבִּי לְעָזָר, לֹא יָקוּם כָּל עִיקָּר! רַבִּי יַעֲקֹב בַּר אַחָא בְּשֵׁם רַבִּי לְעָזָר: דְּלָא יֵיחֲמֵי סַיְיעְתָּא דְּסָבִין וְעָבַר קוּמֵיהוֹן בְּגִין דְּיִקּוּמוּן לוֹן מִן קוּמּוֹי.

כְּשֵׁם שֶׁהֵן חֲלוּקִין כָּאן, כָּךְ הֵן חֲלוּקִין בִּשְׁאֵילַת שָׁלוֹם.

רַבִּי חִזְקִיָּה, רַבִּי חֲנִינָה בְּרֵיהּ דְּרַבִּי אַבָּהוּ בְּשֵׁם רַבִּי אַבְדוּמָא דְּמִן חֵיפָה: לַזָּקֵן – אַרְבַּע אַמּוֹת. עָבַר – יֵשֵׁב לוֹ.

כֹּהֵן גָּדוֹל – מִשֶּׁהוּא רוֹאֶהוּ, וְעַד שֶׁהוּא נִכְנָס מִמֶּנּוּ. מַה טַּעֲמָא? **וְהָיָה כְּצֵאת מֹשֶׁה אֶל הָאֹהֶל יָקוּמוּ כָּל הָעָם וְגוֹ'".**

תְּרֵין אָמוֹרָאִים. חַד אָמַר לִשְׁבָח, וְחַד אָמַר לִגְנַאי. מַאן דְּאָמַר לִשְׁבָח, מֵיחֲמֵי צַדִּיקָא וּמְזַבֵּי, וּמַאן דְּאָמַר לִגְנַאי, חֲזֵי שָׁאנֵי, חֲזֵי כְּרָעִין. אָכִיל מִן יְהוּדָאי, שָׁתֵי מִן יְהוּדָאי. כָּל מִדְּלֵיהּ מִן יְהוּדָאי.

אָרוֹן – פָּנָיו כְּלַפֵּי הָעָם. וְהַכֹּהֲנִים – כְּלַפֵּי הָעָם. וְיִשְׂרָאֵל – פְּנֵיהֶן כְּלַפֵּי הַקּוֹדֶשׁ. אָמַר רַבִּי לְעָזָר: אֵין הַתּוֹרָה עוֹמֶדֶת מִפְּנֵי בְּנָהּ. שְׁמוּאֵל אָמַר: אֵין עוֹמְדִין מִפְּנֵי חָבֵר.

רַבִּי הִילָא, רַבִּי יַעֲקֹב בַּר אִידִי חֲווֹן יְתִיבִין. עָבַר שְׁמוּאֵל בַּר בָּא, וְקָמוּ לוֹן מִן קוּמּוֹי. אָמַר לוֹן: תַּרְתֵּיי גַּבְּכוֹן. חָדָא שֵׁאִינִי זָקֵן, וַחֲדָא שֶׁאֵין הַתּוֹרָה עוֹמֶדֶת מִפְּנֵי בְּנָהּ.

אָמַר רַבִּי זְעֵירָא: רַבִּי אַחָא מַפְסִיק וְקָאִים, דּוּ חָשַׁשׁ כְּהָדֵין תַּנָּייָא דְּתָנֵי: כּוֹתְבֵי סְפָרִים תְּפִילִּין וּמְזוּזוֹת מַפְסִיקִין לִקְרִיַת שְׁמַע וְאֵין מַפְסִיקִין לִתְפִילָּה. רַבִּי חֲנַנְיָה בֶּן עֲקִיבָה אוֹמֵר, כְּשֵׁם שֶׁמַּפְסִיקִין לִקְרִיַת שְׁמַע – כָּךְ מַפְסִיקִין לִתְפִילָּה וְלִתְפִילִּין וְלִשְׁאָר מִצְוֹתֶיהָ שֶׁל תּוֹרָה.

חִזְקִיָּה בְּרַבִּי חֲיָיא רַבָּה, מִן דַּהֲוָה לָעֵי בְּאוֹרַיְתָא כָּל צוֹרְכֵיהּ, הֲוָה אָזֵיל וְיָתֵיב לֵיהּ קוּמֵי בֵּית וַעֲדָא, בְּגִין מֵיחֲמֵי סָבִין וּמֵיקַם לֵיהּ מִן קוּמֵיהוֹן.

יְהוּדָה בַּר חִיָּיה הֲוָה יָלִיף סָלִיק וְשָׁאַל בִּשְׁלָמֵיהּ דְּרַבִּי יַנַּאי חַמּוּהִי מֵעֲרֵב שַׁבָּת לְעֲרֵב שַׁבָּת. וַהֲוָה יָתֵיב לֵיהּ עַל אֲתַר תְּלֵי בְּגִין מֵיחֲמֵינֵיהּ וּמֵקִים לֵיהּ מִן קוּמּוֹי. אָמְרִין לֵיהּ תַּלְמִידּוֹי, לֹא בֶּן אִילְפָּן רַבִּי, לַזָּקֵן אַרְבַּע אַמּוֹת! אָמַר לוֹן: אֵין יְשִׁיבָה לְפָנֵי סִינַי.

חַד זְמַן עָנֵי מַסִּיק, אָמַר: לֵית אֶיפְשָׁר דִּיהוּדָה בְּרִי מְשַׁנֵּי מִנְהָגֵיהּ. אָמַר לֵית אֶפְשָׁר דְּלָא יַגִּיעוּן יִיפּוּרִין בְּהַהוּא גּוּפָא צַדִּיקָא. מִסְתַּבְּרָא שֶׁאֵין לָנוּ יְהוּדָה בְּרַבִּי.

רַבִּי מֵאִיר חֲמֵי אַפִּילּוּ סַב עִם הָאָרֶץ, וּמֵקִים לֵיהּ מִן קוּמּוֹי. וְאָמַר, לֹא מַגָּן מַאֲרִיךְ יָמִים. רַבִּי חֲנִינָא מָחֵי מַאן דְּלָא קָאִים מִקּוּמּוֹי, וַהֲוָה אָמַר לֵיהּ: מִי בְּעֵיתָה מְבַטְּלָה דְּאוֹרַיְתָא?!

אָמַר רַבִּי סִימוֹן: אָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, **מִפְּנֵי שֵׂיבָה תָּקוּם וְהָדַרְתָּ פְּנֵי זָקֵן וְיָרֵאתָ מֵאֱלֹהֶיךָ אֲנִי ה׳.** אֲנִי הוּא שֶׁקִּיַּמְתִּי עַמִּידַת זָקֵן תְּחִילָּה.

כְּשֶׁהַנָּשִׂיא נִכְנָס – כָּל הָעָם עוֹמְדִין מִפָּנָיו, וְאֵין רְשׁוּת לְאֶחָד מֵהֶן לֵישֵׁב עַד שֶׁיֹּאמַר לָהֶן שְׁבוּ. אַב בֵּית דִּין שֶׁנִּכְנַס – עוֹשִׂין לוֹ שׁוּרוֹת. רָצָה נִכְנַס בְּזוֹ, רָצָה נִכְנַס בְּזוֹ.

חָכָם שֶׁנִּכְנַס – אֶחָד עוֹמֵד וְאֶחָד יוֹשֵׁב, אֶחָד עוֹמֵד וְאֶחָד יוֹשֵׁב, עַד שֶׁמַּגִּיעַ וְיוֹשֵׁב לוֹ בִּמְקוֹמוֹ.

רַבִּי מֵאִיר הָיָה יָלִיף סְלֵק לְבֵית וַועֲדָא, וַהֲוֹון כָּל עַמָּא חָמְיָין לֵיהּ וְקָיְימוּן לֵיהּ מִן קוּמּוֹי, כַּד שָׁמְעוּן הָהֵן תַּנָּיָא תָּנֵי, בָּעוּן לְמֵיעְבַד לֵיהּ כֵּן, כָּעֲם וְנָפַק לֵיהּ. אָמַר לוֹן: שָׁמַעְתִּי שֶׁמַּעֲלִין בַּקּוֹדֶשׁ וְלֹא מוֹרִידִין.

רַבִּי זְעֵירָא הֲוֹון בָּעְיָין מְמַנְיֵתֵיהּ וְלֹא בָּעֵי מְקַבֵּל עֲלוֹי. כַּד שְׁמַע הָהֵן תַּנָּיָא תָּנֵי: חָכָם חָתָן נָשִׂיא גְּדוֹלָה מְכַפֶּרֶת, קַבֵּיל עֲלוֹי מַמְנְיֵתֵיהּ.

חָכָם, (ויקרא יט) **מִפְּנֵי שֵׂיבָה תָּקוּם וְהָדַרְתָּ פְּנֵי זָקֵן.** מַה כְּתִיב בַּתְרֵיהּ? (שם) **וְכִי יָגוּר אִתְּךָ גֵּר בְּאַרְצְכֶם לֹא תוֹנוּ אֹתוֹ.** מַה הַגֵּר מוֹחֲלִין לוֹ עַל כָּל עֲוֹנוֹתָיו, אַף חָכָם שֶׁנִּתְמַנָּה מוֹחֲלִין לוֹ עַל כָּל עֲוֹנוֹתָיו.

חָתָן, (בראשית כח) **וַיֵּלֶךְ עֵשָׂו אֶל יִשְׁמָעֵאל וַיִּקַּח אֶת מָחֲלַת בַּת יִשְׁמָעֵאל.** וְכִי מָחֲלַת שְׁמָהּ, וַהֲלֹא בָּשְׂמַת שְׁמָהּ! אֶלָּא שֶׁנִּמְחֲלוּ לוֹ כָּל עֲוֹנוֹתָיו.

נָשִׂיא, (שמואל א יג) **בֶּן שָׁנָה שָׁאוּל בְּמָלְכוֹ.** וְכִי בֶּן שָׁנָה הָיָה? אֶלָּא שֶׁנִּמְחֲלוּ לוֹ כָּל עֲוֹנוֹתָיו כִּתְינוֹק בֶּן שָׁנָה.

רַבִּי מָנָא מֵיקִיל לְאִילֵּין דִּמְיתְמָנֵיי בְּכָפָּה. רַבִּי אִימִי קָרָא עֲלֵיהוֹן (שמות כ) **אֱלֹהֵי כֶסֶף וֵאלֹהֵי זָהָב לֹא תַעֲשׂוּ לָכֶם.** אָמַר רַבִּי יֹאשִׁיָּה: וַטלִית שֶׁעָלָיו – כְּמַרְדַּעַת שֶׁל חֲמוֹר.

אָמַר רַבִּי שַׁיִן: זֶה שֶׁהוּא מִתְמַנֵּי בְּכָפָּה – אֵין עוֹמְדִין מִפָּנָיו, וְאֵין קוֹרִין אוֹתוֹ רַבִּי, וְהַטלִית שֶׁעָלָיו כְּמַרְדַּעַת שֶׁל חֲמוֹר.

רַבִּי זְעֵירָא וְחַד מִן רַבָּנָן הֲוֹון יְתִיבִין. עָבַר חַד מִן אִילֵּין דִּמְיתְמָנֵי בְּכָפָּה. אָמַר יָתֵיהּ דְּמִן רַבָּנִין לְרַבִּי זְעֵירָא, נַעֲבִיד נַפְשָׁן תָּנֵיי וְלֹא נֵיקוֹם לוֹן מִקּוּמּוֹי.

תִּירְגֵּם יַעֲקֹב אִישׁ כְּפַר נְבוּרָיָא (חבקוק ב) **הוֹי אֹמֵר לָעֵץ הָקִיצָה, עוּרִי לְאֶבֶן דּוּמָם הוּא יוֹרֶה.** יוֹדֵעַ הוּא יוֹרֶה? **הִנֵּה הוּא תָּפוּשׂ זָהָב וְכֶסֶף!** לֹא בְּכַסְפָּיָא אִיתְמָנֵי?

וְכָל רוּחַ אֵין בְּקִרְבּוֹ, לָא חָכִים בְּלוּם! הוֹי אוֹמְרִים בָּעִיתוֹן מִמְּנָיָה **וַה׳ בְּהֵיכַל קָדְשׁוֹ.** הָא רַבִּי יִצְחָק בַּר לְעָזָר בִּכְנִישְׁתָּא מִדְּרָתָא דְּקֵיסָרִין.

רַבִּי אַמִּי שָׁאַל לְרַבִּי סִימוֹן: שָׁמַעְתָּ שֶׁמְּמַנִּין זְקֵינִים בְּחוּץ לָאָרֶץ? אָמַר לֵיהּ: שָׁמַעְתִּי שֶׁאֵין מְמַנִּין זְקֵינִים בְּחוּצָה לָאָרֶץ.

אָמַר רַבִּי לֵוִי: וְלֹא מִקְרָא מָלֵא הוּא (יחזקאל ו) **"בֶּן אָדָם בֵּית יִשְׂרָאֵל יוֹשְׁבִים עַל אַדְמָתָם"**. הָא כָּל יְשִׁיבָה שֶׁלְּךָ לֹא יְהֵא אֶלָּא עַל אַדְמָתְךָ.

רַבָּנִין דְּקֵיסָרִין אָמְרִין: מְמַנִּין זְקֵינִים בְּחוּץ לָאָרֶץ עַל מְנָת לַחֲזוֹר.

רַבִּי יִצְחָק בַּר נַחְמָן הֲוָה בְּעַזָּה, וּמַנּוּנֵיהּ עַל מְנָת לַחֲזוֹר. רַבִּי זְמִינָא הֲוָה בְּצוֹר, וּמַנּוּנֵיהּ עַל מְנָת לַחֲזוֹר.

אוּף רַבִּי יוֹנָה הֲוָה בְּפִיתְקָא וְלָא קַבֵּיל עָלָיו מִתְמַנֵּיהּ, אָמַר עַד זְמַן דְּמִיתְמַנֵּי רַבִּי וּמִינָא רַבֵּיהּ. אָמַר רַבִּי חָמָא: יְהוּדָה בֶּן טִיטָם הֲוָה בְּרוֹמִי וּמַנּוּנֵיהּ עַל מְנָת דְּיַחֲזוֹר.

שִׁמְעוֹן בַּר וָוא הֲוָה בְּדַמַסְקוּם, אִיתְמַנּוּן דְּקִיקִין מִינֵיהּ וְהוּא לֹא

[דף י"ב ע"א]

אִיתְמַנֵּי.

שִׁמְעוֹן בַּר וָוא הֲוָה בָּקִי בְּמַרְגְּלִיתָא בְּכָל מִילָּה וְלָא הֲוָה לֵיהּ עִיגּוּל מֵיכְלֵיהּ, וַהֲוָה רַבִּי יוֹחָנָן קָרֵי עֲלוֹי (קהלת ט, יא) **וְגַם לֹא לַחֲכָמִים לֶחֶם.** אָמַר, כָּל מִי שֶׁאֵינוֹ מַכִּיר מַעֲשָׂיו שֶׁל אַבְרָהָם, יַכִּיר מַעֲשֶׂה אֲבוֹתָיו שֶׁל זֶה.

שִׁמְעוֹן בַּר וָוא הֲוָה בְּדַמַסְקוּם, וְשָׁלַח לֵיהּ רַבִּי אֲבָהוּ חָדָא אִיגְּרָא וִיהַב לֵיהּ מִן סֵיבְתֵּיהּ בְּגַוֵּיהּ בְּגִין אִילֵּין סָבְתָא קוּם אֶתְהַלַּךְ לְאַרְעָא דְּיִשְׂרָאֵל. מִי יִגַּלֶּה עָפָר מֵעֵינֶיךָ רַבִּי יוֹחָנָן, אֲבָהוּ רִיגְלוֹתֵיהּ אִיתְמַנֵּי. שִׁמְעוֹן דְּמֵעָפְרָיָא לָא אִיתְמַנֵּי.

הֲלָכָה ד' מתני' הֶחָלִיל מַכֶּה לִפְנֵיהֶם עַד שֶׁהֵן מַגִּיעִין לְהַר הַבַּיִת. הִגִּיעוּ לְהַר הַבַּיִת, אֲפִלּוּ אַגְרִיפַּס הַמֶּלֶךְ נוֹטֵל הַסַּל עַל כְּתֵפוֹ וְנִכְנָס, עַד שֶׁהוּא מַגִּיעַ לָעֲזָרָה, וְדִבְּרוּ הַלְוִיִּם בַּשִּׁיר (תהלים ל, ב) **אֲרוֹמִמְךָ יְיָ כִּי דִלִּיתָנִי וְלֹא שִׂמַּחְתָּ אֹיְבַי לִי.**

הַגּוֹזְלוֹת שֶׁעַל גַּבֵּי הַסַּלִּים, הָיוּ עוֹלוֹת. וּמַה שֶּׁבְּיָדָם, נוֹתְנִין לַכֹּהֲנִים.

עוֹדֵנוּ הַסַּל עַל כְּתֵפוֹ, קוֹרֵא מֵהַגָּדְתִּי הַיּוֹם לַיְיָ אֱלֹהֶיךָ, עַד שֶׁהוּא גּוֹמֵר כָּל הַפָּרָשָׁה. רַבִּי יְהוּדָה: אוֹמֵר עַד **אֲרַמִּי אֹבֵד אָבִי.** הִגִּיעַ לַאֲרַמִּי אֹבֵד אָבִי, מוֹרִיד אֶת הַסַּל מִן כְּתֵפוֹ וְאוֹחֲזוֹ בְּשִׁפְתוֹתָיו, וְכֹהֵן מַנִּיחַ אֶת יָדוֹ תַּחְתָּיו וּמְנִיפוֹ, מֵאֲרַמִּי אֹבֵד אָבִי עַד שֶׁהוּא קוֹרֵא אֶת כָּל הַפָּרָשָׁה, וּמַנִּיחוֹ בְּצַד הַמִּזְבֵּחַ וְהִשְׁתַּחֲוָה וְיָצָא.

בָּרִאשׁוֹנָה, כָּל מִי שֶׁהוּא יוֹדֵעַ לִקְרוֹת – קוֹרֵא, וְכָל מִי שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ לִקְרוֹת – מַקְרִין לְפָנָיו. נִמְנְעוּ מִלְּהָבִיא. הִתְקִינוּ שֶׁיְּהוּ מַקְרִין אֶת מִי שֶׁהוּא יוֹדֵעַ וְאֶת מִי שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ.

הָעֲשִׁירִים מְבִיאִין בִּכּוּרֵיהֶם בְּקַלָּתוֹת שֶׁל כֶּסֶף וְשֶׁל זָהָב, וְהָעֲנִיִּים מְבִיאִין אוֹתָן בְּסַלֵּי נְצָרִים שֶׁל עֲרָבָה קְלוּפִים. וְהַסַּלִּים וְהַבִּכּוּרִים נִיתָּנִין לַכֹּהֲנִים.

גמרא רַב הוּנָא אָמַר: כֵּינִי מַתְנִיתָא, **וְלָקַח הַכֹּהֵן הַטֶּנָא מִיָּדֶךָ,** וְאַחַר כָּךְ וְדִבְּרוּ הַלְוִיִּים בְּשִׁיר. אִית תַּנָּיֵי תָּנֵי מֵחֲלָף, כְּדֵי לִסְמוֹךְ מַתָּנָה לְמַתָּנָה.

תָּנֵי רַבִּי יוֹסֵי: לֹא הָיוּ נוֹתְנִין אֶת הַגּוֹזָלוֹת עַל גַּבֵּי הַסַּלִּין שֶׁלֹּא יְנַבְּלוּ הַבִּיכּוּרִין, אֶלָּא תּוֹלֶה אוֹתָן חוּץ לַסַּלִּים.

תָּנֵי חַד סַב קוֹמֵי רַבִּי זְעֵירָא: חוֹזֵר לְהַגְּדָתִי הַיּוֹם. וְכִי יֵשׁ אָדָם מַגִּיד וְחוֹזֵר וּמַגִּיד? קַיְּימוּנָהּ כְּבַר הִגַּדְתִּי.

רַבִּי הוּנָא בָּעֵי: הַנָּחָה מַהוּ שֶׁתַּתִּיר לְמְחוּסָרֵי זְמַן? אָמַר רַבִּי מַתַּנְיָה, חָדָא דְּתֵימַר בְּשֶׁחָזַר וּנְטָלָן, אֲבָל אִם הָיוּ בְּמְקוֹמָן – כְּהִנִּיחָן הֵן.

רַבִּי יוֹנָה בָּעֵי: הִנִּיחָן בַּלַּיְלָה. תַּנְיָא, מְנִיחָן בְּקֶרֶן דְּרוֹמִית מַעֲרָבִית **לִפְנֵי ה׳**. יָכוֹל בַּמַּעֲרָב? תַּלְמוּד לוֹמַר **אֶל פְּנֵי הַמִּזְבֵּחַ**. אִי לִפְנֵי הַמִּזְבֵּחַ, יָכוֹל בַּדָּרוֹם? תַּלְמוּד לוֹמַר **לִפְנֵי ה׳**. הָא בֵּיצַד? מַגִּישָׁן עַל קֶרֶן דְּרוֹמִית מַעֲרָבִית, וּמַנִּיחָהּ בִּדְרוֹמָהּ שֶׁל קֶרֶן.

תָּנֵי עֲנִיָּיה אֶלָּא מִפִּי אַחֵר. וְלֹא עוֹד אֶלָּא שֶׁפָּמְכוּ לְמִקְרָא **וְעָנִיתָ וְאָמַרְתָּ.** רַבִּי יוֹנָה בָּעֵי: מַהוּ לְהָבִיאָן בְּתַמְחוּיִין שֶׁל כֶּסֶף? רַבִּי יוֹנָה וְרַבִּי יִרְמְיָה חַד אָמַר מַחְזֹר

[דף י״ב ע״ב]

מָנָא. וַחֲרָנָה אָמַר מַחְזֹר פְּטִירִין עִם יַרְקוֹנִין דְּאַתְּ אָמַר פַּטִּירִין עִם מְרוֹרִין. וְלָא יַדְעִינָן מַאן אָמַר דָּא וּמַאן אָמַר דָּא. מִן מַה דְּאָמַר רַבִּי יוֹנָה: מַהוּ לְהָבִיאָן בְּתַמְחוּיִין שֶׁל כֶּסֶף, תֵּדַע הוּא דְּאָמַר דְּמַחְזֹר מָנָא דִּי אָמַר סַלָּה. דְּרַבִּי פִּנְחָס אָמַר: מַחְזֹר פַּטִּימִין בְּנֵי תוֹרִין דִּי אָמַר תּוֹרִין וּבְנֵי תוֹרִין.

הַלָּכָה ה׳ מתני׳ רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן נַנָּס אוֹמֵר: מְעַטְּרִים אֶת הַבִּכּוּרִים חוּץ מִשִּׁבְעַת הַמִּינִין. רַבִּי עֲקִיבָה אוֹמֵר: אֵין מְעַטְּרִין אֶת הַבִּכּוּרִין אֶלָּא מִשִּׁבְעַת הַמִּינִין.

רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: שֶׁלֹּשׁ מִדּוֹת בַּבִּכּוּרִים: הַבִּכּוּרִים, וְתוֹסֶפֶת בִּכּוּרִים, וְעִיטּוּר הַבִּכּוּרִים. תּוֹסֶפֶת הַבִּכּוּרִים – מִן בְּמִינוֹ. וְעִיטּוּר הַבִּכּוּרִים – מִן בְּשֶׁאֵינוֹ מִינוֹ. תּוֹסֶפֶת הַבִּכּוּרִים – נֶאֱכֶלֶת בְּטָהֳרָה, וּפְטוּרָה מִן הַדְּמַאי. וְעִיטּוּר בִּיכּוּרִים – חַיָּיב בַּדְּמַאי.

גמרא אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: כָּל עַמָּא מוֹדוּ שֶׁמְּעַטְּרִין אֶת הַבִּיכּוּרִים מִחוּץ לָאָרֶץ, שֶׁאֵין בְּנֵי אָדָם טוֹעִין שֶׁמְּבִיאִים בִּיכּוּרִים מִחוּץ לָאָרֶץ. מַה פְּלִיגִי? בְּעַמּוֹן וּמוֹאָב. מַאן דְּאָמַר מְעַטְּרִין אֶת הַבִּיכּוּרִים, חוּץ מִשִּׁבְעַת הַמִּינִים – מְעַטְּרִין אֶת הַבִּיכּוּרִים מֵעַמּוֹן וּמוֹאָב. מַאן דְּאָמַר אֵין מְעַטְּרִין אֶלָּא מִשִּׁבְעַת הַמִּינִים – אֵין מְעַטְּרִין אֶת הַבִּיכּוּרִים מֵעַמּוֹן וּמוֹאָב.

אָמַר רַבִּי מָנָא: כָּל עַמָּא מוֹדוּ שֶׁאֵין מְעַטְּרִין אֶת הַבִּיכּוּרִים מֵעַמּוֹן וּמוֹאָב, שֶׁבְּנֵי אָדָם טוֹעִין לוֹמַר שֶׁמְּבִיאִים הַבִּיכּוּרִים מֵעַמּוֹן וּמוֹאָב. מַה פְּלִיגִי? בְּחוּצָה לָאָרֶץ. מַאן דְּאָמַר מְעַטְּרִין אֶת הַבִּיכּוּרִין חוּץ מִשִּׁבְעַת הַמִּינִים – מְעַטְּרִין אֶת הַבִּיכּוּרִים מִחוּץ לָאָרֶץ. מַאן דְּאָמַר אֵין מְעַטְּרִין אֶת הַבִּיכּוּרִים אֶלָּא מִשִּׁבְעַת הַמִּינִים – אֵין מְעַטְּרִין אֶת הַבִּכּוּרִים מִחוּץ לָאָרֶץ.

וְעִיטּוּר הַבִּיכּוּרִים וְכוּ'. תַּנְיָא: הַבִּיכּוּרִים מִצְוָה לַהֲבִיאָן בְּשִׁבְעָה כֵּלִים. וְאִם הֵבִיאָן בִּכְלִי אֶחָד – יָצָא. כֵּיצַד הוּא עוֹשֶׂה? נוֹתֵן שְׁעוֹרִים מִלְמַטָּה וְדָבָר אַחֵר עַל גַּבֵּיהֶן, חִיטִּין עַל גַּבֵּיהֶן, וְדָבָר אַחֵר עַל גַּבֵּיהֶן. תְּמָרִים עַל גַּבֵּיהֶן, וְדָבָר אַחֵר עַל גַּבֵּיהֶן. רִימּוֹנִים עַל גַּבֵּיהֶן, וְדָבָר אַחֵר עַל גַּבֵּיהֶן. תְּאֵינִים עַל גַּבֵּיהֶן, וְדָבָר אַחֵר עַל גַּבֵּיהֶן. זֵיתִים עַל גַּבֵּיהֶן, וְדָבָר אַחֵר עַל גַּבֵּיהֶן. לְמַעְלָה מֵהֶן עֲנָבִים, וּמַקִּיף עֲלֵיהֶן אֶשְׁכּוֹל שֶׁל עֲנָבִים מִבַּחוּץ.

וְלֹא הָיוּ עוֹלִים יְחִידִים יְחִידִים, אֶלָּא פְּלָכִים פְּלָכִים, וְלֹא הָיוּ מְהַלְּכִים כָּל הַיּוֹם כּוּלּוֹ, אֶלָּא שְׁתֵּי יָדוֹת בְּיוֹם.

חַזָּנֵי בֵּית הַכְּנֶסֶת עוֹלִין עִמָּהֶן וְלָנִים בִּרְחוֹבָהּ שֶׁל עִיר. וְלֹא הָיוּ נִכְנָסִים לַבָּתִּים מִפְּנֵי אֹהֶל הַטּוּמְאָה. וּטְעוּנִים עוֹלָה וּשְׁלָמִים. וְלֹא הָיוּ מִתְעַסְּקִים בַּחֲזִירָתוֹ כְּדֶרֶךְ שֶׁמִּתְעַסְּקִים בַּהֲלִיכָתָם. תָּנֵי: וּפְטוּרָה מִן הַוִּדּוּאִי וּמִן הַדְּמַאי.

הֲלָכָה ו' מתני' אֵימָתַי אָמְרוּ "תּוֹסֶפֶת הַבִּיכּוּרִים כַּבִּיכּוּרִים"? בִּזְמַן שֶׁהִיא בָּאָה מִן הָאָרֶץ. וְאִם אֵינָהּ בָּאָה מִן הָאָרֶץ – אֵינָהּ כַּבִּיכּוּרִים.

וְלָמָּה אָמְרוּ "הַבִּיכּוּרִים כִּנְכָסֵי כֹהֵן"? שֶׁהוּא קוֹנֶה מֵהֶם עֲבָדִים וְקַרְקָעוֹת וּבְהֵמָה טְמֵאָה, וּבַעַל חוֹב נוֹטְלָן בְּחוֹבוֹ, וְהָאִשָּׁה בִּכְתוּבָּתָהּ. וְסֵפֶר תּוֹרָה.

[דף י"ג ע"א]

רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אֵין נוֹתְנִים אוֹתָן אֶלָּא לְחָבֵר בְּטוֹבָה. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: נוֹתְנִין אוֹתָם לְאַנְשֵׁי הַמִּשְׁמָר וְהֵן מְחַלְּקִין בֵּינֵיהֶן כְּקִדְשֵׁי הַמִּקְדָּשׁ.

גמרא רַבִּי יוֹסֵי בְּשֵׁם רַבִּי חֲנִינָה בַּר וָוא: שָׁאֲלוּ רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל: מַהוּ שֶׁיִּמְכּוֹר אָדָם סֵפֶר תּוֹרָה לִישָּׁא אִשָּׁה? אָמַר לוֹן, אֵין לְמוֹד תּוֹרָה? אָמַר לוֹן, אֵין. מִפְּנֵי חַיָּיו? וְלָא אַגִּיבוּן.

רַבִּי יוֹנָה בְּשֵׁם רַבִּי חִייָה בַּר וָוא: שָׁאֲלוּ אֶת רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל, מַהוּ שֶׁיִּמְכּוֹר אָדָם סֵפֶר תּוֹרָה לִישָׁא אִשָּׁה? אָמַר לוֹן: אִין. לִילְמוֹד תּוֹרָה? אָמַר לוֹן: אִין. מִפְּנֵי חַיָּיו, לֹא שְׁאָלוּן וְלֹא אֲגִיבוּן.

עַל דַּעְתֵּיהּ דְּרַבִּי יוֹנָה נִיחָא, לֹא שְׁאָלוּן וְלֹא אֲגִיבוּן. עַל דַּעְתֵּיהּ דְּרַבִּי יוֹסֵי, אִין שְׁאָלוּן לֵיהּ, וְלָמָּה לֹא אֲגִיבוּן? כִּי אֲתָא רַבִּי חֲנַנְיָה, רַבִּי פִּינְחָס, רַבִּי יוֹחָנָן בְּשֵׁם רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל: מוֹכֵר הוּא אָדָם לִישָׁא אִשָּׁה וְלִילְמוֹד תּוֹרָה, וְכָל שֶׁכֵּן מִפְּנֵי חַיָּיו.

תָּנֵי: הַמַּדִּיר אֶת בְּנוֹ לְתַלְמוּד תּוֹרָה – מוּתָּר לְמַלְאוֹת לוֹ חָבִית שֶׁל מַיִם וּלְהַדְלִיק לוֹ אֶת הַנֵּר. רַבִּי יַעֲקֹב בַּר אִידִי בְּשֵׁם רַבִּי יוֹנָתָן: אַף לוֹקֵחַ לוֹ חֲפָצָיו מִן הַשּׁוּק. מַה פְּלִיגִי? כָּאן בְּאִישׁ, כָּאן בְּאִשָּׁה. אִם הָיָה אָדָם מְסוּיָּם – עָשׂוּ אוֹתוֹ כְּאִשָּׁה.

מַעֲשֶׂה בְּאָדָם אֶחָד שֶׁהִדִּיר אֶת בְּנוֹ לְתַלְמוּד תּוֹרָה וּבָא מַעֲשֶׂה לִפְנֵי רַבִּי יוֹסֵי בֶּן חַלַפְתָּא וְהִתִּיר לוֹ לְמַלְאוֹת חָבִית שֶׁל מַיִם וּלְהַדְלִיק לוֹ אֶת הַנֵּר.

תָּנֵי: הַמּוֹכֵר סֵפֶר תּוֹרָה שֶׁל אָבִיו – אֵינוֹ רוֹאֶה סִימָן בְּרָכָה לְעוֹלָם. וְכָל הַמְקַיֵּים סֵפֶר תּוֹרָה בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ – עָלָיו הַכָּתוּב אוֹמֵר (תהלים קיב) **הוֹן וָעֹשֶׁר בְּבֵיתוֹ וְצִדְקָתוֹ עֹמֶדֶת לָעַד.**

הַדְרָן עָלָךְ כֵּיצַד מַפְרִישִׁין

וּפְלִיגָא לָהּ מַסֶּכְתָּא דְּבִיכּוּרִים וְסִידְרָא דִּזְרָעִים בְּרַחֲמֵי דִּשְׁמַיָּא

הַדְרָן עָלָךְ מַסֶּכֶת בִּכּוּרִים, וְהַדְרָךְ עָלָן. דִּיעְתָּן עָלָךְ מַסֶּכֶת בִּכּוּרִים, וְדַעְתָּךְ עָלָן. לָא נִתְנַשֵּׁי מִנָּךְ מַסֶּכֶת בִּכּוּרִים, וְלָא תִתְנַשֵּׁי מִנָּן, לָא בְּעָלְמָא הָדֵין וְלָא בְּעָלְמָא דְּאָתֵי: (ג׳ פְּעָמִים)

יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ, שֶׁתְּהֵא תוֹרָתְךָ אֻמָּנוּתֵנוּ בָּעוֹלָם הַזֶּה, וּתְהֵא עִמָּנוּ לָעוֹלָם הַבָּא.

חֲנִינָא בַּר פָּפָּא, רַמִּי בַּר פָּפָּא, נַחְמָן בַּר פָּפָּא, אַחָאי בַּר פָּפָּא, אַבָּא מָרִי בַּר פָּפָּא, רַפְרָם בַּר פָּפָּא, רָכִישׁ בַּר פָּפָּא, סוּרְחֵב בַּר פָּפָּא, אַדָּא בַּר פָּפָּא, דָּרוּ בַּר פָּפָּא:

הַעֲרֵב נָא יְיָ אֱלֹהֵינוּ אֶת דִּבְרֵי תוֹרָתְךָ בְּפִינוּ וּבְפִיפִיּוֹת עִמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל, וְנִהְיֶה כֻּלָּנוּ אֲנַחְנוּ וְאֲאֲאֲנוּ וְאֲאֲאֲאֵי עִמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל כֻּלָּנוּ יוֹדְעֵי שְׁמֶךָ וְלוֹמְדֵי תוֹרָתֶךָ:

מְאֹרֵי תְּחַכְּמֵנִי מִצְוֹתֶךָ, כִּי לְעוֹלָם הִיא לִי: יְהִי לִבִּי תָמִים בְּחֻקֶּיךָ, לְמַעַן לֹא אֵבוֹשׁ: לְעוֹלָם לֹא אֶשְׁכַּח פִּקּוּדֶיךָ, כִּי בָם חִיִּיתָנִי: בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ, לַמְּדֵנִי חֻקֶּיךָ: אָמֵן אָמֵן אָמֵן סֶלָה וָעֶד:

מוֹדִים אֲנַחְנוּ לְפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ, שֶׁשָּׂמְתָּ חֶלְקֵנוּ מִיּוֹשְׁבֵי בֵּית הַמִּדְרָשׁ, וְלֹא שַׂמְתָּ חֶלְקֵנוּ מִיּוֹשְׁבֵי קָרְנוֹת. שֶׁאָנוּ מַשְׁכִּימִים וְהֵם מַשְׁכִּימִים, אָנוּ מַשְׁכִּימִים לְדִבְרֵי תוֹרָה וְהֵם מַשְׁכִּימִים לְדָבָרִים בְּטֵלִים. אָנוּ עֲמֵלִים וְהֵם עֲמֵלִים, אָנוּ עֲמֵלִים וּמְקַבְּלִים שָׂכָר וְהֵם עֲמֵלִים וְאֵינָם מְקַבְּלִים שָׂכָר. אָנוּ רָצִים וְהֵם רָצִים, אָנוּ רָצִים לְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא, וְהֵם רָצִים לִבְאֵר שַׁחַת, שֶׁנֶּאֱמַר וְאַתָּה אֱלֹהִים תּוֹרִידֵם לִבְאֵר שַׁחַת, אַנְשֵׁי דָמִים וּמִרְמָה לֹא יֶחֱצוּ יְמֵיהֶם, וַאֲנִי אֶבְטַח בָּךְ.

יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהַי, כְּשֵׁם שֶׁעָזַרְתַּנִי לִסְיֵים מַסֶּכֶת בִּכּוּרִים, כֵּן תַּעְזְרֵנִי לְהַתְחִיל מַסֶּכְתּוֹת וּסְפָרִים אֲחֵרִים וּלְסַיְּמָם, לִלְמוֹד וּלְלַמֵּד לִשְׁמוֹר וְלַעֲשׂוֹת וּלְקַיֵּם אֶת כָּל דִּבְרֵי תַלְמוּד תּוֹרָתֶךָ בְּאַהֲבָה. וּזְכוּת כָּל הַמַּנִּיחִים וַאֲמוֹרָאִים וְתַלְמִידֵי חֲכָמִים, יַעֲמוֹד לִי וּלְזַרְעִי, שֶׁלֹּא תָּמוּשׁ הַתּוֹרָה מִפִּי וּמִפִּי זַרְעִי וְזֶרַע זַרְעִי עַד עוֹלָם. וְתִתְקַיֵּם בִּי, בְּהִתְהַלֶּכְךָ תַּנְחֶה אוֹתָךְ, בְּשָׁכְבְּךָ תִּשְׁמֹר עָלֶיךָ, וַהֲקִיצוֹתָ הִיא תְשִׂיחֶךָ: כִּי בִי יִרְבּוּ יָמֶיךָ, וְיוֹסִיפוּ לְךָ שְׁנוֹת חַיִּים: אוֹרֶךְ יָמִים בִּימִינָהּ, בִּשְׂמֹאלָהּ עֹשֶׁר וְכָבוֹד: יְיָ עֹז לְעַמּוֹ יִתֵּן, יְיָ יְבָרֵךְ אֶת עַמּוֹ בַשָּׁלוֹם:

מַסֶּכֶת שַׁבָּת

פֶּרֶק רִאשׁוֹן

[דף א' ע"א]

יְצִיאוֹת הַשַּׁבָּת, שְׁתַּיִם שֶׁהֵן אַרְבַּע בִּפְנִים, וּשְׁתַּיִם שֶׁהֵן אַרְבַּע בַּחוּץ. בְּאֵיזֶה צַד? הֶעָנִי עוֹמֵד בַּחוּץ וּבַעַל הַבַּיִת בִּפְנִים, פָּשַׁט הֶעָנִי אֶת יָדוֹ לִפְנִים וְנָתַן לְתוֹךְ יָדוֹ שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת, אוֹ שֶׁנְּטָלוֹ מִתּוֹכָהּ וְהוֹצִיא – הֶעָנִי חַיָּיב, וּבַעַל הַבַּיִת פָּטוּר.

פָּשַׁט בַּעַל הַבַּיִת אֶת יָדוֹ לַחוּץ וְנָתַן לְתוֹךְ יָדוֹ שֶׁל עָנִי, אוֹ שֶׁנְּטָלוֹ מִתּוֹכָהּ וְהִכְנִיס – בַּעַל הַבַּיִת חַיָּיב, וְהֶעָנִי פָּטוּר.

פָּשַׁט הֶעָנִי אֶת יָדוֹ לִפְנִים וְנָטַל בַּעַל הַבַּיִת מִתּוֹכָהּ, אוֹ שֶׁנָּתַן לְתוֹכָהּ וְהוֹצִיא – שְׁנֵיהֶן פְּטוּרִין. פָּשַׁט בַּעַל הַבַּיִת אֶת יָדוֹ לַחוּץ וְנָטַל הֶעָנִי מִתּוֹכָהּ, אוֹ שֶׁנָּתַן לְתוֹכָהּ וְהִכְנִיס – שְׁנֵיהֶן פְּטוּרִין:

גמרא מַהוּ "שְׁתַּיִם שֶׁהֵן אַרְבַּע"? שְׁתַּיִם לְחִיּוּב וּשְׁתַּיִם לִפְטוּר, אוֹ אַרְבַּע לְחִיּוּב וְאַרְבַּע לִפְטוּר? נִישְׁמְעִינָהּ מִן הָדָא, שְׁבוּעוֹת שְׁתַּיִם שֶׁהֵן אַרְבַּע. אָמַר רַבִּי בָּא: תַּמָּן – כּוּלְהוֹן לְחִיּוּב. בְּרַם הָכָא חִיּוּב וּפְטוּר אֲתֵינַן מֵיתְנֵי. הָדָא אָמְרָה אַרְבַּע לְחִיּוּב וְאַרְבַּע לִפְטוּר.

[דף א' ע"ב]

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: מַתְנִיתָא אָמְרָה כֵּן, שְׁבוּעוֹת שְׁתַּיִם שֶׁהֵן אַרְבַּע, לֹא לְחִיּוּב?! וְדִכְוָותָהּ, יְצִיאוֹת הַשַּׁבָּת שְׁתַּיִם שֶׁהֵן אַרְבַּע – לְחִיּוּב.

וְהָא תָנֵי: דְּלָתוֹת הַהֵיכָל – שְׁנַיִם שֶׁהֵן אַרְבַּע! אִית לָךְ לְמֵימַר לֹא לְחִיּוּב וְלֹא לִפְטוּר?!

נִיתְנֵי: שְׁנַיִם עָשָׂר פְּטוּר. לָא אַתְיָנַן מֵיתְנֵי אֶלָּא פְּטוּר שֶׁהוּא כְּנֶגֶד חִיּוּב.

אָמַר רַבִּי חִייָה בַּר אַבָּא: מַהוּ הָהֵן פְּטוּר דְּתָנֵינַן הָכָא? מוּתָּר.

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: עָנִי וְעָשִׁיר – אֶחָד הֵן, וּמָנוּ אוֹתָן חֲכָמִים שְׁנַיִם. הַכְנָסָה וְהוֹצָאָה – אֶחָד הֵן, וּמָנוּ אוֹתָן חֲכָמִים שְׁנַיִם.

יְצִיאוֹת הַשַּׁבָּת. אֵין הַכְנָסָה בִּכְלָל? הַמּוֹצִיא מֵרְשׁוּת לִרְשׁוּת, אֵין הַמַּכְנִיס בִּכְלָל?

נִישְׁמְעִינָהּ מִן הָדָא דְּמַר רַבִּי יָסָא בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן: הִכְנִיס חֲצִי גְּרוֹגֶרֶת וְהוֹצִיא חֲצִי גְּרוֹגֶרֶת – חַיָּיב.

מְנַיִין שֶׁהוֹצָאָה קְרוּיָיה מְלָאכָה? רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר נַחְמָן בְּשֵׁם רַבִּי יוֹנָתָן שְׁמַע לָהֶן מִן הָדָא: **וַיֹּצוּ מֹשֶׁה וַיַּעֲבִירוּ קוֹל בַּמַּחֲנֶה לֵאמֹר אִישׁ וְאִשָּׁה אַל יַעֲשׂוּ עוֹד מְלָאכָה לִתְרוּמַת הַקֹּדֶשׁ וַיִּכָּלֵא הָעָם מֵהָבִיא.** נִמְנְעוּ הָעָם מִלְּהוֹצִיא מִבָּתֵּיהֶן וְלִיתֵּן לַגִּיזְבָּרִים.

רַבִּי חִזְקִיָה בְּשֵׁם רַבִּי אִילָא: אֲפִילּוּ הַכְנָסָה אַתְּ שְׁמַע מִינָּהּ. בְּשֵׁם שֶׁנִּמְנְעוּ הָעָם מִלְּהוֹצִיא מִבָּתֵּיהֶן וְלִיתֵּן לַגִּזְבָּרִין, כָּךְ נִמְנְעוּ הַגִּיזְבָּרִין מִלְּקַבֵּל מֵיָדָן וּלְהַכְנִיס לַלִּישְׁכָּה.

רַבִּי חִזְקִיָה בְּשֵׁם רַבִּי אַחָא שָׁמַע כּוּלְּהוֹן מִן הָדֵין קְרָיְיא: **לֹא תוֹצִיאוּ מַשָּׂא מִבָּתֵּיכֶם בְּיוֹם הַשַּׁבָּת וְכָל מְלָאכָה לֹא תַעֲשׂוּ.**

רַבִּי יֶסָא בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן: הַכְנִיס חֲצִי גְּרוֹגֶרֶת וְהוֹצִיא חֲצִי גְּרוֹגֶרֶת – חַיָיב.

[דף ב' ע"א]

מַה דָּמַר רַבִּי יוֹחָנָן, דְּלָא כְּרַבִּי יוֹסֵה. דְּתָנֵי: הוֹצִיא חֲצִי גְּרוֹגֶרֶת, וְחָזַר וְהוֹצִיא חֲצִי גְּרוֹגֶרֶת, בְּהֶעְלֵם אֶחָד – חַיָיב. בִּשְׁנֵי הַעְלָמוֹת – פָּטוּר. רַבִּי יוֹסֵי אָמַר: בְּעֶלֶם אֶחָד בִּרְשׁוּת אֶחָד – חַיָיב. בְּעֶלֶם אֶחָד בִּשְׁתֵּי רְשׁוּיוֹת, אוֹ בִּשְׁתֵּי הֶעְלֵימוֹת בִּרְשׁוּת אֶחָד – פָּטוּר.

וְקַשְׁיָין, אִילּוּ הוֹצָאָה וְהוֹצָאָה – אֵינָן מִצְטָרְפוֹת כְּרַבִּי יוֹסֵה, לֹא כָּל שֶׁכֵּן הַכְנָסָה וְהוֹצָאָה! תֵּיוּ, מַה דָּמַר רַבִּי יוֹחָנָן – דְּלָא כְּרַבִּי יוֹסֵי.

אָמַר רַבִּי אִילָא: לֹא סוֹף דָּבָר שְׁנֵי פְּתָחִים פְּתוּחִים לִשְׁתֵּי פְּלָטְיוֹת. אֶלָּא אֲפִילּוּ פְּתוּחִין לִפְלָטְיָא אַחַת. אוֹף רַבִּי יוֹסֵי מוֹדֶה.

דְּרַבִּי יוֹסֵי מְדַמֵּי רְשׁוּיוֹת לְהֶעְלֵימוֹת לְחִיּוּב. כְּמָה דְּרַבִּי יוֹסֵי מְדַמֵּי רְשׁוּיוֹת לְהֶעְלֵימוֹת לְפָטוּר, כָּךְ מְדַמֶּה רְשׁוּיוֹת לְהֶעְלֵימוֹת לְחִיּוּב. שֶׁאִם הוֹצִיא כִּגְרוֹגֶרֶת בְּפֶתַח זֶה וְכִגְרוֹגֶרֶת בְּפֶתַח זֶה בְּעֶלֶם אֶחָד – שֶׁמָּא אֵינוֹ חַיָיב שְׁתַּיִם?

אָמַר רַבִּי יוּדָן: רַבִּי יוֹסֵי מְדַמֵּי רְשׁוּיוֹת לַאֲכִילַת פֵּרְסִים. שֶׁאִם אָכַל חֲצִי זַיִת בְּתוֹךְ כְּדֵי אֲכִילַת פֶּרֶס הַזֶּה – שֶׁמָּא אֵינוֹ פָּטוּר? אָכַל כַּמָּה זֵיתִים בְּכַמָּה פֵּרְסִים בְּעֶלֶם אֶחָד – אֵינוֹ חַיָיב אֶלָּא אַחַת. רַבָּנָן דְּקֵיסָרִין אָמְרִין: עַד דְּאַתְּ מְדַמֶּה לָהּ לַחֲלָבִים, דַּמֵּינַהּ לְשַׁבָּת. שֶׁאִם אָרַג חוּט אֶחָד בְּתוֹךְ בֶּגֶד זֶה, וְחוּט אֶחָד בְּתוֹךְ בֶּגֶד זֶה – שֶׁמָּא אֵינוֹ פָּטוּר. אָרַג כַּמָּה חוּטִין בְּכַמָּה בְגָדִים בְּעֶלֶם אֶחָד – אֵינוֹ חַיָיב אֶלָּא אַחַת.

רַבִּי יוֹסֵי בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן: הַמּוֹצִיא – אֵינוֹ חַיָיב עַד שֶׁיְּנִיחַ.

רַבִּי יַעֲקֹב בַּר אַדָּא בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן: עַד שֶׁיְּשַׁטּוֹל וְעַד שֶׁיְּנִיחַ.

רַבִּי זְעִירָא בָּעֵי: עַד שֶׁיְּשַׁטּוֹל עַל מְנַת לְהַנִּיחַ. נָטַל לֶאֱכוֹל וְנִמְלַךְ לְהַנִּיחַ לָא הֲוָה חַיָיב?

[דף ב' ע"ב]

מַה דָּמַר רַבִּי יוֹחָנָן – דְּלָא כְּרַבִּי יוֹסֵי. דְּתָנֵי: הוֹצִיא חֲצִי גְּרוֹגֶרֶת וְהִנִּיחָהּ, וְחָזַר וְהוֹצִיא חֲצִי גְּרוֹגֶרֶת. אִם הִנִּיחָהּ בְּתוֹךְ אַרְבַּע אַמּוֹת לָרְאשׁוֹנָה – חַיָּיב. וְאִם לָאו – פָּטוּר. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: אִם הֶעֱבִירוֹ דֶּרֶךְ עֲלִיָּה – חַיָּיב. וְאִם לָאו – פָּטוּר. רַבִּי יוֹסֵי עָבִיד הַמְהַלֵּךְ כְּמַנִּיחַ. כְּמָה דְּרַבִּי יוֹסֵי עָבִיד הַמְהַלֵּךְ כְּמַנִּיחַ לְחִיּוּב, כַּךְ הוּא עָבִיד הַמְהַלֵּךְ כְּמַנִּיחַ לְפָטוּר. כֵּינִי שֶׁהוֹצִיאוֹ – נַעֲשָׂה כְּמוֹ שֶׁהִנִּיחָהּ שָׁם, וְיֵהָא פָּטוּר! תִּיפָּתֵר, שֶׁהָיְתָה נְתוּנָה בְּתוֹךְ אַרְבַּע אַמּוֹת. כְּהָדָא דְּתָנֵי: וְאִם לָאו – פָּטוּר.

אָמַר רָבָא בַּר בְּרֵיהּ דְּרַב פַּפַּי: תִּיפָּתֵר שֶׁהָיָה הַפֶּתַח רָחָב חֲמִשָּׁה אַמּוֹת, וְהוֹצִיא אַחַת לְכָאן וְאַחַת לְכָאן. וַהֲרֵי לֹא הוֹצִיא אֶת הַשְּׁנִיָּה בְּתוֹךְ אַרְבַּע אַמּוֹת לָרְאשׁוֹנָה.

תַּמָּן תָּנֵינָן: רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: אִם הָיְתָה שַׁבָּת וְהוֹצִיאוֹ. אָמְרוּ לוֹ: אֵינוֹ הַשֵּׁם, שֶׁזֶּה חַיָּיב מִשּׁוּם מְהַלֵּךְ, וְזֶה חַיָּיב מִשּׁוּם מַנִּיחַ. מַנּוֹ "אָמְרוּ לוֹ"? רַבִּי יוֹסֵי.

מְחַלְּפֵי שִׁיטָתֵיהּ דְּרַבִּי יוֹסֵי! תַּמָּן לָא עָבִיד הַמְהַלֵּךְ כְּמַנִּיחַ. וְכָא עָבִיד הַמְהַלֵּךְ כְּמַנִּיחַ! אָמַר רַבִּי יוּדָן: תִּיפָּתֵר, שֶׁהָיָה מוּטָל עַל הָאַסְקֻפָּה מִקְצָתוֹ בִּפְנִים וּפִיו לַחוּץ, וּפָשַׁט יָדוֹ וּנְטָלָהּ וַאֲכָלָהּ. וַהֲרֵי לֹא הִיּלֵּךְ!

אָמַר רַבִּי יַנַּאי:

[דף ג' ע"א]

בָּלַע חֲצִי זַיִת וֶהֱקִיאוֹ, וְחָזַר וּבָלַע – חַיָּיב. הִכְנִים חֲצִי גְּרוֹגֶרֶת, וְחָזַר וְהוֹצִיאוֹ – פָּטוּר. מַה בֵּינָהּ לְבֵין קַדְמַיְיתָא. תַּמָּן נֶהֱנָה חִיבּוֹ בְּכַזַּיִת. בְּרַם הָכָא לֹא נִתְעַפֵּק בְּכִגְרוֹגֶרֶת שְׁלֵימָה.

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: פְּעָמִים שֶׁהוּא מִתְעַפֵּק בִּגְרוֹגֶרֶת שְׁלֵימָה, וְהוּא פָּטוּר. הֵיךְ עֲבִידָא? הוֹצִיא חֲצִי גְּרוֹגֶרֶת וְהִנִּיחָהּ, וְחָזַר וְהוֹצִיא חֲצִי גְּרוֹגֶרֶת, וְלֹא הִסְפִּיק לְהַנִּיחָהּ עַד שֶׁנִּשְׁרְפָה רִאשׁוֹנָה. וַהֲרֵי נִתְעַפֵּק בִּגְרוֹגֶרֶת שְׁלֵימָה וְהוּא פָּטוּר. בְּגִין מְדַמְיֵיתַהּ לַחֲלָבִין וְהוּא עָבִיד כֵּן.

אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: הַמּוֹצִיא מֵרְשׁוּת הַיָּחִיד לִרְשׁוּת הָרַבִּים דֶּרֶךְ כַּרְמְלִית – חַיָּיב. מִן הַמּוֹצִיא לְאַחֲרָיו. מִן הָדָא: הַמִּתְכַּוֵּין לְהוֹצִיא לְפָנָיו וּבָא לוֹ לְאַחֲרָיו – פָּטוּר. לְאַחֲרָיו וּבָא לוֹ לְפָנָיו – חַיָּיב. וְאֶפְשָׁר שֶׁלֹּא יַעֲשֶׂה בֵּינוֹ לְבֵין הַכּוֹתֶל כַּרְמְלִית? אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: תִּיפָּתֵר שֶׁהָיוּ פָּנָיו הַפּוּכוֹת לַכּוֹתֶל וּמַשּׁוֹאוֹ לְאַחֲרָיו, וּבָכָךְ יָצָא מַשּׁוֹאוֹ תְּחִילָּה.

רַבִּי חִיָּיה בַּר אַבָּא בְּעָא קוֹמֵי רַבִּי מָנָא: וְזוֹ לֹא דֶּרֶךְ הוֹצָאָה הִיא! אָמַר לֵיהּ: שֶׁכֵּן כַּתָּפַיָּא אוֹמְנַיָּא עָבְדִין כֵּן. וְיֵידָא אָמְרָה דָּא? דָּמַר רַבִּי אַחָא רַבִּי מְיַישָׁא בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן: הַמּוֹצִיא אוֹכָלִים וּנְתָנָן עַל אַסְקוּפָּה.

[דף ג' ע"ב]

וְהָא אַסְקוּפָּה לָאו כַּרְמְלִית הִיא? וּבְאֵישׁ לְרַבִּי יוֹסֵי דְּלָא אָמְרָה מִן גִּרְמֵיהּ.

רַב הוּנָא בְּשֵׁם רַב: הַכֹּל מוֹדִין בְּזוֹרֶק שֶׁהוּא חַיָּיב. דִּבְרֵי הַכֹּל הוּא שֶׁאֵין אָוִיר כַּרְמְלִית כְּמַמָּשָׁהּ. וּמַה פְּלִיגִין? כְּמוֹצִיא. בֶּן עַזַּאי פּוֹטֵר. וַחֲכָמִים מְחַיְּבִין. בֶּן עַזַּאי עָבַד הַמְהַלֵּךְ כְּמַנִּיחַ. וְרַבָּנִין לָא עָבְדֵי מְהַלֵּךְ כְּמַנִּיחַ.

רַב חִסְדָּא שָׁאַל לְרַב הוּנָא: עַל דַּעְתֵּיהּ דְּבֶן עַזַּאי, אֵין אָדָם מִתְחַיֵּיב בְּתוֹךְ אַרְבַּע אַמּוֹת לְעוֹלָם! מִכֵּיוָן שֶׁהוֹצִיאָן נַעֲשָׂה כְּמוֹ שֶׁהִנִּיחָהּ עַל כָּל אַמָּה וְאַמָּה. וְיֵהָא פָּטוּר.

רַב יְהוּדָה בְּשֵׁם רַב: הַכֹּל מוֹדִין בְּמוֹצִיא – שֶׁהוּא פָּטוּר. דִּבְרֵי הַכֹּל הוּא שֶׁמְּהַלֵּךְ כְּמַנִּיחַ. וּמַה פְּלִיגִין? בְּזוֹרֵק. בֶּן עַזַּאי פּוֹטֵר. וַחֲכָמִים מְחַיְּבִין. בֶּן עַזַּאי עָבַד אָוִיר כַּרְמְלִית כְּמַמָּשָׁהּ. וְרַבָּנִין לָא עָבְדִין אָוִיר כַּרְמְלִית כְּמַמָּשָׁהּ.

מַתְנִיתָא מְסַיְּיעָא לְדֵין, וּמַתְנִיתָא מְסַיְּיעָא לְדֵין. מַתְנִיתִין מְסַיְּיעָא לְרַב הוּנָא, הָיָה עוֹמֵד בִּרְשׁוּת הָרַבִּים וְזָרַק לַדִּיר אוֹ לַסַּהַר, דֶּרֶךְ כַּרְמְלִית – חַיָּיב. וְאִם הוֹצִיא – פָּטוּר.

מַתְנִיתִין מְסַיְּיעָא לְרַב יְהוּדָה. הַמּוֹצִיא אוֹכָלִין וּנְתָנָן עַל הָאַסְקוּפָּה, בֵּין שֶׁחָזַר וְהוֹצִיאָן, בֵּין שֶׁהוֹצִיאָן אַחֵר – פָּטוּר, שֶׁלֹּא עָשָׂה מְלַאכְתָּן בְּבַת אַחַת. הָא אִם עָשָׂה מְלַאכְתָּן בְּבַת אַחַת – חַיָּיב. בֶּן עַזַּאי אוֹמֵר: אֲפִילּוּ עָשָׂה מְלַאכְתָּן בְּבַת אַחַת – פָּטוּר.

וְהָא תָּנֵינָן: רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: אִם הָיְתָה שַׁבָּת וְהוֹצִיאוּ, וְאָמְרוּ לוֹ אֵינוֹ הַשֵּׁם, שֶׁזֶּה חַיָּיב מִשּׁוּם מְהַלֵּךְ, וְזֶה חַיָּיב מִשּׁוּם מַנִּיחַ. עַל דַּעְתֵּיהּ דְּרַב הוּנָא – דְּלָא כְּבֶן עַזַּאי. עַל דַּעְתֵּיהּ דְּרַב יְהוּדָה – דְּלָא כְּבֶן עַזַּאי וּדְלָא כְּרַבָּנָן. אָמַר רַבִּי חִינְנָא: מַנּוֹ אָמַר לוֹ? חֲכָמִים שֶׁהֵן כְּשִׁיטַת בֶּן עַזַּאי.

רַבִּי יוֹחָנָן בָּעֵי: הָיָה עוֹמֵד בִּרְשׁוּת הָרַבִּים וְזָרַק וְקִידֵּם וּקְלָטָהּ מַהוּ? וְלָאו מַתְנִיתִין הִיא? קְלָטָהּ אַחֵר, קְלָטָהּ כֶּלֶב, אוֹ שֶׁנִּשְׁרְפָה – פָּטוּר. רַבִּי שְׁמוּאֵל בְּשֵׁם רַבִּי זְעֵירָא: בְּחוֹטֵף בֵּן. הָא אִם קָלַט – חַיָּיב. מַה בֵּין נָחָה לְאָרֶץ לְנָחָה לְתוֹךְ יָדוֹ?

[דף ד' ע"א]

תַּמָּן לָמָּה הוּא חַיָּיב? תַּמָּן – הוּא זָרַק וְאַחֵר קִיבֵּל. בְּרֹם הָכָא – הוּא זָרַק הוּא קִיבֵּל. וּתְהֵא פְּשִׁיטָא לֵיהּ שֶׁהוּא פָּטוּר. אִילּוּ זָרַק בְּיָמִין וְהוֹצִיא וְקָלַט בִּשְׂמֹאל, שֶׁמָּא אֵינוֹ חַיָּיב? מִן הָדֵין פִּיו. וּפִיו –לָאו כְּאַחֵר הוּא? וְכָא, שְׂמֹאלוֹ – כְּאַחֵר הוּא!

אָמַר רַבִּי יוּדָן: פְּשִׁיטָא לֵיהּ לְרַבִּי יוֹחָנָן שֶׁזָּרַק בְּיָמִין וְקָלַט בִּשְׂמֹאל – שֶׁהוּא חַיָּיב. וּמַה צְרִיכָה לֵיהּ? בְּזוֹרֵק בְּיָמִין וְקָלַט בְּיָמִין. רַבָּנָן דְּקֵיסָרִין, רַבִּי שַׁמַּי בְּשֵׁם רַבִּי אַחָא: אֲפִילּוּ זָרַק בְּיָמִין וְקָלַט בִּשְׂמֹאל צְרִיכָה לָהּ חַיָּיב. אִין תֵּימַר פִּיו. וּפִיו, בֵּיוָן שֶׁאוֹכְלָהּ – כְּאַחֵר הוּא. בְּרֹם הָכָא – יָדוֹ כְּאַחֵר הוּא.

תּוֹסֶפְתָּא

מַסֶּכֶת שַׁבָּת פֶּרֶק שִׁשָּׁה עָשָׂר

א. אֵין עוֹקְרִין בְּהֵמָה חַיָּה וָעוֹף מֵרְשׁוּת הַיָּחִיד, וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר מֵרְשׁוּת הָרַבִּים. אֲבָל דּוֹחִין בָּהֶן עַד שֶׁיִּכָּנְסוּ כֻּלָּן. כּוֹפִין אֶת הַסַּל בְּפָנֵי הָאֶפְרוֹחִים שֶׁיַּעֲלוּ וְשֶׁיֵּרְדוּ עָלֶיהָ, וְאָסוּר לְטַלְטְלוֹ.

ב. כֵּיצַד מְסַיְּעִין אֶת הַבְּהֵמָה בְּיוֹם-טוֹב? נוֹפְחִין בְּחוֹטְמוֹ, וְנוֹתְנִין דַּד לְתוֹךְ פִּיו, וְאוֹחֵז בְּוָלְד שֶׁלֹּא יִפּוֹל. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: מְרַחֲמִין הָיֵינוּ עַל בְּהֵמָה טְהוֹרָה בְּיוֹם-טוֹב. קוֹשְׁרִין אֶת הַסַּבּוּר. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: נוֹהֲגִין הָיֵינוּ, אַף חוֹתְכִין. טוֹמְנִין אֶת הַשִּׁלְיָא כְּדֵי שֶׁלֹּא יוּצַן הַוָּלָד, כְּגוֹן בְּסֵפֶל שֶׁל שֶׁמֶן וּבִכְסוּת, וּבְקֻפָּה שֶׁל תֶּבֶן, וּמְהַלְקְטִין לְמֵילָה. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אִם לֹא הִלְקִיט - חַיָּב מִיתָה. וְכוֹרֵךְ עָלֶיהָ חוּטֵי צֶמֶר וְחוּטֵי פִּשְׁתָּן, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יִקְשֹׁר. וּמְזַלֵּף עָלֶיהָ אֶת הַחֹמֶץ. וְלֹא עוֹד, אֶלָּא שֶׁאָדָם מְזַלֵּף אֶת הַחֹמֶץ עַל גַּבֵּי מַכָּתוֹ.

ג. כָּל זְמַן שֶׁעוֹסֵק בְּמֵילָה - חוֹזֵר אַף עַל צִיצִין שֶׁאֵין מַעֲכִבִין אֶת הַמֵּילָה, פֵּרֵשׁ, אֵין חוֹזֵר אֶלָּא עַל צִיצִין הַמַּעֲכִבִין בִּלְבַד.

ד. בֵּן שִׁבְעָה - דּוֹחִין עָלָיו אֶת הַשַּׁבָּת. בֵּן שְׁמֹנָה - אֵין דּוֹחִין עָלָיו אֶת הַשַּׁבָּת. סָפֵק בֵּן שִׁבְעָה, סָפֵק בֵּן שְׁמֹנָה - אֵין דּוֹחִין עָלָיו אֶת הַשַּׁבָּת. בֵּן שְׁמֹנָה - הֲרֵי הוּא כְּאֵבֶן, וְאֵין מְטַלְטְלִין אוֹתוֹ. אֲבָל אִמּוֹ שׁוֹחָה עָלָיו וּמְנַקָּתוֹ. אֵין גּוֹדֵר טֻמְאָה מִן הַמֵּת, לֹא בָּאָדָם וְלֹא בִּכְלִים. אֵין מְטַמֵּא לֹא בַּזִּיבָה וְלֹא בְּצָרַעַת, אֵין זוֹקֵק לַיִּבּוּם וְאֵינוֹ פּוֹטֵר מִן הַיִּבּוּם. וְאֵינוֹ מַאֲכִיל בַּתְּרוּמָה, וְאֵין פּוֹסֵל מִתְּרוּמָה, וְאֵינוֹ נוֹחֵל וְאֵינוֹ מַנְחִיל. פֵּרֵשׁ מִמֶּנּוּ אֵבֶר - הֲרֵי הוּא כְּאֵבֶר מִן הַחַי. וּבָשָׂר - הֲרֵי הוּא כְּבָשָׂר מִן הָחַי. זֶה הַכְּלָל: כָּל זְמַן שֶׁהוּא חַי - אֵינוֹ לֹא כְּחַי וְלֹא כְּמֵת. מֵת - הֲרֵי הוּא כְּמֵת לְכָל דָּבָר. וְאֵיזֶהוּ בֶּן שְׁמֹנָה? כָּל שֶׁלֹּא כָּלוּ לוֹ חֳדָשָׁיו. רַבִּי אוֹמֵר: סִימָנָיו נִכָּרִין בּוֹ, צִפָּרְנָיו וְשַׂעֲרוֹ שֶׁלֹּא גָּמְרוּ. וּכְדֶרֶךְ שֶׁבֶּן שְׁמֹנָה בָּאָדָם נֵפֶל, כָּךְ בֶּן שְׁמֹנָה בִּבְהֵמָה גַּסָּה נֵפֶל. וְכֵן אַרְבָּעָה בְּדַקָּה. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: כָּל שֶׁשָּׁהָה שְׁלֹשִׁים יוֹם בָּאָדָם - אֵינוֹ נֵפֶל, שֶׁנֶּאֱמַר (בְּמִדְבַּר יח, טז): ״וּפְדוּיָו מִבֶּן חֹדֶשׁ תִּפְדֶּה״. וְכָל שֶׁשָּׁהָה שְׁמֹנָה יָמִים בִּבְהֵמָה - אֵינוֹ נֵפֶל, שֶׁנֶּאֱמַר (וַיִּקְרָא כב, כז): ״וּמִיּוֹם הַשְּׁמִינִי וָהָלְאָה יֵרָצֶה״ וְגוֹ׳.

ה. נֵסֶת לְרֹאשׁוֹן וָמֵת, לַשֵּׁנִי וָמֵת, לַשְּׁלִישִׁי - לֹא תִנָּשֵׂא; דִּבְרֵי רַבִּי. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: לַשְּׁלִישִׁי תִּנָּשֵׂא, לִרְבִיעִי לֹא תִנָּשֵׂא. הָיְתָה יוֹלֶדֶת זְכָרִים וְהֵן נִמּוֹלִים וּמֵתִים. מָלָה רִאשׁוֹן וָמֵת, שֵׁנִי וָמֵת, שְׁלִישִׁי לֹא תָמוּל; דִּבְרֵי רַבִּי. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: שְׁלִישִׁי תָּמוּל, רְבִיעִי לֹא תָמוּל. מַעֲשֶׂה בְּאַרְבַּע אָחְיוֹת בְּצִפּוֹרִי, שֶׁמָּלָה רִאשׁוֹנָה וָמֵת, שֵׁנִיָּה וָמֵת, שְׁלִישִׁית וָמֵת, וּבָא מַעֲשֶׂה לִפְנֵי רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל, וְאָמַר, רְבִיעִית לֹא תָמוּל. אָמַר רַבִּי נָתָן: כְּשֶׁהָיִיתִי בַּמְּדִינָה שֶׁל קַפּוֹטְקָיָא - הָיְתָה שָׁם אִשָּׁה אַחַת שֶׁהָיְתָה יוֹלֶדֶת זְכָרִים וְהֵן נִמּוֹלִין וּמֵתִים. מָלָה רִאשׁוֹן וָמֵת, שֵׁנִי וָמֵת, שְׁלִישִׁי הֵבִיאָתוֹ לְפָנַי, רְאִיתִיו שֶׁהָיָה יָרוֹק. נִסְתַּכַּלְתִּי בּוֹ וְלֹא מָצָאתִי בּוֹ דַּם בְּרִית. אָמְרוּ לִי: מַה אָנוּ לְמוּלוֹ? אָמַרְתִּי לָהֶם: הַמְתִּינוּ לוֹ עַד שֶׁיִּכָּנֵס בּוֹ דָּם. הַמְתִּינוּ לוֹ וּמָלוּהוּ, וְחָיָה. וְהָיוּ קוֹרִין אוֹתוֹ ׳נָתָן הַבַּבְלִי׳ עַל שְׁמִי.

ו. הַמָּשׁוּךְ - צָרִיךְ שֶׁיִּמּוֹל. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: מָשׁוּךְ לֹא יִמּוֹל מִפְּנֵי שֶׁהוּא מְסַכֵּן. אָמְרוּ לוֹ: הֲרֵבֵּה מָלוּ בִּימֵי בֶן כּוֹזִיבָא, וְהָיוּ לָהֶם בָּנִים וְלֹא מֵתוּ, שֶׁנֶּאֱמַר (בְּרֵאשִׁית יז, יג): ״הָמוֹל יִמּוֹל״ - ׳אֲפִלּוּ מֵאָה פְּעָמִים׳. וְאוֹמֵר (שָׁם יז, יד): ״אֶת בְּרִיתִי הֵפַר״ - ׳לְרַבּוֹת אֶת הַמָּשׁוּךְ׳.

ז. מִי שֶׁנּוֹלַד מָהוּל, וְגֵר שֶׁנִּתְגַּיֵּר מָהוּל, וְתִינוֹק שֶׁעָבַר זְמַנּוֹ, וּשְׁאָר כָּל הַנִּמּוֹלִין - אֵין מָלִין אוֹתָן אֶלָּא בַּיּוֹם. רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: בִּזְמַנּוֹ אֵין מָלִין אוֹתוֹ אֶלָּא בַּיּוֹם. עָבַר זְמַנּוֹ - מָלִין אוֹתוֹ בֵּין בַּיּוֹם בֵּין בַּלַּיְלָה. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: אִם

הַשָּׁלֵם

תּוֹסֶפְתָּא

הָיָה מְסָרְבָל בְּבָשָׂר - רוֹאִין אוֹתוֹ בְּשָׂעָה שֶׁמִּתְקַשֶּׁה, אִם נִרְאֶה עָרֵל - מָלִין אוֹתוֹ, וְאִם לָאו - אֵין מָלִין אוֹתוֹ.

ח. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: מִנַּיִן לְמִילָה שֶׁהִיא בְּמָקוֹם פְּרִי? שֶׁנֶּאֱמַר (וַיִּקְרָא יט, כג): ״וַעֲרַלְתֶּם עָרְלָתוֹ אֶת פִּרְיוֹ״; וְאוֹמֵר (בְּרֵאשִׁית יז, יד): ״וְעָרֵל זָכָר אֲשֶׁר לֹא יִמּוֹל אֶת בְּשַׂר עָרְלָתוֹ״ - ׳מִמָּקוֹם שֶׁהַוָּלָד נִכָּר אִם זָכָר אִם נְקֵבָה, מִשָּׁם מָלִין אוֹתוֹ׳. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר: לֹא נֶחְלְקוּ בֵּית שַׁמַּאי וּבֵית הִלֵּל עַל מִי שֶׁנּוֹלַד מָהוּל - שֶׁצָּרִיךְ לְהַטִּיף מִמֶּנּוּ דַּם בְּרִית, מִפְּנֵי שֶׁהִיא עָרְלָה כְּבוּשָׁה, עַל מַה נֶּחְלְקוּ? עַל גֵּר שֶׁנִּתְגַּיֵּר כְּשֶׁהוּא מָהוּל, שֶׁבֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: צָרִיךְ לְהַטִּיף מִמֶּנּוּ דַּם בְּרִית; וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים: אֵין צָרִיךְ.

ט. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן: לֹא נֶחְלְקוּ רַבִּי אֱלִיעֶזֶר וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, עַל מִי שֶׁהָיָה לוֹ לְמוּל אֶחָד שַׁבָּת וּמָלוֹ בְּשַׁבָּת - שֶׁהוּא חַיָּב, עַל מַה נֶּחְלְקוּ? עַל מִי שֶׁהָיָה לוֹ לְמוּל בְּעֶרֶב שַׁבָּת וּמָלוֹ בְּשַׁבָּת, שֶׁרַבִּי אֱלִיעֶזֶר מְחַיֵּב חַטָּאת וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ פּוֹטֵר. אָמַר לוֹ רַבִּי אֱלִיעֶזֶר: אִי אַתָּה מוֹדֶה בְּמִי שֶׁהָיָה לוֹ לְמוּל אֶחָד שַׁבָּת וּמָלוֹ בְּשַׁבָּת שֶׁהוּא חַיָּב, שֶׁהֶחְלִיף אֶת זְמַנּוֹ? אַף מִי שֶׁהָיָה לוֹ לְמוּל בְּעֶרֶב שַׁבָּת וּמָל בְּשַׁבָּת יְהֵא חַיָּב שֶׁכֵּן הֶחֱלִיף אֶת זְמַנּוֹ! אָמַר לוֹ רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: לֹא! אִם אָמְרָתָ בְּמִי שֶׁהָיָה לוֹ לְמוּל אֶחָד שַׁבָּת וּמָלוֹ בְּשַׁבָּת שֶׁהוּא חַיָּב, שֶׁאֵינוֹ בְּ׳קוּם מוּל׳, תֹּאמַר בְּמִי שֶׁהָיָה לוֹ לְמוּל עֶרֶב שַׁבָּת, וּמָלוֹ בְּשַׁבָּת, יְהֵא חַיָּב, שֶׁכֵּן בְּ׳קוּם מוּל׳?! אָמַר לוֹ רַבִּי אֱלִיעֶזֶר: נוֹתָר יוֹכִיחַ! שֶׁמַּאֲמָשׁ בְּ׳קוּם אֱכוֹל׳, וְאִם אָכְלוֹ לְמָחָר - הֲרֵי זֶה חַיָּב! אָמַר לוֹ רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: לֹא! אִם אָמַרְתִּי בְּנוֹתָר שֶׁכֵּן אֵינוֹ בְּ׳קוּם אֱכוֹל בּוֹ בַּיּוֹם׳, תֹּאמַר בַּמִּילָה, שֶׁכָּל יוֹם בְּ׳קוּם מוּל׳?

י. מְפַקְּחִין עַל סַפֵּק נְפָשׁוֹת בְּשַׁבָּת, וְהַזָּרִיז - הֲרֵי זֶה מְשֻׁבָּח! וְאֵין צָרִיךְ לְטוֹל רְשׁוּת מִבֵּית דִּין. כֵּיצַד? נָפַל לַיָּם וְאֵין יָכוֹל לַעֲלוֹת, טָבְעָה סְפִינָתוֹ בַּיָּם וְאֵינָהּ יְכוֹלָה לַעֲלוֹת - יוֹרְדִין וּמַעֲלִין אוֹתוֹ מִשָּׁם, וְאֵין צָרִיךְ לְטוֹל רְשׁוּת מִבֵּית דִּין. נָפַל לְבוֹר וְאֵין יָכוֹל לַעֲלוֹת - עוֹקְרִין לוֹ חוּלְיָא וְיוֹרְדִין וּמַעֲלִין אוֹתוֹ מִשָּׁם, וְאֵין צָרִיךְ לְטוֹל רְשׁוּת מִבֵּית דִּין. תִּינוֹק שֶׁנִּכְנַס לַבַּיִת וְאֵין יָכוֹל לָצֵאת - שׁוֹבְרִין דַּלְתוֹת הַבַּיִת, וַאֲפִילּוּ הָיוּ שֶׁל אֶבֶן, וּמוֹצִיאִין אוֹתוֹ מִשָּׁם, וְאֵין צָרִיךְ לְטוֹל רְשׁוּת מִבֵּית דִּין. מְכַבִּין וּמַפְסִיקִין לְדַלֶּקֶת בְּשַׁבָּת. וְהַזָּרִיז - הֲרֵי זֶה מְשֻׁבָּח, וְאֵין צָרִיךְ לְטוֹל רְשׁוּת מִבֵּית דִּין.

יא. מִי שֶׁנִּשְׁכּוֹ נָחָשׁ - קוֹרִין לוֹ רוֹפֵא מִמָּקוֹם לְמָקוֹם, וְשׁוֹחֲטִין לוֹ תַּרְנְגֹלֶת, וְגוֹזְזִין לוֹ כַּרְשִׁינִין. אוֹכֶל וְאֵינוֹ צָרִיךְ לְעַשֵּׂר; דִּבְרֵי רַבִּי. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: צָרִיךְ לְעַשֵּׂר.

יב. מְחַמִּין חַמִּין לַחוֹלֶה בַּשַּׁבָּת, בֵּין לְהַשְׁקוֹתוֹ וּבֵין לְרַפְּאוֹתוֹ, וְאֵין אוֹמְרִין: ׳הַמְתִּינוּ לוֹ שֶׁמָּא יִחְיֶה׳, אֶלָּא סָפֵק זוֹ, אֶלָּא סָפֵק שַׁבָּת אַחֶרֶת. וְאֵין אוֹמְרִים שֶׁיֵּעָשׂוּ דְּבָרִים בְּנָכְרִים וּבְקַטָּנִים, אֶלָּא בִּגְדוֹלִים שֶׁבְּיִשְׂרָאֵל. אֵין אוֹמְרִים: ״יֵעָשׂוּ דְּבָרִים הַלָּלוּ עַל פִּי נָשִׁים, עַל פִּי נָכְרִים׳; אֶלָּא מִצְטָרְפִין דַּעַת יִשְׂרָאֵל עִמָּהֶן.

יג. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: מִנַּיִן לְפִקּוּחַ נֶפֶשׁ שֶׁדּוֹחָה שַׁבָּת? שֶׁנֶּאֱמַר (שְׁמוֹת לא, יג): ״אֶת שַׁבְּתֹתַי תִּשְׁמֹרוּ״; יָכוֹל בְּמִילָה וַעֲבוֹדָה וּפִקּוּחַ נֶפֶשׁ? תַּלְמוּד לוֹמַר: ׳אַךְ׳ - חָלָק; פְּעָמִים שֶׁאַתָּה שׁוֹבֵת, פְּעָמִים שֶׁאֵי אַתָּה שׁוֹבֵת. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: מִילָה דּוֹחִין אֶת עָלֶיהָ הַשַּׁבָּת. מִפְּנֵי מָה? מִפְּנֵי שֶׁחַיָּבִין עָלֶיהָ כָּרֵת לְאַחַר זְמַן! וַהֲרֵי דְּבָרִים קַל וָחֹמֶר, וּמַה אִם עַל אֵבֶר אֶחָד מִמֶּנּוּ - דּוֹחֶה אֶת הַשַּׁבָּת, דִּין הוּא שֶׁיִּדְחֶה הַשַּׁבָּת עַל כֻּלּוֹ. אָמְרוּ לוֹ: מִמָּקוֹם שֶׁבָּאתָ, מַה לְהַלָּן וַדַּאי וְלֹא סָפֵק, אַף כָּאן וַדַּאי וְלֹא סָפֵק. אָמַר רַבִּי עֲקִיבָה: וְכִי בְּמַה הֶחֱמִירָה תּוֹרָה, בָּעֲבוֹדָה אוֹ בְּשַׁבָּת? הֶחֱמִירָה בָּעֲבוֹדָה יֶתֶר מִשַּׁבָּת, שֶׁהָעֲבוֹדָה דּוֹחָה אֶת הַשַּׁבָּת וְאֵין שַׁבָּת דּוֹחָה אוֹתָהּ. וַהֲרֵי דְּבָרִים

הַשָּׁלֵם

תּוֹסֶפְתָּא

קַל וָחֹמֶר, וּמַה עֲבוֹדָה שֶׁדּוֹחָה אֶת הַשַּׁבָּת - סְפֵק נְפָשׁוֹת דּוֹחָה אוֹתָהּ, שַׁבָּת שֶׁעֲבוֹדָה דּוֹחָה אוֹתָהּ - אֵינוֹ דִּין שֶׁסְּפֵק נְפָשׁוֹת דּוֹחֶה אוֹתָהּ? הָא לָמַדְתָּ, שֶׁסְּפֵק נְפָשׁוֹת דּוֹחֶה אֶת הַשַּׁבָּת.

יד. רַבִּי אַחָא אָמַר מִשּׁוּם רַבִּי עֲקִיבָא: הֲרֵי הוּא אוֹמֵר (שְׁמוֹת כב, א): "אִם בַּמַּחְתֶּרֶת יִמָּצֵא הַגַּנָּב" וְגוֹ', בַּעַל הַבַּיִת מַהוּ? וַדַּאי אוֹ סָפֵק? תֵּלֵי אוֹמֵר: סָפֵק. אִם הוֹרְגִין נֶפֶשׁ לְהַחַיּוֹת נֶפֶשׁ בְּסָפֵק, דִּין הוּא שֶׁיִּדָּחוּ אֶת הַשַּׁבָּת לְהַחַיּוֹת נֶפֶשׁ בְּסָפֵק, הָא לֹא נִתְּנוּ מִצְוֹת לְיִשְׂרָאֵל אֶלָּא לְחַיּוֹת בָּהֶן, שֶׁנֶּאֱמַר (וַיִּקְרָא יח, ה): "אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה אֹתָם הָאָדָם וָחַי בָּהֶם" - וָחַי בָּהֶן וְלֹא שֶׁיָּמוּת בָּהֶן; אֵין לְךָ דָּבָר עוֹמֵד בִּפְנֵי פִּקּוּחַ נֶפֶשׁ, חוּץ מֵעֲבוֹדָה זָרָה וְגִלּוּי עֲרָיוֹת וּשְׁפִיכוּת דָּמִים. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? שֶׁלֹּא בִּשְׁעַת הַגְּזֵרָה, אֲבָל בִּשְׁעַת הַגְּזֵרָה, אֲפִילּוּ מִצְוָה קַלָּה שֶׁבַּקַּלּוֹת - אָדָם נוֹתֵן נַפְשׁוֹ עָלֶיהָ, שֶׁנֶּאֱמַר (וַיִּקְרָא כב, לב): "וְלֹא תְחַלְּלוּ אֶת שֵׁם קָדְשִׁי וְנִקְדַּשְׁתִּי בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כִּי אֲנִי ה' מְקַדִּשְׁכֶם". וְאוֹמֵר (מִשְׁלֵי טז, ד): "כֹּל פָּעַל ה' לַמַּעֲנֵהוּ".

מַסֶּכֶת שַׁבָּת פֶּרֶק שְׁבִעָה עָשָׂר

א. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: אֵימָתַי אָמְרוּ נוֹתְנִין לַתְּלוּיָה בְּיוֹם-טוֹב? בִּזְמַן שֶׁנָּתַן לְתוֹכָהּ מֵעֶרֶב יוֹם-טוֹב. לֹא נָתַן לְתוֹכָהּ מֵעֶרֶב יוֹם-טוֹב - לֹא יִתֵּן לְתוֹכָהּ בְּיוֹם-טוֹב. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: טוֹרֵף אָדָם חָבִית יֵינָהּ בִּשְׁמָרֶיהָ, וְנוֹתֵן לַתְּלוּיָה בְּיוֹם-טוֹב. מְסַנְּנִין אֶת הַבֵּיצָה בְּסוּדְרִין וּבִכְפִיפָה מִצְרִית. נוֹטֵל בַּכְּבָרָה וְנוֹתֵן לְתוֹךְ הָאֲבוּס. רַבִּי אֶלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵר: מְעָרִין לִכְבָרָה בְּשַׁבָּת.

ב. אֵין שׁוֹרִין אֶת הַחִלְתִּית בַּשַּׁבָּת. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: בְּצוֹנֵן - מָתָר, בְּחַמִּין - אָסוּר. אֵין מְזַלְּחִין אֶת הַבַּיִת בְּכָל מִינֵי זְלָחִין, אֲבָל מְמַלֵּא חָבִית מַיִם, וְשׁוֹפֵךְ וְשׁוֹנֶה, וְאֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ. גּוֹרְפִין מִלְּפָנֵי הַפֶּטֶם וּמְסַלְּקִין לַצְּדָדִין מִפְּנֵי הָרְעִי - דִּבְרֵי רַבִּי דוֹסָא.

הַשָּׁלֵם

וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: כָּאן וְכָאן מְסַלְּקִין לַצְּדָדִין.

ג. הַקֵּשׁ שֶׁיָּשַׁן עָלָיו מֵעֶרֶב שַׁבָּת - מְנַעְנְעוֹ בַּשַּׁבָּת. לֹא יָשַׁן עָלָיו מֵעֶרֶב שַׁבָּת - לֹא יְנַעְנְעוֹ בְּיָדוֹ בַּשַּׁבָּת. מַכְבֵּשׁ שֶׁל בַּעֲלֵי בָּתִּים שֶׁהִתִּירוּ לְהִיוֹת נוֹטֵל הֵימֶנּוּ אֶת הַכֵּלִים - נוֹטֵל אֶת הַמַּקֵּל וְאֶת הַלְּוּחִים וּמַחְזִירָן לַשַּׁדָּה, מִפְּנֵי שֶׁהֵן כֵּלִים. כָּל שֶׁיֵּשׁ בּוֹ דְּבָרִים הַנִּטָּלִין וּדְבָרִים שֶׁאֵין נִטָּלִין - נוֹטְלוֹ וְנוֹטְלִין הֵימֶנּוּ, וּמַחֲזִירוֹ לִמְקוֹמוֹ.

ד. בֵּית הִלֵּל אוֹמְרִים: מַגְבִּיהִין מֵעַל הַשֻּׁלְחָן עֲצָמוֹת וּקְלִפִּין. בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: מְסַלֵּק אֶת הַטַּבְלָא כֻּלָּהּ וּמְנַעֲרָהּ. זְכַרְיָה בֶּן אַבְקִילוֹס לֹא הָיָה נוֹהֵג, לֹא כְּדִבְרֵי בֵית שַׁמַּאי, וְלֹא כְּדִבְרֵי בֵית הִלֵּל, אֶלָּא נוֹטֵל וּמַשְׁלִיךְ לְאַחַר הַמִּטָּה. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: מַעֲנוּתָנוּתוֹ שֶׁל רַבִּי זְכַרְיָה בֶּן אַבְקִילוֹס שָׂרְפָה אֶת הַהֵיכָל.

ה. מְקַנְּחִין בִּזְנַב הַסּוּס, וּבִזְנַב הַפָּרָה, וּבִזְנַב שׁוּעָל, וּבְמַפָּה שֶׁל קוֹצִין, וּבִשְׂעָר שֶׁל שׁוּעָל, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יְקַנֵּחַ בְּיָדוֹ וּבְמַפָּה כְּדֶרֶךְ שֶׁעוֹשֶׂה בַּחוּל.

ו. פְּרוֹת שֶׁנִּתְפַּזְּרוּ - מְלַקֵּט אֶחָד אֶחָד וְאוֹכֵל. נִתְעָרְבוּ לוֹ פֵּרוֹת בִּפֵּרוֹת - בּוֹרֵר וְאוֹכֵל בּוֹרֵר וּמַנִּיחַ עַל הַשֻּׁלְחָן; בּוֹרֵר וּמַשְׁלִיךְ לִפְנֵי בְּהֶמְתּוֹ. בָּדַק אֵלּוּ בִּפְנֵי עַצְמוֹ וְאֵלּוּ בִּפְנֵי עַצְמָן, אוֹ שֶׁלִּקֵּט מִתּוֹכָן עָפָר וּצְרוֹרוֹת - הֲרֵי זֶה חָיָב.

ז. פַּגָּה שֶׁטָּמְנָה בְּתֶבֶן, וְכֵן חֲרָרָה שֶׁטָּמְנָה בְּגֶחָלִים, אִם מְגֻלֶּה מִקְצָתָהּ - נוֹטֵל. וְאִם לָאו - אֵינוֹ נוֹטֵל. אֶלְעָזָר בֶּן תַּדַּאי אוֹמֵר: תּוֹחֲבָן בְּשַׁפּוּד אוֹ בְּסַכִּין וְנוֹטְלָן בְּשַׁבָּת.

ח. אֵין מַטְבִּילִין אֶת הַכֵּלִי עַל גַּבֵּי מֵימָיו לְטַהֲרוֹ בְּיוֹם-טוֹב, וְאֵין מַשִּׁיקִין אֶת הַמַּיִם בִּכְלִי אֶבֶן לְטַהֲרָן בְּשַׁבָּת - דִּבְרֵי רַבִּי. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: מַטְבִּילִין אֶת הַמַּיִם בְּיוֹם-טוֹב, וּמַשִּׁיקִין אֶת הַמַּיִם בִּכְלִי אֶבֶן לְטַהֲרָן, אֲבָל לֹא לְהַטְבִּילָן. כֵּלִים שֶׁנִּטְמְאוּ בְּאַב הַטֻּמְאָה - אֵין מַטְבִּילִין אוֹתָן בְּיוֹם-טוֹב,

תּוֹסֶפְתָּא

וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר בְּשַׁבָּת. אֲבָל מְמַלֵּא הוּא כּוֹס אוֹ דְּלִי אוֹ קְתוֹן לְשִׁתּוֹת, וּמְחַשֵּׁב עֲלֵיהֶן וּמַטְבִּילָן, טוֹבֵל כְּדַרְכּוֹ מִטְמְאָה חֲמוּרָה, וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר מִטְמְאָה קַלָּה.

ט. קוֹרֵעַ אָדָם אֶת הָעוֹר שֶׁעַל פִּי הֶחָבִית שֶׁל יַיִן וְשֶׁל מוּרְיָס, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יִתְכַּוֵּן לַעֲשׂוֹת זְנוּק. אֵין פּוֹתְחִין לְפָסִין סְתוּמוֹת. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל מַתִּיר.

י אֵין סָכִין אֶת הַכֵּלִים בְּשֶׁבִיל לְיַפּוֹתָן. אִם לְנַאוֹתָן לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶן - מֻתָּר. לֹא יִתֵּן אָדָם שֶׁמֶן עַל גַּבֵּי טַבְלָא שֶׁל שַׁיִשׁ לְהִתְעַגֵּל עֲלֶיהָ, לְפִי שֶׁאֵין סָכִין, וְאֵין נוֹפְחִין, וְאֵין מְדִיחִין אֶת הַקַּרְקַע בְּיוֹם-טוֹב, וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר בְּשַׁבָּת.

יא. הָרוֹחֵץ בְּמֵעָרָה וּבְמֵי טְבֶרְיָא, וְנִסְתַּפֵּג אֲפִלּוּ בְּעֶשֶׂר אַלּוּנְטִיאוֹת לֹא יְבִיאֵם בְּיָדוֹ. וְכֵן עֲשָׂרָה בְּנֵי אָדָם בַּמְּדָה הַזֹּאת, וְאִם צָרִיךְ לָהֶם - מַמְתִּין לָהֶם עַד שֶׁיְּנַגֵּב וְנוֹטְלָן וּבָא לוֹ. לֹא יִתֵּן אָדָם שֶׁמֶן עַל גַּבֵּי רֹאשׁוֹ וְיֵלֵךְ לְמֶרְחָץ, אֲבָל סָךְ כָּל גּוּפוֹ וּמְקַנֵּחַ כָּל גּוּפוֹ אֵבֶר אֵבֶר. מוֹלִיךְ אָדָם שֶׁמֶן הַרְבֵּה בְּאַלּוּנְטִיּוֹת הַרְבֵּה לְמֶרְחָץ, וְסָךְ כָּל גּוּפוֹ אֵבֶר אֵבֶר וּמְקַנֵּחַ כָּל גּוּפוֹ אֵבֶר אֵבֶר, וְאֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: טְרַקְלִין שֶׁהִסִּיק מֵעֶרֶב שַׁבָּת מְטַיֵּל בְּיוֹם שַׁבָּת, לֹא הִסִּיקוֹ מֵעֶרֶב שַׁבָּת, לֹא יְטַיֵּל בָּהּ בְּיוֹם הַשַּׁבָּת.

יב. אֵין מְגָרְדִין בְּמִגֶּרֶדֶת בְּיוֹם-טוֹב, וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר בְּשַׁבָּת. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל מַתִּיר. וְכֵן הָיָה רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: שֶׁאִם הָיוּ יָדָיו מְלֻכְלָכוֹת בְּטִיט וּבְצוֹאָה - מְגָרְדָן כְּדֵי שֶׁלֹּא יְטַנֵּף אֶת כֵּלָיו.

יג. הָרוֹחֵץ בְּחַמֵּי טְבֶרְיָא, לֹא יְזַלְּפוּ עָלָיו אֲחֵרִים, אֲבָל מְזַלֵּף הוּא עַל יְדֵי עַצְמוֹ. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר: אַף לֹא יְזַלֵּף הוּא עַל יְדֵי עַצְמוֹ, מִפְּנֵי שֶׁמַּרְבֶּה הֶבֶל וּמְכַבֶּה אֶת הַקַּרְקַע, אֲבָל רוֹחֵץ כְּדַרְכּוֹ וְעוֹלֶה.

יד. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר, בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: אֵין הוֹרְגִין אֶת הַמַּאֲכֶלֶת בְּשַׁבָּת,

הַשָּׁלֵם

וּבֵית הִלֵּל מַתִּירִין. וְכֵן הָיָה רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר, בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: אֵין פּוֹסְקִין צְדָקָה לַעֲנִיִּים בְּשַׁבָּת בְּבֵית הַכְּנֶסֶת, אֲפִלּוּ לְהַשִּׁיא יָתוֹם וִיתוֹמָה, וְאֵין מְשַׁדְּכִין בֵּין אִישׁ לְאִשְׁתּוֹ, וְאֵין מִתְפַּלְּלִין עַל הַחוֹלֶה בְּשַׁבָּת; וּבֵית הִלֵּל מַתִּירִין.

טו. הַמַּפָּלָה אֶת כֵּלָיו - הֲרֵי זֶה מוֹלֵל וְזוֹרֵק, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יַהֲרֹג. אַבָּא שָׁאוּל אוֹמֵר: נוֹטֵל וְזוֹרֵק וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יִמְלוֹל. לֹא יַפִּלֶה אָדָם אֶת כֵּלָיו בִּרְשׁוּת הָרַבִּים מִפְּנֵי הַכָּבוֹד. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אַף בַּחוֹל אֵין עוֹשִׂין אַפְקְטוּזִין בִּרְשׁוּת הָרַבִּים מִפְּנֵי הַכָּבוֹד.

טז. לֹא יַשְׁטִיחַ אָדָם אֶת כֵּלָיו בִּרְשׁוּת הָרַבִּים לְנַגְּבָן אֲפִלּוּ מִן הַזֵּעָה. אֵין רָצִים בְּשַׁבָּת כְּדֵי לְהִתְעַמֵּל, אֲבָל מְטַיֵּל כְּדַרְכּוֹ אֲפִלּוּ כָּל הַיּוֹם כֻּלּוֹ, וְאֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ. בְּהֵמָה שֶׁאָכְלָה פֵּרוֹת הַרְבֵּה - מְטַיְּלִין אוֹתָהּ בֶּחָצֵר בִּשְׁבִיל שֶׁלֹּא תָּמוּת.

יז. אֵין מְבַקְּרִין אֶת הַמּוּמִין בְּיוֹם-טוֹב, וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר בְּשַׁבָּת. אִם לִבּוֹ בַּיּוֹם - מְבַקְּרִין אֶת הַמּוּמִין בְּשַׁבָּת, וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר בְּיוֹם-טוֹב.

מַסֶּכֶת שַׁבָּת פֶּרֶק שְׁמוֹנָה עָשָׂר

א. כְּתֹב הַמְהַלֵּךְ תַּחַת הַצּוֹרוֹת וְתַחַת הַדְּיוּקָנָאוֹת - אֵין מִסְתַּכְּלִין בּוֹ. וְלֹא עוֹד, אֶלָּא אַף בַּחוֹל אֵין מִסְתַּכְּלִין בְּדִיוּקָנָאוֹת, מִשּׁוּם שֶׁנֶּאֱמַר (וַיִּקְרָא יט, ד): "אַל תִּפְנוּ אֶל הָאֱלִילִים" וְגוֹ'. רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי אוֹמֵר: אִם רָאִיתָ צַדִּיק שֶׁיָּצָא לַדֶּרֶךְ וְאַתָּה מְבַקֵּשׁ לָצֵאת לְאוֹתָהּ הַדֶּרֶךְ - הַקְּדִים עַל יָדוֹ שְׁלֹשָׁה יָמִים אוֹ אַחַר עַל יָדוֹ שְׁלֹשָׁה יָמִים, כְּדֵי שֶׁתֵּצֵא עִמּוֹ בַּדֶּרֶךְ, מִפְּנֵי שֶׁמַּלְאֲכֵי שָׁלוֹם מְלַוִּין אוֹתוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר (תְּהִלִּים צא, יא): "כִּי מַלְאָכָיו יְצַוֶּה לָךְ" וְגוֹ'. וְאִם רָאִיתָ רָשָׁע שֶׁיָּצָא לַדֶּרֶךְ וְאַתָּה מְבַקֵּשׁ לָצֵאת לְאוֹתָהּ הַדֶּרֶךְ - הַקְּדִים עָלָיו שְׁלֹשָׁה יָמִים אוֹ אַחַר עָלָיו שְׁלֹשָׁה יָמִים, כְּדֵי שֶׁלֹּא תֵּצֵא עִמּוֹ לַדֶּרֶךְ, מִפְּנֵי שֶׁמַּלְאֲכֵי שָׁטָן מְלַוִּין

תּוֹסֶפְתָּא

אוֹתוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר (תְּהִלִּים קט, ו): ״הַפְקֵד עָלָיו רָשָׁע״ וְגוֹ׳.

ב. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר: הַשּׁוֹשְׁבִינִין וְכָל בְּנֵי חֻפָּה מְפִיסִין עַל מָנוֹתֵיהֶן, שֶׁאִם הוֹתִירוּ - מַחֲזִירִין לַשּׁוֹדֶה. מֵפִיס אָדָם אֶת אוֹרְחָיו וְאוֹרְחָיו מְפִיסִין זֶה עִם זֶה, כְּדֵי שֶׁיִּטּוֹל חֶלְקוֹ תְּחִלָּה, לֹא שֶׁיִּטּוֹל שֶׁלּוֹ וְשֶׁל חֲבֵרוֹ. מוֹנֶה אָדָם אֶת אוֹרְחָיו כַּמָּה בְּפָנִים כַּמָּה בַּחוּץ, וְכַמָּה מָנוֹת צָרִיךְ שֶׁיְּתַקֵּן לָהֶם - מִן הַכָּתֵב שֶׁעַל גַּבֵּי הַכֹּתֶל, אֲבָל לֹא מִן הַטַּבְלָא, וְלֹא מִן הַפִּנְקָס, כְּדֶרֶךְ שֶׁהוּא עוֹשֶׂה בַּחוֹל.

ג. מְחַשֵּׁב אָדָם יְצִיאוֹתָיו כַּמָּה הוֹצִיא בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ, וְכַמָּה הוֹצִיא לַפּוֹעֲלִין, וְכַמָּה הוֹצִיא לְאוֹרְחִין, מִן הַכֹּתֶל שֶׁהוּא לְשָׁעְבַּר, אֲבָל לֹא מִן הַכֹּתֶל שֶׁהוּא לֶעָתִיד לָבֹא. מוֹצִיא אָדָם מִמַּה שֶׁיֵּשׁ לוֹ בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ וְנוֹתֵן לִפְנֵי הָאוֹרְחִין, כְּגוֹן אֱגוֹזִים תְּמָרִים וּקְלָיוֹת. רַבִּי אֶלְעָזָר אוֹמֵר: אוֹ חָסֵר אוֹ יָתֵר.

ד. הַמְכָתְבִין שֶׁבַּכְּרָכִים - אֵין קוֹרִין בָּהֶן, אִם הָיָה דָּבָר שֶׁהוּא צָרִיךְ מְדִינָה - מַתָּר. כָּל חֶשְׁבּוֹנוֹת שֶׁהוּא צָרִיךְ לָהֶן, בֵּין שֶׁעָבְרוּ וּבֵין לֶעָתִיד לָבֹא - אֵין מְחַשְּׁבִין אוֹתָן בַּשַּׁבָּת. חֶשְׁבּוֹנוֹת שֶׁאֵין אֶלָּא מַה בְּכָךְ - מְחַשְּׁבִין אוֹתוֹ בַּשַּׁבָּת.

ה. לֹא יִטַּיֵּל אָדָם עַל שְׂפַת שֶׁל מְדִינָה כְּדֵי שֶׁתֶּחֱשַׁךְ וְיִכָּנֵס וְיִרְחוֹץ, וְלֹא עַל הַתְּחוּם כְּדֵי שֶׁתֶּחֱשַׁךְ וְיָבִיא פֵּרוֹת, אֲבָל מַחְשִׁיךְ הוּא לִשְׁמוֹר וּמֵבִיא פֵּרוֹת בְּיָדוֹ וְאֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ.

ו. לֹא יֹאמַר אָדָם לַחֲבֵרוֹ: ׳הַנִּרְאֶה שֶׁתַּעֲמֹד עִמִּי לָעֶרֶב׳? רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן קָרְחָה אוֹמֵר: אוֹמֵר אָדָם לַחֲבֵרוֹ: ׳הַנִּרְאֶה שֶׁתַּעֲמֹד עִמִּי לָעֶרֶב׳? אֵין מַחְשִׁיכִין עַל הַתְּחוּם לְהָבִיא אֶת הַבְּהֵמָה, אִם הָיְתָה חוּץ לַתְּחוּם - קוֹרֵא לָהּ וְהִיא בָּאָה.

ז. מַחְשִׁיכִין עַל הַתְּחוּם לְפַקֵּחַ עַל עִסְקֵי כַּלָּה וְעַל עִסְקֵי מֵת. זֶה הַכְּלָל אָמַר אַבָּא שָׁאוּל: כָּל שֶׁאֲנִי זַכַּאי בַּאֲמִירָתוֹ רַשַּׁאי אֲנִי לְהַחֲשִׁיךְ עָלָיו. וְעַל עִסְקֵי הַמֵּת לְהָבִיא לוֹ

הַשָּׁלֵם

אָרוֹן וְתַכְרִיכִים, וְאוֹמֵר לוֹ: ׳אִם לֹא מָצָאתָ בְּמָקוֹם פְּלוֹנִי - הָבֵא מִמָּקוֹם פְּלוֹנִי׳; ׳אִם לֹא מָצָאתָ בְּמָנֶה - הָבֵא בְּמָאתַיִם׳; רַבִּי יוֹסֵי בֶּן רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יֹאמַר לוֹ סְכוּם מִקָּח.

ח. נָכְרִי שֶׁהֵבִיא חֲלִילִין בְּשַׁבִּיל יִשְׂרָאֵל בְּשַׁבָּת - לֹא יִסְפּוֹד בָּהֶן אוֹתוֹ יִשְׂרָאֵל, אֲבָל יִשְׂרָאֵל אַחֵר - מַתָּר. עָשׂוּ לוֹ אָרוֹן וְחָפְרוּ לוֹ קֶבֶר - לֹא יִקָּבֵר בּוֹ אוֹתוֹ יִשְׂרָאֵל, אֲבָל יִשְׂרָאֵל אַחֵר - מַתָּר.

ט. פֵּרוֹת שֶׁיָּצְאוּ חוּץ לַתְּחוּם וְחָזְרוּ בְּשׁוֹגֵג - יֹאכְלוּ. בְּמֵזִיד - לֹא יֹאכְלוּ. רַבִּי נְחֶמְיָה אוֹמֵר: חָזְרוּ לִמְקוֹמָן - יֹאכְלוּ. לְמָקוֹם אַחֵר - לֹא יֹאכְלוּ. הֶחְזִירָן חֶרֶשׁ שׁוֹטֶה וְקָטָן, בֵּין לִמְקוֹמָן בֵּין לְמָקוֹם אַחֵר - הֲרֵי אֵלּוּ יֹאכְלוּ.

י. כֵּלִים שֶׁשָּׁבְתוּ בָּעִיר, וְכֵן כֵּלִים שֶׁל אַחֵרִים שֶׁשָּׁבְתוּ בְּתוֹךְ הָעִיר - הֲרֵי אֵלּוּ כְּאַנְשֵׁי הָעִיר וְיֵשׁ לָהֶם אַלְפַּיִם אַמָּה לְכָל רוּחַ, מַה שֶּׁהֵבִיא נָכְרִי מִחוּץ לַתְּחוּם - לֹא יְזִיזֵם מִמְּקוֹמָן.

יא. נוֹתְנִין כְּלֵי מִיקָּר[1] וּכְלֵי מַתָּכוֹת עַל גַּבֵּי כַּרְסוֹ שֶׁל מֵת. וּפוֹקְקִין לוֹ אֶת נְקָבָיו, וְעָלָיו אָמַר שְׁלֹמֹה (קֹהֶלֶת יב, ו): ״עַד אֲשֶׁר לֹא יֵרָתֵק״ וְגוֹ׳. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר: הָרוֹצֶה לְאַמֵּץ אֶת עֵינֵי הַמֵּת בְּשַׁבָּת - נוֹפֵחַ יַיִן בְּחוֹטְמוֹ וְנוֹתֵן שֶׁמֶן בִּשְׁנֵי רֵיסֵי עֵינָיו, וְהֵן מִתְאַמְּצִין מֵאֲלֵיהֶן. וְכֵן הָיָה רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר: אֲפִלּוּ קָטָן בֶּן יוֹמוֹ חַי מְחַלְּלִין עָלָיו אֶת הַשַּׁבָּת, וַאֲפִלּוּ דָּוִד מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל מֵת אֵין מְחַלְּלִין עָלָיו אֶת הַשַּׁבָּת, שֶׁכָּל זְמַן שֶׁאָדָם חַי - עוֹסֵק בְּמִצְוֹת, לְפִיכָךְ מְחַלְּלִין עָלָיו אֶת הַשַּׁבָּת, מֵת - בָּטֵל מִן הַמִּצְוֹת, לְפִיכָךְ אֵין מְחַלְּלִין עָלָיו אֶת הַשַּׁבָּת. וְכֵן הָיָה רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר: אֲפִילּוּ קָטָן בֶּן יוֹמוֹ חַי - אֵין מְשַׁמְּרִין אוֹתוֹ, לֹא מִן הַחֲלָדָה וְלֹא מִן הָעַכְבָּרִים, שֶׁהַכֶּלֶב רוֹאֶה אוֹתוֹ וּבוֹרֵחַ.

---

[1] כֵּלִים שֶׁמְּבִיאִים קְרִירוּת, כְּגוֹן כְּלֵי זְכוּכִית.

תּוֹסֶפְתָּא

וַאֲפִילּוּ עוֹג מֶלֶךְ הַבָּשָׁן מֵת מְשַׁמְּרִים אוֹתוֹ מִן הַחַלְדָּה וּמִן עַכְבָּרִים, שֶׁכָּל זְמַן שֶׁאָדָם חַי מוֹרָאוֹ מָטֵל עַל הַבְּרִיּוֹת, שֶׁנֶּאֱמַר (בְּרֵאשִׁית ט, ב): ״וּמוֹרַאֲכֶם וְחִתְּכֶם יִהְיֶה״ וְגוֹ׳. מֵת - בָּטֵל מוֹרָאוֹ מִן הַבְּרִיּוֹת.

יב. מִי שֶׁהֶחְשִׁיךְ בַּדֶּרֶךְ - נוֹתֵן כִּיסוֹ לַנָּכְרִי. וְאִם אֵין עִמּוֹ נָכְרִי - מַנִּיחוֹ עַל הַחֲמוֹר. הִגִּיעַ לֶחָצֵר הַחִיצוֹנָה - נוֹטֵל אֶת הַכֵּלִים הַנִּטָּלִים בַּשַּׁבָּת. וְשֶׁאֵינָם נִטָּלִין, מַתִּיר אֶת הַחֲבָלִים וְהַשַּׂקִּים נוֹפְלִים. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: אִם הָיָה עָלָיו שָׁלִיף[2] מְלֵא - נִכְנַס תַּחְתָּיו וּמְפָרְקוֹ. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בְּנָכְרִי הַמַּכִּירוֹ, אֲבָל בְּנָכְרִי שֶׁאֵין מַכִּירוֹ - מְהַלֵּךְ אַחֲרָיו עַד שֶׁמַּגִּיעַ לְבֵיתוֹ.

יג. אֵיזוֹ הַמְרָאָה? כָּל שֶׁמַּרְבִּיצוֹ וְעוֹקֵם אֶת צַוָּארוֹ וְנוֹתֵן מַיִם וְכַרְשִׁינִין כְּאֶחָד. אֵיזֶהוּ הוּא הַלָּעָטָה? כָּל שֶׁמַּאֲכִילָהּ מְעָמָּד, וְנוֹתֵן מַיִם בְּפָנֶיהָ עַצְמָן וְכַרְשִׁינִין בְּפָנֶיהָ עַצְמָן. מְהַלְּקְטִין אֲוָזִין וְתַרְנְגוֹלִין וְיוֹנֵי הַרְדְּסִיאוֹת, נוֹתְנִין לִפְנֵיהֶן מַיִם, וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר שֶׁמְּהַלְּקְטִין. אֵין מְהַלְּקְטִין לְיוֹנֵי שׁוֹבָךְ וּלְיוֹנֵי עֲלִיָּה. וְלַצִּפָּרִין שֶׁקִּנְּנוּ בַּטְּפִיחַ וּבַבֵּימָה. וְאֵין נוֹתְנִין לִפְנֵיהֶן מַיִם. וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר שֶׁאֵין מְהַלְּקְטִין.

יד. נִדְרֵי שַׁבָּת - מְפִירִין אוֹתָן בְּשַׁבָּת. מִפְּנֵי מָה אָמְרוּ נִדְרֵי שַׁבָּת מְפִירִין אוֹתָן בְּשַׁבָּת? שֶׁאִם חָשְׁכָה וְלֹא הֵפֵר - אֵינוֹ יָכוֹל לְהָפֵר.

טו. הַמְשַׁמֵּר זְרָעִים מִפְּנֵי עוֹפוֹת, וּמְקֻשָּׁאוֹת מִפְּנֵי חַיּוֹת - מְשַׁמֵּר כְּדַרְכּוֹ בְּשַׁבָּת, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יְסַפֵּק, וְלֹא יְרַקֵּד, וְלֹא יַטְפִּיחַ, כְּדֶרֶךְ שֶׁעוֹשֶׂה בְּחוֹל.

טז. הַשּׂוֹכֵר אֶת הַפּוֹעֵל לִשְׁמוֹר לוֹ אֶת הַפָּרָה וְלִשְׁמוֹר לוֹ אֶת הַתִּינוֹק - לֹא יִתֵּן לוֹ שְׂכָרוֹ שֶׁל שַׁבָּת, לְפִיכָךְ אֵין אַחֲרָיוּתוֹ עָלָיו בְּשַׁבָּת. אִם הָיָה שְׂכִיר שַׁבָּת, שְׂכִיר חֹדֶשׁ, שְׂכִיר שָׁנָה, שְׂכִיר שָׁבוּעַ - נוֹתֵן לוֹ שְׂכָרוֹ שֶׁל שַׁבָּת, לְפִיכָךְ אַחֲרָיוּתוֹ עָלָיו בְּשַׁבָּת. לֹא יֹאמַר לוֹ: ׳תֵּן לִי שְׂכָרִי שֶׁל שַׁבָּת׳, אֶלָּא אוֹמֵר לוֹ: ׳תֵּן לִי שְׂכָרִי שֶׁל עֲשָׂרָה יָמִים׳.

יז. לֹא עוֹלִין בָּאִילָן, וְלֹא רוֹכְבִין עַל גַּבֵּי בְהֵמָה, וְלֹא שָׁטִין עַל פְּנֵי הַמַּיִם, וְלֹא מְסַפְּקִין, וְלֹא מְטַפְּחִין, וְלֹא מְרַקְּדִין בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד, וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר בִּרְשׁוּת הָרַבִּים.

מַסֶּכֶת עֵרוּבִין פֶּרֶק רִאשׁוֹן

א. מְבוֹי שֶׁגְּבוֹהַּ מֵעֶשְׂרִים אַמָּה יוֹתֵר מִפְּתִחוֹ שֶׁל הֵיכָל - יְמַעֵט, כֵּיצַד עוֹשֶׂה? מַנִּיחַ קוֹרָה מִשְּׁפַת עֶשְׂרִים וּלְמַטָּה. וְהָרָחָב מֵעֶשֶׂר אַמּוֹת מִפְּתִחוֹ שֶׁל הֵיכָל - הֲרֵי זֶה צָרִיךְ לְמַעֵט. כֵּיצַד מְמַעֲטוֹ? עוֹשֶׂה לוֹ פֶּס וּמְמַעֲטוֹ עַד עֶשְׂרִים אַמָּה. מְבוֹי שֶׁיֵּשׁ לוֹ צוּרַת הַפֶּתַח, אַף עַל פִּי שֶׁרָחָב מֵעֶשֶׂר אַמּוֹת - הֲרֵי זֶה אֵין צָרִיךְ לְמַעֵט.

ב. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: הֶכְשֵׁר מְבוֹי בַּלְּחָיַיִם. מַעֲשֶׂה בְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר שֶׁהָלַךְ אֵצֶל רַבִּי יוֹסֵי בֶּן פְּרִידָה לְאוּבְלִין, וּמָצָא שֶׁיּוֹשֵׁב בְּמְבוֹי שֶׁאֵין לוֹ אֶלָּא לֶחִי אֶחָד. אָמַר לוֹ: בְּנִי! עֲשֵׂה לֶחִי אַחֵר. אָמַר לוֹ: וְכִי לְסוֹתְמוֹ אֲנִי צָרִיךְ? אָמַר לוֹ: יִסָּתֵם, וּמַה רְאָיָה לַשַּׁבָּת בְּכָךְ?

ג. אָמַר רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל: לֹא נֶחְלְקוּ בֵּית שַׁמַּאי וּבֵית הִלֵּל עַל מָבוֹי שֶׁהוּא פָּחוֹת מֵעֶשֶׂר אַמּוֹת, שֶׁאֵינוֹ צָרִיךְ כְּלוּם. עַל מָה נֶחְלְקוּ? עַל רָחָב מֵאַרְבַּע אַמּוֹת וְעֶשֶׂר אַמּוֹת, שֶׁבֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: לֶחִי וְקוֹרָה. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים: לֶחִי אוֹ קוֹרָה. קוֹרָה הַיּוֹצֵאת מִכֹּתֶל זֶה וְאֵינָהּ נוֹגַעַת בְּכֹתֶל זֶה. וְכֵן שְׁתֵּי קוֹרוֹת, אַחַת יוֹצְאָה מִכֹּתֶל זֶה וְאַחַת יוֹצְאָה מִכֹּתֶל זֶה, וְאֵינָן נוֹגְעוֹת זוֹ בְזוֹ, פָּחוֹת מִשְּׁלוֹשָׁה - אֵין צָרִיךְ לְהָבִיא קוֹרָה אַחֶרֶת, שְׁלֹשָׁה - צָרִיךְ לְהָבִיא קוֹרָה אַחֶרֶת. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: פָּחוֹת מֵאַרְבָּעָה אֵין צָרִיךְ לְהָבִיא קוֹרָה אַחֶרֶת. אַרְבָּעָה צָרִיךְ לְהָבִיא קוֹרָה אַחֶרֶת. וְכֵן שְׁתֵּי קוֹרוֹת הַמַּתְאִימוֹת, לֹא בְזוֹ כְּדֵי לְקַבֵּל אָרִיחַ וְלֹא בְזוֹ כְּדֵי לְקַבֵּל אָרִיחַ, אִם מְקֻבָּלוֹת אָרִיחַ לְרָחְבּוֹ טֶפַח - אֵין צָרִיךְ

---

[2] שֵׁק

תּוֹסֶפְתָּא

לְהָבִיא קוֹרָה אַחֶרֶת. וְאִם לָאו - צָרִיךְ לְהָבִיא קוֹרָה אַחֶרֶת, וְאִם לָאו - צָרִיךְ לְהָבִיא קוֹרָה אַחֶרֶת. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: אִם מְקַבְּלוֹת אָרִיחַ לְאָרְכּוֹ שְׁלֹשָׁה - אֵין צָרִיךְ לְהָבִיא קוֹרָה אַחֶרֶת, וְאִם לָאו - צָרִיךְ לְהָבִיא קוֹרָה אַחֶרֶת.

ד. הָיוּ שְׁתֵּי קוֹרוֹת קְטַנּוֹת יוֹצְאוֹת מִן הַכֹּתֶל, מַבְדִּילוֹת זוֹ מִזּוֹ, וּמְקַבְּלוֹת אָרִיחַ לְרָחְבּוֹ טֶפַח; רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: יוֹשֵׁב לְאָרְכּוֹ שְׁלֹשָׁה טְפָחִים.

ה. הָיָה אַחַת לְמַעְלָה וְאַחַת לְמַטָּה; רַבִּי יוֹסֵי בֶּן רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: רוֹאִין אֶת הָעֶלְיוֹנָה כְּאִלּוּ הִיא לְמַטָּה, וְאֶת הַתַּחְתּוֹנָה כְּאִלּוּ הִיא לְמַעְלָה, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא תְּהֵא הָעֶלְיוֹנָה לְמַעְלָה מֵעֶשְׂרִים אַמָּה, וְהַתַּחְתּוֹנָה לְמַטָּה מֵעֶשָׂרָה טְפָחִים.

ו. הָיְתָה זוֹ יוֹצֵאת מִכֹּתֶל זֶה, וְזוֹ יוֹצְאָה מִכֹּתֶל זֶה, אוֹ שֶׁהָיְתָה יוֹצֵאת מִכֹּתֶל זֶה וְאֵין מַגַּעַת בְּכֹתֶל אַחֵר, אוֹ שֶׁהָיְתָה רְחָבָה מֵרֹאשָׁהּ אֶחָד וּקְצָרָה מֵרֹאשָׁהּ אֶחָד, אִם יֵשׁ שָׁם שְׁלֹשָׁה טְפָחִים - הֲרֵי זֶה צָרִיךְ לְמַעֵט. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: אַרְבָּעָה. הָיְתָה יוֹצְאָה מִכֹּתֶל זֶה וּמַגַּעַת בְּכֹתֶל אַחֵר, אִם גְּבוֹהָה הֵימֶנּוּ שְׁלֹשָׁה טְפָחִים - הֲרֵי זֶה צָרִיךְ לְמַעֵט. עָשׂוּיָה מִדְּרוֹן וּמְקַבֶּלֶת אָרִיחַ בְּנוּי, אִם יוֹשֵׁב כְּדַרְכּוֹ עָלֶיהָ - אֵין צָרִיךְ לְהַגְבִּיהַּ צַד הַשֵּׁנִי, וְאִם לָאו - צָרִיךְ לְהַגְבִּיהַּ צַד הַשֵּׁנִי.

ז. הָעוֹשֶׂה לְחָיַיִם לְמָבוֹי גְּבוֹהִים מִן הָאָרֶץ שְׁלֹשָׁה טְפָחִים - הֲרֵי זֶה צָרִיךְ לְמַעֵט. מָבוֹי הַמְקֹרֶה מְרוּחַ אַחַת, וְהִדְלָה עָלָיו אֶת הַגֶּפֶן, וְאֶת הַדְּלַעַת, וְאֶת הַקִּסּוֹם, מְרוּחַ אַחַת - אֵין צָרִיךְ כְּלוּם. עָשָׂה לְחָיַיִם לְמָבוֹי גְּבוֹהִין מִן הָאָרֶץ שְׁלֹשָׁה טְפָחִים, אוֹ מְשׂוּכִין מִן הַכֹּתֶל שְׁלֹשָׁה טְפָחִים - הֲרֵי זֶה צָרִיךְ לְמַעֵט. אַבְנֵי בִנְיָן הָיוּ יוֹצְאוֹת מִן הַכֹּתֶל, וּבֵין זוֹ לְזוֹ אַרְבָּעָה טְפָחִים - אֵין צָרִיךְ לֶחִי וְקוֹרָה אוֹתוֹ מָקוֹם. אַבְנֵי גְּדֵר הַיּוֹצְאוֹת מִן הַגָּדֵר

הַשָּׁלֵם

מַבְדִּילוֹת זוֹ מִזּוֹ פָּחוֹת מִשְּׁלֹשָׁה - אֵין צָרִיךְ לֶחִי אַחַר. שְׁלֹשָׁה - צָרִיךְ לֶחִי אַחַר.

ח. כֹּתֶל שֶׁצִּדּוֹ אֶחָד כָּנוּס מֵחֲבֵרוֹ, בֵּין שֶׁנִּרְאֶה מִבַּחוּץ וְשָׁוֶה מִבִּפְנִים, וּבֵין שֶׁנִּרְאֶה מִבִּפְנִים וְשָׁוֶה מִבַּחוּץ - נִדּוֹן מִשּׁוּם לֶחִי. הָיְתָה קֶרֶן זָוִית זוֹ יוֹצְאָה מִכֹּתֶל זֶה, וְקֶרֶן זָוִית יוֹצְאָה מִכֹּתֶל זֶה - נִדּוֹנִית כִּלְחָיַיִם. עָשָׂה לֶחִי לְמָבוֹי - אֵין לוֹ אֶלָּא חֲצִי מָבוֹי.

ט. עוֹשִׁין פַּסִּין לַבּוֹרִיּוֹת, אַרְבָּעָה דְּיוֹמְדִין נִרְאִין כִּשְׁמוֹנָה, הָיְתָה שָׁם אֶבֶן אַחַת מְרֻבַּעַת - רוֹאִין כְּאִלּוּ שֶׁתַּחֲלַק, וְיֵשׁ בָּהּ אַמָּה לְכָאן וְאַמָּה לְכָאן - נִדּוֹן מִשּׁוּם דְּיוֹמָד, וְאִם לָאו - אֵין נִדּוֹן מִשּׁוּם דְּיוֹמָד. רַבִּי יִשְׁמָעֵאל בְּרַבִּי יוֹחָנָן בֶּן בְּרוֹקָה אוֹמֵר: הָיְתָה עֲגֻלָּה, רוֹאִין אוֹתָהּ, שֶׁאִם תְּחֻקַּק, וְיֵשׁ בָּהּ שִׁשָּׁה טְפָחִים מִצַּד זֶה, וְשִׁשָּׁה טְפָחִים מִצַּד זֶה, כִּדְיוֹמְדִין - נִדּוֹנִית כְּפַסִּין.

י. וְכַמָּה יְהֵא בֵּינֵיהֶן? כְּמִלֹּא שְׁתֵּי רְבָקוֹת שֶׁל שְׁלֹשׁ שְׁלֹשׁ בָּקָר. כַּמָּה רֹאשָׁהּ וְרָבָּהּ שֶׁל פָּרָה? שְׁתֵּי אַמּוֹת. עָבְיָהּ שֶׁל פָּרָה - אַמָּה וּשְׁנֵי שְׁלִישֵׁי אַמָּה, שֶׁהֵן כְּעֶשֶׂר אַמּוֹת; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: כְּאַרְבַּע עֶשְׂרֵה אַמָּה. כַּמָּה הֵן מִקְרְבִין? כְּדֵי רֹאשָׁהּ וְרָבָּהּ שֶׁל פָּרָה, וְכַמָּה הֵן מְרַחֲקִין? אֲפִלּוּ כּוֹר אֲפִלּוּ כוֹרִים - מָתָר, וּבִלְבַד שֶׁיְּרִיבֶּה בַּפַּסִּין. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: בֵּית סָאתַיִם - אָסוּר. אָמְרוּ לוֹ לְרַבִּי יְהוּדָה: אִי אַתָּה מוֹדֶה בַּדִּיר, וְסַהַר, וּמְקֻצֶּה, וְחָצֵר, אֲפִלּוּ בֵּית חֲמֶשֶׁת כּוֹרִים וּבֵית עֲשָׂרָה כּוֹרִים שֶׁהוּא מָתָר? אָמַר לָהֶם: זוֹ מְחִיצָה, וְאֵלּוּ פַּסִּין. אַף זוֹ, רָצָה לַעֲשׂוֹת מְחִיצָה גְּבוֹהָה עֲשָׂרָה טְפָחִים - עוֹשֶׂה. וְאִם רָצָה לְרַבּוֹת - יְרַבֶּה. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר: בּוֹר שֶׁהוּא בֵּית סָאתַיִם עַל בֵּית סָאתַיִם - אֵינוֹ מָתָר. וְלֹא אָמְרוּ לְהַרְחִיב, אֶלָּא כְּדֵי רֹאשָׁהּ וְרָבָּהּ שֶׁל פָּרָה בִּלְבַד.

יא. הָיְתָה גְּבוֹהָה מִשָּׁלֹשׁ רוּחוֹתֶיהָ וּנְמוּכָה מֵרוּחַ אַחַת - רוֹאִין אֶת הַנָּמוּךְ כְּאִלּוּ הוּא פָּתוּחַ, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יְהֵא הַנָּמוּךְ יֶתֶר עַל הַגְּבוֹהָה. הָיְתָה נְמוּכָה מִשָּׁלֹשׁ רוּחוֹתֶיהָ

תּוֹסֶפְתָּא

וּגְבוֹהָה מֵרוּחַ אַחַת - אֵין צָרִיךְ לַעֲשׂוֹת מְחִיצָה, אֶלָּא לַגָּבוֹהַּ בִּלְבַד. הָיָה שָׁם אִילָן אוֹ גֶּדֶר אוֹ מְחִיצַת הַקָּנִים - נִדּוֹנִין כְּפַסִּין.

יב. הָיְתָה חָצֵר פְּתוּחָה לְבֵינֵיהֶם, שֶׁרֹאשָׁהּ אֶחָד נִכְנָס לְבֵין הַפַּסִּין, מִתּוֹכָהּ לְבֵין הַפַּסִּין וּמִבֵּין הַפַּסִּין לְתוֹכָהּ - מָתָר לְטַלְטֵל, אֲבָל שְׁתַּיִם - אָסוּר. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בְּזָמַן שֶׁלֹּא עֵרְבוּ, אֲבָל עֵרְבוּ - מָתָר. רַבִּי יְהוּדָה בֶּן בָּבָא אוֹמֵר: אֵין עוֹשִׂין פַּסִּין אֶלָּא לְבֵאֵר הָרַבִּים בִּלְבַד. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר: לַכֹּל עוֹשִׂין פַּסִּין חוּץ מִבּוֹר הַיָּחִיד בִּלְבַד.

מַסֶּכֶת עֵרוּבִין פֶּרֶק שֵׁנִי

א. שַׁיָּרָה שֶׁחָנְתָה בַּבַּקְעָה וְהִקִּיפוּהָ בְּאַכְפִּין, בַּעֲבִיטִין, בִּשְׁלִיפוֹת, וּבַקָּנִין, וּבַקּוֹלְחוֹת, אֲפִלּוּ שְׁלֹשָׁה חֲבָלִים, זֶה לְמַעְלָה מִזֶּה - מְטַלְטְלִין בְּתוֹכָהּ, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יְהֵא בֵּין גֶּמֶל לְגֶמֶל כְּמִלְא גֶּמֶל, וּבֵין עָבִיט לְעָבִיט כְּמִלְא עָבִיט, וּבֵין אִיכּוּף לְאִיכּוּף כְּמִלְא אִיכּוּף. מַקִּיפִין בַּקָּנִים, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יְהֵא בֵּין קָנֶה לַחֲבֵרוֹ שְׁלֹשָׁה טְפָחִים, כְּדֵי שֶׁיִּכָּנֵס הַגְּדִי.

ב. נִמְצָאתָ אַתָּה אוֹמֵר, שָׁלֹשׁ מִדּוֹת בַּמְּחִצּוֹת: כָּל שֶׁהוּא פְּחוֹת מִשְּׁלוֹשָׁה - צָרִיךְ שֶׁלֹּא יְהֵא בֵּין זֶה לָזֶה שְׁלֹשָׁה, כְּדֵי שֶׁלֹּא יְזַדַּקֵּר הַגְּדִי בְּבֵית רֹאשׁ. כָּל שֶׁהוּא שְׁלֹשָׁה, וּמִשְּׁלֹשָׁה וְעַד אַרְבָּעָה - צָרִיךְ שֶׁלֹּא יְהֵא בֵּין זֶה לָזֶה כְּמִלּוֹאוֹ, כְּדֵי שֶׁלֹּא יְהֵא פָּרוּץ כְּעוֹמֵד. וְאִם הָיָה הַפָּרוּץ מְרֻבֶּה עַל הָעוֹמֵד - אַף כְּנֶגֶד הָעוֹמֵד אָסוּר. כָּל שֶׁהוּא אַרְבָּעָה, וּמֵאַרְבָּעָה עַד עֶשֶׂר אַמּוֹת - צָרִיךְ שֶׁלֹּא יְהֵא בֵּין זֶה לָזֶה כְּמִלּוֹאוֹ, שֶׁיְּהֵא פָּרוּץ כְּעוֹמֵד. וְאִם הָיָה פָּרוּץ כְּעוֹמֵד, כְּנֶגֶד הָעוֹמֵד - מָתָר. כְּנֶגֶד הַפָּרוּץ - אָסוּר. וְאִם הָיָה הָעוֹמֵד מְרֻבֶּה עַל הַפָּרוּץ, כְּנֶגֶד הַפָּרוּץ - מָתָר. נִפְרְצָה בְּיוֹתֵר מֵעֶשֶׂר - אָסוּר. הָיָה שָׁם קָנִים דּוֹקְרָנִים וְעָשָׂה לָהֶם פֵּאָה מִלְמַעְלָה, אֲפִלּוּ בְּיוֹתֵר מֵעֶשֶׂר - מָתָר.

ג. שַׁיָּרָה שֶׁשָּׁרְתָה בְּתֵל גָּבוֹהַּ עֲשָׂרָה טְפָחִים, וּבְנָקַע עָמֹק עֲשָׂרָה טְפָחִים, וּבְגִנָּה מֻקֶּפֶת

הַשָּׁלֵם

גָּדֵר גְּבוֹהַּ עֲשָׂרָה טְפָחִים - מְטַלְטְלִין בְּתוֹכָהּ, וּבִלְבַד שֶׁיְּמַלְּאוּ אֶת כֻּלָּהּ, וְלֹא שִׁירוּ בָּהּ בֵּית סָאתַיִם פָּנוּי. אִם אֵין בְּכֻלָּהּ בֵּית סָאתַיִם - מְטַלְטְלִין בְּתוֹכָהּ, אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא יְמַלְּאוּ אֶת כֻּלָּהּ. הָיְתָה גְּבוֹהָה מִשָּׁלֹשׁ רוּחוֹתֶיהָ, וּנְמוּכָה מֵרוּחַ אַחַת - רוֹאִין אֶת הַנָּמוּךְ כְּאִלּוּ הוּא פָּתַח, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יְהֵא נָמוּךְ יוֹתֵר עַל הַגָּבוֹהַּ. הָיְתָה נְמוּכָה מִשָּׁלֹשׁ רוּחוֹתֶיהָ, וְגָבוֹהַּ מֵרוּחַ אַחַת - אֵין צָרִיךְ לַעֲשׂוֹת מְחִיצָה אֶלָּא לַגָּבוֹהַּ בִּלְבַד.

ד. אֶחָד שַׁיָּרָה וְאֶחָד יָחִיד לַחֲבָלִים, וּמַה בֵּין יָחִיד לַשַּׁיָּרָה? יָחִיד - נוֹתְנִים לוֹ בֵּית סָאתַיִם. שְׁנַיִם - נוֹתְנִים לָהֶם בֵּית סָאתַיִם. שְׁלֹשָׁה - נַעֲשׂוּ שַׁיָּרָה; דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה בֶּן רַבִּי יוֹסֵי. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֶחָד יָחִיד וְאֶחָד שַׁיָּרָה - נוֹתְנִין לָהֶם כָּל צָרְכָּן, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יְהֵא בֵּית סָאתַיִם פָּנוּי. אֶחָד שַׁיָּרָה וְאֶחָד מַחֲנָה, מַה בֵּין מַחֲנָה לְשַׁיָּרָה? אֶלָּא אֹהָלִים שֶׁבְּשַׁיָּרָה - חַיָּבִין בְּעֵרוּב. שֶׁבְּמַחֲנָה - פְּטוּרִין מִן הָעֵרוּב. וְשֶׁאֵין לָהֶם אֹהָלִים הֲרֵי הֵן כִּשְׁרוּיִן בֶּחָצֵר. מַחֲנָה הַיּוֹצֵא לְמִלְחֶמֶת הָרְשׁוּת - מָתָרִין בְּגֶזֶל עֵצִים יְבֵשִׁין. רַבִּי יְהוּדָה בֶּן תֵּימָא אוֹמֵר: אַף חוֹנִין בְּכָל מָקוֹם, וּבְמָקוֹם שֶׁנֶּהֱרְגוּ - שָׁם נִקְבָּרִין.

ה. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: הַגְּנָּה וְהַקַּרְפֵּף שֶׁהֵם שִׁבְעִים אַמָּה וְשִׁירַיִם עַל שִׁבְעִים אַמָּה וְשִׁירַיִם, הַמֻּקֶּפֶת גָּדֵר גְּבוֹהַּ עֲשָׂרָה טְפָחִים, וְכֵן אִם הָיְתָה אָרְכָּהּ יֶתֶר עַל רָחְבָּהּ פִּי שְׁנַיִם, אֲפִלּוּ אַמָּה אַחַת - אֵין מְטַלְטְלִין בְּתוֹכָהּ בַּשַּׁבָּת. וְכֵן הָיָה רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: קַרְפֵּף הַסָּמוּךְ לָעִיר, וְיֵשׁ בְּאָרְכּוֹ שִׁבְעִים וְשִׁירַיִם - אֵין מְטַלְטְלִין בְּתוֹכָהּ בַּשַּׁבָּת. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: אֲפִלּוּ עֶשֶׂר קַרְפֵּפוֹת זֶה לִפְנֵים מִזֶּה, וְהָיְתָה אַחַת מֵהֶן בֵּית דִּירָה, אוֹ שֶׁהָיְתָה אַחַת מֵהֶן סָמוּךְ לָעִיר - מְטַלְטְלִין בְּכֻלָּן.

ו. בְּרֶגְנִין שֶׁבִּשְׁדֵה בֵּית סָאתַיִם - מָתָר. יֶתֶר עַל בֵּית סָאתַיִם - אָסוּר. אֲבָל דִּיר וְסַהַר אוֹ מְקֻצָּה אוֹ חָצֵר, אֲפִלּוּ יֶתֶר מִבֵּית סָאתַיִם -

מְתָר. אֶפְלוּ בֵּית עֲשָׂרָה כּוֹרִין - מְתָר. כְּלָל אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר: כָּל אֲוִיר שֶׁתַּשְׁמִישׁוֹ לְבֵית דִּירָה, כְּגוֹן דִּיר, וְסַהַר, וּמַקָּצָה, וְחָצֵר, אֲפִלּוּ בֵּית חֲמֵשֶׁת כּוֹרִין, אֲפִלּוּ בֵּית עֲשָׂרָה כּוֹרִין - מְתָר. וְכָל בֵּית דִּירָה, שֶׁהוּא תַּשְׁמִישׁ לָאֲוִיר, כְּגוֹן בָּרְגָנִין שְׁבִשְׁדוֹת בֵּית סָאתַיִם - מְתָר. יֶתֶר מִבֵּית סָאתַיִם - אָסוּר.

ז. מְעָרְבִין בְּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי בִּירוּשָׁלַיִם, וְלֹא בַּגְּבוּלִין, הַנּוֹדֵר מִן הַכִּכָּר - מְעָרְבִין לוֹ בָּהּ. אֵימָתַי? בִּזְמַן שֶׁאָמַר: 'שְׁבוּעָה שֶׁלֹּא אֶטְעֲמֶנָּהּ'; וְאִם הִקְדִּישָׁהּ - הֲרֵי זֶה אָסוּר, שֶׁאֵין מְעָרְבִין בַּהֶקְדֵּשׁ.

ח. אָמַר רַבִּי מֵאִיר: לֹא נִמְנְעוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִלְּשַׁלֵּחַ עֵירוּבֵיהֶן בְּיַד בְּנֵיהֶם וּבְיַד בְּנוֹתֵיהֶם הַקְּטַנִּים - כְּדֵי לְחַנְּכָן בְּמִצְוֹת. אָמַר לוֹ רַבִּי יְהוּדָה: מִשָּׁם רְאָיָה? בְּאוֹמֵר לַחֲבֵרוֹ: 'קַבֵּל הֵימֶנּוּ', נָתְנוּ לַקּוֹף וְהוֹלִיכוֹ, לַפִּיל וְהוֹלִיכוֹ - אֵין זֶה עֵרוּב. וְאִם אָמַר לְאַחֵר לְקַבֵּל הֵימֶנּוּ - הֲרֵי זֶה עֵרוּב.

ט. נָתְנוּ עַל גַּבֵּי קוֹרָה בִּרְשׁוּת הָרַבִּים שֶׁהִיא גְּבוֹהָה עֲשָׂרָה טְפָחִים - עֵרוּבוֹ עֵרוּב. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אִם הָיָה רָחְבּוֹ אַרְבָּעָה - עֵרוּבוֹ עֵרוּב. וְאִם לָאו - אֵין עֵרוּבוֹ עֵרוּב. נָתְנוּ בְּאֵילָן, לְמַעְלָה מֵעֲשָׂרָה טְפָחִים - אֵין עֵרוּבוֹ עֵרוּב. לְמַטָּה מֵעֲשָׂרָה טְפָחִים - עֵרוּבוֹ עֵרוּב, וְאָסוּר לִטְלוֹ. בְּתוֹךְ שְׁלֹשָׁה - מָתָר לִטְלוֹ. נָתְנוּ בַּכַּלְכָּלָה וּתְלָאָהּ בְּאֵילָן, לְמַעְלָה מֵעֲשָׂרָה טְפָחִים - אֵין עֵרוּבוֹ עֵרוּב. לְמַטָּה מֵעֲשָׂרָה טְפָחִים - עֵרוּבוֹ עֵרוּב, וְאָסוּר לִטְלוֹ; דִּבְרֵי רַבִּי. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: כָּל שֶׁאָסוּר לִטְלוֹ - אֵין עֵרוּבוֹ עֵרוּב, אֶחָד הָעֵרוּב וְאֶחָד כָּל הַכֵּלִים.

י. שְׁרָשֵׁי אִילָן שֶׁגְּבוֹהִין מִן הָאָרֶץ שְׁלֹשָׁה טְפָחִים, אוֹ שֶׁיֵּשׁ חֶלֶל תַּחְתֵּיהֶן שְׁלֹשָׁה טְפָחִים, אַף עַל פִּי שֶׁצִּדּוּ אֶחָד שָׁוֶה לָאָרֶץ - הֲרֵי זֶה יֵשֵׁב עֲלֵיהֶן. וְלֹא יִסְמֹךְ עֲלֵיהֶן, לְפִי שֶׁאֵין עוֹלִין בְּאֵילָן, וְאֵין נִתְלִין בְּאֵילָן, וְאֵין נִשְׁעָנִים בְּאֵילָן. וְלֹא יַעֲלֶה בְּאֵילָן מִבְּעוֹד יוֹם כְּדֵי שֶׁתֶּחֱשַׁךְ, וְיֵשֵׁב שָׁם כָּל אוֹתוֹ הַיּוֹם.

אֶחָד אִילָן וְאֶחָד כָּל בְּהֵמָה. אֲבָל בּוֹר, שִׂיחַ, וּמְעָרָה, וְגֶדֶר - מְטַפֵּס וְעוֹלֶה מְטַפֵּס וְיוֹרֵד, וַאֲפִלּוּ הֵן מֵאָה אַמָּה.

יא. נָתְנוּ בַּמִּגְדָּל וְנָעַל בְּפָנָיו וְאָבַד הַמַּפְתֵּחַ - הֲרֵי זֶה עֵרוּב. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בְּיוֹם-טוֹב, אֲבָל בְּשַׁבָּת - אֵין עֵרוּבוֹ עֵרוּב. נִמְצָא הַמַּפְתֵּחַ, בֵּין בָּעִיר בֵּין בַּשָּׂדֶה - אֵין עֵרוּבוֹ עֵרוּב. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: אִם בָּעִיר אָבַד - עֵרוּבוֹ עֵרוּב. אִם בְּשָׂדֶה אָבַד - אֵין עֵרוּבוֹ עֵרוּב. מוֹדִין חֲכָמִים לְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר בִּבְנֵי חָצֵר וּבְנֵי מִרְפֶּסֶת, שֶׁגָּבוּ אֶת עֵירוּבֵיהֶן וּנְתָנוּהוּ בַּבַּיִת, אַף עַל פִּי שֶׁיָּדוּעַ שֶׁאֵין הַמַּפְתֵּחַ בִּמְקוֹמוֹ - עֵרוּבוֹ עֵרוּב. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: אַבְטוֹלְמוֹס הֵעִיד עַל סְפֵק עֵרוּב שֶׁכָּשֵׁר. אֵיזֶהוּ סְפֵק עֵרוּב שֶׁהוּא כָּשֵׁר? עֵרֶב בְּתְרוּמָה, סְפֵק מִבְּעוֹד יוֹם נִטְמֵאת סְפֵק מְשֻׁחָשֶׁכָה נִטְמֵאת, עֵרֶב בַּפְּרוֹת, סְפֵק מִבְּעוֹד יוֹם נִתְקְנוּ סְפֵק מְשֻׁחָשֶׁכָה נִתְקְנוּ - עֵרוּבוֹ עֵרוּב. אֲבָל עֵרֶב בַּתְּרוּמָה, סְפֵק טְהוֹרָה סְפֵק טְמֵאָה, וְכֵן בַּפֵּרוֹת, סְפֵק נִתְקְנוּ סְפֵק לֹא נִתְקְנוּ - אֵין עֵרוּבוֹ עֵרוּב.

מַסֶּכֶת עֵרוּבִין פֶּרֶק שְׁלִישִׁי

א. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אֵין אָדָם מַתְנֶה עַל שְׁנֵי דְּבָרִים כְּאֶחָד. אֶלָּא אִם בָּא חָכָם לַמִּזְרָח - עֵרוּבוֹ לַמִּזְרָח. וְאִם בָּא חָכָם לַמַּעֲרָב - עֵרוּבוֹ לַמַּעֲרָב. אֲבָל בָּא לְכָאן וּלְכָאן, לֹא בָּא לְכָאן וּלְכָאן - הֲרֵינִי כִבְנֵי עִירִי. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אִם הָיָה אֶחָד מֵהֶן רַבּוֹ - יֵלֵךְ אֵצֶל רַבּוֹ. שְׁנֵיהֶם רַבּוֹתָיו - יֵלֵךְ אֵצֶל הָרָגִיל אֵצְלוֹ. אִם הָיָה רָגִיל אֵצֶל שְׁנֵיהֶם - יֵלֵךְ לְאֵיזֶה מֵהֶן שֶׁיִּרְצֶה.

ב. מַתְנֶה אָדָם עַל עֵרוּבוֹ, וְאוֹמֵר: 'עֵרוּבִי לְשַׁבָּת זוֹ וְלֹא לְשַׁבָּת אַחֶרֶת' - 'לְשַׁבָּת אַחֶרֶת וְלֹא לְשַׁבָּת זוֹ' - 'עֵרוּבִי לְשַׁבָּתוֹת וְלֹא לְיָמִים טוֹבִים' - 'לְיָמִים טוֹבִים וְלֹא לְשַׁבָּתוֹת' - 'לְשַׁבָּת וְלֹא לְיוֹם הַכִּפּוּרִים' - 'לְיוֹם הַכִּפּוּרִים וְלֹא לְשַׁבָּת'.

ג. הָאוֹמֵר לַחֲבֵרוֹ: 'עֵרֶב לִי בַּתְּמָרִים', וְעֵרֶב לוֹ בִּגְרוֹגָרוֹת. 'בַּגְּרוֹגָרוֹת' וְעֵרֶב לוֹ

תּוֹסֶפְתָּא

בַּתְּמָרִים. ׳בְּמִגְדָּל׳ וְעֵרֶב לוֹ בְּשׁוֹבָךְ. ׳בְּשׁוֹבָךְ׳ וְעֵרֶב לוֹ בְּמִגְדָּל. ׳בְּבַיִת׳ וְעֵרֶב לוֹ בָּעֲלִיָּה. ׳בָּעֲלִיָּה׳ וְעֵרֶב לוֹ בַּבַּיִת - אֵין עֵרוּבוֹ עֵרוּב. אֲבָל אָמַר לוֹ סְתָם: ׳עֵרַב לִי׳ וְעֵרֵב לוֹ, בֵּין בַּתְּמָרִים, בֵּין בִּגְרוֹגָרוֹת, בֵּין בְּמִגְדָּל, בֵּין בְּשׁוֹבָךְ, בֵּין בַּבַּיִת, בֵּין בָּעֲלִיָּה - עֵרוּבוֹ עֵרוּב.

ד. עֵרְבוּ זֶה לַצָּפוֹן וְזֶה לַדָּרוֹם - זֶה מְהַלֵּךְ לַצָּפוֹן בְּעֵרוּבוֹ שֶׁל זֶה בַּדָּרוֹם, וּבַדָּרוֹם בְּעֵרוּבוֹ שֶׁל זֶה בַּצָּפוֹן. אִם מְצָאוּ אֶת הַתְּחוּם - אַל יָזוּז מִמְּקוֹמוֹ. עֵרַב לַצָּפוֹן וְחָזַר וְעֵרַב לַדָּרוֹם - בִּטֵּל הָאַחֲרוֹן אֶת הָרִאשׁוֹן. טָעָה וְעֵרַב לִשְׁתֵּי רוּחוֹת, כְּמַדֶּמֶה הוּא שֶׁמְּעָרְבִין לִשְׁתֵּי רוּחוֹת, אוֹ שֶׁאָמַר לַעֲבָדָיו: ׳צְאוּ וְעִרְבוּ לִי׳, אֶחָד עֵרַב עָלָיו לַצָּפוֹן וְאֶחָד עֵרַב עָלָיו לַדָּרוֹם - מְהַלֵּךְ בַּצָּפוֹן בְּעֵרוּבוֹ לַדָּרוֹם, וּמְהַלֵּךְ לַדָּרוֹם בְּעֵרוּבוֹ לַצָּפוֹן. וְאִם מְצָאוּ עָלָיו אֶת הַתְּחוּם - לֹא יָזוּז מִמְּקוֹמוֹ.

ה. נָכְרִים שֶׁצָּרוּ עַל עֲיָרוֹת יִשְׂרָאֵל - אֵין יוֹצְאִין עֲלֵיהֶן בִּכְלֵי זַיִן, וְאֵין מְחַלְּלִין עֲלֵיהֶן אֶת הַשַּׁבָּת. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? כְּשֶׁבָּאוּ עַל עִסְקֵי מָמוֹן, אֲבָל אִם בָּאוּ עַל עִסְקֵי נְפָשׁוֹת - יוֹצְאִין עֲלֵיהֶם בִּכְלֵי זַיִן וּמְחַלְּלִין עֲלֵיהֶן אֶת הַשַּׁבָּת. וּבְעִיר הַסְּמוּכָה לַסָּפָר, אֲפִלּוּ לֹא בָּאוּ עַל עִסְקֵי נְפָשׁוֹת, אֶלָּא עַל עִסְקֵי תֶּבֶן וְקַשׁ - יוֹצְאִין עֲלֵיהֶן בִּכְלֵי זַיִן וּמְחַלְּלִין עֲלֵיהֶן אֶת הַשַּׁבָּת. בְּרִאשׁוֹנָה הָיוּ מַנִּיחִין כְּלֵי זַיִן בַּבַּיִת הַסָּמוּךְ לַחוֹמָה. פַּעַם אַחַת, הִכִּירוּ בָּהֶם אוֹיְבִים וְרָדְפוּ אַחֲרֵיהֶם וְנִכְנְסוּ לְטוֹל כְּלֵי זַיִן, וְנִכְנְסוּ אוֹיְבִים אַחֲרֵיהֶם, וְדָחֲקוּ זֶה אֶת זֶה, וְהָרְגוּ זֶה אֶת זֶה יוֹתֵר מִמַּה שֶּׁהָרְגוּ אוֹיְבִים. בְּאוֹתָהּ שָׁעָה הִתְקִינוּ - שֶׁיְּהוּ חוֹזְרִין לִמְקוֹמָם בִּכְלֵי זַיִן.

ו. מַחֲנֵה הַיּוֹצְאִים לְמִלְחֶמֶת הָרְשׁוּת - אֵין צָרִין עַל עֲיָרוֹת שֶׁל נָכְרִים פָּחוֹת מִשְּׁלֹשָׁה יָמִים קֹדֶם לַשַּׁבָּת. וְאִם הִתְחִילוּ - אֵין מַפְסִיקִין וַאֲפִלּוּ בַּשַּׁבָּת. וְכֵן הָיָה שַׁמַּאי הַזָּקֵן הוֹרֵשׁ (דְּבָרִים כ, כ): ״עַד רִדְתָּהּ״ - וַאֲפִלּוּ בְּשַׁבָּת.

ז. עִיר שֶׁהִקִּיפוּהָ נָכְרִים אוֹ נָהָר, וְכֵן סְפִינָה הַמְּטֹרֶפֶת בַּיָּם, וְכֵן יָחִיד שֶׁהָיָה נִרְדָּף מִפְּנֵי הַנָּכְרִים, וּמִפְּנֵי הַלִּסְטִים, וּמִפְּנֵי רוּחַ רָעָה - הֲרֵי אֵלּוּ מְחַלְּלִין אֶת הַשַּׁבָּת, וּמַצִּילִין אֶת עַצְמָן.

ח. הָרוֹעִים, וְהַקַּיָּצִין, וְהַבּוּרְגָנִין, וְשׁוֹמְרֵי פֵּרוֹת, בִּזְמַן שֶׁדַּרְכָּן לָלוּן בָּעִיר, אַף עַל פִּי שֶׁחָשְׁכוּ חוּץ לַתְּחוּם - הֲרֵי אֵלּוּ כְּאַנְשֵׁי הָעִיר, וְיֵשׁ לָהֶם אַלְפַּיִם אַמָּה לְכָל רוּחַ. וּבִזְמַן שֶׁדַּרְכָּן לָלוּן בַּשָּׂדֶה - אֵין לָהֶם אֶלָּא אַלְפַּיִם אַמָּה בִּלְבַד.

ט. מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ שְׁנֵי בָתִּים, וּבֵינֵיהֶם שְׁנֵי תְּחוּמֵי שַׁבָּת, כֵּיוָן שֶׁהֶחֱזִיק בַּדֶּרֶךְ - קָנָה עֵרוּב; דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. יָתֵר עַל כֵּן אָמַר רַבִּי יוֹסֵי בֶּן רַבִּי יְהוּדָה: אֲפִלּוּ מְצָאוֹ חֲבֵרוֹ בַּדֶּרֶךְ, וְאָמַר: ׳לִין בְּפֹה, עַד חֲמָה, עַד צִנָּה הוּא׳, לְמָחָר מַשְׁכִּים וְהוֹלֵךְ. הֶחֱזִירוֹ מִן הָעִיר - הֲרֵי הוּא כְּאַנְשֵׁי הָעִיר.

י. רְשׁוּת שַׁבָּת כָּךְ הִוא: עוֹמֵד אָדָם בִּמְקוֹמוֹ וְאוֹמֵר: ׳שְׁבִיתָתִי בִּמְקוֹמִי׳, שֶׁנֶּאֱמַר (שְׁמוֹת טז): ״שְׁבוּ אִישׁ תַּחְתָּיו״; כַּמָּה תַּחְתָּיו? מְלֹא קוֹמָתוֹ וּפִשּׁוּט יָדָיו, גּוּפוֹ שְׁתֵּי אַמּוֹת, וְאַמָּה כְּדֵי לִפְשֹׁט יָדָיו וְרַגְלָיו; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וְרַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: גּוּפוֹ שָׁלוֹשׁ אַמּוֹת וְאַמָּה כְּדֵי לִטּוֹל חֵפֶץ מִתַּחַת מַרְגְּלוֹתָיו, וּמְנִיחַ יָדָיו תַּחַת מְרַאֲשׁוֹתָיו - זָכָה לוֹ מְקוֹמוֹ לְכָל רוּחַ, מְרֻבָּעוֹת לֹא עֲגֻלּוֹת. רַבִּי חֲנִינָא בֶּן אַנְטִיגְנוֹס אוֹמֵר: עֲגֻלּוֹת וְלֹא מְרֻבָּעוֹת.

יא. הַשּׁוֹבֶת בְּתֵל גָּבוֹהַּ עֲשָׂרָה טְפָחִים, וּבְנָקַע עָמֹק עֲשָׂרָה טְפָחִים, וּבַגִּגָּה מְקֻפֶּת גֶּדֶר גָּבוֹהַּ עֲשָׂרָה טְפָחִים - מְהַלֵּךְ אֶת כֻּלָּהּ וְחוּצָה לָהּ אַלְפַּיִם אַמָּה לְכָל רוּחַ. הַשּׁוֹבֶת בָּעִיר, אֲפִלּוּ גְּדוֹלָה כְּאַנְטוֹכְיָא - מְהַלֵּךְ אֶת כֻּלָּהּ וְחוּצָה לָהּ אַלְפַּיִם אַמָּה לְכָל רוּחַ. עַל גַּבֵּהּ - אֵין לוֹ אֶלָּא אַרְבַּע אַמּוֹת בִּלְבַד.

הַשָּׁלֵם

תּוֹסֶפְתָּא

יב. הַנּוֹתֵן אֶת עֵרוּבוֹ בְּתוֹךְ עִבּוּרָהּ שֶׁל עִיר - לֹא עָשָׂה וְלֹא כְלוּם. נְתָנָהּ חוּץ לְעִבּוּרָהּ שֶׁל עִיר, אֲפִלּוּ אַמָּה אַחַת - מְשׁוּתָּכֵר אוֹתָהּ אַמָּה וּמַפְסִיד אֶת כָּל הָעִיר, מִפְּנֵי שֶׁמִּדַּת הָעִיר עוֹלָה כֻּלָּהּ לְמִדַּת הַתְּחוּם. הָאוֹמֵר: ׳שְׁבִיתָתִי עַל גַּבֵּי אִילָן׳, ׳עַל גַּבֵּי הַגִּנָּה׳ - לֹא יוֹתֵר מִבֵּית סָאתַיִם. פָּחוֹת מֵעֲשָׂרָה טְפָחִים - לֹא יוֹתֵר מֵאַרְבַּע אַמּוֹת. וּבַגֶּנֶק עָמֹק מֵעֲשָׂרָה - וְלֹא יוֹתֵר מִבֵּית סָאתַיִם. פָּחוֹת מֵעֲשָׂרָה טְפָחִים - לֹא יוֹתֵר מֵאַרְבַּע אַמּוֹת. וּבַגִּנָּה, מֻקֶּפֶת גָּדֵר גְּבוֹהָּ עֲשָׂרָה טְפָחִים - וְלֹא יוֹתֵר מִבֵּית סָאתַיִם. פָּחוֹת מֵעֲשָׂרָה טְפָחִים - וְלֹא יוֹתֵר מֵאַרְבַּע אַמּוֹת. וּמוֹדֶד עַד שֶׁמַּגִּיעַ לְאוֹתוֹ מָקוֹם - בָּא לְאוֹתוֹ מָקוֹם - מְהַלֵּךְ אֶת כֻּלָּהּ, וְחוֹצָה לָהּ אַלְפַּיִם אַמָּה. אֵימָתַי? בִּזְמַן שֶׁהָיָה בְּתוֹךְ אַלְפַּיִם אַמָּה שֶׁלּוֹ. לֹא הָיָה בְּתוֹךְ אַלְפַּיִם אַמָּה שֶׁלּוֹ - אֵין לוֹ אֶלָּא אַרְבַּע אַמּוֹת בִּלְבַד.

יג. הָאוֹמֵר: ׳שְׁבִיתָתִי בְּצַד אִילָן, בְּצַד חָרוּב, בְּצַד גִּנָּה׳ - לֹא אָמַר כְּלוּם, עַד שֶׁיְּקַנֶּה לִצְפוֹנוֹ אוֹ לְדָרוֹמוֹ אַרְבַּע אַמּוֹת. נֶעֱקַר הָאִילָן, אוֹ נֶעֱקַר הֶחָרוּב, אוֹ נֶעֱקַר הַגִּנָּה, אִם מַכִּיר אֶת מְקוֹמוֹ - הֲרֵי זֶה מֻתָּר. וְאִם לָאו - הֲרֵי זֶה אָסוּר. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: אִם הָיוּ שְׁנַיִם, אֶחָד מַכִּיר וְאֶחָד שֶׁאֵינוֹ מַכִּיר, שֶׁאֵינוֹ מַכִּיר - מוֹסֵר שְׁבִיתָתוֹ לַמַּכִּיר. זֶה שֶׁמַּכִּיר - אוֹמֵר: ׳תְּהֵא שְׁבִיתָתֵנוּ בִּמְקוֹם פְּלוֹנִי׳.

יד. הָאוֹמֵר: ׳שְׁבִיתָתִי בִּמְקוֹם פְּלוֹנִי, בְּשָׂדֶה פְּלוֹנִי, בְּמָקוֹם שֶׁאָזְכֶּה בּוֹ מִשֶּׁתֶּחְשַׁךְ׳ - לֹא אָמַר כְּלוּם; שֶׁאֵין מְעָרְבִין מִשֶּׁתֶּחְשַׁךְ, זוֹ הִיא שֶׁאָמְרוּ: הֶעָנִי מְעָרֵב בְּרַגְלָיו. אֶחָד עָנִי וְאֶחָד עָשִׁיר מְעָרְבִין בְּפַת, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יֵצֵא חוּץ לַתְּחוּם, וְיֹאמַר: ׳שְׁבִיתָתִי בִּמְקוֹם פְּלוֹנִי׳, שֶׁלֹּא אָמְרוּ ׳מְעָרְבִין בָּרֶגֶל׳ אֶלָּא לְמִי שֶׁבָּא בַּדֶּרֶךְ וְחָשְׁכָה; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אֶחָד עָנִי וְאֶחָד עָשִׁיר מְעָרְבִין בָּרֶגֶל, לֹא יֵצֵא עָשִׁיר חוּץ לַתְּחוּם וְיֹאמַר: ׳שְׁבִיתָתִי בִּמְקוֹמִי׳; וְזֶה הוּא עִקָּרוֹ שֶׁל עֵרוּב.

הַשָּׁלֵם

טו. וְהִתִּירוּ חֲכָמִים לְבַעַל הַבַּיִת לְשַׁלֵּחַ אֶת עֵרוּבוֹ בְּיַד בְּנוֹ, בְּיַד עַבְדּוֹ, בְּיַד שְׁלוּחוֹ - בַּשְּׁבִיל לְהָקֵל עָלָיו. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: מַעֲשֶׂה בְּאַנְשֵׁי בֵּית מָמְלִי וּבְאַנְשֵׁי בֵּית גּוּרְיוֹן בְּאָרוֹמָא, שֶׁהָיוּ מְחַלְּקִין גְּרוֹגָרוֹת וְצִמּוּקִין לָעֲנִיִּים בְּשָׁנֵי בַּצָּרֶת, וּבְאִין עֲנִיֵּי כְּפַר שִׂיחִין וּכְפַר חֲנַנְיָא וּמַחְשִׁיכִין עַל הַתְּחוּם, וּלְמָחָר מַשְׁכִּימִין וּבָאִין.

מַסֶּכֶת עֵרוּבִין פֶּרֶק רְבִיעִי

א. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: יוֹם-טוֹב הַסָּמוּךְ לַשַּׁבָּת, בֵּין מִלְּפָנֶיהָ בֵּין מִלְּאַחֲרֶיהָ - מְעָרֵב אָדָם, יוֹם אֶחָד לַצָּפוֹן וְיוֹם אֶחָד לַדָּרוֹם, יוֹם אֶחָד לַצָּפוֹן וְיוֹם אֶחָד כְּאַנְשֵׁי אוֹתָהּ הָעִיר. מוֹדֶה רַבִּי אֱלִיעֶזֶר, שֶׁאֵין מְעָרְבִין חֲצִי הַיּוֹם לַצָּפוֹן וַחֲצִי הַיּוֹם לַדָּרוֹם, שֶׁאֵין חוֹלְקִין יוֹם אֶחָד. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: כְּשֵׁם שֶׁאֵין חוֹלְקִין יוֹם אֶחָד - כָּךְ אֵין חוֹלְקִין לִשְׁנֵי יָמִים. אָמַר לָהֶם רַבִּי אֱלִיעֶזֶר: אִי אַתֶּם מוֹדִים בְּמְעָרֵב בְּרַגְלָיו בְּיוֹם רִאשׁוֹן, שֶׁצָּרִיךְ לְעָרֵב בְּרַגְלָיו בְּיוֹם שֵׁנִי, נֶאֱכַל עֵרוּבוֹ עַד שֶׁלֹּא חָשְׁכָה - אֵין יוֹצֵא עָלָיו בַּיּוֹם הַשֵּׁנִי?! אָמְרוּ לוֹ: אֲבָל. אָמַר לָהֶם: הַלְּלוּ שְׁנֵי יָמִים הֵן. אָמְרוּ לוֹ: אִי אַתָּה מוֹדֶה שֶׁאֵין מְעָרְבִין מִיּוֹם-טוֹב לַחֲבֵרוֹ? אָמַר לָהֶם: אֲבָל. אָמְרוּ לוֹ: הַלְּלוּ יוֹם אֶחָד הֵם. עֵרֵב בְּרַגְלָיו בְּיוֹם רִאשׁוֹן - מְעָרֵב בְּרַגְלָיו בְּיוֹם שֵׁנִי, נֶאֱכַל עֵרוּבוֹ בְּיוֹם רִאשׁוֹן אֵין יוֹצֵא עָלָיו בְּיוֹם שֵׁנִי; דִּבְרֵי רַבִּי. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: הֲרֵי זֶה חָמָר גַּמָּל. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל וְרַבִּי יִשְׁמָעֵאל בְּנוֹ שֶׁל רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן בְּרוֹקָה אוֹמְרִים: עֵרֵב בְּרַגְלָיו בְּרִאשׁוֹן - אֵין יוֹצְאִין עָלָיו בְּיוֹם שֵׁנִי. נֶאֱכַל עֵרוּבוֹ בְּרִאשׁוֹן - יוֹצְאִין עָלָיו בְּיוֹם שֵׁנִי. מוֹדִים חֲכָמִים לְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר, בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה, כְּשֶׁהָיָה יָרֵא שֶׁמָּא תִּתְעַבֵּר - מְעָרֵב אָדָם שְׁנֵי עֵרוּבִין, וְאוֹמֵר: ׳עֵרוּב בְּרִאשׁוֹן לְמִזְרָח וּבְשֵׁנִי לְמַעֲרָב, בְּרִאשׁוֹן לְמַעֲרָב וּבַשֵּׁנִי לְמִזְרָח, עֵרוּבִי בְּרִאשׁוֹן וּבַשֵּׁנִי כִּבְנֵי עִירִי, עֵרוּבִי בַּשֵּׁנִי וּבְרִאשׁוֹן כִּבְנֵי עִירִי׳. וְרַבִּי יוֹסֵי אוֹסֵר, שֶׁשְּׁתֵּי קְדֻשּׁוֹת הֵן. אָמַר לָהֶם רַבִּי יוֹסֵי: אִי אַתֶּם מוֹדִים, שֶׁאִם בָּאוּ עֵדִים מִן

תּוֹסֶפְתָּא

הַמְנַחָה וּלְמַעְלָה שֶׁנּוֹהֲגִין אוֹתוֹ הַיּוֹם קוֹדֶשׁ וּלְמָחָר קֹדֶשׁ?!

ב. כֵּיצַד, אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: מַתָּנָה אָדָם עַל הַכַּלְכָּלָה בְּיוֹם-טוֹב רִאשׁוֹן וְאוֹכְלָהּ בְּיוֹם-טוֹב שֵׁנִי. הָיוּ לְפָנָיו שְׁתֵּי כַּלְכָּלוֹת שֶׁל טֶבֶל, וְאוֹמֵר: ׳אִם הַיּוֹם חוֹל וּלְמָחָר קֹדֶשׁ - תִּהֵא זֶה תְּרוּמָה עַל זֶה, וְאִם הַיּוֹם קֹדֶשׁ וּלְמָחָר חוֹל - אֵין בִּדְבָרַי כְּלוּם׳, וְקוֹרֵא עָלֶיהָ שֵׁם וְאוֹכְלָהּ, וְכֵן רַבִּי יוֹסֵי אוֹסֵר בִּשְׁנֵי יָמִים טוֹבִים שֶׁל גָּלְיוֹת.

ג. כֵּיצַד מְעַבְּרִין אֶת הָעֳרִים? אֲרֵכָה כְּמוֹת שֶׁהִיא, עֲגוּלָה - עוֹשִׂין לָהּ זָוִית. מְרֻבַּעַת - אֵין עוֹשִׂין לָהּ זָוִית. הָיְתָה רְחָבָה מִצַּד אֶחָד וְקָצָרָה מִצַּד אַחֵר - רוֹאִין אוֹתָהּ כְּאִלּוּ הִיא שָׁוָה. הָיְתָה בַּיִת אֶחָד יוֹצֵא כְּמִין פֻּגּוּם, אוֹ שְׁנֵי בָּתִּים יוֹצְאִין כְּמִין פֻּגּוּמִין - רוֹאִין כְּאִלּוּ חוּט מְתוּחַ עֲלֵיהֶן, וּמוֹדְדִין מִמֶּנּוּ וּלְהַלָּן אַלְפַּיִם אַמָּה. הָיְתָה עֲשׂוּיָה כְּמִין קֶשֶׁת אוֹ כְּמִין גַּם - רוֹאִין אוֹתָהּ כְּאִלּוּ הִיא מְלֵאָה בָּתִּים וַחֲצֵרוֹת, וּמוֹדֵד מִמֶּנּוּ וּלְהַלָּן אַלְפַּיִם אַמָּה.

ד. הָיָה בַּיִת אֶחָד יוֹצֵא הֵימֶנָּה כְּמִין פִּיגָּם לְרוּחַ אֶחָד, רוֹאִין כְּנֶגְדּוֹ כְּאִלּוּ מָלֵא בָּתִּים וַחֲצֵרוֹת - מַרְבִּיעַ כְּנֶגְדּוֹ וּמוֹדֵד הֵימֶנּוּ לְהַלָּן אַלְפַּיִם אַמָּה. הָיוּ שְׁנֵי בָּתִּים יוֹצְאִין הֵימֶנּוּ כְּמִין שְׁנֵי פִּיגָּמִין לִשְׁתֵּי רוּחוֹת, רוֹאִין כְּנֶגְדָּן כְּאִלּוּ הֵן מְלֵאִין בָּתִּים וַחֲצֵרוֹת - מַרְבִּיעַ כְּנֶגְדָּן וּמוֹדֵד מֵהֶן אַלְפַּיִם אַמָּה.

ה. בָּא לְרַבְּעָהּ - מְרַבְּעָהּ בְּרִבּוּעַ עוֹלָם. נוֹתֵן צְפוֹנָהּ לְצִפּוֹן הָעוֹלָם וּדְרוֹמָהּ לְדָרוֹם הָעוֹלָם. וְסִימָנָךְ: עֻגְלָה בַּצָּפוֹן וְעַקְרָב בַּדָּרוֹם. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: אִם אֵינוֹ יָכוֹל לְרַבְּעָהּ בְּרִבּוּעַ שֶׁל עוֹלָם - יְרַבְּעָהּ כְּמִין תְּקוּפָה, כֵּיצַד? חֲמָה יוֹצֵאת בְּיוֹם אָרוֹךְ וְשׁוֹקַעַת בְּיוֹם קָצָר - זֶה פְּנֵי דָרוֹם. תְּקוּפַת נִיסָן וּתְקוּפַת תִּשְׁרֵי, חַמָּה יוֹצְאָה בַּחֲצִי מִזְרָח וְשׁוֹקַעַת בַּחֲצִי מַעֲרָב, שֶׁנֶּאֱמַר (קֹהֶלֶת א, ו): ״הוֹלֵךְ אֶל דָּרוֹם וְסוֹבֵב אֶל צָפוֹן״. ״הוֹלֵךְ אֶל דָּרוֹם״ - בַּיּוֹם, ״וְסוֹבֵב אֶל צָפוֹן״ - בַּלַּיְלָה. ״סוֹבֵב סוֹבֵב הוֹלֵךְ הָרוּחַ״ - אֵלּוּ פְּנֵי הַמִּזְרָח וּפְנֵי הַמַּעֲרָב, פְּעָמִים מְהַלַּכְתָּן וּפְעָמִים מְסַבַּבְתָּן.

ו. אֵלּוּ שֶׁמְּתַעַבְּרִין עִמָּהּ: נָפָשׁ שֶׁיֵּשׁ בָּהּ אַרְבַּע אֲמוֹת עַל אַרְבַּע אֲמוֹת וְהַגֶּשֶׁר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: כְּתָלִים וְזִיזִין מִתְעַבְּרִין עִמָּהּ, הַגֶּשֶׁר וְהַקֶּבֶר שֶׁיֵּשׁ בָּהֶן בֵּית דִּירָה, וּבֵית הַכְּנֶסֶת שֶׁיֵּשׁ בָּהּ בֵּית דִּירָה לַחַזָּן, וּבֵית עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים שֶׁיֵּשׁ בָּהּ בֵּית דִּירָה לְמְשָׁרְתֶיהָ. וְהָאוּרְיוֹת וְהָאוֹצָרוֹת שֶׁבַּשָּׂדוֹת וְיֵשׁ בָּהֶן בֵּית דִּירָה. וְהַבּוּרְגָּנִין שֶׁסְּבִיבָהּ, וְהַבַּיִת שְׁבָיִם - הֲרֵי הֵם מִתְעַבְּרִין עִמָּהּ. וְאִלּוּ שֶׁאֵין מִתְעַבְּרִין עִמָּהּ: נָפָשׁ שֶׁנִּפְרְצָה מִשְּׁתֵּי רוּחוֹתֶיהָ אֵילָךְ וְאֵילָךְ, וְהַגֶּשֶׁר וְהַקֶּבֶר שֶׁאֵין לָהֶם בֵּית דִּירָה, וּבֵית הַכְּנֶסֶת שֶׁאֵין לָהֶם בֵּית דִּירָה לַחַזָּן, וּבֵית עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים שֶׁאֵין לָהּ בֵּית דִּירָה לַמְשָׁרְתִים. וְהָאוּרְיוֹת וְהָאוֹצָרוֹת שֶׁבַּשָּׂדֶה שֶׁאֵין לָהֶם בֵּית דִּירָה. וּבוֹר, וְשִׁיחַ, וּמְעָרָה, וְגֶדֶר, וְשׁוֹבָךְ שֶׁבְּתוֹכָהּ, וְהַבַּיִת שֶׁבַּסְּפִינָה - אֵין אֵלּוּ מִתְעַבְּרִין עִמָּהּ.

ז. כַּמָּה יִהְיוּ מְקֹרָבוֹת לָעִיר וְיִהְיוּ מִתְעַבְּרִין עִמָּהּ? שִׁבְעִים אַמָּה וְשִׁירַיִם עַל שִׁבְעִים אַמָּה וְשִׁירַיִם, שֶׁהֵן מֵאָה וְאַרְבָּעִים וְאֶחָד וּשְׁלִישׁ. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: שִׁירַיִם הוּא דָּבָר מְעַט, וְלֹא נָתְנוּ חֲכָמִים שִׁעוּר. כַּמָּה הֵן שִׁבְעִים אַמָּה וְשִׁירַיִם עַל שִׁבְעִים אַמָּה וְשִׁירַיִם? הֵן בֵּית סָאתַיִם כַּחֲצַר הַמִּשְׁכָּן.

ח. הָיָה מוֹדֵד, וְהִגִּיעַ הַמִּדָּה לַבַּיִת - אֲפִלּוּ בַּיִת לִפְנִים מִן הַבַּיִת, אֲפִלּוּ מִגְדָּל לִפְנִים מִן הַמִּגְדָּל - מַכְנִיסָן לָאֶמְצַע, וּמַרְבִּיעַ כְּנֶגְדָּן, וּמוֹדֵד כְּנֶגְדּוֹ וּלְהַלָּן אַלְפַּיִם אַמָּה. הָיָה מוֹדֵד, וְהִגִּיעַ הַמִּדָּה לַמְּעָרָה -אֵין מַכְנִיס אֶת כָּל הַמְּעָרָה אֶלָּא מִכְּנֶגֶד פִּתְחָהּ שֶׁל מְעָרָה. אַחַת מְעָרָה וְאֶחָד מִגְדָּל. מַה בֵּין מְעָרָה לְמִגְדָּל? גַּג הַמְּעָרָה הֲרֵי הוּא כָּאָרֶץ, וְגַג הַמִּגְדָּל הֲרֵי הוּא כְּעִיר. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בְּמִדַּת הָעִבּוּר, אֲבָל בְּמִדַּת הַהִתְחוּם, אֲפִלּוּ כָּלְתָה מִדָּתוֹ בַּחֲצֵי בֵּיתוֹ - אֵין לוֹ אֶלָּא חֲצִי בֵּיתוֹ. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן:

הַשָּׁלֵם

תּוֹסֶפְתָּא

יָכוֹלְנִי אֲנִי, שֶׁיִּהוּ עוֹלִין מִטְּבֶרְיָא לְצִפּוֹרִי, וּמִצּוֹר לְצִידוֹן, מִפְּנֵי מְעָרוֹת וּמִגְדָּלוֹת שֶׁבֵּינֵיהֶם.

ט. הַמּוֹדֵד, מוֹדֵד חוּץ לְקַרְפִּיפָהּ שֶׁל עִיר, לְכָל עֲיָרוֹת נוֹתֵן קְרֶפֶּף; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: לֹא אָמְרוּ קְרֶפֶּף אֶלָּא בֵּין שְׁתֵּי עֲיָרוֹת. אִם יֵשׁ לְזוֹ שִׁבְעִים אַמָּה וְשִׁירַיִם וּלְזוֹ שִׁבְעִים אַמָּה וְשִׁירַיִם - מַכְנִיסָם לָאֶמְצַע וּמַרְבֵּעַ כְּנֶגְדָּן, וּמוֹדֵד מִמֶּנּוּ וּלְהַלָּן אַלְפַּיִם אַמָּה. הָיוּ שָׁלֹשָׁה מִגְדָּלִים, וְהָאֶמְצָעִי מַבְלָע בֵּינֵיהֶן, אִם אֵין בֵּין שְׁנַיִם הַחִיצוֹנִים מֵאָה וְאַרְבָּעִים וְאֶחָד וּשְׁלִישׁ - מַכְנִיסָן לָאֶמְצַע וּמְרַבֵּעַ כְּנֶגְדָּן, וּמוֹדֵד מִמֶּנּוּ וּלְהַלָּן אַלְפַּיִם אַמָּה. הָיוּ עֲשׂוּיִן שׂוּרוֹת וַאֲחֹרוֹת בֵּינֵיהֶם, אִם אֵין בֵּין שׂוּרָה הַחִיצוֹנָה וּבֵינֵיהֶם מֵאָה וְאַרְבָּעִים וְאֶחָד וּשְׁלִישׁ - מַכְנִיסָן לָאֶמְצַע, וּמְרַבֵּעַ כְּנֶגְדּוֹ, וּמוֹדֵד מִמֶּנּוּ וּלְהַלָּן אַלְפַּיִם אַמָּה.

י. מְרַבֵּעַ אֶת הָעִיר וְעוֹשֶׂה אוֹתָהּ כְּמִין טַבְלָא מְרֻבַּעַת, וְחוֹזֵר וּמְרַבֵּעַ אֶת הַתְּחוּמִין וְעוֹשֶׂה אוֹתָהּ כְּמִין טַבְלָא מְרֻבַּעַת, וּכְשֶׁהוּא מוֹדֵד, לֹא יְמִדּוֹד מֵאֶמְצַע הַקֶּרֶן אֲלָפַיִם אַמָּה, מִפְּנֵי שֶׁהוּא מַפְסִיד אֶת הַזְּוִיּוֹת, אֶלָּא מֵבִיא טַבְלָא מְרֻבַּעַת שֶׁהָיְתָה אַלְפַּיִם אַמָּה עַל אַלְפַּיִם אַמָּה, וּמַנִּיחָהּ בַּקֶּרֶן בַּאֲלַכְסוֹנָהּ, נִמְצָא, הָעִיר מְשֻׁתַּכֶּרֶת אַרְבַּע מֵאוֹת אַמּוֹת לְכָאן וְאַרְבַּע מֵאוֹת אַמּוֹת לְכָאן. נִמְצָא, תְּחוּמִין מְשֻׁתַּכְּרִין אַרְבַּע מֵאוֹת אַמּוֹת לְכָאן וְאַרְבַּע מֵאוֹת אַמּוֹת לְכָאן. נִמְצָא, הָעִיר וְהַתְּחוּמִין מְשֻׁתַּכְּרִין אֶלֶף וּמָאתַיִם אַמָּה לְכָאן וְאֶלֶף וּמָאתַיִם אַמָּה לְכָאן.

יא. כֵּיצַד מְקַדְּרִין בֶּהָרִים? הַתַּחְתּוֹן כְּנֶגֶד לִבּוֹ, וְהָעֶלְיוֹן כְּנֶגֶד פַּרְסוֹתָיו, מַקְדִּיר וְעוֹלֶה, מַקְדִּיר וְיוֹרֵד, רוֹאֶה אֶת הָהָר כְּאִלּוּ בָּקוּעַ לְפָנָיו; דִּבְרֵי רַבִּי. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֵין מְקַדְּרִין בֶּהָרִים. הָיוּ לְפָנָיו הַר וּמִישׁוֹר - מוֹדֵד אֶת הַמִּישׁוֹר וּמַנִּיחַ אֶת הָהָר, וְנִשְׁכָּר הַר וְגַאְיוֹת. מוֹדֵד אֶת הַגַּאְיוֹת וּמַנִּיחַ אֶת הָהָר וְנִשְׁכָּר.

הַשָּׁלֵם

יב. הָיָה מוֹדֵד וְהִגִּיעַ הַמִּדָּה לְגֵיא, אִם יָכוֹל לְהַבְלִיעַ בְּחֶבֶל שֶׁל חֲמִשִּׁים אַמָּה - מַבְלִיעוֹ. וְאִם לָאו - חוֹזֵר לְמָקוֹם שֶׁהוּא יָכוֹל לְהַבְלִיעוֹ. וּמַבְלִיעוֹ וְצוֹפֶה וְחוֹזֵר לְמִדָּתוֹ. אִם הָיָה גֵּיא מְעַקֵּם וְאֵין יָכוֹל לְהַבְלִיעוֹ - מַקְדִּיר וְעוֹלֶה, מַקְדִּיר וְיוֹרֵד, וְצוֹפֶה וְחוֹזֵר לְמִדָּתוֹ. הָיָה מוֹדֵד וְהִגִּיעַ הַמִּדָּה לַכֹּתֶל, אֵין אוֹמְרִים: יִקַּב אֶת הַכֹּתֶל, אֶלָּא אוֹמֵד הַכֹּתֶל, וְצוֹפֶה, וְחוֹזֵר לְמִדָּתוֹ, וּמוֹדֵד. אֶחָד מוֹדֵד בְּחֶבֶל וְאֶחָד צוֹפֶה בְּעֵינָיו, בֵּין בָּהָר, בֵּין בַּיָּם, בֵּין בְּמִישׁוֹר, אֶחָד מִדַּת הָעִבּוּר וְאַחַד מִדַּת הַתְּחוּם, אֶלָּא שֶׁבְּמִדַּת הַתְּחוּם מוֹדֵד בְּחֶבֶל.

יג. אֵין מוֹדְדִין, לֹא בְחוּט, וְלֹא בְקָנֶה, אֶלָּא בְּמִשְׁיָחָה. וְהַמּוֹדֵד - מוֹתֵחַ בְּכָל כֹּחוֹ. מָדַד וְהָלַךְ, וּבָא אֶחָד וְאָמַר: ׳עַד כָּאן תְּחוּם שַׁבָּת׳ - נֶאֱמָן. מַעֲשֶׂה בְּזָקֵן אֶחָד רוֹעֶה שֶׁבָּא לִפְנֵי רַבִּי וְאָמַר לוֹ: ׳זָכוּר הָיִיתִי שֶׁהָיוּ בְּנֵי מִגְדָּל גָּדֵר וַעֲדָרִים יוֹרְדִים לַחֲמָתָהּ, עַד חָצֵר הַחִיצוֹנָה הַסְּמוּכָה לַגֶּשֶׁר׳; וְהִתִּיר רַבִּי שֶׁיְּהֵיוּ בְּנֵי מִגְדָּל יוֹרְדִין לַחֲמָתָהּ עַד חָצֵר הַחִיצוֹנָה סְמוּכָה לַגֶּשֶׁר. וְעוֹד הִתִּיר רַבִּי שֶׁיְּהֵיוּ בְּנֵי גְדֵר יוֹרְדִין לַחֲמָתָהּ, וְאֵין בְּנֵי חֲמָתָהּ יוֹרְדִין לַגְּדֵר.

ירמיהו פרק נ

א הַדָּבָר אֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה אֶל־בָּבֶל אֶל־אֶרֶץ
כַּשְׂדִּים בְּיַד יִרְמְיָהוּ הַנָּבִיא: **ב** הַגִּידוּ בַגּוֹיִם
וְהַשְׁמִיעוּ וְשָׂאוּ־נֵס הַשְׁמִיעוּ אַל־תְּכַחֵדוּ אִמְרוּ
נִלְכְּדָה בָבֶל הֹבִישׁ בֵּל חַת מְרֹדָךְ הׇבִישׁוּ עֲצַבֶּיהָ
חַתּוּ גִלּוּלֶיהָ: **ג** כִּי עָלָהּ עָלֶיהָ גּוֹי מִצָּפוֹן הוּא־יָשִׂית
אֶת־אַרְצָהּ לְשַׁמָּה וְלֹא־יִהְיֶה יוֹשֵׁב בָּהּ מֵאָדָם
וְעַד־בְּהֵמָה נָדוּ הָלָכוּ: **ד** בַּיָּמִים הָהֵמָּה וּבָעֵת
הַהִיא נְאֻם־יְהוָה יָבֹאוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל הֵמָּה וּבְנֵי־
יְהוּדָה יַחְדָּו הָלוֹךְ וּבָכוֹ יֵלֵכוּ וְאֶת־יְהוָה אֱלֹהֵיהֶם
יְבַקֵּשׁוּ: **ה** צִיּוֹן יִשְׁאֲלוּ דֶּרֶךְ הֵנָּה פְנֵיהֶם בָּאוּ וְנִלְווּ
אֶל־יְהוָה בְּרִית עוֹלָם לֹא תִשָּׁכֵחַ: **ו** צֹאן אֹבְדוֹת
הָיָה עַמִּי רֹעֵיהֶם הִתְעוּם הָרִים
שובבים שׁוּבְבוּם מֵהַר אֶל־גִּבְעָה הָלָכוּ שָׁכְחוּ
רִבְצָם: **ז** כָּל־מוֹצְאֵיהֶם אֲכָלוּם וְצָרֵיהֶם אָמְרוּ לֹא
נֶאְשָׁם תַּחַת אֲשֶׁר חָטְאוּ לַיהוָה נְוֵה־צֶדֶק וּמִקְוֵה
אֲבוֹתֵיהֶם יְהוָה: {ס} **ח** נֻדוּ מִתּוֹךְ בָּבֶל וּמֵאֶרֶץ
כַּשְׂדִּים יצאו יָצְאוּ וִהְיוּ כִּפְעֻתּוּדִים לִפְנֵי־צֹאן: **ט** כִּי
הִנֵּה אָנֹכִי מֵעִיר וּמַעֲלֶה עַל־בָּבֶל קְהַל־גּוֹיִם גְּדֹלִים
מֵאֶרֶץ צָפוֹן וְעָרְכוּ לָהּ מִשָּׁם תִּלָּכֵד חִצָּיו כְּגִבּוֹר
מַשְׁכִּיל לֹא יָשׁוּב רֵיקָם: **י** וְהָיְתָה כַשְׂדִּים לְשָׁלֶל
כָּל־שֹׁלְלֶיהָ יִשְׂבָּעוּ נְאֻם־יְהוָה: **יא** כִּי
תשמחי תִשְׂמְחוּ כִּי תעלזי תַעֲלְזוּ שֹׁסֵי נַחֲלָתִי כִּי
תפושי תָפוּשׁוּ כְּעֶגְלָה דָּשָׁה
ותצהלי וְתִצְהֲלוּ כָּאַבִּרִים: **יב** בּוֹשָׁה אִמְּכֶם מְאֹד
חָפְרָה יוֹלַדְתְּכֶם הִנֵּה אַחֲרִית גּוֹיִם מִדְבָּר צִיָּה
וַעֲרָבָה: **יג** מִקֶּצֶף יְהוָה לֹא תֵשֵׁב וְהָיְתָה שְׁמָמָה
כֻּלָּהּ כָּל עֹבֵר עַל־בָּבֶל יִשֹּׁם וְיִשְׁרֹק עַל־כָּל־
מַכּוֹתֶיהָ: **יד** עִרְכוּ עַל־בָּבֶל | סָבִיב כָּל־דֹּרְכֵי
קֶשֶׁת יְדוּ אֵלֶיהָ אַל־תַּחְמְלוּ אֶל־חֵץ כִּי לַיהוָה
חָטָאָה: **טו** הָרִיעוּ עָלֶיהָ סָבִיב נָתְנָה יָדָהּ נָפְלוּ
אשׁוּתֶיהָ נֶהֶרְסוּ חוֹמוֹתֶיהָ כִּי נִקְמַת
יְהוָה הִיא הִנָּקְמוּ בָהּ כַּאֲשֶׁר עָשְׂתָה עֲשׂוּ־
לָהּ: **טז** כִּרְתוּ זוֹרֵעַ מִבָּבֶל וְתֹפֵשׂ מַגָּל בְּעֵת קָצִיר
מִפְּנֵי חֶרֶב הַיּוֹנָה אִישׁ אֶל־עַמּוֹ יִפְנוּ וְאִישׁ לְאַרְצוֹ
יָנֻסוּ: {ס} **יז** שֶׂה פְזוּרָה יִשְׂרָאֵל אֲרָיוֹת הִדִּיחוּ
הָרִאשׁוֹן אָכַלוֹ מֶלֶךְ אַשּׁוּר וְזֶה הָאַחֲרוֹן עִצְּמוֹ
נְבוּכַדְרֶאצַּר מֶלֶךְ בָּבֶל: {פ}
יח לָכֵן כֹּה־אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל הִנְנִי
פֹקֵד אֶל־מֶלֶךְ בָּבֶל וְאֶל־אַרְצוֹ כַּאֲשֶׁר פָּקַדְתִּי אֶל־
מֶלֶךְ אַשּׁוּר: **יט** וְשׁוֹבַבְתִּי אֶת־יִשְׂרָאֵל אֶל־נָוֵהוּ
וְרָעָה הַכַּרְמֶל וְהַבָּשָׁן וּבְהַר אֶפְרַיִם וְהַגִּלְעָד
תִּשְׂבַּע נַפְשׁוֹ: **כ** בַּיָּמִים הָהֵמָּה וּבָעֵת הַהִיא נְאֻם־
יְהוָה יְבֻקַּשׁ אֶת־עֲוֹן יִשְׂרָאֵל וְאֵינֶנּוּ וְאֶת־חַטֹּאת
יְהוּדָה וְלֹא תִמָּצֶאינָה כִּי אֶסְלַח לָאֲשֶׁר אַשְׁאִיר:
{פ}
כא עַל־הָאָרֶץ מְרָתַיִם עֲלֵה עָלֶיהָ וְאֶל־יוֹשְׁבֵי
פְקוֹד חָרֹב וְהַחֲרֵם אַחֲרֵיהֶם נְאֻם־יְהוָה וַעֲשֵׂה
כְּכֹל אֲשֶׁר צִוִּיתִיךָ: {ס} **כב** קוֹל מִלְחָמָה בָּאָרֶץ
וְשֶׁבֶר גָּדוֹל: **כג** אֵיךְ נִגְדַּע וַיִּשָּׁבֵר פַּטִּישׁ כָּל־
הָאָרֶץ אֵיךְ הָיְתָה לְשַׁמָּה בָּבֶל בַּגּוֹיִם: **כד** יָקֹשְׁתִּי
לָךְ וְגַם־נִלְכַּדְתְּ בָּבֶל וְאַתְּ לֹא יָדָעַתְּ נִמְצֵאת וְגַם־
נִתְפַּשְׂתְּ כִּי בַיהוָה הִתְגָּרִית: **כה** פָּתַח יְהוָה אֶת־
אוֹצָרוֹ וַיּוֹצֵא אֶת־כְּלֵי זַעְמוֹ כִּי־מְלָאכָה הִיא לַאדֹנָי
יְהוִה צְבָאוֹת בְּאֶרֶץ כַּשְׂדִּים: **כו** בְּאוּ־לָהּ מִקֵּץ
פִּתְחוּ מַאֲבֻסֶיהָ סָלּוּהָ כְּמוֹ־עֲרֵמִים וְהַחֲרִימוּהָ
אַל־תְּהִי־לָהּ שְׁאֵרִית: **כז** חִרְבוּ כָּל־פָּרֶיהָ יֵרְדוּ
לַטֶּבַח הוֹי עֲלֵיהֶם כִּי־בָא יוֹמָם עֵת פְּקֻדָּתָם:
{ס} **כח** קוֹל נָסִים וּפְלֵטִים מֵאֶרֶץ בָּבֶל לְהַגִּיד
בְּצִיּוֹן אֶת־נִקְמַת יְהוָה אֱלֹהֵינוּ נִקְמַת
הֵיכָלוֹ: **כט** הַשְׁמִיעוּ אֶל־בָּבֶל | רַבִּים כָּל־דֹּרְכֵי
קָשֶׁת חֲנוּ עָלֶיהָ סָבִיב אַל־יְהִי־ לָהּ פְּלֵיטָה
שַׁלְּמוּ־לָהּ כְּפָעֳלָהּ כְּכֹל אֲשֶׁר עָשְׂתָה עֲשׂוּ־לָהּ כִּי

אֶל־יְהוָה זָדָה אֶל־קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל׃ **ל** לָכֵן יִפְּלוּ בָחוּרֶיהָ בִּרְחֹבֹתֶיהָ וְכָל־אַנְשֵׁי מִלְחָמְתָהּ יִדַּמּוּ בַּיּוֹם הַהוּא נְאֻם־יְהוָה׃ {פ}
לא הִנְנִי אֵלַיִךְ זָדוֹן נְאֻם־אֲדֹנָי יְהוִה צְבָאוֹת כִּי בָּא יוֹמֵךְ עֵת פְּקֻדָּתֵךְ׃ **לב** וְכָשַׁל זָדוֹן וְנָפַל וְאֵין לוֹ מֵקִים וְהִצַּתִּי אֵשׁ בְּעָרָיו וְאָכְלָה כָּל־סְבִיבֹתָיו׃ {ס} **לג** כֹּה אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת עֲשׁוּקִים בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל וּבְנֵי־יְהוּדָה יַחְדָּו וְכָל־שֹׁבֵיהֶם הֶחֱזִיקוּ בָּם מֵאֲנוּ שַׁלְּחָם׃ **לד** גֹּאֲלָם | חָזָק יְהוָה צְבָאוֹת שְׁמוֹ רִיב יָרִיב אֶת־רִיבָם לְמַעַן הַרְגִּיעַ אֶת־הָאָרֶץ וְהִרְגִּיז לְיוֹשְׁבֵי בָבֶל׃ **לה** חֶרֶב עַל־כַּשְׂדִּים נְאֻם־יְהוָה וְאֶל־יוֹשְׁבֵי בָבֶל וְאֶל־שָׂרֶיהָ וְאֶל־חֲכָמֶיהָ׃ **לו** חֶרֶב אֶל־הַבַּדִּים וְנֹאָלוּ חֶרֶב אֶל־גִּבּוֹרֶיהָ וְחַתּוּ׃ **לז** חֶרֶב אֶל־סוּסָיו וְאֶל־רִכְבּוֹ וְאֶל־כָּל־הָעֲרֶב אֲשֶׁר בְּתוֹכָהּ וְהָיוּ לְנָשִׁים חֶרֶב אֶל־אוֹצְרֹתֶיהָ וּבֻזָּזוּ׃ **לח** חֹרֶב אֶל־מֵימֶיהָ וְיָבֵשׁוּ כִּי אֶרֶץ פְּסִלִים הִיא וּבֶאֵימִים יִתְהֹלָלוּ׃ **לט** לָכֵן יֵשְׁבוּ צִיִּים אֶת־אִיִּים וְיָשְׁבוּ בָהּ בְּנוֹת יַעֲנָה וְלֹא־תֵשֵׁב עוֹד לָנֶצַח וְלֹא תִשְׁכֹּון עַד־דּוֹר וָדֹר׃ **מ** כְּמַהְפֵּכַת אֱלֹהִים אֶת־סְדֹם וְאֶת־עֲמֹרָה וְאֶת־שְׁכֵנֶיהָ נְאֻם־יְהוָה לֹא־יֵשֵׁב שָׁם אִישׁ וְלֹא־יָגוּר בָּהּ בֶּן־אָדָם׃ **מא** הִנֵּה עַם בָּא מִצָּפוֹן וְגוֹי גָּדוֹל וּמְלָכִים רַבִּים יֵעֹרוּ מִיַּרְכְּתֵי־אָרֶץ׃ **מב** קֶשֶׁת וְכִידֹן יַחֲזִיקוּ אַכְזָרִי הֵמָּה וְלֹא יְרַחֵמוּ קוֹלָם כַּיָּם יֶהֱמֶה וְעַל־סוּסִים יִרְכָּבוּ עָרוּךְ כְּאִישׁ לַמִּלְחָמָה עָלַיִךְ בַּת־בָּבֶל׃ **מג** שָׁמַע מֶלֶךְ־בָּבֶל אֶת־שִׁמְעָם וְרָפוּ יָדָיו צָרָה הֶחֱזִיקַתְהוּ חִיל כַּיּוֹלֵדָה׃ **מד** הִנֵּה כְּאַרְיֵה יַעֲלֶה מִגְּאוֹן הַיַּרְדֵּן אֶל־נְוֵה אֵיתָן כִּי־אַרְגִּיעָה ארוצם אֲרִיצֵם מֶעָלֶיהָ וּמִי בָחוּר אֵלֶיהָ אֶפְקֹד כִּי מִי כָמוֹנִי וּמִי יוֹעִדָנִי וּמִי־זֶה רֹעֶה אֲשֶׁר יַעֲמֹד לְפָנָי׃ **מה** לָכֵן שִׁמְעוּ עֲצַת־יְהוָה אֲשֶׁר יָעַץ אֶל־בָּבֶל וּמַחְשְׁבוֹתָיו אֲשֶׁר חָשַׁב אֶל־אֶרֶץ כַּשְׂדִּים אִם־לֹא יִסְחָבוּם צְעִירֵי הַצֹּאן אִם־לֹא יַשִּׁים עֲלֵיהֶם נָוֶה׃ **מו** מִקּוֹל נִתְפְּשָׂה בָבֶל נִרְעֲשָׁה הָאָרֶץ וּזְעָקָה בַגּוֹיִם נִשְׁמָע׃ {ס}

ירמיהו פרק נא

א כֹּה אָמַר יְהוָה הִנְנִי מֵעִיר עַל־בָּבֶל וְאֶל־יוֹשְׁבֵי לֵב קָמָי רוּחַ מַשְׁחִית׃ **ב** וְשִׁלַּחְתִּי לְבָבֶל | זָרִים וְזֵרוּהָ וְיִבְקְקוּ אֶת־אַרְצָהּ כִּי־הָיוּ עָלֶיהָ מִסָּבִיב בְּיוֹם רָעָה׃ **ג** אֶל־יִדְרָךְ יִדְרַךְ הַדֹּרֵךְ קַשְׁתּוֹ וְאֶל־יִתְעַל בְּסִרְיֹנוֹ וְאַל־תַּחְמְלוּ אֶל־בַּחֻרֶיהָ הַחֲרִימוּ כָּל־צְבָאָהּ׃ **ד** וְנָפְלוּ חֲלָלִים בְּאֶרֶץ כַּשְׂדִּים וּמְדֻקָּרִים בְּחוּצוֹתֶיהָ׃ **ה** כִּי לֹא־אַלְמָן יִשְׂרָאֵל וִיהוּדָה מֵאֱלֹהָיו מֵיְהוָה צְבָאוֹת כִּי אַרְצָם מָלְאָה אָשָׁם מִקְּדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל׃ **ו** נֻסוּ | מִתּוֹךְ בָּבֶל וּמַלְּטוּ אִישׁ נַפְשׁוֹ אַל־תִּדַּמּוּ בַּעֲוֹנָהּ כִּי עֵת נְקָמָה הִיא לַיהוָה גְּמֻל הוּא מְשַׁלֵּם לָהּ׃ **ז** כּוֹס־זָהָב בָּבֶל בְּיַד־יְהוָה מְשַׁכֶּרֶת כָּל־הָאָרֶץ מִיֵּינָהּ שָׁתוּ גוֹיִם עַל־כֵּן יִתְהֹלְלוּ גוֹיִם׃ **ח** פִּתְאֹם נָפְלָה בָבֶל וַתִּשָּׁבֵר הֵילִילוּ עָלֶיהָ קְחוּ צֳרִי לְמַכְאוֹבָהּ אוּלַי תֵּרָפֵא׃ **ט** רִפֵּאנוּ אֶת־בָּבֶל וְלֹא נִרְפָּתָה עִזְבוּהָ וְנֵלֵךְ אִישׁ לְאַרְצוֹ כִּי־נָגַע אֶל־הַשָּׁמַיִם מִשְׁפָּטָהּ וְנִשָּׂא עַד־שְׁחָקִים׃ **י** הוֹצִיא יְהוָה אֶת־צִדְקֹתֵינוּ בֹּאוּ וּנְסַפְּרָה בְצִיּוֹן אֶת־מַעֲשֵׂה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ׃ {ס} **יא** הָבְרוּ הַחִצִּים מִלְאוּ הַשְּׁלָטִים הֵעִיר יְהוָה אֶת־רוּחַ מַלְכֵי מָדַי כִּי־עַל־בָּבֶל מְזִמָּתוֹ לְהַשְׁחִיתָהּ כִּי־נִקְמַת יְהוָה הִיא נִקְמַת הֵיכָלוֹ׃ **יב** אֶל־חוֹמַת בָּבֶל שְׂאוּ־נֵס הַחֲזִיקוּ הַמִּשְׁמָר הָקִימוּ שֹׁמְרִים הָכִינוּ הָאֹרְבִים כִּי גַם־זָמַם יְהוָה גַּם־עָשָׂה אֵת אֲשֶׁר־דִּבֶּר אֶל־יוֹשְׁבֵי בָבֶל׃ **יג** שֹׁכְנָתִי עַל־מַיִם רַבִּים רַבַּת אוֹצָרֹת בָּא קִצֵּךְ אַמַּת בִּצָּעֵךְ׃ **יד** נִשְׁבַּע יְהוָה צְבָאוֹת בְּנַפְשׁוֹ כִּי אִם־מִלֵּאתִיךְ אָדָם כַּיֶּלֶק וְעָנוּ

עָלַיִךְ הֵידֵד: {ס} **טו** עֹשֵׂה אֶרֶץ בְּכֹחוֹ מֵכִין תֵּבֵל
בְּחָכְמָתוֹ וּבִתְבוּנָתוֹ נָטָה שָׁמָיִם: **טז** לְקוֹל תִּתּוֹ
הֲמוֹן מַיִם בַּשָּׁמַיִם וַיַּעַל נְשִׂאִים מִקְצֵה־אֶרֶץ
בְּרָקִים לַמָּטָר עָשָׂה וַיּוֹצֵא רוּחַ
מֵאֹצְרֹתָיו: **יז** נִבְעַר כָּל־אָדָם מִדַּעַת הֹבִישׁ כָּל־
צוֹרֵף מִפֶּסֶל כִּי שֶׁקֶר נִסְכּוֹ וְלֹא־רוּחַ בָּם: **יח** הֶבֶל
הֵמָּה מַעֲשֵׂה תַּעְתֻּעִים בְּעֵת פְּקֻדָּתָם
יֹאבֵדוּ: **יט** לֹא־כְאֵלֶּה חֵלֶק יַעֲקֹוב כִּי־יוֹצֵר הַכֹּל
הוּא וְשֵׁבֶט נַחֲלָתוֹ יְהוָה צְבָאוֹת שְׁמוֹ: {פ}
כ מַפִּץ־אַתָּה לִי כְּלֵי מִלְחָמָה וְנִפַּצְתִּי בְךָ גּוֹיִם
וְהִשְׁחַתִּי בְךָ מַמְלָכוֹת: **כא** וְנִפַּצְתִּי בְךָ סוּס וְרֹכְבוֹ
וְנִפַּצְתִּי בְךָ רֶכֶב וְרֹכְבוֹ: **כב** וְנִפַּצְתִּי בְךָ אִישׁ
וְאִשָּׁה וְנִפַּצְתִּי בְךָ זָקֵן וָנָעַר וְנִפַּצְתִּי בְךָ בָּחוּר
וּבְתוּלָה: **כג** וְנִפַּצְתִּי בְךָ רֹעֶה וְעֶדְרוֹ וְנִפַּצְתִּי בְךָ
אִכָּר וְצִמְדּוֹ וְנִפַּצְתִּי בְךָ פַּחוֹת
וּסְגָנִים: **כד** וְשִׁלַּמְתִּי לְבָבֶל וּלְכָל | יוֹשְׁבֵי כַשְׂדִּים
אֵת כָּל־רָעָתָם אֲשֶׁר־עָשׂוּ בְּצִיּוֹן לְעֵינֵיכֶם נְאֻם
יְהוָה: {ס} **כה** הִנְנִי אֵלֶיךָ הַר הַמַּשְׁחִית נְאֻם־יְהוָה
הַמַּשְׁחִית אֶת־כָּל־הָאָרֶץ וְנָטִיתִי אֶת־יָדִי עָלֶיךָ
וְגִלְגַּלְתִּיךָ מִן־הַסְּלָעִים וּנְתַתִּיךָ לְהַר
שְׂרֵפָה: **כו** וְלֹא־יִקְחוּ מִמְּךָ אֶבֶן לְפִנָּה וְאֶבֶן
לְמוֹסָדוֹת כִּי־שִׁמְמוֹת עוֹלָם תִּהְיֶה נְאֻם־
יְהוָה: **כז** שְׂאוּ־נֵס בָּאָרֶץ תִּקְעוּ שׁוֹפָר בַּגּוֹיִם
קַדְּשׁוּ עָלֶיהָ גּוֹיִם הַשְׁמִיעוּ עָלֶיהָ מַמְלָכוֹת אֲרָרַט
מִנִּי וְאַשְׁכְּנַז פְּקֹדוּ עָלֶיהָ טִפְסָר הַעֲלוּ־סוּס כְּיֶלֶק
סָמָר: **כח** קַדְּשׁוּ עָלֶיהָ גּוֹיִם אֶת־מַלְכֵי מָדַי אֶת־
פַּחוֹתֶיהָ וְאֶת־כָּל־סְגָנֶיהָ וְאֵת כָּל־אֶרֶץ
מֶמְשַׁלְתּוֹ: **כט** וַתִּרְעַשׁ הָאָרֶץ וַתָּחֹל כִּי קָמָה עַל־
בָּבֶל מַחְשְׁבוֹת יְהוָה לָשׂוּם אֶת־אֶרֶץ בָּבֶל לְשַׁמָּה
מֵאֵין יוֹשֵׁב: **ל** חָדְלוּ גִבּוֹרֵי בָבֶל לְהִלָּחֵם יָשְׁבוּ
בַּמְצָדוֹת נָשְׁתָּה גְבוּרָתָם הָיוּ לְנָשִׁים הִצִּיתוּ
מִשְׁכְּנוֹתֶיהָ נִשְׁבְּרוּ בְרִיחֶיהָ: **לא** רָץ לִקְרַאת־רָץ
וְרָגִיל לִקְרַאת מַגִּיד לְהַגִּיד לְמֶלֶךְ בָּבֶל כִּי־
נִלְכְּדָה עִירוֹ מִקָּצֶה: **לב** וְהַמַּעְבָּרוֹת נִתְפָּשׂוּ וְאֶת־
הָאֲגַמִּים שָׂרְפוּ בָאֵשׁ וְאַנְשֵׁי הַמִּלְחָמָה נִבְהָלוּ:
{ס} **לג** כִּי כֹה אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל
בַּת־בָּבֶל כְּגֹרֶן עֵת הִדְרִיכָהּ עוֹד מְעַט וּבָאָה עֵת־
הַקָּצִיר
לָהּ: **לד** אכלנו אֲכָלַנִי הממנו הֲמָמַנִי נְבוּכַדְרֶאצַּ
ר מֶלֶךְ בָּבֶל הציגנו הִצִּיגַנִי כְּלִי רִיק
בלענו בְּלָעַנִי כַּתַּנִּין מִלָּא כְרֵשׂוֹ מֵעֲדָנָי
הדיחנו הֱדִיחָנִי: **לה** חֲמָסִי וּשְׁאֵרִי עַל־בָּבֶל
תֹּאמַר יֹשֶׁבֶת צִיּוֹן וְדָמִי אֶל־יֹשְׁבֵי כַשְׂדִּים תֹּאמַר
יְרוּשָׁלָ‍ִם: {ס} **לו** לָכֵן כֹּה אָמַר יְהוָה הִנְנִי־רָב אֶת־
רִיבֵךְ וְנִקַמְתִּי אֶת־נִקְמָתֵךְ וְהַחֲרַבְתִּי אֶת־יַמָּהּ
וְהֹבַשְׁתִּי אֶת־מְקוֹרָהּ: **לז** וְהָיְתָהּ בָבֶל | לְגַלִּים |
מְעוֹן־תַּנִּים שַׁמָּה וּשְׁרֵקָה מֵאֵין יוֹשֵׁב: **לח** יַחְדָּו
כַּכְּפִרִים יִשְׁאֲגוּ נָעֲרוּ כְּגוֹרֵי אֲרָיוֹת: **לט** בְּחַמָּם
אָשִׁית אֶת־מִשְׁתֵּיהֶם וְהִשְׁכַּרְתִּים לְמַעַן יַעֲלֹזוּ
וְיָשְׁנוּ שְׁנַת־עוֹלָם וְלֹא יָקִיצוּ נְאֻם
יְהוָה: **מ** אוֹרִידֵם כְּכָרִים לִטְבוֹחַ כְּאֵילִים עִם־
עַתּוּדִים: **מא** אֵיךְ נִלְכְּדָה שֵׁשַׁךְ וַתִּתָּפֵשׂ תְּהִלַּת
כָּל־הָאָרֶץ אֵיךְ הָיְתָה לְשַׁמָּה בָּבֶל
בַּגּוֹיִם: **מב** עָלָה עַל־בָּבֶל הַיָּם בַּהֲמוֹן גַּלָּיו
נִכְסָתָה: **מג** הָיוּ עָרֶיהָ לְשַׁמָּה אֶרֶץ צִיָּה וַעֲרָבָה
אֶרֶץ לֹא־יֵשֵׁב בָּהֵן כָּל־אִישׁ וְלֹא־יַעֲבֹר בָּהֶן בֶּן־
אָדָם: **מד** וּפָקַדְתִּי עַל־בֵּל בְּבָבֶל וְהֹצֵאתִי אֶת־
בִּלְעוֹ מִפִּיו וְלֹא־יִנָּהֲרוּ אֵלָיו עוֹד גּוֹיִם גַּם־חוֹמַת
בָּבֶל נָפָלָה: **מה** צְאוּ מִתּוֹכָהּ עַמִּי וּמַלְּטוּ אִישׁ
אֶת־נַפְשׁוֹ מֵחֲרוֹן אַף־יְהוָה: **מו** וּפֶן־יֵרַךְ לְבַבְכֶם
וְתִירְאוּ בַּשְּׁמוּעָה הַנִּשְׁמַעַת בָּאָרֶץ וּבָא בַשָּׁנָה
הַשְּׁמוּעָה וְאַחֲרֵיו בַּשָּׁנָה הַשְּׁמוּעָה וְחָמָס בָּאָרֶץ
וּמֹשֵׁל עַל־מֹשֵׁל: **מז** לָכֵן הִנֵּה יָמִים בָּאִים וּפָקַדְתִּי
עַל־פְּסִילֵי בָבֶל וְכָל־אַרְצָהּ תֵּבוֹשׁ וְכָל־חֲלָלֶיהָ

יִפְלוּ בְתוֹכָהּ: **מח** וְרִנְּנוּ עַל־בָּבֶל שָׁמַיִם וָאָרֶץ וְכֹל
אֲשֶׁר בָּהֶם כִּי מִצָּפוֹן יָבוֹא־לָהּ הַשּׁוֹדְדִים נְאֻם־
יְהוָה: **מט** גַּם־בָּבֶל לִנְפֹּל חַלְלֵי יִשְׂרָאֵל גַּם־לְבָבֶל
נָפְלוּ חַלְלֵי כָל־הָאָרֶץ: **נ** פְּלֵטִים מֵחָרֶב הִלְכוּ אַל־
תַּעֲמֹדוּ זִכְרוּ מֵרָחוֹק אֶת־יְהוָה וִירוּשָׁלַם תַּעֲלֶה
עַל־לִבַּבְכֶם: **נא** בֹּשְׁנוּ כִּי־שָׁמַעְנוּ חֶרְפָּה כִּסְּתָה
כְלִמָּה פָּנֵינוּ כִּי בָּאוּ זָרִים עַל־מִקְדְּשֵׁי בֵּית יְהוָה:
{פ}

נב לָכֵן הִנֵּה־יָמִים בָּאִים נְאֻם־יְהוָה וּפָקַדְתִּי עַל־
פְּסִילֶיהָ וּבְכָל־אַרְצָהּ יֵאָנֵק חָלָל: **נג** כִּי־תַעֲלֶה
בָבֶל הַשָּׁמַיִם וְכִי תְבַצֵּר מְרוֹם עֻזָּהּ מֵאִתִּי יָבֹאוּ
שֹׁדְדִים לָהּ נְאֻם־יְהוָה: {ס} **נד** קוֹל זְעָקָה מִבָּבֶל
וְשֶׁבֶר גָּדוֹל מֵאֶרֶץ כַּשְׂדִּים: **נה** כִּי־שֹׁדֵד יְהוָה אֶת־
בָּבֶל וְאִבֵּד מִמֶּנָּה קוֹל גָּדוֹל וְהָמְמוּ גַלֵּיהֶם כְּמַיִם
רַבִּים נִתֵּן שְׁאוֹן קוֹלָם: **נו** כִּי בָא עָלֶיהָ עַל־בָּבֶל
שׁוֹדֵד וְנִלְכְּדוּ גִּבּוֹרֶיהָ חִתְּתָה קַשְׁתוֹתָם כִּי אֵל
גְּמֻלוֹת יְהוָה שַׁלֵּם יְשַׁלֵּם: **נז** וְהִשְׁכַּרְתִּי שָׂרֶיהָ
וַחֲכָמֶיהָ פַּחוֹתֶיהָ וּסְגָנֶיהָ וְגִבּוֹרֶיהָ וְיָשְׁנוּ שְׁנַת־
עוֹלָם וְלֹא יָקִיצוּ נְאֻם־הַמֶּלֶךְ יְהוָה צְבָאוֹת שְׁמוֹ:
{ס} **נח** כֹּה־אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת חֹמוֹת בָּבֶל
הָרְחָבָה עַרְעֵר תִּתְעָרְעָר וּשְׁעָרֶיהָ הַגְּבֹהִים בָּאֵשׁ
יַצֻּתוּ וְיָגְעוּ עַמִּים בְּדֵי־רִיק וּלְאֻמִּים בְּדֵי־אֵשׁ
וְיָעֵפוּ: {ס} **נט** הַדָּבָר אֲשֶׁר־צִוָּה | יִרְמְיָהוּ הַנָּבִיא
אֶת־שְׂרָיָה בֶן־נֵרִיָּהּ בֶּן־מַחְסֵיָהּ בְּלֶכְתּוֹ אֶת־
צִדְקִיָּהוּ מֶלֶךְ־יְהוּדָה בָּבֶל בִּשְׁנַת הָרְבִעִית לְמָלְכוֹ
וּשְׂרָיָה שַׂר מְנוּחָה: **ס** וַיִּכְתֹּב יִרְמְיָהוּ אֶת כָּל־
הָרָעָה אֲשֶׁר־תָּבוֹא אֶל־בָּבֶל אֶל־סֵפֶר אֶחָד אֵת
כָּל־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה הַכְּתֻבִים אֶל־
בָּבֶל: **סא** וַיֹּאמֶר יִרְמְיָהוּ אֶל־שְׂרָיָה כְּבֹאֲךָ בָבֶל
וְרָאִיתָ וְקָרָאתָ אֵת כָּל־הַדְּבָרִים
הָאֵלֶּה: **סב** וְאָמַרְתָּ יְהוָה אַתָּה דִּבַּרְתָּ אֶל־הַמָּקוֹם
הַזֶּה לְהַכְרִיתוֹ לְבִלְתִּי הֱיוֹת־בּוֹ יוֹשֵׁב לְמֵאָדָם וְעַד־
בְּהֵמָה כִּי־שְׁמָמוֹת עוֹלָם תִּהְיֶה: **סג** וְהָיָה כְּכַלֹּתְךָ
לִקְרֹא אֶת־הַסֵּפֶר הַזֶּה תִּקְשֹׁר עָלָיו אֶבֶן וְהִשְׁלַכְתּוֹ
אֶל־תּוֹךְ פְּרָת: **סד** וְאָמַרְתָּ כָּכָה תִּשְׁקַע בָּבֶל וְלֹא־
תָקוּם מִפְּנֵי הָרָעָה אֲשֶׁר אֲנֹכִי מֵבִיא עָלֶיהָ וְיָעֲפוּ
עַד־הֵנָּה דִּבְרֵי יִרְמְיָהוּ: {פ}

ירמיהו פרק נב

א בֶּן־עֶשְׂרִים וְאַחַת שָׁנָה צִדְקִיָּהוּ בְמָלְכוֹ וְאַחַת
עֶשְׂרֵה שָׁנָה מָלַךְ בִּירוּשָׁלִָם וְשֵׁם אִמּוֹ
חמיטל חֲמוּטַל בַּת־יִרְמְיָהוּ מִלִּבְנָה: **ב** וַיַּעַשׂ הָרַע
בְּעֵינֵי יְהוָה כְּכֹל אֲשֶׁר־עָשָׂה יְהוֹיָקִם: **ג** כִּי | עַל־
אַף יְהוָה הָיְתָה בִּירוּשָׁלַם וִיהוּדָה עַד־הִשְׁלִיכוֹ
אוֹתָם מֵעַל פָּנָיו וַיִּמְרֹד צִדְקִיָּהוּ בְּמֶלֶךְ
בָּבֶל: **ד** וַיְהִי בַשָּׁנָה הַתְּשִׁעִית לְמָלְכוֹ בַּחֹדֶשׁ
הָעֲשִׂירִי בֶּעָשׂוֹר לַחֹדֶשׁ בָּא נְבוּכַדְרֶאצַּר מֶלֶךְ־
בָּבֶל הוּא וְכָל־חֵילוֹ עַל־יְרוּשָׁלַם וַיַּחֲנוּ עָלֶיהָ וַיִּבְנוּ
עָלֶיהָ דָּיֵק סָבִיב: **ה** וַתָּבֹא הָעִיר בַּמָּצוֹר עַד עַשְׁתֵּי
עֶשְׂרֵה שָׁנָה לַמֶּלֶךְ צִדְקִיָּהוּ: **ו** בַּחֹדֶשׁ הָרְבִיעִי
בְּתִשְׁעָה לַחֹדֶשׁ וַיֶּחֱזַק הָרָעָב בָּעִיר וְלֹא־הָיָה לֶחֶם
לְעַם הָאָרֶץ: **ז** וַתִּבָּקַע הָעִיר וְכָל־אַנְשֵׁי הַמִּלְחָמָה
יִבְרְחוּ וַיֵּצְאוּ מֵהָעִיר לַיְלָה דֶּרֶךְ שַׁעַר בֵּין־
הַחֹמֹתַיִם אֲשֶׁר עַל־גַּן הַמֶּלֶךְ וְכַשְׂדִּים עַל־הָעִיר
סָבִיב וַיֵּלְכוּ דֶּרֶךְ הָעֲרָבָה: **ח** וַיִּרְדְּפוּ חֵיל־כַּשְׂדִּים
אַחֲרֵי הַמֶּלֶךְ וַיַּשִּׂיגוּ אֶת־צִדְקִיָּהוּ בְּעַרְבֹת יְרֵחוֹ
וְכָל־חֵילוֹ נָפְצוּ מֵעָלָיו: **ט** וַיִּתְפְּשׂוּ אֶת־הַמֶּלֶךְ
וַיַּעֲלוּ אֹתוֹ אֶל־מֶלֶךְ בָּבֶל רִבְלָתָה בְּאֶרֶץ חֲמָת
וַיְדַבֵּר אִתּוֹ מִשְׁפָּטִים: **י** וַיִּשְׁחַט מֶלֶךְ־בָּבֶל אֶת־
בְּנֵי צִדְקִיָּהוּ לְעֵינָיו וְגַם אֶת־כָּל־שָׂרֵי יְהוּדָה שָׁחַט
בְּרִבְלָתָה: **יא** וְאֶת־עֵינֵי צִדְקִיָּהוּ עִוֵּר וַיַּאַסְרֵהוּ
בַנְחֻשְׁתַּיִם וַיְבִאֵהוּ מֶלֶךְ־בָּבֶל בָּבֶלָה וַיִּתְּנֵהוּ
בבית־ בֵּית־ הַפְּקֻדֹת עַד־יוֹם מוֹתוֹ: **יב** וּבַחֹדֶשׁ
הַחֲמִישִׁי בֶּעָשׂוֹר לַחֹדֶשׁ הִיא שְׁנַת תְּשַׁע־עֶשְׂרֵה

שָׁנָה לַמֶּלֶךְ נְבוּכַדְרֶאצַּר מֶלֶךְ־בָּבֶל בָּא נְבוּזַרְאֲדָן
רַב־טַבָּחִים עָמֵד לִפְנֵי מֶלֶךְ־בָּבֶל
בִּירוּשָׁלִָם: **יג** וַיִּשְׂרֹף אֶת־בֵּית־יְהוָה וְאֶת־בֵּית
הַמֶּלֶךְ וְאֵת כָּל־בָּתֵּי יְרוּשָׁלִַם וְאֵת־כָּל־בֵּית הַגָּדוֹל
שָׂרַף בָּאֵשׁ: **יד** וְאֵת־כָּל־חוֹמוֹת יְרוּשָׁלִַם סָבִיב
נָתְצוּ כָּל־חֵיל כַּשְׂדִּים אֲשֶׁר אֶת־רַב־
טַבָּחִים: **טו** וּמִדַּלּוֹת הָעָם וֶאֶת־יֶתֶר הָעָם |
הַנִּשְׁאָרִים בָּעִיר וְאֶת־הַנֹּפְלִים אֲשֶׁר נָפְלוּ אֶל־
מֶלֶךְ בָּבֶל וְאֶת יֶתֶר הֶאָמוֹן הֶגְלָה נְבוּזַרְאֲדָן רַב־
טַבָּחִים: **טז** וּמִדַּלּוֹת הָאָרֶץ הִשְׁאִיר נְבוּזַרְאֲדָן
רַב־טַבָּחִים לְכֹרְמִים וּלְיוֹגְבִים: **יז** וְאֶת־עַמּוּדֵי
הַנְּחֹשֶׁת אֲשֶׁר לְבֵית־יְהוָה וְאֶת־הַמְּכֹנָה וְאֶת־יָם
הַנְּחֹשֶׁת אֲשֶׁר בְּבֵית־יְהוָה שִׁבְּרוּ כַשְׂדִּים וַיִּשְׂאוּ
אֶת־כָּל־נְחשְׁתָּם בָּבֶלָה: **יח** וְאֶת־הַסִּרוֹת וְאֶת־
הַיָּעִים וְאֶת־הַמְזַמְּרוֹת וְאֶת־הַמִּזְרָקֹת וְאֶת־
הַכַּפּוֹת וְאֵת כָּל־כְּלֵי הַנְּחֹשֶׁת אֲשֶׁר־יְשָׁרְתוּ בָהֶם
לָקָחוּ: **יט** וְאֶת־הַסִּפִּים וְאֶת־הַמַּחְתּוֹת וְאֶת־
הַמִּזְרָקוֹת וְאֶת־הַסִּירוֹת וְאֶת־הַמְּנֹרוֹת וְאֶת־
הַכַּפּוֹת וְאֶת־הַמְנַקִּיּוֹת אֲשֶׁר זָהָב זָהָב וַאֲשֶׁר־כֶּסֶף
כֶּסֶף לָקַח רַב־טַבָּחִים: **כ** הָעַמּוּדִים | שְׁנַיִם הַיָּם
אֶחָד וְהַבָּקָר שְׁנֵים־עָשָׂר נְחֹשֶׁת אֲשֶׁר־תַּחַת
הַמְּכֹנוֹת אֲשֶׁר עָשָׂה הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה לְבֵית יְהוָה
לֹא־הָיָה מִשְׁקָל לִנְחשְׁתָּם כָּל־הַכֵּלִים
הָאֵלֶּה: **כא** וְהָעַמּוּדִים שְׁמֹנֶה עֶשְׂרֵה אַמָּה
קוּמַה קוֹמַת הָעַמֻּד הָאֶחָד וְחוּט שְׁתֵּים־עֶשְׂרֵה
אַמָּה יְסֻבֶּנּוּ וְעָבְיוֹ אַרְבַּע אֶצְבָּעוֹת
נָבוּב: **כב** וְכֹתֶרֶת עָלָיו נְחֹשֶׁת וְקוֹמַת הַכֹּתֶרֶת
הָאַחַת חֲמֵשׁ אַמּוֹת וּשְׂבָכָה וְרִמּוֹנִים עַל־הַכּוֹתֶרֶת
סָבִיב הַכֹּל נְחֹשֶׁת וְכָאֵלֶּה לָעַמּוּד הַשֵּׁנִי
וְרִמּוֹנִים: **כג** וַיִּהְיוּ הָרִמֹּנִים תִּשְׁעִים וְשִׁשָּׁה רוּחָה
כָּל־הָרִמּוֹנִים מֵאָה עַל־הַשְּׂבָכָה סָבִיב:
{ס} **כד** וַיִּקַּח רַב־טַבָּחִים אֶת־שְׂרָיָה כֹּהֵן הָרֹאשׁ
וְאֶת־צְפַנְיָה כֹּהֵן הַמִּשְׁנֶה וְאֶת־שְׁלֹשֶׁת שֹׁמְרֵי
הַסַּף: **כה** וּמִן־הָעִיר לָקַח סָרִיס אֶחָד אֲשֶׁר־הָיָה
פָּקִיד | עַל־אַנְשֵׁי הַמִּלְחָמָה וְשִׁבְעָה אֲנָשִׁים מֵרֹאֵי
פְּנֵי־הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר נִמְצְאוּ בָּעִיר וְאֵת סֹפֵר שַׂר
הַצָּבָא הַמַּצְבֵּא אֶת־עַם הָאָרֶץ וְשִׁשִּׁים אִישׁ מֵעַם
הָאָרֶץ הַנִּמְצְאִים בְּתוֹךְ הָעִיר: **כו** וַיִּקַּח אוֹתָם
נְבוּזַרְאֲדָן רַב־טַבָּחִים וַיֹּלֶךְ אוֹתָם אֶל־מֶלֶךְ בָּבֶל
רִבְלָתָה: **כז** וַיַּכֵּה אוֹתָם מֶלֶךְ בָּבֶל וַיְמִתֵם בְּרִבְלָה
בְּאֶרֶץ חֲמָת וַיִּגֶל יְהוּדָה מֵעַל אַדְמָתוֹ: {ס} **כח** זֶה
הָעָם אֲשֶׁר הֶגְלָה נְבוּכַדְרֶאצַּר בִּשְׁנַת־שֶׁבַע
יְהוּדִים שְׁלֹשֶׁת אֲלָפִים וְעֶשְׂרִים
וּשְׁלֹשָׁה: **כט** בִּשְׁנַת שְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה לִנְבוּכַדְרֶאצַּר
מִירוּשָׁלִַם נֶפֶשׁ שְׁמֹנֶה מֵאוֹת שְׁלֹשִׁים
וּשְׁנָיִם: **ל** בִּשְׁנַת שָׁלֹשׁ וְעֶשְׂרִים לִנְבוּכַדְרֶאצַּר
הֶגְלָה נְבוּזַרְאֲדָן רַב־טַבָּחִים יְהוּדִים נֶפֶשׁ שְׁבַע
מֵאוֹת אַרְבָּעִים וַחֲמִשָּׁה כָּל־נֶפֶשׁ אַרְבַּעַת אֲלָפִים
וְשֵׁשׁ מֵאוֹת: {ס} **לא** וַיְהִי בִּשְׁלֹשִׁים וָשֶׁבַע שָׁנָה
לְגָלוּת יְהוֹיָכִן מֶלֶךְ־יְהוּדָה בִּשְׁנֵים עָשָׂר חֹדֶשׁ
בְּעֶשְׂרִים וַחֲמִשָּׁה לַחֹדֶשׁ נָשָׂא אֱוִיל מְרֹדַךְ מֶלֶךְ
בָּבֶל בִּשְׁנַת מַלְכֻתּוֹ אֶת־רֹאשׁ יְהוֹיָכִין מֶלֶךְ־יְהוּדָה
וַיֹּצֵא אֹתוֹ מִבֵּית הַכְּלִיא הַכְּלוֹא: **לב** וַיְדַבֵּר אִתּוֹ
טֹבוֹת וַיִּתֵּן אֶת־כִּסְאוֹ מִמַּעַל לְכִסֵּא
מַלְכֵים הַמְּלָכִים אֲשֶׁר אִתּוֹ בְּבָבֶל: **לג** וְשִׁנָּה אֶת
בִּגְדֵי כִלְאוֹ וְאָכַל לֶחֶם לְפָנָיו תָּמִיד כָּל־יְמֵי
חַיָּיו: **לד** וַאֲרֻחָתוֹ אֲרֻחַת תָּמִיד נִתְּנָה־לּוֹ מֵאֵת
מֶלֶךְ־בָּבֶל דְּבַר־יוֹם בְּיוֹמוֹ עַד־יוֹם מוֹתוֹ כֹּל יְמֵי
חַיָּיו: {ש}

יחזקאל פרק א

א וַיְהִי | בִּשְׁלֹשִׁים שָׁנָה בֶּרְבִיעִי בַּחֲמִשָּׁה לַחֹדֶשׁ
וַאֲנִי בְתוֹךְ־הַגּוֹלָה עַל־נְהַר־כְּבָר נִפְתְּחוּ הַשָּׁמַיִם
וָאֶרְאֶה מַרְאוֹת אֱלֹהִים: **ב** בַּחֲמִשָּׁה לַחֹדֶשׁ הִיא

הַשָּׁנָה הַחֲמִישִׁית לְגָלוּת הַמֶּלֶךְ יְוָכִין: **ג** הָיֹה הָיָה
דְּבַר־יְהוָה אֶל־יְחֶזְקֵאל בֶּן־בּוּזִי הַכֹּהֵן בְּאֶרֶץ
כַּשְׂדִּים עַל־נְהַר־כְּבָר וַתְּהִי עָלָיו שָׁם יַד־
יְהוָה: **ד** וָאֵרֶא וְהִנֵּה רוּחַ סְעָרָה בָּאָה מִן־הַצָּפוֹן
עָנָן גָּדוֹל וְאֵשׁ מִתְלַקַּחַת וְנֹגַהּ לוֹ סָבִיב וּמִתּוֹכָהּ
כְּעֵין הַחַשְׁמַל מִתּוֹךְ הָאֵשׁ: **ה** וּמִתּוֹכָהּ דְּמוּת
אַרְבָּע חַיּוֹת וְזֶה מַרְאֵיהֶן דְּמוּת אָדָם
לָהֵנָּה: **ו** וְאַרְבָּעָה פָנִים לְאֶחָת וְאַרְבַּע כְּנָפַיִם
לְאַחַת לָהֶם: **ז** וְרַגְלֵיהֶם רֶגֶל יְשָׁרָה וְכַף רַגְלֵיהֶם
כְּכַף רֶגֶל עֵגֶל וְנֹצְצִים כְּעֵין נְחֹשֶׁת
קָלָל: **ח** וידו וִידֵי אָדָם מִתַּחַת כַּנְפֵיהֶם עַל
אַרְבַּעַת רִבְעֵיהֶם וּפְנֵיהֶם וְכַנְפֵיהֶם
לְאַרְבַּעְתָּם: **ט** חֻבָּרֹת אִשָּׁה אֶל־אֲחוֹתָהּ כַּנְפֵיהֶם
לֹא־יִסַּבּוּ בְלֶכְתָּן אִישׁ אֶל־עֵבֶר פָּנָיו
יֵלֵכוּ: **י** וּדְמוּת פְּנֵיהֶם פְּנֵי אָדָם וּפְנֵי אַרְיֵה אֶל־
הַיָּמִין לְאַרְבַּעְתָּם וּפְנֵי־שׁוֹר מֵהַשְּׂמֹאול לְאַרְבַּעְתָּן
וּפְנֵי־נֶשֶׁר לְאַרְבַּעְתָּן: **יא** וּפְנֵיהֶם וְכַנְפֵיהֶם פְּרֻדוֹת
מִלְמָעְלָה לְאִישׁ שְׁתַּיִם חְבֻרוֹת אִישׁ וּשְׁתַּיִם
מְכַסּוֹת אֵת גְּוִיֹּתֵיהֶנָּה: **יב** וְאִישׁ אֶל־עֵבֶר פָּנָיו
יֵלֵכוּ אֶל אֲשֶׁר יִהְיֶה־שָּׁמָּה הָרוּחַ לָלֶכֶת יֵלֵכוּ לֹא
יִסַּבּוּ בְּלֶכְתָּן: **יג** וּדְמוּת הַחַיּוֹת מַרְאֵיהֶם כְּגַחֲלֵי־
אֵשׁ בֹּעֲרוֹת כְּמַרְאֵה הַלַּפִּדִים הִיא מִתְהַלֶּכֶת בֵּין
הַחַיּוֹת וְנֹגַהּ לָאֵשׁ וּמִן־הָאֵשׁ יוֹצֵא
בָּרָק: **יד** וְהַחַיּוֹת רָצוֹא וָשׁוֹב כְּמַרְאֵה
הַבָּזָק: **טו** וָאֵרֶא הַחַיּוֹת וְהִנֵּה אוֹפַן אֶחָד בָּאָרֶץ
אֵצֶל הַחַיּוֹת לְאַרְבַּעַת פָּנָיו: **טז** מַרְאֵה הָאוֹפַנִּים
וּמַעֲשֵׂיהֶם כְּעֵין תַּרְשִׁישׁ וּדְמוּת אֶחָד לְאַרְבַּעְתָּן
וּמַרְאֵיהֶם וּמַעֲשֵׂיהֶם כַּאֲשֶׁר יִהְיֶה הָאוֹפַן בְּתוֹךְ
הָאוֹפָן: **יז** עַל־אַרְבַּעַת רִבְעֵיהֶן בְּלֶכְתָּם יֵלֵכוּ לֹא
יִסַּבּוּ בְּלֶכְתָּן: **יח** וְגַבֵּיהֶן וְגֹבַהּ לָהֶם וְיִרְאָה לָהֶם
וְגַבֹּתָם מְלֵאֹת עֵינַיִם סָבִיב לְאַרְבַּעְתָּן: **יט** וּבְלֶכֶת
הַחַיּוֹת יֵלְכוּ הָאוֹפַנִּים אֶצְלָם וּבְהִנָּשֵׂא הַחַיּוֹת
מֵעַל הָאָרֶץ יִנָּשְׂאוּ הָאוֹפַנִּים: **כ** עַל אֲשֶׁר יִהְיֶה־
שָּׁם הָרוּחַ לָלֶכֶת יֵלֵכוּ שָׁמָּה הָרוּחַ לָלֶכֶת
וְהָאוֹפַנִּים יִנָּשְׂאוּ לְעֻמָּתָם כִּי רוּחַ הַחַיָּה
בָּאוֹפַנִּים: **כא** בְּלֶכְתָּם יֵלֵכוּ וּבְעָמְדָם יַעֲמֹדוּ
וּבְהִנָּשְׂאָם מֵעַל הָאָרֶץ יִנָּשְׂאוּ הָאוֹפַנִּים לְעֻמָּתָם
כִּי רוּחַ הַחַיָּה בָּאוֹפַנִּים: **כב** וּדְמוּת עַל־רָאשֵׁי
הַחַיָּה רָקִיעַ כְּעֵין הַקֶּרַח הַנּוֹרָא נָטוּי עַל־רָאשֵׁיהֶם
מִלְמָעְלָה: **כג** וְתַחַת הָרָקִיעַ כַּנְפֵיהֶם יְשָׁרוֹת
אִשָּׁה אֶל־אֲחוֹתָהּ לְאִישׁ שְׁתַּיִם מְכַסוֹת לָהֶנָּה
וּלְאִישׁ שְׁתַּיִם מְכַסוֹת לָהֶנָּה אֵת
גְּוִיֹּתֵיהֶם: **כד** וָאֶשְׁמַע אֶת־קוֹל כַּנְפֵיהֶם כְּקוֹל מַיִם
רַבִּים כְּקוֹל־שַׁדַּי בְּלֶכְתָּם קוֹל הֲמֻלָּה כְּקוֹל מַחֲנֶה
בְּעָמְדָם תְּרַפֶּינָה כַנְפֵיהֶן: **כה** וַיְהִי־קוֹל מֵעַל
לָרָקִיעַ אֲשֶׁר עַל־רֹאשָׁם בְּעָמְדָם תְּרַפֶּינָה
כַנְפֵיהֶן: **כו** וּמִמַּעַל לָרָקִיעַ אֲשֶׁר עַל־רֹאשָׁם
כְּמַרְאֵה אֶבֶן־סַפִּיר דְּמוּת כִּסֵּא וְעַל דְּמוּת הַכִּסֵּא
דְּמוּת כְּמַרְאֵה אָדָם עָלָיו מִלְמָעְלָה: **כז** וָאֶרְאֶה |
כְּעֵין חַשְׁמַל כְּמַרְאֵה־אֵשׁ בֵּית־לָהּ סָבִיב מִמַּרְאֵה
מָתְנָיו וּלְמָעְלָה וּמִמַּרְאֵה מָתְנָיו וּלְמַטָּה רָאִיתִי
כְּמַרְאֵה־אֵשׁ וְנֹגַהּ לוֹ סָבִיב: **כח** כְּמַרְאֵה הַקֶּשֶׁת
אֲשֶׁר יִהְיֶה בֶּעָנָן בְּיוֹם הַגֶּשֶׁם כֵּן מַרְאֵה הַנֹּגַהּ
סָבִיב הוּא מַרְאֵה דְּמוּת כְּבוֹד־יְהוָה וָאֶרְאֶהוּ וָאֶפֹּל
עַל־פָּנַי וָאֶשְׁמַע קוֹל מְדַבֵּר: {פ}

יחזקאל פרק ב

א וַיֹּאמֶר אֵלַי בֶּן־אָדָם עֲמֹד עַל־רַגְלֶיךָ וַאֲדַבֵּר
אִתָּךְ: **ב** וַתָּבֹא בִי רוּחַ כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר אֵלַי וַתַּעֲמִדֵנִי
עַל־רַגְלַי וָאֶשְׁמַע אֵת מְדַבֵּר אֵלָי: {פ}
ג וַיֹּאמֶר אֵלַי בֶּן־אָדָם שׁוֹלֵחַ אֲנִי אֹתְךָ אֶל־בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל אֶל־גּוֹיִם הַמּוֹרְדִים אֲשֶׁר מָרְדוּ־בִי הֵמָּה
וַאֲבוֹתָם פָּשְׁעוּ בִּי עַד־עֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה: **ד** וְהַבָּנִים
קְשֵׁי פָנִים וְחִזְקֵי־לֵב אֲנִי שׁוֹלֵחַ אוֹתְךָ אֲלֵיהֶם

וְאֲמַרְתָּ אֲלֵיהֶם כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה: **ה** וְהֵמָּה
אִם־יִשְׁמְעוּ וְאִם־יֶחְדָּלוּ כִּי בֵית מְרִי הֵמָּה וְיָדְעוּ
כִּי נָבִיא הָיָה בְתוֹכָם: {פ}
ו וְאַתָּה בֶן־אָדָם אַל־תִּירָא מֵהֶם וּמִדִּבְרֵיהֶם אַל־
תִּירָא כִּי סָרָבִים וְסַלּוֹנִים אוֹתָךְ וְאֶל־עַקְרַבִּים
אַתָּה יוֹשֵׁב מִדִּבְרֵיהֶם אַל־תִּירָא וּמִפְּנֵיהֶם אַל־
תֵּחָת כִּי בֵית מְרִי הֵמָּה: **ז** וְדִבַּרְתָּ אֶת־דְּבָרַי
אֲלֵיהֶם אִם־יִשְׁמְעוּ וְאִם־יֶחְדָּלוּ כִּי מְרִי הֵמָּה: {פ}
ח וְאַתָּה בֶן־אָדָם שְׁמַע אֵת אֲשֶׁר־אֲנִי מְדַבֵּר
אֵלֶיךָ אַל־תְּהִי־מֶרִי כְּבֵית הַמֶּרִי פְּצֵה פִּיךָ וֶאֱכֹל
אֵת אֲשֶׁר־אֲנִי נֹתֵן אֵלֶיךָ: **ט** וָאֶרְאֶה וְהִנֵּה־יָד
שְׁלוּחָה אֵלַי וְהִנֵּה־בוֹ מְגִלַּת־סֵפֶר: **י** וַיִּפְרֹשׂ אוֹתָהּ
לְפָנַי וְהִיא כְתוּבָה פָּנִים וְאָחוֹר וְכָתוּב אֵלֶיהָ קִנִים
וָהֶגֶה וָהִי: {ס}

יחזקאל פרק ג

א וַיֹּאמֶר אֵלַי בֶּן־אָדָם אֵת אֲשֶׁר־תִּמְצָא אֱכוֹל
אֱכוֹל אֶת־הַמְּגִלָּה הַזֹּאת וְלֵךְ דַּבֵּר אֶל־בֵּית
יִשְׂרָאֵל: **ב** וָאֶפְתַּח אֶת־פִּי וַיַּאֲכִלֵנִי אֵת הַמְּגִלָּה
הַזֹּאת: **ג** וַיֹּאמֶר אֵלַי בֶּן־אָדָם בִּטְנְךָ תַאֲכֵל וּמֵעֶיךָ
תְמַלֵּא אֶת הַמְּגִלָּה הַזֹּאת אֲשֶׁר אֲנִי נֹתֵן אֵלֶיךָ
וָאֹכְלָה וַתְּהִי בְּפִי כִּדְבַשׁ לְמָתוֹק: {פ}
ד וַיֹּאמֶר אֵלַי בֶּן־אָדָם לֵךְ־בֹא אֶל־בֵּית יִשְׂרָאֵל
וְדִבַּרְתָּ בִדְבָרַי אֲלֵיהֶם: **ה** כִּי לֹא אֶל־עַם עִמְקֵי
שָׂפָה וְכִבְדֵי לָשׁוֹן אַתָּה שָׁלוּחַ אֶל־בֵּית
יִשְׂרָאֵל: **ו** לֹא | אֶל־עַמִּים רַבִּים עִמְקֵי שָׂפָה
וְכִבְדֵי לָשׁוֹן אֲשֶׁר לֹא־תִשְׁמַע דִּבְרֵיהֶם אִם־לֹא
אֲלֵיהֶם שְׁלַחְתִּיךָ הֵמָּה יִשְׁמְעוּ אֵלֶיךָ: **ז** וּבֵית
יִשְׂרָאֵל לֹא יֹאבוּ לִשְׁמֹעַ אֵלֶיךָ כִּי־אֵינָם אֹבִים
לִשְׁמֹעַ אֵלַי כִּי כָל־בֵּית יִשְׂרָאֵל חִזְקֵי־מֵצַח וּקְשֵׁי־
לֵב הֵמָּה: **ח** הִנֵּה נָתַתִּי אֶת־פָּנֶיךָ חֲזָקִים לְעֻמַּת
פְּנֵיהֶם וְאֶת־מִצְחֲךָ חָזָק לְעֻמַּת מִצְחָם: **ט** כְּשָׁמִיר
חָזָק מִצֹּר נָתַתִּי מִצְחֶךָ לֹא־תִירָא אוֹתָם וְלֹא־תֵחַת
מִפְּנֵיהֶם כִּי בֵּית מְרִי הֵמָּה: {פ}
י וַיֹּאמֶר אֵלַי בֶּן־אָדָם אֶת־כָּל־דְּבָרַי אֲשֶׁר אֲדַבֵּר
אֵלֶיךָ קַח בְּלִבְבְךָ וּבְאָזְנֶיךָ שְׁמָע: **יא** וְלֵךְ בֹּא אֶל־
הַגּוֹלָה אֶל־בְּנֵי עַמֶּךָ וְדִבַּרְתָּ אֲלֵיהֶם וְאָמַרְתָּ
אֲלֵיהֶם כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה אִם־יִשְׁמְעוּ וְאִם־
יֶחְדָּלוּ: **יב** וַתִּשָּׂאֵנִי רוּחַ וָאֶשְׁמַע אַחֲרַי קוֹל רַעַשׁ
גָּדוֹל בָּרוּךְ כְּבוֹד־יְהוָה מִמְּקוֹמוֹ: **יג** וְקוֹל | כַּנְפֵי
הַחַיּוֹת מַשִּׁיקוֹת אִשָּׁה אֶל־אֲחוֹתָהּ וְקוֹל הָאוֹפַנִּים
לְעֻמָּתָם וְקוֹל רַעַשׁ גָּדוֹל: **יד** וְרוּחַ נְשָׂאַתְנִי
וַתִּקָּחֵנִי וָאֵלֵךְ מַר בַּחֲמַת רוּחִי וְיַד־יְהוָה עָלַי
חָזָקָה: **טו** וָאָבוֹא אֶל־הַגּוֹלָה תֵּל אָבִיב הַיֹּשְׁבִים
אֶל־נְהַר־כְּבָר וְאשר וָאֵשֵׁב הֵמָּה יוֹשְׁבִים שָׁם
וָאֵשֵׁב שָׁם שִׁבְעַת יָמִים מַשְׁמִים בְּתוֹכָם: **טז** וַיְהִי
מִקְצֵה שִׁבְעַת יָמִים {פ}
וַיְהִי דְבַר־יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר: **יז** בֶּן־אָדָם צֹפֶה
נְתַתִּיךָ לְבֵית יִשְׂרָאֵל וְשָׁמַעְתָּ מִפִּי דָּבָר וְהִזְהַרְתָּ
אוֹתָם מִמֶּנִּי: **יח** בְּאָמְרִי לָרָשָׁע מוֹת תָּמוּת וְלֹא
הִזְהַרְתּוֹ וְלֹא דִבַּרְתָּ לְהַזְהִיר רָשָׁע מִדַּרְכּוֹ הָרִשְׁעָה
לְחַיּוֹתוֹ הוּא רָשָׁע בַּעֲוֹנוֹ יָמוּת וְדָמוֹ מִיָּדְךָ
אֲבַקֵּשׁ: **יט** וְאַתָּה כִּי־הִזְהַרְתָּ רָשָׁע וְלֹא־שָׁב
מֵרִשְׁעוֹ וּמִדַּרְכּוֹ הָרִשְׁעָה הוּא בַּעֲוֹנוֹ יָמוּת וְאַתָּה
אֶת־נַפְשְׁךָ הִצַּלְתָּ: **כ** וּבְשׁוּב צַדִּיק מִצִּדְקוֹ וְעָשָׂה
עָוֶל וְנָתַתִּי מִכְשׁוֹל לְפָנָיו הוּא יָמוּת כִּי לֹא
הִזְהַרְתּוֹ בְּחַטָּאתוֹ יָמוּת וְלֹא תִזָּכַרְנָה צִדְקֹתָו אֲשֶׁר
עָשָׂה וְדָמוֹ מִיָּדְךָ אֲבַקֵּשׁ: **כא** וְאַתָּה כִּי הִזְהַרְתָּ
צַדִּיק לְבִלְתִּי חַטֹּא צַדִּיק וְהוּא לֹא־חָטָא חָיוֹ יִחְיֶה
כִּי נִזְהָר וְאַתָּה אֶת־נַפְשְׁךָ הִצַּלְתָּ: {פ}
כב וַתְּהִי עָלַי שָׁם יַד־יְהוָה וַיֹּאמֶר אֵלַי קוּם צֵא
אֶל־הַבִּקְעָה וְשָׁם אֲדַבֵּר אוֹתָךְ: **כג** וָאָקוּם וָאֵצֵא
אֶל־הַבִּקְעָה וְהִנֵּה־שָׁם כְּבוֹד־יְהוָה עֹמֵד כַּכָּבוֹד
אֲשֶׁר רָאִיתִי עַל־נְהַר־כְּבָר וָאֶפֹּל עַל־

פָּנָי׃ **כד** וַתָּבֹא־בִי רוּחַ וַתַּעֲמִדֵנִי עַל־רַגְלָי וַיְדַבֵּר
אֹתִי וַיֹּאמֶר אֵלַי בֹּא הִסָּגֵר בְּתוֹךְ בֵּיתֶךָ׃ **כה** וְאַתָּה
בֶן־אָדָם הִנֵּה נָתְנוּ עָלֶיךָ עֲבוֹתִים וַאֲסָרוּךָ בָהֶם
וְלֹא תֵצֵא בְּתוֹכָם׃ **כו** וּלְשׁוֹנְךָ אַדְבִּיק אֶל־חִכֶּךָ
וְנֶאֱלַמְתָּ וְלֹא־תִהְיֶה לָהֶם לְאִישׁ מוֹכִיחַ כִּי בֵית
מְרִי הֵמָּה׃ **כז** וּבְדַבְּרִי אוֹתְךָ אֶפְתַּח אֶת־פִּיךָ
וְאָמַרְתָּ אֲלֵיהֶם כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה הַשֹּׁמֵעַ |
יִשְׁמָעְ וְהֶחָדֵל | יֶחְדָּלְ כִּי בֵית מְרִי הֵמָּה׃ {פ}

יחזקאל פרק ד

א וְאַתָּה בֶן־אָדָם קַח־לְךָ לְבֵנָה וְנָתַתָּה אוֹתָהּ
לְפָנֶיךָ וְחַקּוֹתָ עָלֶיהָ עִיר אֶת־יְרוּשָׁלִָם׃ **ב** וְנָתַתָּה
עָלֶיהָ מָצוֹר וּבְנֵיתָ עָלֶיהָ דָּיֵק וְשָׁפַכְתָּ עָלֶיהָ סֹלְלָה
וְנָתַתָּה עָלֶיהָ מַחֲנוֹת וְשִׁים־עָלֶיהָ כָּרִים
סָבִיב׃ **ג** וְאַתָּה קַח־לְךָ מַחֲבַת בַּרְזֶל וְנָתַתָּה
אוֹתָהּ קִיר בַּרְזֶל בֵּינְךָ וּבֵין הָעִיר וְהֵכִינוֹתָהּ אֶת־
פָּנֶיךָ אֵלֶיהָ וְהָיְתָה בַמָּצוֹר וְצַרְתָּ עָלֶיהָ אוֹת הִיא
לְבֵית יִשְׂרָאֵל׃ {פ}
ד וְאַתָּה שְׁכַב עַל־צִדְּךָ הַשְּׂמָאלִי וְשַׂמְתָּ אֶת־עֲוֹן
בֵּית־יִשְׂרָאֵל עָלָיו מִסְפַּר הַיָּמִים אֲשֶׁר תִּשְׁכַּב עָלָיו
תִּשָּׂא אֶת־עֲוֹנָם׃ **ה** וַאֲנִי נָתַתִּי לְךָ אֶת־שְׁנֵי עֲוֹנָם
לְמִסְפַּר יָמִים שְׁלֹשׁ־מֵאוֹת וְתִשְׁעִים יוֹם וְנָשָׂאתָ
עֲוֹן בֵּית־יִשְׂרָאֵל׃ **ו** וְכִלִּיתָ אֶת־אֵלֶּה וְשָׁכַבְתָּ עַל־
צִדְּךָ הימיני הַיְמָנִי שֵׁנִית וְנָשָׂאתָ אֶת־עֲוֹן בֵּית־
יְהוּדָה אַרְבָּעִים יוֹם יוֹם לַשָּׁנָה יוֹם לַשָּׁנָה נְתַתִּיו
לָךְ׃ **ז** וְאֶל־מְצוֹר יְרוּשָׁלַ͏ִם תָּכִין פָּנֶיךָ וּזְרֹעֲךָ
חֲשׂוּפָה וְנִבֵּאתָ עָלֶיהָ׃ **ח** וְהִנֵּה נָתַתִּי עָלֶיךָ
עֲבוֹתִים וְלֹא־תֵהָפֵךְ מִצִּדְּךָ אֶל־צִדֶּךָ עַד־כַּלּוֹתְךָ
יְמֵי מְצוֹרֶךָ׃ **ט** וְאַתָּה קַח־לְךָ חִטִּין וּשְׂעֹרִים וּפוֹל
וַעֲדָשִׁים וְדֹחַן וְכֻסְּמִים וְנָתַתָּה אוֹתָם בִּכְלִי אֶחָד
וְעָשִׂיתָ אוֹתָם לְךָ לֶלֶחֶם מִסְפַּר הַיָּמִים אֲשֶׁר־
אַתָּה | שׁוֹכֵב עַל־צִדְּךָ שְׁלֹשׁ־מֵאוֹת וְתִשְׁעִים יוֹם
תְּאכְלֶנּוּ׃ **י** וּמַאֲכָלְךָ אֲשֶׁר תְּאכְלֶנּוּ בְּמִשְׁקָל
עֶשְׂרִים שֶׁקֶל לַיּוֹם מֵעֵת עַד־עֵת
תְּאכְלֶנּוּ׃ **יא** וּמַיִם בְּמִשּׁוּרָה תִּשְׁתֶּה שִׁשִּׁית הַהִין
מֵעֵת עַד־עֵת תִּשְׁתֶּה׃ **יב** וְעֻגַת שְׂעֹרִים תֹּאכְלֶנָּה
וְהִיא בְּגֶלְלֵי צֵאַת הָאָדָם תְּעֻגֶנָּה לְעֵינֵיהֶם׃
{ס} **יג** וַיֹּאמֶר יְהוָה כָּכָה יֹאכְלוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת־
לַחְמָם טָמֵא בַּגּוֹיִם אֲשֶׁר אַדִּיחֵם שָׁם׃ **יד** וָאֹמַר
אֲהָהּ אֲדֹנָי יְהוִה הִנֵּה נַפְשִׁי לֹא מְטֻמְּאָה וּנְבֵלָה
וּטְרֵפָה לֹא־אָכַלְתִּי מִנְּעוּרַי וְעַד־עַתָּה וְלֹא־בָא
בְּפִי בְּשַׂר פִּגּוּל׃ {ס} **טו** וַיֹּאמֶר אֵלַי רְאֵה נָתַתִּי לְךָ
אֶת־צפועי צְפִיעֵי הַבָּקָר תַּחַת גֶּלְלֵי הָאָדָם
וְעָשִׂיתָ אֶת־לַחְמְךָ עֲלֵיהֶם׃ {ס} **טז** וַיֹּאמֶר אֵלַי בֶּן־
אָדָם הִנְנִי שֹׁבֵר מַטֵּה־לֶחֶם בִּירוּשָׁלַ͏ִם וְאָכְלוּ־לֶחֶם
בְּמִשְׁקָל וּבִדְאָגָה וּמַיִם בְּמִשּׁוּרָה וּבְשִׁמָּמוֹן
יִשְׁתּוּ׃ **יז** לְמַעַן יַחְסְרוּ לֶחֶם וָמַיִם וְנָשַׁמּוּ אִישׁ
וְאָחִיו וְנָמַקּוּ בַּעֲוֹנָם׃ {פ}

לוח ברסלב

לפי אופק יבנאל עיר ברסלב - עיר השמחה

פרשת מקץ

יום **ראשון**	**כז** 10	**לימוד יומי:** **בבלי:** בבא קמא לח **ירושלמי:** ביכורים י **תוספתא:** שבת טז **נ"ך:** ירמיהו נ	**ג' דחנוכה** עלות השחר (72 דק') ... 5:17 | חצות היום ..... 11:31 נץ החמה ..... 6:29 | שקיעה ..... 4:31 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:30 | צאת הכוכבים ..... 4:43 סו"ז קר"ש - גר"א .... 9:00 | צה"כ לשיטת ר"ת .. 5:55
יום **שני**	**כח** 11	**לימוד יומי:** **בבלי:** בבא קמא לט **ירושלמי:** ביכורים יא **תוספתא:** שבת יז **נ"ך:** ירמיהו נא	**ד' דחנוכה** עלות השחר (72 דק') ... 5:18 | חצות היום ..... 11:31 נץ החמה ..... 6:30 | שקיעה ..... 4:31 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:30 | צאת הכוכבים ..... 4:44 סו"ז קר"ש - גר"א .... 9:00 | צה"כ לשיטת ר"ת .. 5:43
יום **שלישי**	**כט** 12	**לימוד יומי:** **בבלי:** בבא קמא מ **ירושלמי:** ביכורים יב **תוספתא:** שבת יח **נ"ך:** ירמיהו נב	**ה' דחנוכה** עלות השחר (72 דק') ... 5:18 | חצות היום ..... 11:32 נץ החמה ..... 6:30 | שקיעה ..... 4:32 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:31 | צאת הכוכבים ..... 4:44 סו"ז קר"ש - גר"א .... 9:01 | צה"כ לשיטת ר"ת .. 5:44
יום **רביעי**	**א** 13	**לימוד יומי:** **בבלי:** בבא קמא מא **ירושלמי:** ביכורים יג **תוספתא:** ערובין א **נ"ך:** יחזקאל א	**ו' דחנוכה** עלות השחר (72 דק') ... 5:19 | חצות היום ..... 11:32 נץ החמה ..... 6:31 | שקיעה ..... 4:32 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:31 | צאת הכוכבים ..... 4:44 סו"ז קר"ש - גר"א .... 9:02 | צה"כ לשיטת ר"ת .. 5:44
יום **חמישי**	**ב** 14	**לימוד יומי:** **בבלי:** בבא קמא מב **ירושלמי:** שבת א **תוספתא:** ערובין ב **נ"ך:** יחזקאל ב	**ז' דחנוכה** עלות השחר (72 דק') ... 5:20 | חצות היום ..... 11:32 נץ החמה ..... 6:32 | שקיעה ..... 4:32 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:32 | צאת הכוכבים ..... 4:44 סו"ז קר"ש - גר"א .... 9:02 | צה"כ לשיטת ר"ת .. 5:44
יום **ששי**	**ג** 15	**לימוד יומי:** **בבלי:** בבא קמא מג **ירושלמי:** שבת ב **תוספתא:** ערובין ג **נ"ך:** יחזקאל ג	**זאת חנוכה** עלות השחר (72 דק') ... 5:20 | חצות היום ..... 11:33 נץ החמה ..... 6:32 | שקיעה ..... 4:33 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:33 | צאת הכוכבים ..... 4:45 סו"ז קר"ש - גר"א .... 9:03 | צה"כ לשיטת ר"ת .. 5:45
			הדלקת נרות (40 דק'): 3:53 (20 דק'): 4:13
שב"ק	**ד** 16	**לימוד יומי:** **בבלי:** בבא קמא מד **ירושלמי:** שבת ג **תוספתא:** ערובין ד **נ"ך:** יחזקאל ד	**פרשת מקץ** עלות השחר (72 דק') ... 5:21 | חצות היום ..... 11:33 נץ החמה ..... 6:33 | שקיעה ..... 4:33 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:33 | צאת הכוכבים ..... 4:45 סו"ז קר"ש - גר"א .... 9:03 | צה"כ לשיטת ר"ת .. 5:45
			מוצש"ק לשיטת ר"ת: 5:45

אָדָם שֶׁקּוֹבֵעַ - אֲפִלּוּ מְעַט - שִׁעוּרֵי תּוֹרָה בְּתוֹךְ הַבַּיִת - כָּל הַצּוּרָה שֶׁל הַבַּיִת מִשְׁתַּנָּה
לְגַמְרֵי! כֹּל־שֶׁכֵּן אִם זֶה בְּיַחַד עִם הַיְלָדִים - הַבַּיִת הוּא גַּן־עֵדֶן הַתַּחְתּוֹן...
(משיחותיו של מו"ר הרה"צ שליט"א)